

P O L S K A A K A D E M I A N A U K
INSTYTUT JĘZYKA POLSKIEGO

SŁOWNIK
ŁACINY ŚREDNIOWIECZNEJ W POLSCE

POD REDAKCJĄ
MICHAŁA RZEPIELI
TOM VIII — ZESZYT 10 (72)
STOA — SUBLIMATIO

LEXICON
MEDIÆ ET INFIMÆ LATINITATIS POLONORUM

MODERANTE
MICHAELE RZEPIELA
VOL. VIII — FASC. 10 (72)
STOA — SUBLIMATIO

OPRACOWALI / ELABORAUERUNT
JAGODA CHMIELEWSKA, ALEKSANDRA KULBICKA, ANNA LEDZIŃSKA,
AGNIESZKA MACIĄG, KRZYSZTOF NOWAK, KRZYSZTOF PAWŁOWSKI,
MICHAŁ RZEPIELA, URSZULA ZACHARA

KRAKÓW
2014

PRACOWNIA SŁOWNIKA
ŁACINY ŚREDNIOWIECZNEJ
31-120 KRAKÓW, AL. MICKIEWICZA 31

LEXICON COMPILATUR EDITUR
PL 31-120 CRACOVIAE
AD PLATEAM MICKIEWICZA 31

AUTORZY HASEŁ / VOCABULA SINGULA TRACTAVERUNT

JAGODA CHMIELEWSKA (JC), ALEKSANDRA KULBICKA (AK), ANNA LEDZIŃSKA (AL),
AGNIESZKA MACIĄG (AM), KRZYSZTOF NOWAK (KN), KRZYSZTOF PAWŁOWSKI (KP),
MICHAŁ RZEPIELA (MR), URSZULA ZACHARA (UZ)

SŁOWNIK ŁACINY ŚREDNIOWIECZNEJ W POLSCE

ukazuje się w zeszytach w odstępach rocznych

Dotychczas ukazały się:

- Tom I — zeszyty 1–8, A–Byssus + Addenda do tomu I, ss. I–XXIV + szp. 1–1214 + szp. 1217–1246.
Tom II — zeszyty 1(9)–10(18), Cabaciolum–Czweczko + Addenda do tomu II, ss. I–IV + szp. 1–1560 + szp. 1561–1576.
Tom III — zeszyty 1(19)–10(28), Dabilis–Exuvium, ss. I–II + szp. 1–1612.
Tom IV — zeszyty 1(29)–6(34), F–Hystrix + Addenda do tomów I–IV, ss. I–IV + szp. 1–886.
Tom V — zeszyty 1(35)–10(44), I–Lyrista + Addenda do tomów I–IV, ss. I–IV + szp. 1–1646.
Tom VI — zeszyty 1(45)–8(51), M–Oxymel + Addenda do tomów I–V, ss. I–IV + szp. 1–1205.
Tom VII — zeszyty 1(52)–11(62), Pabulamen–Quout + Addenda do tomów I–VI, ss. I–IV + szp. 1–1800.
Tom VIII — zeszyty 1(63), Rabalipton–Reddo, szp. 1–160; 2(64), Reddo–Remuneratio, szp. 161–320; 3(65) Remunerativus–Reticulum, szp. 321–480; 4(66) Reticulum–Sagitto, szp. 481–640; 5(67) Sagitto–Scrinium, szp. 641–800; 6(68) Scrinium–Septimana, szp. 801–960; 7(69) Septimanolis–Simpligiter, szp. 961–1120; 8(70) Simplicius–Specificative, szp. 961–1280; 9(71) Specificativus–Sto, szp. 1281–1440.
Zeszyt dodatkowy [pierwszy], Wykaz dzieł cytowanych i skrótów, ss. I–XLVII, 1969
Zeszyt dodatkowy drugi, Wykaz dzieł cytowanych i skrótów, ss. I–L, 1989

LEXICON MEDIAE ET INFIMAE LATINITATIS POLONORUM

prodit singulis in anno fasciculis

Prodierunt iam:

- Vol. I — fasc. 1–8, A–Byssus + Addenda ad vol I, pp. I–XXIV + coll. 1–1214 + coll. 1217–1246.
Vol. II — fasc. 1(9)–10(18), Cabaciolum–Czweczko + Addenda ad vol. II, pp. I–IV + coll. 1–1560 + coll. 1561–1576.
Vol. III — fasc. 1(19)–10(28), Dabilis–Exuvium, pp. I–IV + coll. 1–1612.
Vol. IV — fasc. 1(29)–6(34), F–Hystrix + Addenda ad vol. I–II, pp. I–IV + coll. 1–886.
Vol. V — fasc. 1(35)–10(44), I–Lyrista + Addenda ad vol. I–IV, pp. I–IV + coll. 1–1646.
Vol. VI — fasc. 1(45)–8(51), M–Oxymel + Addenda ad vol. I–V, pp. I–IV + coll. 1–1205.
Vol. VII — fasc. 1(52)–11(62) Pabulamen–Quout + Addenda ad vol. I–VI, pp. I–IV + coll. 1–1800.
Vol. VIII — fasc. 1(63), Rabalipton–Reddo, coll. 1–160; fasc. 2(64), Reddo–Remuneratio, coll. 161–320; 3(65) Remunerativus–Reticulum, coll. 321–480; 4(66) Reticulum–Sagitto, coll. 481–640; 5(67) Sagitto–Scrinium, coll. 641–800; 6(68) Scrinium–Septimana, coll. 801–960; 7(69) Septimanolis–Simpligiter, coll. 961–1120; 8(70) Simplicius–Specificative, coll. 961–1280; 9(71) Specificativus–Sto, coll. 1281–1440.
Fasciculus extra ordinem editus [prior], Index librorum laudatorum, pp. I–XLVII, 1969
Fasciculus extra ordinem editus alter, Index librorum laudatorum, pp. I–L, 1989

© Copyright by Instytut Języka Polskiego PAN w Krakowie, 2014

ISBN 83-04-00338-4 całość
ISBN 978-83-64007-07-1

Redakcja techniczna: Ewa Bednarska-Gryniewicz

Łamanie: Adam Bania

INSTYTUT JĘZYKA POLSKIEGO PAN
31-120 Kraków, al. Mickiewicza 31

Druk:
Wydawnictwo FALL
31-524 Kraków, ul. Garczyńskiego 2
www.fall.pl

Wychodzi od 1953 r.

est in potentia ad unam formam quam ad aliam. BYSTRZ. AnalPost fol. c VI^b: multotiens s-at antecedens esse verum consequente existente falso. *Ita saepius*. **δ**. *gram. refl.* se stare *występować autonomicznie; alicui rei non adiacere* BYSTRZ. Log. fol. x IV^a: differt autem adiectiuum adiectiue tentum a nomine substantiuo abstracto eius, quia nomen adiectiuum ... significat per modum adiacentis suo subiecto, sed abstractum eius significat illam formam per modum se s-ntis.

Constr.: **a**. *sq.* ab: WAPOW. Chr. p. 127: s-tit ... victoria a Polonis. Tom. XIII p. 364 (a. 1531): utrobique s-nte a nobis victoria. **b**. *sq.* ad: KOK. Quaest. p. 190: verba s-ant ad istum sensum: 'mutari' est idem quod 'mutatur'. **c**. *sq.* circa: DŁUG. Hist. V p. 380 (= XI p. 73 ed.nov.): Polonis, circa quos s-tit victoria, se iunxit. **d**. *sq.* cum, *cf. supra 1440,30 et 1440,39. Ita saepius*. **e**. *sq.* in *c. abl.* JAC. PAR. OpIn p. 422: meritum requirit voluntatem et actionem, quam ... parvuli non habuerunt; in adultis vero ... non videtur posse s-re. GŁOG. Alex. II fol. o III^a: vbiicumque dictio cogitur s-re in certo casu. *Ita saepius*. **f**. *sq.* penes: Tom. IV p. 5 (a. 1516): victoria penes Tartaros s-tit. **g**. *sq.* pro: KOK. Quaest. p. 84: quantumcumque aliquis terminus s-at simpliciter sine restrictione, tunc s-at pro famosiori suo signato. *Ib.* p. 85: generatio 'ex quo' est terminus ... non restrictus, tunc s-at pro principali significato. *Ita saepius*. **h**. *sq.* secundum: BYSTRZ. Elench. fol. r I^b: terminus equivocus a consilio restrictus s-at secundum exigentiam restringentis. *Id.* ParvLog fol. D I^b: non permittit *suppositio accidentalis* terminum s-re secundum exigentiam sue significationis naturalis. **i**. *sq.* sine: KOK. Quaest. p. 73: patet in sacramento altaris, ubi magnitudo s-at sine substantia. *Ita saepius*. **k**. *sq.* sub *c. abl.* GŁOG. Alex. I fol. Dd III^b: s-at *pes abscisus* sub forma cadaveris. WROCL. Epit. fol. A VI^a: materia appetit omnem formam successiue, sic quod s-ns sub vna forma appetit s-re sub alia. *Ita saepius*. **l**. *sq.* *enunt. relativo* Tom. III p. 329 (a. 1515): s-tit ... illa victoria, unde debuit. **m**. *sq.* *acc. c. inf.* WŁODK. ScrSel I p. 154: non tamen s-at effectum esse sine causa. *Cf. supra 2. Ita saepius*. **n**. *sq.* *enunt. obi. c. quod, cf. supra 1440,50.*

3. (*o abstraktach, zjawiskach naturalnych trwać, utrzymywać się (przez określony czas, w jakimś stanie); (de abstr., phaenomenis) continuari, remanere (tempus aliquod, statu aliquo)*) BRUNO Pass. p. 60, 7: inundat planctus mulierum, stupet mortua facies puerorum ... s-at silencium spectantium clericorum. AnnSCr p. 26 (saec. XII): eodem anno ... sol obscuratus est ante horam nonam et s-tit usque ad occasum solis. *Ita saepius*. **N. a.** *de homine* MPH IV p. 307 (saec. XIII med.): officium

linguae amiserat et sic s-tit III septimanis continue, quod nichil comedit. **β**. *abl. abs.* tribus annis stantibus *przez trzy lata; tres annos continuos* StPPP VIII p. 379 (a. 1396): si tribus annis s-ntibus littere ... Petri essent ubicunque pro Kamenez, tunc ipsum luonem ... debet concitare.

Constr.: **a**. *sq. abl., cf. supra 1 et MPH II p. 846* (a. 1279): aperiens se terra per motum terre, qui s-tit 15 diebus. *Ita saepius*. **b**. *sq.* ad, *cf. supra 1441,54 et AnnSCr p. 134* (a. 1461): pestilencia in Sochaczew bene viguit ... cuius initium a festo sancte Margarethe s-ns ad festum sancti Michaelis. *Ita saepius*. **c**. *sq.* ab, *cf. supra 11 et MPH II p. 869* (a. 1406): s-bit ergo tota eclipsis a medio usque ad finem duabus horis. *Ita saepius*. **d**. *sq.* citra: SSrSil XII p. 44 (a. 1486): hora duodecima ... fuit eclipsis ... solis, que s-tit citra mediam horam. **e**. *sq.* in *c. abl.* KodMp II p. 84 (a. 1251): vniuersa negocia, que s-re cupiunt in statu solido (*sim.* ArHist IV p. 240, a. 1317). Ztschr. IV p. 119 (a. 1460): mensis Marcus s-tit in optima aura. *Ita saepius*. **f**. *sq.* sine: NIC. POL. p. 60, v. 253: dum rerum minima ... nec sine s-ant decore. URSIN. p. 79: vt sine illis *commentariis* Auicenne doctrina s-re non posse.

4. (*o postanowieniach prawnych, porozumieniach itp.*) *pozostawać w mocy, trwać, obowiązywać, mieć znaczenie; (de decretis, sententiis, pactis sim.) valere, manere, vigorem habere* Ztschr. XLVIII p. 326 (a. 1206): talem possessionem volo irritam fore nec s-re posse nec vigorem penitus obtinere. PommUrk IV p. 111 (a. 1303): huiusmodi ... placita s-bunt usquequo vixerit dominus episcopus. *Ita saepe*. *Additur* in vigore (DecrICC I p. 2, a. 1456). *N. de moneta: być w obiegu; currentem esse* CodSil XX p. 44 (a. 1353): in moneta aurea ... quamdiu ipsa moneta aurea duraverit vel eciam s-bit ... donavit *reditus centum florenorum*.

Constr.: **a**. *sq. nom. temporis* ArPrawn IV p. 435 (a. 1408): prescripcio pro debitis ... s-at unus annus et VI septimane ... prescripcio pro hereditatibus emptis et venditis s-at unus annus et VI septimane. *Ib.* p. 436: prescripcio pro sepibus s-at unus annus et sex septimane ... pro bonis derelictis ... s-at unus annus et sex septimanae. **b**. *sq. acc. temporis* ArPrawn IV p. 435 (a. 1408): prescripcio pro homicidio ... in iure Polonico s-at duodecem annos ... pro caucione fideiussoria s-at 3 annos ... pro hereditatibus ... s-at duodecem annos. AGZ XV p. 247 (a. 1487): quod vadium annum et diem suum s-tit. **c**. *sq. abl.* ArPrawn X p. 97 (a. 1401): eadem obligacio debet s-re modo terrestri de anno Natiuitatis Christi usque ad aliud subsequens festum Christi. *Ib.* IV p. 436 (a. 1408): prescripcio pro furto magno s-at duodecem annis ... pro furto parvo s-at tribus annis. **d**. *sq.* ad, *cf. supra 52.* APozn II

p. 72 (a. 1479): que arenda s-bit ad decursum decem annorum. *Ita saepius. e. sq.* de, *cf. supra 1442, 51. f. sq.* ex: DecrICC I p. 56 (a. 1458): ex eo talis electio eiusdem tutoris minime s-re potest. *g. sq.* in *c. abl.*, *cf. supra 1442, 46 et DokArchWeg II* p. 122 (a. 1468): ut ... pax ... in robore suo s-re possit. *Ita saepius. h. sq.* per: PommUrk IV p. 177 (a. 1305): dicta concordia et unio s-bit ... per hunc modum, quem *etc.* ArPrawn IV p. 436 (a. 1408): prescriptio pro debitis civium ... s-at per tres annos. PomnLw II p. 118 (a. 1412): arendacio s-at per sex annos. *Ita saepius. i. sq.* pro: PETR. WYSZ Spec. p. 165: sua ... scriptura nihil significat in effectu ... nec etiam s-at ibi pro se ... nec s-at ... significative pro alio. *k. sq.* propter: ZabDziej II p. 569 (a. 1489): propter quam affinitatem matrimonium legitime non potest s-re. *l. sq.* secundum: PommUrk IV p. 159 (a. 1304): ut ... officiacio hec s-re non possit secundum Cisterciensis ordinis instituta. *m. sq.* sub *c. abl.* KsgGrWp I p. 21 (a. 1387): hoc s-at sub decreto et indicacione dominorum. *n. sq. enunt. condicionali* ŁASKI ComPriv fol. CCXLII^b: si duos viros sibi adhibeat, occupatio s-bit vsque dum preconem adducere poterit. *o. sq. enunt. consecutivo c.* quod: AGZ XII p. 42 (a. 1438): in aliis terminis decretum nostrum s-bit ita, quod Vstian iurabit pro capite. *p. sq. enunt. temporali c.:* *α.* quamdiu: PommUrk IV p. 285 (a. 1307): hoc dictum s-bit, quamdiu placuerit civitati. *β.* usque dum, *cf. supra 23. γ. sq.* usque quo, *cf. supra 1442, 32.*

V. fungitur. 1. vice verbi esse: MARC. p. 46, v. 36: quando soni duo vel vnus davorum retinens vim vocalem comitantur, positum s-at ibi. StPPP VIII p. 695 (a. 1399): Dziuiusius eidem Jacussio circa iuramentum dixit 's-as michi pro stercore'. StPPP XI p. 206 (a. 1444): ipsi *scabini* dixerunt ... pro quo s-ret registrum nostrum, si non sequeremur ipsum. *Ita saepius. N. α. impers.* bene stat JAC. PAR. OpIn p. 158: bene s-at ad certum tempus simul utrumque delectari in suo obiecto. *Ib.* p. 200: bene s-at, quod sub Deo et cum Deo aliquid ametur. *β. iur. iuncturam* stare contentum: CodSil IV p. 141 (a. 1352): de solucione residue pecunie ... Maczko et Katherina ... s-terunt contenti. KodWp III p. 140 (a. 1359): in quibus *decem marcis* dictus dominus ... s-at contentus. KodMazNow III p. 35 (a. 1359): concordiam ... consentimus et de eadem s-amus contenti. *Ita saepissime.*

2. in formis compositis pro esse: PommUrk II p. 310 (a. 1275): simul labuntur *gesta* cum tempore, nisi ... s-ent ... scripture lege perpetuata. KsgHenr p. 212 (a. 1310): sub eadem condicione predicti agri s-bunt obligati. KodMazNow II p. 308 (a. 1350): pro quolibet crimine s-bunt iudicialiter responsuri. KsgŁawKr p. 20 (a. 1367): si autem pueri eorum premorirentur, extunc simpliciter resignacio facta s-bit. *Ita saepissime.*

3. vice verbi instare in locut. stare alicui ad, in mortem, pro morte, in vitam *grozić komuś śmiercią; i. mortem intentare* AGZ XIV p. 268 (a. 1448): Andreas ... inculpavit ... suos prevignos ... quomodo sibi s-rent ad mortem. AKapSąd III p. 260 (a. 1497): Anna quantum de insidiacione vite sue confessa est his verbis: ex quo ille s-at michi pro morte, quare et ego idem sibi facere non debeam? StPPP VII p. 578 (a. 1506): fideiusserunt, quod ipsa Anna erit segura in uita ... et quod ipse Caspar nec per se neque per alias personas ... s-bit in mortem et necem ac enormem lesionem Anne. IurMas II p. 208 (a. 1525): si ... in vitam eius armatus s-ret occulte vel manifeste.

VI. trans. 1. stare terminum (e Pol. (u)stać rok(i) stawiać się w sądzie w wyznaczonym terminie (zwl. pod nieobecność strony przeciwnej), także: zgłaszać w sądzie jakieś roszczenia, postępować zgodnie z procedurą, dopełniać procedury sądowej (zwl. w wyrażeniu stare ius, cf. infra β.); (praec. adversario absente) die constituta in iudicium venire, etiam: in iudicio aliquid petere, sibi vindicare, item iure agere, iuxta ius procedere (praec. in locut. stare ius, cf. infra β.) KsgKaz 126 (a. 1379): advocatus s-tit duos terminos super Martinum prelocutorem pro X aureis (*ed. aureos*). TPaw III p. 125 (a. 1389): Marmuczi volo respondere, quod ad ipsos terminum s-ti, «stalem roki». *Ita saepius. Glossa Pol.* TPaw IV p. 587 (a. 1394): Hannos ... s-tit terminum ante meridiem, vulgariter «przipowadal so», super Beruoldum ... pro viginti duobus capecijs siliginis. *Syn. astare* (KsgZKal p. 142, a. 1406). *Per abundantiam* terminos stare comparere (TPaw III p. 515, a. 1398). *Simili sensu α.* stare iudicium: ArPrawn V p. 411 (a. 1398): Andreas primum iudicium s-tit contra Martinum. KsgŁawWar p. 14 (a. 1425): veniens Martinus ... s-tit totum iudicium super Wycher, quia citavit eum pro pecuniis ... ipse nichil curans non comparuit termino. *Ita saepius. Glos-sae Pol.* ZabDziej I p. 107 (a. 1482): s-tit penes ius 4 iudicia Gallus Albertus ... et adhoc posuit, quia, «ostal», 4 iudicia. KsgŁawWar p. 217 (a. 1485): hoc banitum iudicium, alias «vyelke vycze sthoy za troye» ... s-at pro tribus. *β.* stare ius: KsgPrzem I p. 17 (a. 1407): Hoyn posuit sollidum scabinorum, quod Ywanko voluit pati iure ciuili et omnia iura ciuilia contentus s-re. KsgMaz III p. 75 (a. 1434): advocatus ... recognovit, quod ... Stephanum idem Iohannes citaverat in tempore et ius totum super ipsum s-tit et paruit. *Ita saepius. Constr.: a. sq. dat.* DecrICC II p. 104 (a. 1490): quia nobis iudicium bannitum non s-bit pro sententia. *b. sq. ab:* StPPP VIII p. 367 (a. 1394): Albertus a domino Johanne *i.e. nomine domini Johannis* ... s-tit terminum super dominam Sprowska. *c. sq. cum:* KsgMaz I p. 32

(a. 1404): Paulus ... contra Boguchnam cum omnibus suis filiis ... terminos omnes s-tit. **d. sq.** iuxta: DecrICC II p. 352 (a. 1508): querens ... utrum ius s-ret iuxta sua acta. **e. sq.** penes, *cf. supra 1440, 40. f. sq.* pro, *cf. supra 1444, 44. Cf. II 5.*

2. forum zawierac umowę kupna-sprzedazy, tzw. targ; contractum emptionis vel venditionis inire KsgŁawKaz p. 263 (a. 1420): si infra unum annum ... filia predicta et gener eius non contradixerint empcioni, extunc s-bit *Hanka* forum. *Ib.* p. 413 (a. 1426): Bartosch ... forum s-re non debet, quia filia-ster suus adhuc etatem non habet, cuius est domus.

3. zostawiac (coś) na przechowanie lub w depozycie; (aliquid) conservandum dare, deponere KsgKaz p. 376 (a. 1397): si predicta mulier in via decederet, tunc ... unam cistam habet *Iohannes* s-re apud Laurentium.

4. damnum brać odpowiedzialność prawną za szkodę; i. se ad resarciendum obligare StPPP II p. 508 (a. 1442): dicti domini ... dampnum se s-re submiserant in molendino. *Cf. II 4.*

5. zachowywać (coś), pozostawiac (przy czymś), przestrzegac (czegoś); conservare, observare, respicere (aliquid) KodMp IV p. 354 (a. 1440): nos obligamus omnia bona, possessiones, ciuitates, castra ... in libera conseruancia et inobligata seruare, s-re, tenere. CracArt suppl. III p. 85 (a. 1442): qui habebunt partem eosdem laneos dimensurandi, ita quod ... eorundem dimensionem hinc inde sub pena excommunicationis firmiter s-bunt. *Ita saepius. Dicitur v.gr. inscriptionem* (ZabDziej II p. 205, a. 1484), testimonium (ARect I p. 371, a. 1494). *Cf. III 4.*

6. dawać, dostarczac, zwł. przedkladać, przedstawiac (kogoś lub coś) w sądzie; (aliquem, aliquid) dare, praebere, praec. in iudicium adducere StPPP VIII p. 220 (a. 1387): Kasuba pecora sua non habet s-re Jasconi. TPaw IV p. 22 (a. 1394): Petrus testatur, cum stavi Calowskiego Janka de fideiusorio, quod solvit hoc totum. KsgMaz I p. 28 (a. 1403): iste quis terminum prorogaverat dixit, quod dominus meus s-bit me. *Ita saepius. Constr.:* **a. sq.** dat, *cf. supra 37. b. sq.* in c. abl. AGZ XII p. 122 (a. 1444): Cola ... in primis terminis a data presentium habet s-re uxorem suam. **c. sq.** super c. acc. KsgWójtKr p. 109 (a. 1442): hanc sumam pecunie debet s-re super woluntatem suam.

7. dawać (coś) w zastaw, zastawiac (coś); pro pignore (aliquid) dare KsgKaz p. 333 (a. 1395): Johannes ... habet s-re in vadium iopulam pro V grossis.

8. zalegać (z czymś), być (coś) komuś dłużnym; debere (aliquid) alicui KsgGrWp I p. 294 (a. 1398): Laurentius ... posuit testes suos ... pro octuaginta marcis minus una marca, quid apud Judeos s-at, quid usurat pro ... Swanthomiro. *Cf. II 9.*

9. poenam ponosic karę, wywiazywac się z nałożonej kary; i. solvere StPPP VIII p. 859 (a. 1400): Stanislao ... dominus episcopus ... penas s-re dedit ad feriam secundam ... post diem sancti Bartolomei.

10. piscinam budowac przegrodę na rzece tak, aby powstał staw; aggere obiecto stagnum piscarium in fluvio efficere AGZ XII p. 9 (a. 1436): quod ... stavit, alias «zastawil», piscinam in fluvio Bistrzica. *Cf. STATUO IA 2.* MR

[STOA] s. **STOGA**, -ae f. (vox Gr.) Dc. W. portyk; porticus MARTIN. OP. Serm. p. 405 nlb.: stoyci dicebantur a s-a, quod est quaedam porta Athenis, vbi morabantur. AM

STOBA cf. **STUBA**

STODOŁA, -ae f. (vox Pol.) drewniany budynek gospodarczy; aedificium ligneum ad varios usus destinatum UrkBBr p. 6 (a. 1244): graciam liberaliter fecimus, ut s-as pro lateribus operandis in nostro fundo ponant ubicunque apciorem locum invenerint et ligna pro s-is et aliis ... pro coquendis lateribus ... libere accipiant. AM

STOGA cf. **STOA**

STOICUS, -i m. filozof stoicki; philosophus, qui doctrinam Zenonis Citiei sequebatur (saec. XV–XVI). AM

STOLA s. **STOLLA** s. **STULA**, -ae f. Th. Bl. S. Dc. B. L. A. H. Ha. N. K. O. W. **I. propr. 1. strój, odzienie, zwł. długa suknia; indumentum, praec. vestis longa.** Glossa Pol. RFil XXIV p. 72 (saec. XV in.): coopertum s-a candida, «priedzanego odzenim». *N. etymologiam m. ae.* HESSE Matth. VII p. 300: dicebantur s-ae a thelon, quod est longum, quia usque ad pedes descendebant.

2. eccl. część stroju liturgicznego, stula; fascia in caerimoniis sacris usitata KodWp I p. 14 (saec. XII–XIII): tunc Boguchvalus ... episcopus accepta s-a ivit ante altare. VPriefl p. 19 (1140–46): quantum vero eisdem ecclesiis ornamenti contulerit, in palliis scilicet, s-is et casulis. *Ita vulgo.* Syn. horarium (MARTIN. OP. Marg. fol. q II^b). *N.* sub (cum) stola oficjalnie, formalnie; sollemniter; legitime AnnMP p. 38 (a. 1276): iuraverunt omnes tres, quilibet sub s-a, super missale et super crucem. AKapSąd II p. 193 (a. 1455): expost stans Michael vicarius ... cum s-a dixit plebano. *Opp.* sine stola: ArHist V p. 162 (a. 1476): contractum ... sine solennitate ecclesiastica et sine s-a factum. *Distinguitur* pluvialis, *cf. supra VII 693, 18 sqq.*

Constr.: **a. sq. gen. b. sq. de:** AKapSąd III p. 272 (a. 1500): item s-a rubei coloris de cowthir. *Ib. infra* s-e de rubeo cowthir. ŻrWaw VIII p. 161 (a. 1541): s-a celestina de simplici atlasio. *Ita ib. saepius. c. sq. ex:* InwKKr p. 57 (a. 1563): s-am habet ex auro argentoque tracto.

II. *in imagine eccl. et theol.: stula w różnych znaczeniach symbolicznych; fascia sacra varia significans. 1. in iuncturis: a.* stola corporis et animae symbol nieśmiertelności duszy i ciała, którą po zmartwychwstaniu będą cieszyć się święci w niebie; *signum immortalitatis corporis et animae, qua post resurrectionem sancti in caelo perfruentur: PEREGR. Serm. p. 553: duodecim sunt gaudia sanctorum in morte ... decimum est de s-a corporis et animae. NIC. BŁ. Serm. III p. 197: gaudete ... propter duplicem s-am corporis et animae. Ita saepius. b.* prima stola pierwsza stula jako symbol nieśmiertelności i niewinności, uzyskiwanej dzięki oczyszczeniu z grzechów, także jako symbol nieśmiertelności duszy w oczekiwaniu na pełne zmartwychwstanie (wraz z duszą i ciałem); *signum immortalitatis atque innocentiae per remissionem peccatorum consequendae, etiam immortalitatis animae antequam haec cum corpore resuscitando in die resurrectionis denuo iuncta erit CantMAe I nr 5, v. 10b (saec. XIII): ne mergamur in profundo ... sed a culpis (ed. occultis) emundati prima s-a trabeati cum beatis iam beati vivamus per secula. Ib. nr 20, v. 5a (saec. XIV): o felices et beati iam a Christo sublimati, prima s-a trabeati in celesti curia. HESSE Matth. V p. 195: in hoc, quod ipsum filium prodigum s-a prima induit datur intelligi, quod eius sit lavare maculam et decorare animam per gratiam. Ita saepius. Simili sensu stola gloriae (VHedv p. 583 et saepius), immortalitatis (DŁUG. Op. p. 242), innocentiae (KodMp III p. 338, a. 1381), iustitiae (CodEp II p. 92, a. 1417). N. locut. aliquem stola praevia vestire udzielić komuś chrztu św.; *baptismum alicui impertire KodLit p. 27 (a. 1323): sciat vestra honorabilis ... sciencia nos sc. Gedimum ducem nostros nuntios cum litteris misisse ad ... Joannem papam, ut nos vestiat s-a previa (cf. *ib. p. 33, a. 1323: per nuntions suos ... nobis sc. papae ... patefecit ... deposcens, ut ad eum ... nuncios nostros ... mitteremus, quorum ... doctrinis cognitione uere fidei illustratus ... sacrum susciperet baptismatis sacramentum).**

2. *stula jako symbol służby Chrystusowi, zwł. związanej ze śmiercią męczeńską; fascia sacra ut signum servitii Christo oblata, praec. martyrio insignis BRUNO Qfr p. 67: sancti uiri cucullum plenum sanguine inuenerunt, secundum illud: lauit in uino s-am suam et in sanguine pallium suum (alluditur ad Vlg. Gn 49, 11). JAC. PAR. RefEcl p. 24: multa milia sanctorum s-as suas in sanguine agni, scilicet Christi, rubricaverunt (alluditur ad Vlg. Ap 22, 14). DŁUG. Hist. I p. 123 (= I p. 185 ed.nov.): ego sum ... Stephanus protomartir, qui primus martirio s-am meam insignivi. AM*

STOLATUS, -a, -um Th. Bl. Dc. W. I. *ubranj w długą szatę; stola indutus. II. odziany w stule;*

stola (cf. s.v. I 2) indutus AKap p. 77 (a. 1544): dominus administrator cum ceteris dominis prelati et canonicis ... stans ante maius altare ... in cappa aurea s-us. AM

STOLIANUS, -i m. (*orig. inc.*) *nat. jarzębina; Pirus aucuparia Gaert. GLr I p. 192. AM*

STOLIDATUS, -a, -um (*stolidus*) *głupi, niedorzeczny; stultus, absurdus CodEp II p. 272 (a. 1431): nec ipse dux cum dictis infidelibus ... regi ... opponere presumpsissent, nisi ipsorum s-a astucia fallax-que suggestio hoc ipsum procurasset. AM*

STOLIDE *adv. głupio, niedorzecznie; absurde, inepte (saec. XV–XVI). AM*

STOLIDITAS, -atis f. *głupota, tępota, niedorzeczność; stultitia, inanitas, ineptia. AM*

STOLIDUS, -a, -um Th. S. *propr. et in imagine: głupi, tępy, prymitywny, także: nieudolny, niedbały; stultus, ineptus, rudis, etiam: iners, neglegens. Glossa Pol. GLcerv p. 736: s-us, qui proxime accedit ad naturam brutorum, «niebaczny». AM*

STOLLA *cf. STOLA*

STOLLA, -aef. *et STOLLE*, -is n. (*Germ. Stollen*) *sztolnia, szyb w kopalni; via subterranea, canale in fodina CodSil XX p. 16 (a. 1331): damus ... quartam partem decime nostri auri ... possidendam in omnibus partis predicti operis, secundum quod s-e eiusdem operis in latitudinem et longitudinem ... se extendit ... si prefatum s-e lucrosum se extenderit in hereditatem prelibate domus etc. IusMet p. 137 (a. 1415): largimur perpetuis temporibus ... id ipsius ... expensis quae circa canale dictum s-e, quo aquas in montibus nascentes (ed. -em) excavit. Ita saepe. Syn. et iuxta posita aqualitium (MatGórn p. 272, a. 1523), machina (ib. p. 274, a. 1524), meatus (ib. p. 276, a. 1541 et ib. saepius), szachta (ib. p. 276, a. 1541). Constr.: a. sq. gen., cf. supra 27 et RachDw I p. 126 (a. 1563): instrumenta ad s-am majestatis regiae. b. sq. pro: IusMet p. 224 (a. 1517): auctoritatem ... locandi ... s-as pro inquirendis mineris. AM*

STOLLO, -onis m. (*Germ. Stollen*) B. *sztolnia, szyb w kopalni; via subterranea, canale in fodina CodSil XX p. 4 (a. 1247): de argentifodinis nostris in Benesove, quando ad pristinum statum pervenerint, usum quinti s-is preter decimam. Ib. p. 25 (a. 1361): rescriptum privilegii super s-em hereditarium. AM*

[**STOLNICO**] s. **STOLNIKO**, -onis m. (*Pol.*) *1. stolnik, cf. Słownik staropolski urzędnik ziemski; magistratus terrestris KsgCzer p. 297 (a. 1424): terminus pendet inter nobiles Lyaszkwoskye et Andream ... A sabbato proximo cum fratribus s-is per duas septimanas. AM*

STOLNICUS s. **STOLNICZUS**, -i m. (*Pol.*) *2. stolnik, cf. Słownik staropolski) uprzywilejowany*

górnik dziedziczący prawo do stanowiska w kopalni soli; fossor privilegio donatus, cui locus in salifodina hereditate veniebat ŻupKr p. 571 (a. 1518): pars secunda vicecamerarii, A quo seniores et s-i. *Ib.* p. 572 (a. 1518): constitucio magistri seu s-i in quadriangularitate salis ... debet dari locus illi sectori magistro dicto s-o. *Ib. infra* s-i seu magistri est perquirere modum rectum incidendi sal augendo cameram per dilatacionem parietum, custodireque, ne damnus aliquod laboret. *Ita ib. saepius. Syn. et iuxta posita* magister sector s. magister operum *et abs. (cf. supra et* ŻupKr p. 575, a. 1518). *Constr. sq. in c. abl., cf. supra et* ŻupKr p. 575 (a. 1518): exclamaciones s-orum in ordine et respectu ad sepum regium. *AM*

STOLO, -onis m. *pęd roślinny, lodyga; caulis, scapus. AM*

STOMACHABUNDUS, -a, -um *wzburzony, rozgniewany; indignatus, iratus (saec. XVI). AM*

STOMACHALIS, -e (stomachus) *żołądkowy; ad stomachum pertinens* THOM. Med. p. 11: licet morbus non sit de vapore stomachi ... quia si adatur fumus sive vapor s-is vapori, qui in cerebro causa erit morbi fortior. *AM*

STOMACHANTER *adv. (stomachari) Bl. L. gniewnie, ze złością; irate, cum furore* KADŁUB. (Pl) p. 74: ad hec ille sinistimus interpres s-r consternatur. *AM*

STOMACHATIO s. **STOMACHACIO**, -onis f. *gniew, złość; ira, furor (saec. XV–XVI). AM*

STOMACHOR, -ari, -atus sum F. Th. S. A. K. W. I. 1. *gniewać się (na kogoś, z powodu czegoś), złościć się, irytować się, oburzać się; irasci (alicui, aliquid), suscensere, indignari. N. iuncturam* voce stomachanti *rozgniewanym głosem, gniewnie; voce irata, stomachanter* PEREGR. Serm p. 554: ad hoc unus s-nti voce respondit. VSt p. 352: s-nti voce ad suos satellites clamat. *Constr.: a. sq. dat. GŁOG. Alex. I fol. Gg II^a: verba significantia actum irascendi regunt dativum, ut ... indignor, s-or tibi. b. sq. abl. c. sq. adversus: CodEp I 2, p. 162 (a. 1455): vehementer s-or adversus illos, qui ... eam notam inurere conati sunt. Tom. IV p. 6 (a. 1516): adversus regem s-ri ... non desinebat. d. sq. contra: AMedi III p. 53 (saec. XV med.): iniustus s-atur contra iustum. DŁUG. Hist. I p. 366 (= II p. 130 ed.nov.): rex Boleslaus non s-ri solum, sed fremere contra virum Dei Stanislaum cepit. e. sq. in c. acc. DŁUG. Hist. IV p. 292 (= VIII p. 167 ed.nov.): pars utraque in bilem s-ta et incensa. *Ib.* IV p. 474 (= IX p. 59 ed.nov.): s-batur itaque rex et episcopi in Cracouiensem episcopum. *Ita saepius. f. sq. acc. c. inf. DŁUG. Hist. I p. 338 (= II p. 100 ed.nov.): s-batur insuper omnes terrarum Russie tractus ... per Russie principes possessos et ... occupatos esse. g. sq. enunt. causali.**

2. *srożyć się; saevire* DŁUG. Hist. II p. 387 (= IV p. 138 ed.nov.): villas ... incendunt et igne consumunt et predam satis multiplicem ... in terras suas s-ndo et superbiendo referunt.

II. napełniać żołądek; stomachum implere Gramm. p. 219 (saec. XIV): s-ri ... stomachum implere vel eciam signat irasci. *AM*

STOMACHOSE *adv. gniewnie, z irytacją; stomachanter (saec. XV). AM*

STOMACHUS s. **STOMACUS**, -i m. F. Th. Bl. S. A. O. W. I. 1. *żołądek; venter. Distinguitur orificium stomachi wpust żołądka; cardia ventriculi (THOM. Med. p. 142 et ib. saepe), eodem sensu os (THOM. Med. p. 72 et ib. saepe), item spatiositas stomachi trzon żołądka; corpus ventriculi (THOM. Med. p. 142 et ib. saepe). N. locut: a. ieiuno stomacho na czczo; ieiunium servando* NIC. POL. p. 148: da bibere ... ieiuno s-o vel post cibum aliqua hora. PEREGR. Serm. p. 110: hoc sacramentum ieiuno s-o debet sumi. *Ita saepe. b. in stomacho irasci zezłościć się w duchu, poczuć się zirytowanym; iracundia intus exardescere, aegre ferre* Tom. III p. 315 (a. 1515): agnoverunt *Poloni* ... sibi contra illulum esse, ubi cum aliter non liceret, in s-o licet irascebantur *Germani*, tamen statuentes id aliqua vicissim illusionem compensare. 2. *pępek; umbilicus* GLt p. 24: vmbilicus s-us idem esse.

II. smak, gust, upodobanie; gustus, sensus. N. locut. facere ad stomachum alicui przypaść komuś do gustu, spodobać się; placere alicui DANT. in Tom. VII p. 189 (a. 1525): cum tandem mittitur *velus aureum*, non facit ad s-um omnibus, quemadmodum heri consideravi.

III. gniew, złość; ira, iracundia. Dicitur sine (ullo) stomacho (URSIN. p. 41 et saepe). AM

STOMACIUM, -i n. (stomachus) *żołądek; stomachus* GLr I p. 426: s-um pulli. *AM*

STOMACUS cf. **STOMACHUS**

STOMAICUS, -a, -um (*Gr. στόμα*) *lekki, pofaty, żartobliwy; levis, iocosus* URSIN. p. 2: epistola in genere s-o. *Ib.* p. 7: s-um siue iocundum vel iocosum est, quod cum iocunditate profertur: huiusmodi generis *epistolae* sunt, que ad iocum et leticiam exprimentam traduntur. *Ita ib. saepe. AM*

STOMATICON, -i n. (*Gr. στοματικός*) L. *tantummodo confortativum mikstura lecznicza składająca się z galki muszkatalowej, anyżu, kolendry, kopru włoskiego, mięty i lukrecji; medicamen de mixtura Myristicae fragrantis Houtt., Pimpinellae anisi Linn., Coriandri Linn., Foeniculi vulgaris Mill., Menthae Linn. et Glycyrrhizae Linn. factum* THOM. Med. p. 150: confortacio cum cibo ... procuretur et confortancium electuariorum exhibitio necessaria est ut ... dianthos cum musco, s-on confortativum et siropus iste detur cum electuario. *AM*

STOMATICUS, -a, -um (*Gr.* στοματικός) L. A. W. (*o lekach*) żółdkowy; (*de medicinis*) stomacho adhibendus THOM. Med. p. 71: de medicinis bonum est facere vomitum pluries ... et purgetur cum pillulis s-is Alkindi, hec Guillerinus. *Ib.* p. 182: purgat ... cum pillulis s-is Alkindi. *Ita ib. saepius.* AM

STOPA, -ae f. (*vox Germ.*) Dc. B. H. Ha. K. O. W. *miara płynów; mensura liquidorum* *PommUrk VII p. 67 (a. 1326): damus ... ipsis licenciam propinandi vina ... omnemque liquorem et vendendi per s-am seu aliam mensuram ibidem notam. GŁOG. Alex. I fol. li IV^b: fit mensuratio ... multis modis ... tertio secundum profunditatem, vt tonna est profunda viginti s-is. AM

STOPHUS, -i m. (*vox Germ.*) I. *miara płynów; mensura liquidorum* MPH VI p. 373 (saec. XV ex.): singulis diebus s-um medonis ... procurabunt. II. *puchar; kielich; crater; scyphus* AKapSąd III p. 289 (a. 1507): aliud habeo in vadio ... palio unacum biretis, mitra, II quartis et s-o, et scutellis III cum talaris. AM

STORA, -ae f. (*sturio?*) *gatunek jesiotra; accipenser quidam* GLb p. 99: stirio ... piscis, czeczuga, s-a. AM

STORAX s. **STORAKS**, -acis f. (*styrax*) Bl. S. Dc. L. K. W. *nat.* a. calamitae s. calumira s. calamitica s. liquida et abs. *styrak lekarski; Styrax officinalis* Linn. NIC. POL. p. 177: s-em liquidam 1/2 dragma. THOM. Med. p. 17: pro divitibus odoramentum secundum in Mesue quod recipit s-is calamite. *Ita saepe.* b. liquida *brzoza brodawkowata; Betula alba* Linn. GLr I p. 141. c. liquida *ambrowiec wschodni; Liquidambar orientalis* Mill. GLr I p. 188. AM

STOREA s. **STORIA**, -ae f. F. Th.(-ia), Bl. S. Dc.(-ia), K.(-ia) *mata z sitowia; teges. Glossa Pol.* GLcerv p. 735: s-a, teges, «rogoża». *N. fere i. q. słoma; stramen* SCARB. Sap. I p. 295: ingratitude ... quae aurum mutat in lutum, argentum in s-am. AMedi III p. 52 (saec. XV med.): aurum tuum versum est in s-am. AM

[**STOREUM**] s. **STORIUM**, -ii n. (*storea*) Dc.(-ium), W.(-ium) *mata z sitowia; teges* GLb p. 124: s-um, «rogoża, cobyerzecz». *Ib.* p. 243: mata ... plecta ... s-um. AM

STORI... cf. **STOR...**

STORVIO cf. **STURIO**

STRABO, -onis m. F. Th. S. L. W. *człowiek zezowaty; homo, qui est distortis oculis. Glossae Pol.* RFil XLVII p. 355 (saec. XV med.): s-o, «blaszkaty». GLb p. 99: s-o, petus, guelcus, cujus oculi quadam velocitate cito volvuntur huc et illuc, «rozoky». AM

STRABES cf. **TRABES**

STRACIO cf. **STRATIO**

STRADIOTICUS cf. **STRATIOTICUS**

STRAGEMA cf. **STRATAGEMA**

STRAGES, -is f. F. Th. S. L. W. I. 1. *przelew krwi, rzeź, masakra; caedes, trucidatio. N. in imagine animarum zguba, zagłada; perniciēs, interitus* *KodWp II p. 410 (a. 1327): in animarum s-em ... eos agnoscimus conspirare. PETR. WYSZ Spec. p. 168: pro vitanda s-e animarum posset dispensare. *Iuncturae verbales* a. stragem agere (DŁUG. Hist. V p. 579 = XI p. 301 ed.nov.; MIECH. Chr. p. 307), committere (KodMaz(K) p. 282, a. 1228; CodVit p. 1009, a. 1416 et saepius), dare, edere, facere, per-agere (GALL p. 129; DŁUG. Hist. I p. 501 = II p. 269 ed.nov.), perpetrare (Lites I p. 24, a. 1320). *Opp.* accipere (MIECH. Chr. p. 85), pati (*CodEp II p. 452, a. 1444), percipere (MPH III p. 218, a. 1540). b. strage conicere (CodVit p. 500, a. 1420). c. in stragem dare (DŁUG. Hist. III p. 62 = V p. 75 ed.nov.).

Constr.: a. *sq. gen.* b. *sq.* apud: DŁUG. Hist. III p. 279 (= V p. 302 ed.nov.): pestis ... apud nonnulla ... opida ... ingentem s-em dedit. c. *sq. de:* DŁUG. Hist. I p. 501 (= II p. 269 ed.nov.): Poloni ... magnam s-em de hostibus peregerunt. d. *sq. in c. acc.* DŁUG. Hist. IV p. 723 (= IX p. 321 ed.nov.): exigua tamen in eos videbatur s-s comissa. *Ita saepius.* e. *sq. in c. abl.* KodMaz(K) p. 282 (a. 1228): Conradus ... in ... gentibus paganis magnam s-em commisit. Lites I p. 19 (a. 1320): s-e magna facta in militibus. *Ita saepe.* f. *sq. inter:* AKapSąd III p. 32 (a. 1468): s-e inter Lythwanos et Tartaros facta.

2. *zniszczenie, spustoszenie; excidium, depopulatio. N. constr. sq. gen. sub.* KodMp II p. 124 (a. 1264): nos ... cognoscentes per iteratam s-em Tartarorum locum Scaresovie ... esse depopulatum.

3. *klęska w bitwie; clades in pugna accepta* MARTIN. OP. Chr. p. 58: Galli iterum post pauca tempora gravissimam s-em Romanis dederunt. DŁUG. Hist. I p. 284 (= II p. 44 ed.nov.): Maslaus ... per s-em ... prima congressione ... acceptam dolens recidisce in sui contumeliam et ruinam. *Ita saepius.*

II. *stos ciał poległych ludzi; corpora occisorum in congestu iacentia. Glossae Pol.* GLcerv p. 736: s-es est multitudo cadauerum interfectorum humi iacentium, «pobicie, porażka». *Constr. sq. gen.*

III. *confunditur c. voce strues ścięte pnie drzew, niekiedy połączone ze sobą, splawiane rzeką, tzw. plet; trabes (nonnumquam conexae), quae flumine demittebantur* Visit. p. 605 (a. 1559): dominus regens demisit ex eadem borra Poznaniam versus 16 s-es lignorum, alias «plitow». Cf. *Słownik polszczyzny XVI wieku, s.v. PŁET.* AL

STRAGITUNDINARIUS s. **STRAUCEN-
DIARIUS**, -ii (strages et incendiarius) *m. podpa-
lacz powodujący poważne szkody; homo qui incen-
dium damnosum incitat* PrzywPozn p. 23 (a. 1350):
ut quicumque incendiarius seu s-us ... dampnum
vel incendium fecerit ... civitates ... eundem inse-
quantur. BreslUB p. 171 (a. 1355): de maleficis,
s-is, furibus, spoliatoribus etc. *AL*

STRAGULA, -ae *f.* (stragulum) S. Dc. B. L. W. *tkanina służąca za przykrycie łóżka, ściany,
podłogi itp., narzuta, koc, opona, również: zasło-
na przedniej części ołtarza; tela, qua lectum, pa-
ries, pavementum etc. tegebantur: tegimen, lodix,
opertorium, etiam: velum in anteriore altaris parte.*
ZrWaw IV p. 73 (a. 1527): s-e lecti valoris unius
florei. CracArt II p. 369 (a. 1539): filio ... suo ...
legat ... s-am, alias «decke», parvam de kamcha.
Ita saepius. AL

[**STRAGULATUS**] s. **STRANGULATUS**, -a,
-um *zabarwiony na różne kolory lub tkany w rozma-
ite sploty; varius coloribus vel textura. AL*

STRAGULUM, -i *n.* F. Th. S. Dc. L. W. I. I. *tkanina służąca za przykrycie łóżka, ściany, podłogi
itp., narzuta, koc, opona; tela, qua lectum, paries,
pavimentum etc. tegebantur: tegimen, lodix, oper-
torium. 2. zasłona przedniej części ołtarza; velum
in anteriore altaris parte* GLcerv p. 735: s-um ...
quod in festis ante altare sternunt. *Glossae Pol. ad
1-2:* GLb p. 99: s-um, proprie stratorium, quod lec-
to vel sedili substernitur, «deka». RachDw I p. 194
(a. 1545): pro s-o, sive «coldra», super lectum re-
giae maiestatis ... florenis 37. GLcerv p. 735: s-um
rite vocamus «deka, antependia».

**II. derka, okrycie konia; tegumentum, operto-
rium equi.** *Glossa Pol.* RachBon III p. 99 (a. 1558):
pro 4 s-is, alias «gunie», super equos redarios ad
brasea ... grossos 40. *AL*

STRAGULUS, -a, -um *tantummodo* vestis
*tkanina służąca za przykrycie łóżka, ściany, podłogi
itp., narzuta, koc, opona; tela qua lectum, paries,
pavimentum etc. tegebantur: tegimen, lodix, oper-
torium (saec. XVI in.). AL*

STRAMEN, -inis *n.* F. Th. S. Dc. L. A. O.W. *(eodem sensu sg. et pl.) I. 1. słoma, również: wie-
cheć słomy i pojedyncza słomka; palea, stipula,
etiam: manipulus stramineus et festuca.* *Glossae
Pol.* Gloss. III p. 34 (saec. XV): asina simplici nu-
trimento utitur, sicut s-e, «ostem mirzwo», urticis
(*ed. veticis*). RFil XXV p. 273 (saec. XV med.): alii
parvo lapide leviter muniunt Christum immo s-e,
«wyechezem».

**2. podściółka słomiana; palea quae humi ster-
nitur, substramen.** *Constr. ad 1-2: a. sq. dat.* Rach-
Jag p. 20 (a. 1389): pro s-bus domini regis equis.
RachBon I p. 21 (a. 1535): pro s-bus in lecta hos-

pitibus ... grossos 32. **b. sq.** ad: RachPodKr p. 30
(a. 1393): pro s-bus ad eandem cervisiam. *Ib.* p. 32
(a. 1393): pro s-bus ad dolium sternendum I scotus.
Ita saepe. c. sq. in *c. acc. cf. supra 1453,55. d. sq.*
inter: RachJag p. 199 (a. 1394): pro impositura du-
arum barilarum vini ad currum, pro s-bus inter vi-
num. *Ib.* p. 214 (a. 1395): pro s-bus inter predictum
vinum ... II grossos. **e. sq.** pro: KsgKaz p. 107 (a.
1378): tres quartenses pro s-bus pro acervo. PP II
p. 163 (a. 1453): pro aggeris reformatione ... s-a et
rubetum ... nos ... tenebimur ... conducere. **f. sq.**
sub *c. acc.* RachJag p. 220 (a. 1395): pro s-bus sub
equos XI grossos.

**II. 1. pokrycie dachu, strzecha, długie proste
snopki słomy służące do poszywania dachu; tectum
stramineum, stipulae fascies rectae longaeque ad
operiendum tectum aptae.** *Glossae Pol.* Gloss. III
p. 97 (saec. XV): ex qua eversione illarum domwm
s-a, vulgariter «gadlyna», iacebantur. AKapSąd II
p. 143 (a. 1444): s-a, que se offert restituere excep-
tis s-bus aptis ad tegendum, vulgariter «gardlina»,
que dixit, quod heres ville recepit (*ita saepius*).
StPPP XII p. 560 (a. 1534): tectum ... est antiquum
et foraminosum et s-n, alias «klocz», ad tegendum
non est.

**2. narzuta, przykrycie; tegumentum, operimen-
tum.**

**III. singulare: jakiś rodzaj sieci rybackiej; rete
piscatorium quoddam** KodWp X p. 72 (a. 1437):
ibi non debent fieri s-a nec alia instrumenta dicta
«kliepi». *AL*

STRAMENTUM, -i *n.* F. Th. S. Dc. L. A. N. W. I. *propr. 1. słoma, siano, podściółka, bar-
łóg; palea, stipula, miserabile cubile. Occ. c. gen.
palearum: DŁUG. Op. p. 11: saepe compertus est
Stanislaus molle stratum ... deseruisse et ... palea-
rum s-o quietis residuum exegisse.*

**2. tkanina rozścielana na łożu, narzuta, po-
ściel; tela, qua lectum operitur, linteamina.**

**3. wyścielenie, pokrycie czymś; cooperimen-
tum, ornatus** HESSE Matth. VII p. 58: in aliis ...
processionibus solum fiebant s-a viae, non autem
asinae. DŁUG. Hist I p. 79 (= I p. 138 ed.nov.): una
tantummodo laterali semita ... sine oxigonorum
labe et s-o relictia.

**II. in imagine: pożywka, podściółka; alimen-
tum, substratum** GOST. in MatFil XI p. 118: ani-
ma ... est s-um intelligentiae. *Id.* Th. fol. f 1^a: s-um
intelligentie est per esse quoddam intellectuale,
quod participatio splendoris intelligentie facit in
anima. *AL*

STRAMINA, -ae *f.* (stramen) H. Ha. *słoma;
palea, stipula* AGZ XIII p. 166 (a. 1444): Ma-
thias ... kmethonem ... libere dimisit ... pro cana-
pis et s-a et sepe et argilla de orto sumpta. *AL*

STRAMINEUS, -a, -um Th. S. L. *słomiany, zrobiony ze słomy; e palea factus*. N. iur. mitra straminea kapelusz słomiany służący za znak do rozpoczęcia i zakończenia handlu na targu; *pileus e palea confectus mercaturae in foro initium terminumque significans* WilkPozn p. 8 (a. 1462): nullus penesticus audeat res vendibiles emere ante depositionem mitre s-e. (cf. W. Maisel, *Archeologia prawna Europy*, Warszawa–Poznań 1989, p. 327). Cf. **PILEUS 3b**. Occ. loco opprobrii StPPP VII p. 497 (a. 1450): ipsum dominum ... fuisse et esse nullatenensem ac s-um nullius ecclesie canonicum. AL

STRAMINOSUS, -a, -um (stramen) *słomiany; e pilea factus* StPPP XII p. 560 (a. 1534): tectum ... s-um est antiquum et foraminosum. AL

STRAMIPILEUS, -i m. (stramineus et pileus) *słomiany kapelusz; pileus e palea factus* RachJag p. 156 (a. 1393): pro s-o misso domino regi in Nouam Ciuitatem VIII grossos. AL

STRANGARIA cf. **STRANGURIA**

STRANGIRIA cf. **STRANGURIA**

STRANGO, -ere (strangulo) *dusić, dławić; angere, suffocare* GŁOG. Alex. I fol. N III^b: suffocat, extinguit, suffocat guttura, s-it. AL

STRANGUINEA, -ae f. (stranguria) *choroba końska polegająca na zatrzymaniu wody w organizmie; morbus equi, cuius nota est nimia aqua in corpore retenta* LekKon p. 229: contra s-am. *Ib.* p. 233: contra s-am equi, «gdy koń zatrzyma wodę». *Ita ib. saepius*. AL

STRANGULA, -ae f. (strangulo) Dc. B. W. I. *uchwył, uszko; ansa, manubrium* RachPodKr p. 15 (a. 1393): pro reparacione vasorum cum s-is I scutum. *Ib.* p. 36 (a. 1393): pro reformatione vasorum cum s-is IIII grossos. **II. pasek, który stanowi jakiś element rzędu końskiego; cingulum, pars quaedam sellae equestris RachPodKr p. 43 (a. 1394): pro una sella cum attinenciis: strepis, s-is et corrigiis streparum. AL**

STRANGULATIO s. **STRANGULACIO**, -onis f. F. Th. S. Dc. L. W. *duszenie; actus strangulandi, suffocandi* StPPP V p. XXVI (a. 1420): prohibeatis ne ... masculi foeminas et foeminae masculos praesumant ... ad aquam trahere cum tales insolentiae et s-es non sunt sine gravi peccato. ARect II p. 90 (a. 1542): quo ... ad s-em confessus est Laurentius praedicator, quod eqs. N. in imagine NIC. BŁ. Sermon. I p. 225: desiderijs carnalibus ... suffocantur ... et notanter dicit 'suffocantur', quod proprie pertinet ad s-em gutturis. AL

STRANGULATOR, -oris m. F. Th. S. nat. canis *czerniec gronkowy; Actea spicata* Linn. GLr I p. 163. AL

STRANGULIO, -onis f. (strangulo) *duszenie (w gardle), skurcze (gardla); angor, spasma (guttu-*

ris) NIC. POL. p. 154, v. 24: oleum inunctum solum per nares curat scrophulas et s-es gutturis. AL

STRANGULO, -are, -avi, -atum F. Th. Bl. S. L. A. W. I. *propr. dusić kogoś, (o pokarmach itp.) powodować zadławienie; suffocare aliquem, (de cibo sim.) fauces comprimere*. N. refl. MPH VI p. 509: cordam ... qua se misere mulier s-erat ... pre-cidentem. Constr. sq. propter: HESSE Matth. VI p. 241: grossus cibus datus infantibus ... plerumque eos propter temeritudinem s-at.

II. in imagine 1. thumić, tłamsić, ograniczać wzrost czegoś; suffocare, supprimere, crescere non pati. N. iur. causam umorzyć sprawę sądową; *i. abolere* DokPaul I p. 305 (a. 1462): compositor ... electi ... pro pratis et argulis ... ingeniose s-erunt causam. Constr. sq. in c. abl. JAC. PAR. OpIn p. 172: si noxae sunt cogitationes ... statim s-et mens eas in principio nativitatibus ipsarum.

2. dręczyć, trapić; premere, sollicitare. Constr. sq. abl. HumRef p. 127 (a. 1500): qui Sarmaciam ... et plures civitates, oppida ... fame s-rent. IANIC. p. 219, v. 5: s-at amplo arcas argento semper egenus. AL

STRANGULUM, -i n. (strangulo) Dc. B. W. *jarzmo?; patibulum?, iugum?* MPH I p. 135 (a. 946): melius bello ... gloriose moriamur quam ... more ... malarum bestiarum s-o deficiamus. AL

STRANGURIA s. **STRANGIRIA** s. **STRINGIRIA**, -ae f. F. Th. A. W. med. *bolesne i utrudnionie oddawanie moczu; stillicidium urinae cum dolore iunctum*. Glossa Pol. GLb p. 99: s-a ... «nyesczanka», constrictio urinae, difficultas urinandum cum guttatim mingitur, «rzazanye» in virga. *Ib.* p. 205: «nieszczanka», s-a, «rzezanie w korzeniu moczu puszczając». AL

STRAPODIUM s. **STRAPEDIUM**, -ii n. (sterno et pes) Dc. I. *gruby wór wypchany słomą lub sianem, służący do spania; culcita stramento vel foeno referta* GLb p. 99: s-um, «stozak, słomyany vor». **II. kobierzec, chodnik; stragulum, tapetes GLb p. 103: tapetum, s-um, eo quod pedibus substernitur, «cobyerzec». AL**

STRATA, -ae f. F. Th. Bl. S. Dc. B. L. A. H. N. K. O. W. I. **1. droga publiczna, trakt, gości-niec; via publica**. Glossa Pol. DokMp IV p. 257 (a. 1391): item de duobus iugeribus retro publicam s-am, dictam «gosciziecz», que ducit in Paczonow de Conemloty (*ita saepius*). Syn. et iuxta posita iter (ArHist X p. 108, a. 1534), transitum (DokMp IV p. 87, a. 1349 et *ib.* VII p. 357, a. 1432), via (KodMp I p. 226, a. 1333 et *saepius*). Additur libera (ArPrawn X p. 272, a. 1409 et *saepius*), magna (KodPol I p. 215, a. 1359 et *saepius*), publica (KodWp I p. 513, a. 1285 et *saepius*), regalis (StPPP VII p. 347, a. 1432 et *saepius*), regia (KADŁUB. (Pl) p. 108 et

saepius). *Per abundantiam c. gen. callis* (GLt p. 24), *viae* (DokMp V p. 98, a. 1409). *Ita saepissime*.

2. *wspólna droga, którą pędzi się bydło na pastwisko; via communis, qua pecudes ad pastum aguntur*. *Glossa Pol.* KodWp VIII p. 291 (a. 1424): *damus ... civibus publicas s-as, alias «scotnicze»*. StPPP XI p. 83 (a. 1500): *que ortulania iacet ex una parte agri ... et ex alia communis s-e, alias «scotnyczyza»*. *Constr. sq.* pro: DokMp I p. 50 (a. 1336): *duabus s-is pro pecoribus ad pascua pellendis*.

II. *nawierzchnia wyłożona kamieniem, bruk; lapides quibus viae vel pavimenta sternuntur*. *Glossa Pol.* Craclmpr p. 159 (a. 1538): *conductor domus ... debet s-am, alias «brugk», in platea circumquaque domum ... reformare*. CracArt II p. 403 (a. 1541): *idem s-as ... alias «bruki» ... pro commodiori aque defluxu attollere debebit*.

III. *poduszka lub pościel; culcita vel lecti stramentum*. *Glossa Pol.* GLc p. 12: *s-a, «poszczela»*. Cf. STRATUS. JC

STRATAGEMA s. STRAGEMMA s. STRATAGEMMA, -atis n. scr. F. Th. S. L. [*abl. pl. stratagematis*: Tom. III p. 205 (a. 1514): *apud duces belli ... reperte cum mandatis atque stratagematis epistole fuerant*.] *przebiegły plan, wybieg, podstęp (zwł. wojenny); callidum consilium, astutia, dolus (praec. in bello)*. N. *inscriptionem operis Frontini* NIC. BL. Serm. II p. 21: *summa cautela militum antiquorum fuit omnia, quae videbantur terribilia ... sicut narrat Sextus Iulius S-um libro 1 capitulo 1*. *Constr. sq. gen.* JC

STRATARIUS, -ii m. Th. B. A. N. W. I. *siodlarz; faber sellarius*. *Glossa Pol.* GLb p. 99: *s-us, «syodlarz», ephippiopeus*. Cf. EPHIPPIOPEUS. II. *brukarz; operarius, qui vias lapidibus sternit* RachWaw p. 428 (a. 1560): *distributa in s-os, alias «na brukarze»: ... s-iis duobus a stratura ... grossos sedecim*. *Ib. infra s-iis «od brukowania» ante coquinas ... marcas duas grossos viginti quattuor, ... s-iis «od podnoszenia bruku» ante stabula ... marciam unam grossos viginti quattuor*. JC

STRATHUS cf. 2. STRATUS

STRATILATES, -is m. (*strata et lateo, -ere*) Dc. B. L. A. (-us), N. W. *rabuś, grabieżca; latro, spoliator* PommUrk III p. 409 (a. 1300): *nos in ipsorum civitate posse acquirere raptos, praedones, guttutum incisores, s-es et maleficos quoslibet*. JC

STRATIO s. STRACIO, -onis f. Th. L. W. I. *pokład statku; constratum navis*. N. *de stella ad constellationem Argo pertinente* COPERN. Rv p. 109: *secunda est stella lucida, quae sequitur hanc in s-e*. II. *bruk, brukowanie; stratura* KodKrk p. 301 (a. 1501): *consules ... Cracouienses ... aggeribus, s-bus, pontibus et modis omnibus ... ad instaura-*

cionem ... viarum ... publicarum perpetuo ... erunt astricti. JC

STRATIOTICUS s. STRADIOTICUS, -a, -um *żołnierski, wojskowy; militaris (saec. XVI)*. JC

STRATOR, -oris m. F. Th. Bl. S. Dc. B. (pl.), L. N. W. I. *parobek stajenny, giermek, koniu-szy; equorum curator; agaso, praefectus stabuli*. *Glossae Pol.* GLb p. 99: *s-es dicuntur qui stabulis vel equis in eis stantibus praesunt, «conyuszy»*. GLcerv p. 735: *s-es dicuntur qui praesunt stabulis seu equis stantibus in stabulis, «máštálerze»*. II. *brukarz; operarius, qui vias lapidibus sternit*. *Glossa Pol.* CracArt II p. 578 (a. 1545): *item s-i viarum, alias «brukarzowy», florenos sex*. Cf. STRATARIUS. JC

STRATORIUM, -ii n. F. Th. Bl. S. Dc. N. O. W. I. *stajnia; stabulum*. *Glossa Pol.* GLcerv p. 735: *s-um, id est stabulum, «stáynia, chlew»*. II. *poduszka lub przykrycie na łóżko; culcita vel operculum cubiculare*. *Glossa Pol.* GLb p. 99: *stragulum, proprie s-um, quod lecto vel sedili substernitur, «deka»*. JC

STRATUM, -i n. F. Th. S. Dc. L. A. O. W. I. I. (pl.) *narzuta, pościel; stragulum, opertorium*. N. *in imagine podściółka; substramen* HENR. BREG. p. 56: *hoc enim suavissimum animae s-um est sc. conscientia munda, quod nullis iam lacrimis ... riget hoc cubile, in quo iam non compungitur ... hoc plane s-um animae, quod minime versatur in infirmitate*. 2. *posłanie, legowisko, łożo; lectus, stratus*. *Constr.: a. sq. ad: AKapSąd II p. 606 (a. 1472): quando filie ... s-um ad dormiendum faciebant. b. sq. in c. abl. c. sq. pro: AKapSąd II p. 845 (a. 1525): testis ... eis s-um pro nocte fecit*. 3. *derka na konia; ephippium, stragulum*.

II. 1. *bruk, nawierzchnia wyłożona kamieniem, także: brukowanie, kładzenie nawierzchni; lapides, quibus viae vel pavimenta sternuntur, etiam: actus lapidibus sternendi* ŻrWaw VII p. 129 (a. 1537): *s-a, alias «burky», in platea dominorum canonicorum*. *Ib.* p. VII p. 189 (a. 1538): *facta revisione s-i platee Canonialis*. *Glossae Pol., cf. supra 40*. RachWaw p. 435 (a. 1565): *pro lapidibus ad s-um, alias «na burkowanie», circumcirca valvam inferiorem ... grossos viginti*. *Ib.* p. 437 (a. 1565): *in stuba in armamentario s-um, alias «od pokładania posadzka» ... grossos duodecim*. Cf. STRATA II. 2. *droga, trakt; via, iter* SSrSil IX p. 196 (a. 1466): *propter ... illatas injurias, s-orum violencias rapinas et alia hujusmodi crimina*. DŁUG. Hist. IV p. 362 (= VIII p. 244 ed.nov.): *secures ... illos ferre et per universam silvam lignis s-um facere iussit*. *Additur publicum* (IO.VISL. p. 208, v. 130). Cf. STRATA I 1. 3. *grobla umocniona faszyną; agger virgultis stratus*. *Glossa Pol.* DokMp VIII p. 245 (a. 1442):

silvas et borras in manu dextra ... prope s-um, alias «gacz», libere extradimus. JC

STRATURA, -ae f. F. Th. S. Dc. L. A. N. *brukowanie; actus lapidibus sternendi, stratum. Glossa Pol. RachWaw p. 428 (a. 1560): stratariis duobus a s-a, alias «od brukowania bruku», circa cannalia ... grossos sedecim. Cf. STRATUM II 1.* JC

1. **STRATUS**, -us m. F. Th. Bl. S. Dc. L. K. W. *posłanie, pościel; stragulum, opertorium. Glossa Pol. GLc p. 12: s-us, «poszczela».* JC

2. **STRATUS** s. **STRATHUS**, -a, -um *praec. via dostępny dla wszystkich, publiczny; cuius usus omnibus liber est, publicus KodKKr I p. 157 (a. 1320): Boleslavs dux ... siluam inter Okradzonow usque ... ad viam s-am ... ecclesie sancti Stanislai ... dedit. ArPrawn IV p. 50 (a. 1347): de expurgacione violenciae (ed. violencia) vie s-e. Ita saepius. Glossae Pol. DokMp VII p. 348 (a. 1431): silva, quae incipit a via publica s-a ... «droga». ArSang V p. 18 (a. 1463): alias granicies ... sippavit ... per borram, usque ad viam s-am, alias «do gościńca» (ita saepius). AGZ XVI p. 287 (a. 1498): vulneravit eum ... in s-o foro, alias «na dobrowolnem thargu». Cf. BENEVOLUS IV.* JC

STRAUCENDIARIUS cf. **STRAGITUDINARIUS**

STRAYTENDIARIUS cf. **STRAGITUDINARIUS**

STREFA cf. **STREPHA**

STRENA s. **STRENNNA**, -ae f. F. Th. Bl. S. (pl.), Dc. B. L. K. (pl.), W. I. *podarunek noworoczny, zwł. danina pobierana przez duchowieństwo od parafian w okresie Bożego Narodzenia i Nowego Roku; donum, quod initio anni dabatur, praec. tributum, quod sacerdotibus tempore Nativitatis Christi et Anni Novi a parochianis impendebatur. DokKKr II p. 176 (a. 1432): eidem praepositurae ... assignamus ... columbationem ac s-am de omnibus villis ... ad Pilcam pertinentibus. ŁASKI LibBen I p. 10 (a. 1511): habet rector eiusdem ecclesiae s-am seu colendam pro festo Nativitatis Domini. Ita saepius. Additur annua (MIECH. Chr. p. 236). Glossae Pol. RFil XLVII p. 355 (saec. XV med.): s-a, «koloda». GLb p. 99: strena et strenna, dicitur illud, quod datur in primo die anni pro bono omine, «colenda, nove lyatho», ... natalicium munus. GLcerv p. 734: s-a, munus, quod die Stephani post natalem Domini vel in principio noui anni datur, «kolędá ábo Nowe láto».*

II. *azyma strennae oplatki wigilijne; panes, qui anni ecclesiastici initio consecrari atque inter fideles dividi solent RachDw I p. 180 (a. 1544): sacristiano cum azimis s-ae florenos quindecim.* JC

STRENNU... cf. **STRENU...**

STRENUA, -ae f. (strena?) *ciasto przyprawione miodem i pieprzem, piernik; libum melle pipe-*

reque conditum, piperata. Glossa Pol. RFil XVI p. 343 (a. 1446): s-am, «pyernyk»; s-a dicitur panis cum melle pistus. JC

STRENNUE s. **STRENNUE** *adv. dzielnie, gorliwie, z zaangażowaniem; fortiter, impigre, diligenter.* JC

STRENNUITAS, -atis f. F. Th. Bl. S. Dc. L. A. W. I. 1. *energia, żwawość, aktywność, gorliwość; vigor, agilitas, diligentia. 2. waleczność, męstwo, dzielność; fortitudo, virtus, audacia. ChrPP p. 456: considerato, quod Boleslaus, adhuc iuvenis, tanta s-e polleret, pater ... fecit eum cingi gladio militari. KodMaz(K) p. 109 (a. 1182): aegrotativus erat Masoviae princeps Lestco, sed probata suorum s-e robustissimus. Ita saepe. Additur armorum (KA-DŁUB. (Pl) p. 41) cordis (KodMp II p. 86, a. 1252), militiae (AnnSCr p. 106, saec. XII), virtutum (CodEp III p. 46, a. 1450).*

II. *bogactwo, majątek; opulentia, divitiae JusPol p. 79 (a. 1347): quod ... nobiles rebus abundantes, s-i dediti, pro defensione regni fortius pervigilent, decernimus, quod nullus terrigena noster cum alienigena ... ludat taxillos ad praestationem. ArPrawn I p. 241 (a. 1443): Iohannes ... s-em fallenter usurpanti Iohanni ... quia me tuas per fallacias ... bonis omnibus privasti. Ita saepius.* JC

STRENUO, -are (strenuitas) F. *toczyć spór; contendere, litigare Lites II p. 238 (a. 1413): dux ... s-ndo et certando cum Ordine Cruciferorum de medietate dicti fluvii Visle, eundem fluvium ... legitime comunem fore declaravit.* JC

STRENUUS s. **STRENNUUS** s. **STRENUUS**, -a, -um F. Th. Bl. (strenuosus), S. B. (strenuosus), A. K. (strenuosus), O. W. [*acc. sing. strennuem: KodMp III p. 88 (a. 1353): citari procuravit domina Zandocha ... strennuem ac nobilem dominam Dirskam. nom. pl. strenuii: KsgMaz I p. 70 (a. 1407): coram nobis strenuii milites ... resignaverunt acionem suam totalem. abl. pl. strennuibus: MPH III p. 111 (a. 1536): duo camini ... corruerunt cum columpnis et viris strennuibus, qui sic ministrabant aquam. superl. strenuosissimus: CodEp III p. 246 (a. 1476): strenuosissimam animositatem ipsius Walachi ... pertimescit.*]

I. 1. *gorliwy, żarliwy, pelen zapalu; acer, agilis, impiger. Constr. a. sq. gen. b. sq. abl. c. sq. in c. abl.*

2. *waleczny, męzny, dzielny; fortis, audax ChMP p. 485: quidam de infimo genere, s-us tamen ac robustus, animo ferox ... Mazoviensem provinciam occupaverat. KodKKr I p. 68 (a. 1256): actus tuos s-os conuenit non tacere. Ita saepius. Iuxta posita bellicus (CodVit p. 1022, a. 1416), fortis (CantMAe I nr 9, v. 7b, saec. XIV in.), robustus (cf. supra 50). 3. surowy, budzący postrach; severus,*

terribilis. Glossa Pol. Gloss. II p. 19 (saec. XV): maxime temere debemus verbum s-i, «szrogliwego», iudicis.

II. tytuł honorowy; appellatio honorifica
1. szlachty; nobilium KodWp II p. 18 (a. 1289): s-us vir dominus Nicolaus palatinus Calissiensis ... nobis supplicavit, ut in oppido suo Cobylyno ... ecclesiam dignaremur facere. DokMp I p. 42 (a. 1334): datum ... presentibus s-is ac validis ... castellanis. *Ita vulgo. Syn. et iuxta posita* generosus (DokMp VIII p. 191, a. 1442 *et saepius*), magnificus (ArPrawn V p. 84, a. 1457 *et saepius*), nobilis (KodWp VI p. 25, a. 1271 *et saepius*), validus (*cf. supra 9 et saepius*).

2. miles (et abs.) rycerz pasowany; i. gladio cinctus, sc. qui pro meritis suis eques est creatus KodWp VI p. 25 (a. 1271): notum facimus ... quod veniens nostram ad presenciam aliorumque terre s-orum militum ... Simeon canonicus ... iudicialiter processit ... et nominati s-i milites, qui tunc temporis circa nobis videbantur presidere ... sunt ... attestati, quod *etc. Ib. I p. 500 (a. 1284): honorabilis kmeto noster et miles s-us, comes Berwoldus, venator Kalisiensis et pincerna Lendensis ... hereditatem suam ... archiepiscopatu Gneznensis ecclesie donavit. Ita saepissime. Glossa Pol. GLw p. 89: s-us, «passani». Ad rem cf. A. Bogucki, «Strenuus» jako tytuł polskich rycerzy pasowanych (XIII–XV w.), Przegląd Historyczny t. 77, 1986, z. 4, s. 625–626. JC*

STREPA s. STREPPA, -ae f. (Germ. Straep) S. Dc. B. L. K. W. I. **1. strzemienię; stapia, stapeda.** HistTart p. 63: cum ... venisset prope montes ... omnia ferramenta, sagitte de pharetris ... s-e de sellis ... versus montem cum impetu ... processerunt. RachJag p. 167 (a. 1393): pro calcaribus et s-is baronicis noui et insoliti operis ... mediam marcam. *Ita saepe. Additur aurigalis (RachKról p. 201, a. 1477), baronica (cf. supra 36), communis (KodKrak p. 393, a. 1396). Distinguitur argentea, deaurata (RachJag p. 165, a. 1395), denigrata (ib. p. 218, a. 1395), ferrea (ib. p. 162, a. 1393). N. explanationem m. ae. GŁOG. Alex. I fol. P VII^b: inde scansile, id est s-a sive illud, quo ascenditur equus.*

2. strzemię wraz z puśliskiem; stapia una cum loro. *Glossae Pol. StPPP II p. 429 (a. 1437): item in sella et s-is, alias «strzemijenczyska» et «strzemijenije», continentur quindecim marce argenti. Ib. p. 430 (a. 1437): item in thesauro sunt tria paria s-arum, videlicet «strzemijenije» et «strzemijenczyska». Constr.: a. sq. ad: PP VI p. 90 (a. 1434): item pro s-is ad currum grossum unum. Zsig p. 31 (a. 1500): laboravit ... s-as ad magnum equum. b. sq. pro: RachKról p. 75 (a. 1472): nec s-is ... pro illis aurigis. CodEp. I p. 274 (a. 1476): pro s-is pro necessariis duas marcas.*

II. wizerunek strzemienia w herbie tej nazwy; stapia in insigni gentilicio depicta atque nomen eiusdem insignis StPPP II p. 72 (a. 1398): testes ... pro ipso Jacussio iurauerunt, quod sit nobilis, et frater ipsorum ac de clenodio s-a, et de proclamacione Lawssowa. *Ib. p. 83 (a. 1399): testes pro ipso Petrasio iurauerunt, quod sit nobilis, de clenodio s-a, et de proclamacione Laussowa. Ita saepius. Glossae Pol. StPPP VII p. 607 (a. 1436): Stanislaus ... est clipei nostri, in quo s-am, alias «strzemien», deferimus. Ib. p. 394 (a. 1450): duos fratres ... de clenodio s-e, alias «strzymienow» (ita saepius). Cf. STREPE II. JC*

STREPALE s. STREPILE, -is n. (strepa) puślisko, rzemień, na którym wisi strzemię; lorum, quo stapia appenditur KodKrak p. 393 (a. 1396): par s-ium pro II grossis. RachKor p. 429 (a. 1403): item pro strepis et s-bus cum cingula III½ scotos. *Ita saepius. AL*

STREPARIUM, -ii n. (strepa) puślisko, rzemień, na którym wisi strzemię; lorum, quo stapia appenditur GLb p. 99: s-um, «strzemienysko». *AL*

STREPARIZO, -are, -avi, -atum (strepo) skrobac, wydrapywać; radere, delere StPPP II p. 557 (a. 1446): Elisabeth ... vituperavit literam, quod sit alias s-ta, «skrobany», et procurator ... dixit quod quelibet debet esse «scrobana», quia in qualibet vitulina cutte ... scribi non potest. *AL*

STREPATUM, -i n. (strepa) puślisko, rzemień, na którym wisi strzemię; lorum, quo stapia appenditur LibDisp p. 80 (saec. XV in.): quatenus ... mihi comparare dignemini sellam cum suis atinenciis ... cum strepa et cingula pariter et s-o. *AL*

STREPATUS, -us m. (strepa) puślisko, rzemień, na którym wisi strzemię; lorum, quo stapia appenditur RachJag p. 213 (a. 1394): pro incisione cuttis dicte «turza» ad redas, s-us et «nabodrky» II grossos. *Ib. p. 214 (a. 1395): pro noua sella cum atinenciis ... pro strepis et s-bus ... I marcam. AL*

STREPE, -is n. (strepa) **I. strzemię (wraz z puśliskiem); stapia (una cum loro)** DŁUG. LibBen III p. 355: inuenies ibi stipitem ... in quo est desculptum s-e, alias «strzemien». RFil XXV p. 146 (a. 1488): sicut malus auriga ... semper sibi inuenit excusacionem, dicens aut latum aut breve s-e habeo. *Glossae Pol., cf. supra 42 et APozn II p. 364 (a. 1499): quod ipsi ... huiusmodi s-as, alias «strzemiyene», in destructionem serificum vendere volunt. II. wizerunek strzemienia w herbie o tej nazwie; stapia in insigni gentilicio depicta atque nomen eiusdem insignis* AnnSCr p. 18 (saec. XIV): milites alii manus et pedes s. *Stanislai* amputauerunt, videlicet accipitres et unum s-e, vulgariter «strzymyn», defferentes in clipeo. DŁUG. Op. p. 563: Strzemienyowywe s-e caeruleum in campo rubeo defert. *Ita saepius. Cf. STREPA II. JC*

STREPHA s. **STREFA**, -ae f. (*Germ.* Streifen) *pasek jako wzór na materiale; panni ornamentum virgatum* InwKKr p. 91 (a. 1563): cappa ... ex camcha pallida viridibus seu griseis et albis s-is confecta. *Ib.* p. 104 (a. 1563): «shoda» quarta ex alba «kitaika» cum s-is variorum colorum. *Ita ib. saepius.* AL

STREPHIOLUM cf. **STROPHIOLUM**

STREPIDULUS cf. **TREPIDULUS**

STREPILE cf. **STREPALE**

STREPISTERIUM, -ii n. (strepa) *puślisko, rzemień, na którym wisi strzemie; lorum, quo stapia appenditur* APozn III p. 97 (a. 1504): corrigiator ... relinquet ... fraternitati ... phaleras ... et s-a, alias «strzemyencziska». AL

STREPISTRUM, -i n. (strepa) *puślisko, rzemień, na którym wisi strzemie; lorum, quo stapia appenditur* APozn III p. 97 (a. 1504): corrigiator ... faciet ... item s-um, alias «strzemyenczisko», militare. AL

STREPITO, -are, -avi, -atum F. Th. S. Dc. W. *iur. pozywać kogoś do sądu, oskarżać; aliquem in ius vocare, accusare* StPPP XI p. 169 (a. 1428): Stenczel ... promisit Mathiam ... intercedere ab omni arestacione a Nacham Iudeo, pro quo ipsum Nacham Iudeus inquietaret aut s-ret. AL

STREPITUS s. **STREPIDUS**, -us m. F. Th. S. Dc. B. L. A. K. O. W. **I. 1.** *głośny dźwięk, hałas, brzęk, szcęk, rumor; także gwar; sonitus clarus et ingratus, crepitus, fremitus, fragor, garritus, murmur.* *Glossa Pol.* ArLit III p. 108 (a. 1476): suscipientes eum cum magno s-u, «tątem» (*ita ms.*). GLcerv p. 735: s-us ... capitur pro fastu et pompa diuitiarum a s-u comitantium, «zgiełk». *Constr.:* **a. sq. gen.** **b. sq. dat.** KodKKr I p. 163 (a. 1322): ita ut per hoc missae choralis s-us penitus nullus fiat. **c. sq. circum:** AKapSąd III p. 188 (a. 1516): inducens audivit s-um circum parietes.

2. *zamęt, niepokój, poruszenie; turbatio, tumultus* PommUrk VI p. 356 (a. 1277): rectores civitatis ... per s-um popularem et terrorem armorum ... in loco, qui capitulum ... dicitur ... violenter incluserunt. CodVit p. 1038 (a. 1416): quidam ... non sunt veriti prothonotario ... quadam verborum superstitione derogare, ex quorum s-u statui regio quaedam videntur convicia resultare. *Ita saepius.*

3. *in textibus eccl. wrzawa, zgiełk świata; turbatio vitae temporalis, tumultus qui in hoc mundo percipitur* *KodWp I p. 147 (a. 1234): qui ... quoddam cum Domino intra se secretum querunt, ubi cum illo exteriore cessante s-u, quasi quodam familiari colloquio ... delectentur. MARTIN. OP. Marg. fol. q IV^b: contemplatiui ab omni s-u temporalium quiescere debent. *Ita saepius.* *Glossa Pol.* RFil XXV p. 152 (a. 1450): A mundi s-bus, «od

gyelkow». *N. cogitationis vel cogitationum natłok myśli, wewnętrzny niepokój; sollicitudo, trepidatio* HENR. BREG. p. 19: tanto latius in se immundae cogitationis s-um per otium congerant. JAC. PAR. OpIn p. 144: curioso intuitu rationis attendebam tumultuosarum cogitationum s-um in me se sibi succedentium. *Iuncturae* curarum saecularium (JAC. PAR. OpIn p. 290), sollicitudinum (HESSE Matth. V p. 269), temporalium (cf. *supra* 1463,53, AKapSąd II p. 776, a. 1512).

II. *iur. sprawa sądowa, postępowanie sądowe, posiedzenie sądu; causa iudicialis, iuris actio, iudicium* DokLub p. 69 (a. 1206): coram nobis ... duce Mazovie ... ministeriales nostri cum ... palatino ad s-um iudiciale convenerunt dicentes se per dictum ... de ... hereditate ... esse eliminatos. KodWp I p. 370 (a. 1266): cum ... ipsa discordia ... per modum pacis amoto iuris s-u concordata fuerit. *Ita saepissime.* *Syn. et iuxta posita* controversia (KodWp III p. 161, a. 1360), dissensio (*ib.*), lis (KodMazNow II p. 323, a. 1351; KodPol II p. 536, a. 1470 *et saepius*), rixa (KodWp III p. 161, a. 1360), signum (PETR. WYSZ Spec. p. 213), vexa (ARect II p. 160, a. 1550). *Iuncturae nominales* strepitus calumniae (KodMp II p. 84, a. 1251), causarum (KodWp II p. 81, a. 1293; CodSil V p. 251, a. 1340), censurae ecclesiasticae (KodWp X p. 288, a. 1443), iudicii (KsgŁawKr p. 6, a. 1366 *et saepe*), iuris (StPPP IX p. 109, a. 1478; *ib.* VI p. 55, a. 1510 *et saepe*), iurisdicionis (DokArchWęg III p. 16, a. 1482), terminorum (StPPP II p. 652, a. 1459). *Item adi. iudicialis* (CracArt suppl. II p. 114, a. 1439), iudiciarius (PETR. WYSZ Spec. p. 213 *et ib.* p. 236 *et saepius*).

Locut. sine strepitu et figura iudicii s. iudiciariis bez jakichkolwiek formalności prawnych; absque legitimis, iudicialiter non procedendo Lites I p. 15 (a. 1320): in causa ipsa ... summarie, de plano, sine s-u et figura iudicii procedentes. DokKKr I p. 50 (a. 1330): peto ... per vestram sententiam mihi et ecclesie mee ... decimas adiudicari sine s-u et figura iudicii. *Ita saepissime.* *Item eodem sensu* sine strepitu et vigore legis s. iuris: DokLub p. 206 (a. 1418): que pignora ... altarista ... vendere poterit sine s-u et vigore legis. AGZ II p. 228 (a. 1484): quos ... incolas ... advocatus ... condemnandi et sentenciandi de vigore et s-u iuris ... facultatem habebit. Cf. *supra* 18 *Constr.:* **a. sq.** in c. *abl.* RHist III p. 344 (a. 1510): erant ... varii s-us iudicarii in hac causa. **b. sq.** per: StPPP VIII p. 243 (a. 1388): pena ... quia s-um fecerunt per litem. **c. sq.** pro: KodWp III p. 161 (a. 1360): inter *dictas partes* quaedam dissensiones ... s-us ac controversie vigeabant pro gadibus.

III. *atak, napaść; impetus, incursus* KsgPrzem II p. 79 (a. 1450): Hrin ... coram iudicio hic in me

s-um fecit, alias «syepal myą». ŁASKI ComPriv fol. 185^b: ipsum rebus ... depraedatus est ac ipsum vulneravit et in eo s-um fecit. *Ita saepius.* AL

STREPO, -ere, -ui, -itum F. Th. Bl. S. N. K. **I. propr.** **1.** brzmieć, dźwięczeć, wydawać donośny głos; sonare, sonitum clarum edere. **2.** rozbrzmiewać, napęlić się dźwiękiem; resonare, personare. *Constr. ad 1–2: a. sq. abl. b. sq. ad:* Tom. II p. 30 (a. 1512): arctos s-uit felix Hymeneus ad oras. **II. in imagine** **1.** intrans. srożyć się, szaleć, siać grozę; saevire, furere NIC. POL. p. 60, v. 236: nec mors nunc s-ret, nec plebs tot funera fleret. **2.** trans. skrzeczeć, opisywać w brzydkiej formie; voce rauca atque forma ingrata enarrare CRIC. p. 138, v. 2: accipe condignas stolido pro carmine laudes, qui s-is ansereo gutture facta ducum. AL

STREPPA cf. **STREPA**

STRIA, -ae f. F. Th. S. Dc. L. *falda, plisa; sinus, ruga* Ztschr. VIII p. 177 (saec. XV): casule auree, item 1 sericea cum s-a aurea. KP

STRIBILIGO, -inis f. błąd gramatyczny, solecizm; vitium grammaticale, soloecismus (saec. XV). KP

STRIBLITA, -ae f. (scribilita Th.) kolacz, placzek; placenta, libum. *Glossa Pol.* GLb p. 99: s-a, torta «kolacz». KP

STRICCIOSE cf. **STRICTIOSE**

STRICHA, -ae f. (e Pol. strych) miara zboża; mensura frumenti Ztschr. LXI p. 345 (a. 1303): statuumus, ut cives ... in quo quidem laneo LXXII s-as annone valeant seminare. KP

STRICTE adv. F. Th. Bl. S. W. **I. propr.** *ciasno, ściśle, mocno, wąsko; anguste, astrictae, arte. N. locut. alicui stricte est: komuś jest ciasno, brakuje miejsca i. spatium deest* RH XIII p. 316 (a. 1461): si in curia mea eis pecoribus s-e esset.

II. transl. **1.** zwięźle, krótko; breviter, concise. **2.** dokładnie, ściśle, w sensie ścisłym; restricte, arte, sensu stricto; saepe in textibus phil. (praec. accipere, capere). **3.** surowo, zdecydowanie, stanowczo; graviter, severe, firmiter KodWp I p. 216 (a. 1246): s-e mandamus ... ne quispiam ... manum audeat immittere violentam. * *Ib.* II p. 329 (a. 1317): s-ius a nobis exigitur, ut ecclesiis viduatis consulamus propensius. *Ita saepissime.* **4.** oszczędnie, skąpo; modeste, parce ArHist XI p. 471 (a. 1461): exclusis diebus precedentibus ... quibus laciis eis dabatur digerium et nunc vero iam s-ius. **5.** z uszczupleniem praw, niesprawiedliwie; cum iniuria alicuius, iniuste StPPP IX p. 82 (a. 1469): pars aduersa ... sententiam suscepit et hoc istis verbys: quia ipsi in iure s-e videtur, alias «krothko», a domino iudice et iuratis ... quia me actorem fecerunt in legacione. KP

STRICTILIS, -e (strictus) wąski, obcisły; strictus, restrictus ARect I p. 777 (a. 1533): magis-

ter ... citatus ... pro ... duabus s-bus vestibus siue tunicis, alias «szupijczye». KP

STRICTIM adv. **I. propr.** *ciasno; stricte.* **II. transl. *krótko, pokrótce, zwięźle; breviter, anguste, concise.* KP**

[**STRICTIOSE**] s. **STRICCIOSE** adv. (strictus) zdecydowanie, stanowczo; severe, firmiter KodMp IV p. 295 (a. 1434): rex ... debet s-ius prohibere, ne sal aliquod de alijs partibus ... vendendum adducatur. KP

STRICTITAS, -atis f. (strictus) **I. propr.** (de loco) wąskość, ciasność; angustiae, locus arctus Visit. p. 233 (a. 1512): propter s-em hereditatum invadunt kmethones nobilium pascua ... cum pecoribus ... ipsa devastantes. **II. transl.** *surowość, srogość; severitas, gravitas* NIC. BŁ. Serm. I p. 154: in principio conuersionis videntur paenitenti grauia praecepta ... similiter in fine paenitentiae maxima s-as propter gravem et strictam de omnibus rationem. KP

STRICTITUDO, -inis f. (strictus) W. **I. propr.** (de loco) wąskość, wąska przestrzeń, ciasność; angustiae, locus arctus THOM. Med. p. 334: quatuor sunt cause generacionis lapidis, scilicet materia viscosa et caliditas fortis et viarum s-o. NIC. BŁ. Serm. I p. 154: Christi crux ... dicitur ... nauicula ... propter s-em principij et finis et latitudinem medij, sicut enim Christi crux erat disposita, vt in capite esset stricta et in pedibus, sed in medio ad ... brachia esset lata. *Ita saepius.* **II. transl.** *surowość, stanowczość; severitas, firmitas* MATTH. Lect. II p. 56: «mandasti iustitiam» hic approbat et commendat legem ex legislationis s-e. KP

STRICTIVUM, -i n. (strictivus) med. lekarstwo powodujące ściąganie lub zatrzymanie czegoś; medicina quae aliquid restringit, constringit THOM. Med. p. 161: siropus mirtinus cum alijs s-is, ut sunt: mastix, bolus, sanguis draconis. Cf. supra **RESTRICTIVUM**, **RESTRICTORIUM**. KP

STRICTIVUS, -a, -um F. Th. med. ściągający, zatrzymujący; restringens, constringens THOM. Med. p. 53: ad linimentum s-um addo succum plantaginis et farinam volatilem. Cf. supra **RESTRICTIVUS**. KP

STRICTORIUM, -ii n. (strictorius) Dc. med. lekarstwo powodujące ściąganie lub zatrzymanie czegoś; medicina quae aliquid restringit, constringit THOM. Med. p. 63: s-um fiat de pulvere thuris, masticis, spice et albumine ovi et timporibus apponatur. Cf. supra **RESTRICTIVUM**, **RESTRICTORIUM**. KP

STRICTUM, -i n. (strictus) Dc. B. **I. cieśni- na; fretum, fauces** DŁUG. Hist. IV p. 692 (= IX p. 290 ed.nov.): Veneti ... et ... dux Philippus classem instructam repromittunt, que s-um maris custodiat.

II. med. miejsce zwiężenia w narządach rodnych; locus artus in muliebribus THOM. Med. p. 314: ne puer cum matre pereat ... antiqui medici per incisionem in s-is partum procuraverunt (cf. *contextum ib.* p. 315: si in tali membro stricto post partum fieret cicatrix dura, utile esset mulieri amplius non concipere, quia partus secundus periculosior erit quam primus). *KP*

STRICTURA, -ae f. F. Th. Bl. S. Dc. B. L. A. N. O. W. **I. ugniatanie, ucisk; compressio, pressio** SSRSil IX p. 177 (a. 1466): nemo melius noscit s-am calcei quam qui illius indumento patitur dolores. **II. med. zwiężenie; coartatio, stenosis** THOM. Med. p. 19: siccitas et s-a superiorum partium narium. *Ib.* p. 190: fit aliquando opilacio epatis ex naturali s-a venarum. *Ita ib. saepius.* *KP*

STRICTUS, -a, -um F. Th. S. Dc. L. A. O. W. **I. propr. 1. wąski, ciasny; angustus, artus.** *Occ. krótki; brevis* IANIC. p. 111, v. 1: quid me tam s-a religas, Isabella, catena? **2. gęsty, zagęszczony, zbity; densus, compressus, compactus.**

II. transl. A. (de hominibus) 1. iudex (o Bogu) srogi, surowy; (de Deo) asper, severus *CodSil(M) II p. 143 (a. 1216): quatenus ... apud s-um iudicem premia eterne pacis inveniunt. KodKKr II p. 163 (a. 1391): nisi ... debitam impenderemus satisfaccionem ... cunctipotens iudex s-issimus condignam ... repeteret ulcionem. **2. (o pokrewieństwie) bliski; (de consanguinitate) propinquus, cognatus** CodEp I 2, p. 341 (a. 1472): sibi invicem s-o sanguine personarum, tu filii, ille parentis. DŁUG. Hist. III p. 218 (= V p. 238 ed.nov.): ita coniugium s-e consanguineitatis pessimo exitu solutum est. *Ita saepius.*

B. (de abstr.) 1. ścisły, surowy, srogi; artus, severus, asper VAdAnt p. 28: s-issimam ac sanctissimam vitam ducentes omnes beatificati esse dicuntur. AnnScR p. 19 (saec. XV): penitenciam s-am peragens. *Ita saepissime Dicitur v.gr. abstinentia* (VHedv p. 528), dietatio (THOM. Med. p. 399), examen (*KodWp I p. 421, a. 1278), mandatum (ArPrawn V p. 90, a. 1447), poena (ConcPol X p. 433, a. 1446), regula (KodPol I p. 250, a. 1381). **2. wyjątkowy, szczególny; extraordinarius, peculiaris** DŁUG. Hist. I p. 92 (= I p. 151 ed.nov.): tanto quisque ... studium officiumque suum extulit, quanto a spectatore rege ... s-iori favoris et benevolencie gradu anhelabat commendari. DecrICC II p. 311 (a. 1504): neuter illorum ... quidquam ... vendere debet sine scitu alterius et consensu excepta s-a necessitate. *Ita saepius.* *KP*

STRIDEO, -ere, stridi *et* **STRIDO**, -ere, stridi F. Th. Bl. S. Dc. A. W. [I sg. perf. act. stridui: GŁOG. Alex. I fol. o II^a: quandoque reperitur stridui in perfecto secundum antiquos, unde ... stridui non nouitas dat, sed quandoque vetustas.] *wydawać prze-*

nikliwe dźwięki, syczeć, świszcząć, szumieć, grzmieć, trzeszczeć, szczerkać, zgrzytać (zwl. zębami); sonos acres emittere, sibilare, strepere, tonare, crepare, crepitare (praec. cum dentibus). Occ. (de bello) szaleć, srożyć się; ferevere, saevire DŁUG. Hist. I p. 245 (= I p. 313 ed.nov.): civili bello ... s-nte inter Polonos et pendente interregno. *Constr.: a. sq. abl. b. sq. in c. acc.* CantMAe I nr 4, v. 4a (saec. XIII): hinc fervet trux odio in te s-ns gladio Stanislae. PE-REGR. Serm. p. 386: daemones ... dentibus in eum s-bant. *Ita saepe. c. sq. ex: NIC. BŁ. Serm. I p. 138: dentes vero ex nimio frigore solent s-re. d. sq. inter, cf. supra 6. e. sq. prae: MPH VI p. 503 (saec. XV ex.): sepius dentibus pre nimio dolore s-bat.* *KP*

STRIDO cf. **STRIDEO**

STRIDOR, -oris m. F. Th. S. Dc. L. W. **I. propr:**

1. (przenikliwy) dźwięk, głos, syk, świst, szum, skrzypienie, trzeszczenie, brzęczenie, szczerk, zgrzyt (zwl. zębów); sonus (acutus), vox, sibilus, strepitus, crepitus, bombus, fremitus, fragor (praec. dentium). *Glossa Pol. GLcerv p. 736: s-or est acrior quasi sibilans collisio, vt cardines dicuntur stridere et s-or dentium «zgrzytanie». 2. hiemis ostrzy mróz; frigus acre* MPH III p. 236 (saec. XV): ob hyemis s-em, quem exercitus ferre non potuit, ad propria rediit. *Constr. ad 1-2: a. sq. gen. b. sq. prae: MIECH. Chr. p. 150: uisa nuditate episcopi et s-e dentium prae frigore ... eum ueste sua ... induit.*

II. transl. belli(-orum), gwerarum zgiełk, wrzawa, zawierucha wojenna; strepitus, tumultus, tempestas CodEp III p. 82 (a. 1455): advertentes regni nostri ... gravissimam ex guearrarum s-e hostiumque ... exinanicionem. PrzywPozn p. 72 (a. 1459): exigente regni nostri ... tam ex bellorum s-e quam ex difficultate et gravitate. *Ita saepius. Dicitur civilis* (DŁUG. Hist. I p. 251 = I p. 320 ed.nov.; *ib.* p. 425 = II p. 191 ed.nov.), *exter (opp. intestinus: CodEp I 1, p. 136, a. 1443).* *KP*

STRIDULUS, -a, -um *świszczący, skrzeczący, rechoczący; sonum tenuem, acutum emittens, stridens, coaxans* (saec. XVI). *KP*

STRIFFA, -ae f. (orig. inc.) galareta z mięsa lub owoców; gelatum e carne frugibusve factum GLt p. 22: s-a «quasenina». Cf. GLr I p. 495. *KP*

STRIGILE cf. **STRIGILIS**

STRIGILIA, -ae f. (cf. strigilis) ostroga; calcar GLb p. 99: s-a «ostroga». *KP*

STRIGILIS s. **STRIGILLIS** s. **STRUGILIS**,

-is f. F. Th. S. Dc. L. W. [generis n., cf. *infra* 1469,9.] **I. skrobaczka mająca kształt kratki; radula cancelli formam habens.** *Glossae Pol. RachPodKr p. 73 (a. 1394): pro II s-bus dictis «tharlky» I scotum. GLt p. 22: s-is «rost».*

II. 1. zgrzebło, żelazne narzędzie do czesania i czyszczenia koni; instrumentum ferreum quo equi

pecti ac purgari solent. Glossae Pol. GLb p. 99: s-is, instrumentum quo purgantur equi «shropa». GLt p. 20: s-is «grzeblo». *Constr. sq.* ad: RachKról p. 159 (a. 1477): duos grossos ... dederunt a reformatione s-ium ad equos equestres. **2.** *ożóg, drewniane narzędzie do wygarniania żaru z pieca chlebowego; pertica, instrumentum ligneum, quo favilla ardens e furno verritur* ArHist XI p. 487 (a. 1462): emi s-e, alias «grzeblo», ad hoc idem molendinum. **3.** *ostroga; calcar* ArHist XI p. 417 (a. 1421): equos ... ducentibus sella, s-es, strepas, frena et alia. Cf. STRIGILIA. **4.** *pilnik; lima* RachKról p. 201 (a. 1477): pro s-bus a reformatione «pusdro» ... dedi marcam. KP

SRIGILO s. **STRIGILLO**, -are (strigilis) **I.** *czyścić, czesać zgrzeblem (konია); (equum) strigili mundare, fricare* GLb p. 99: s-o «czudzićz». *Ib.* p. 124: s-o «czudzićz konya». **II.** *skrobać, zdrapywać; scabere, radere* Ztschr. VIII p. 170 (a. 1378): debent muratores ecclesiam tegere et lateres scabere seu s-ndo purgare. KP

STRIGON, -i n. (*orig. inc.*) *nat. psianka czarna; Solanum nigrum* Linn. GLr I p. 295. KP

STRIGOR, -oris m. F. Th. *strzyga, strazydło; strix, larva* CIOL. Lib. II p. 134: in multitudine collateralium nostrorum, quos a mancipiis huius s-is, alias «wyesczyce», in manumissionem redemimus. KP

STRIGULUM, -i n. (stringo) W. *zgrzeblo, żelazne narzędzie do czesania i czyszczenia konia; instrumentum ferreum quo equi pecti ac purgari solent* GLb p. 99: s-um «grzeblo», strigilis, instrumentum quo purgantur equi, «skropa». KP

STRINGA, -ae f. (*It.* stringa) *ozdobny sznurek, wstęga służąca do wiązania czegoś; resticula, taenia ornata qua aliquid ligatur* Tom. IV p. 322 (a. 1517): monile tertium: liga seu s-a cum smaragdo magno. KP

STRINGATOR, -oris m. (stringa) *rzemieślnik wytwarzający wstęgi; faber qui taenias conficit* GLb p. 99: s-or «wstągownyk». KP

STRINGIRIA cf. STRANGURIA

STRINGO, -ere, strinxi, strictum F. Th. S. Dc. L. A. N. K. W. **I. A.** *propr.* **1.** *wiązać, związywać, krepować; vincere, constringere, colligare* (saec. XI). *N. refl.* VHedv p. 514: dum tam notabili se continencie loro s-xit.

2. *ściskać, uciskać, zaciskać; comprimere, opprimere, coartare. Glossa Pol.* RFil XVI p. 343 (a. 1446): s-it «poczyska». *N.* **a.** *obsidione zamknąć w oblężeniu; circumquaue claudere, obsidere* DŁUG. Hist. II p. 171 (= III p. 192 ed.nov.): Dypoldus ... adeo in Bohemiam grassatus est, ut etiam Pragam gravi et diuturna obsidione s-ret. MIECH. Chr. p. 155: Gedanum tam terra quam

aqua gravi obsidione s-xit dux. **β.** *mediopass. (o odcinku czasu) zostać ograniczonym, skrócić się; (de spatio temporis) breviorum fieri, coartari* DŁUG. Hist. IV p. 366 (= VIII p. 247 ed.nov.): anni eiusdem intervallum (*i. carnisprivium*) sex duntaxat hebdomadis s-batur. **γ.** *in imagine: razić, oślepić; occaecare, oculos praestringere* ROYZ. I p. 32, v. 26: intextas ... auro telas gemmisque micantes immixtis *cernas*: s-it spectantum lumina fulgor. *Constr. ad 1-2:* **a.** *sq. acc.* Graeco VAdAnt p. 13: equus ... torta canape ora s-tus. **b.** *sq. abl. c.* *sq.* cum: LekKon p. 235 (a. 1441): s-antur nares equi cum manu, donec putredo per nares exeat. **d.** *sq.* in c. *acc.* PamLit XXIV p. 102 (a. 1465): Cacum ... s-erat in nodum Alcides. **e.** *sq.* per: NIC. BŁ. Serm. I p. 107: anguilla ... quanto plus s-itur per caudam, tanto facilius elabitur.

3. (*o chłodzie, lodzie*) *ścinać, zmrażać; (de frigore, gelu) contrahere, rigidum reddere* (saec. XV-XVI).

4. *med. tamować, powstrzymywać; claudere, cohibere, prohibere* THOM. Med. p. 75: vias per quas fluit materia ledens et fluxum reumatis s-imus. *Ib.* p. 101: si per os egreditur sanguis a stomacho, hoc fit cum vomitu et si inde alleviatur paciens non debet s-i ... s-ncia medicamina non adhibeantur. *Ita ib. saepius.*

B. transl. **1.** *nakłaniać, przymuszać, zmuszać, zobowiązywać do czegoś; constringere, cogere, obligare ad aliquid* MATTH. Lect. I p. 151: mens cogitur et s-itur, ut isto se occupet, cui alias communiter vagari plus libet. StPPP VIII p. 492 (a. 1398): «lomysz mną» et s-is me ad hoc faciendum. AKapSąd II p. 481 (a. 1428): qui ... fideiussores suos s-it iure seculari. *Ita saepissime.* *Syn.* artare (IurMas I p. 206, a. 1462; *ib.* II p. 26, a. 1476), cogere (Dogiel I p. 442, a. 1496), compellere (IurMas I p. 206, a. 1462; *ib.* II p. 26, a. 1476 et saepius), inducere (DŁUG. Hist. III p. 121 = V p. 138 ed.nov.). *N. refl.* DŁUG. Hist. III p. 444 (= VI p. 135 ed.nov.): pacta ... quibus se ... filiam Hedvigim Cracoviam missuram s-erat. *Ib.* IV p. 387 (= VIII p. 270 ed.nov.): quas leges ... accipiens iuramento intemerate servaturum se s-bat. *Constr.:* **a.** *sq. abl., cf. supra 35 et* KodWp X p. 132, (a. 1439): quatenus ... eum s-as caucione fideiussoriali sub eadem pena. *Ita saepius.* **b.** *sq.* ad: StPPP IV p. 162 (a. 1356): bona mense episcopalis ... ad prestationem fertorum ... non debent s-i. Cf. *supra 33.* *Ita saepius.* **c.** *sq.* contra: AKap p. 152 (a. 1557): ad iuramenta in manibus laicorum ... prestanda s-untur contra libertatem ecclesiasticam. **d.** *sq.* pro: AKapSąd II p. 164 (a. 1449): Albertum ... caucione fideiussoria s-as pro eisdem pecuniis. JusMet p. 201 (a. 1505): quod ... s-ret fortiter tales excessivos pro solutione ... poenarum. *Ita saepius.* **e.** *sq.*

sub *c. abl.*, *cf. supra 1470,46. f. sq. inf.* DecrICC II p. 307 (a. 1504): nemo debet s-i ponere pecunias. **g. sq. enunt. obi. c.:** **a.** quominus: Tom. IV p. 28 (a. 1516): ne videremur aliquem s-re ... quominus jus suum ... prosequi posset. **β.** ut, *cf. supra 1470,31 et HumRef p. 50 (a. 1450):* qui ... s-bat, ut adessemus repente. *Ita saepius.*

2. powściągać, ograniczać; restringere, temperare, v.gr. actionem, potestatem sim. N. gram. GŁOG. Alex. II fol. A V^b: dictio recta s-itur et artatur ad certum casum. *Syn. artare, limitare (ib.).*

3. nękać, gnębić, dokuczać; affligere, premere, vexare DŁUG. Op. p. 110: ut orbis oculorum eius morbo s-nte eversi, carnem tantum modo rubeam habere viderentur. *Ib. p. 311: dolore aliquali mulierem circa renes s-nte ... illa nova prece sanctam ... Kunegundim orabat. Ita saepius. N. poena stringi zostać ukarany; puniri* DokArchWęg III p. 112 (a. 1488): cum tamen iusto iudicio una pena s-i corrigique deberent. *Constr.:* **a. sq. abl.** DŁUG. Op. p. 176: propter acrimoniam, qua me s-is. AKap p. 25 (a. 1533): eosdem verberando ... vi et carceribus s-ndo. **b. sq. circa, cf. supra 16.**

4. mediopass. być z kimś związany; iunctum cum aliquo esse, alicui affinem esse *Dogiel I p. 166 (a. 1474): moti etiam mutui amoris et sanguinis vinculo, quo invicem s-imur.

II. 1. wyciągać, (wy)dobywać (miecz, broń); extrahere, promere (gladium, telum). *Constr.:* **a. sq. contra:** Dogiel IV p. 317 (a. 1548): vix quisquam contra barbaros ... gladium s-re visus est. **b. sq. in c. acc.** Tom. V p. 146 (a. 1520): me ... tentante ... alia ... quam in consanguineum ... arma mea s-re deberem. ArPrawn VII p. 208 (a. 1566): si ... telum ... in dominum s-erit, manus abscissione puniatur.

2. przedstawiać, opisywać; referre, exponere (saec. XVI).

3. lekko coś dotykać, muskać; aliquid leniter tangere, mulcere. N. in imagine FROVIN. p. 69: mox ruis a morte, si lene s-it amor te. CantMAe I nr 10, v. 11a (saec. XIV): bone pastor ... ne hos s-at pena legis. KP

[STRINGULATIO] s. **STRINGULACIO**, -onis *f.* (stringo) *szarpanie, ciąganie; attrectatio, vexatio* StSyn VI p. 50 (a. 1415-1417): ne feria secunda ... post festum Pasche masculi feminas et femine masculos presumant pro ovis et aliis muneribus depactare, vulgariter «dingovacz», nec ad aquam trahere, cum tales insolencie et s-es non sunt sine gravi divini nominis offensa. KP

STRINGUM, -i *n.* (stringo?) *nat. psianka czarna; Solanum nigrum* Linn. THOM. Med. p. 230: ictericia curari habet cum thedoricon, anacardino et paulino cum succo s-i, id est solatri et plantaginis. KP

STRIX, -igis *f. nat. puchacz, sowa; Bubo bubo* Linn., *ulula (saec. XV).* KP

STROIZA *cf. STROSA*

STRONKA, -ae *f. (Pol. stronka) rodzaj płaszcz; genus quoddam vestis exterioris* TPaw IV p. 743 (a. 1399): Trun ... et Andreas contra Stanislaum et Budek pro piro et s-am contumax. KP

STROPHA, -ae *f. sztuczka, fortel, podstęp; techna, dolus, fraus.* KP

STROPHARIA, -ae *f. (strophia) nat. rdest ptasi; Polygonum aviculare* Linn. RFil LXIII p. 61 (saec. XV): herba s-a vulgariter «truskavyecz» crescens in communi via, cocta cum vino valet ... contra ... inflaturas (*ita ms*). *Cf. GLr I p. 154.* KP

STROPHEUM *cf. STROPHIUM*

STROPHEUS, -i *m. (cf. strophus) pas, pasek; cingulum, zona* FROVIN. p. 67: stringat utrumque latus s-us modicum tibi latus. KP

STROPHIOLUS s. **STREPHIOLUM**, -i *n. F. Th. Bl. Dc. I. 1. chustka do wycierania twarzy; linteum quo facies abstergitur* ARect II p. 76 (a. 1542): occasione cuiusdam certi s-i ... Ioanni ... magistro per ipsum Paulum ... non restituti. **2. obrus (zwl. przykrywający ołtarz); linteum quod mensae (praec. altari) insternitur** DokPaul II p. 876 (a. 1548): occasione s-i, alias «scherzinka» ... ex altari ... recepti et ... non restituti. *Ib. infra* negavit se huiusmodi petitem s-um ex altare predicto recepisse. InwKKr p. 120 (a. 1563): s-a et manutergia duo cum auro et serico. *Ita saepius.* **3. płat ozdobnej tkaniny przykrywający kielich mszalny; pars panni ornati calici operiendo destinati** InwKKr p. 161 (a. 1563): s-um altaris, alias faciletum calicis cum rubeo serico.

II. koszula męska; subucula ACapOp p. 558 (a. 1599): in vestitu ... religiosorum decet ... modestia ... sericea itaque omnia tollimus ... bireta alba elaborata ... s-a, indusia, linteamina eodem modo compta seu adornata. KP

STROPHIOLUS s. **STROPHOLUS**, -i *m. et f. (strophium) I. podłużny pasek tkaniny, taśma, wstążka; zonula, taenia, fascia* InwKKr p. 104 (a. 1563): s-i duo cum auro extextis, altera cum aviculis, altera cum zonis *ib. infra* s-i, quae circa baculum pastorem sunt: prima cum serico rubeo ... alia etiam cum serico rubeo. *Ib. p. 150 (a. 1563):* s-us cum corporali et custodia. *Ita ib. saepius. Syn. manutergium, cf. infra 50. Constr.:* **a. sq. cum, ut supra et infra. b. sq. ex:** InwKKr p. 191 (a. 1563): s-i duo ex tela subtili cum fimbriis ... s-us tertius alias manutergium ex tela serico rubeo et flaveo. *Ita ib. saepius. II. biały ręczniczek do oczyszczenia kielicha, puryfikaterz; manutergium parvum album calici missali detergendo aptum* InwKKr p. 197 (a. 1563): s-us altaris unus ad calicem mundandum. KP

STROPHIUM s. **STROPHEUM**, -i n. F. Th. Bl. S. Dc. L. A. W. **I. 1.** (*ozdobny*) *pas; cingulum (ornatum)* GLt p. 23: s-um «opasane». GLb p. 99: s-um, cingulum, zona aenea cum gemmis «pass abo vyenecz drogym oszadzony kamyenyem». **2.** *rodzaj pelerynki okrywającej plecy; vestis brevior qua humeri tegebantur* WilkPozn p. 30 (a. 1535): nulla famularum ... gestet s-ia, thoraces, vulgo «kaplerze, kitlice» vel collaria ex serico villosa ... sub poenis inferius descriptis. **3.** *chusteczka do nosa; mucinnium* GLcerv p. 736: s-um est panniculus delicatus ad tergendas nares, Cicero reticulum vocat «facelet, bawelnica». **II.** *pieśń, utwór poetycki; canticum, carmen* (saec. XV). KP

STROSA, -ae f. scr. *strossza, stroiza, stroza* (e Pol. stróża) *powinność pełnienia straży w grodzie przez ludność poddaną, następnie zastąpiona daniną świadczoną w naturze lub pieniądzech; officium castrum a colonis custodiendi, postea tributum frugibus vel pecunia solvendum* LeubUrk p. 40 (a. 1203): quod omnes homines ... nulli omnino hominum prestabant aliquid seruicium uel solucionem uel exactionem uel s-am uel «stan» uel aliquid uectigal. DokMp IV p. 9 (a. 1235): nec solvant *fratres* «poradlnie» nec s-am, nec uaccam, quae ducis dicitur. *Ita saepius. N. explicationem m.ae.* ChrMp p. 17: hoc autem tributum frumentorum ideo s-a dictum est, quia hominibus in castrorum custodia degentibus praecipue in extremitate regni ... ad usum ducebatur. KP

[**STROSO**] s. **STROZO**, -onis (e Pol. stróż) *pl. ludność wiejska zobowiązana pierwotnie do straży w grodzie, następnie uiszczająca daninę w naturze lub pieniądzech; coloni, qui primum castrum custodire obligabantur, postea tributum frugibus vel pecunia solvebant* CodSil(M) III p. 163 (a. 1227): cum enim ... quidam homines wlgariter appellati smardones, «lazaki», s-es, «popraznici», aratores decimas non solverent. KP

STROSSIOLUM, -i n. (*It. stroscia*) *trzos, sakiewka; marsupium, sacculus pecuniae asser-vandae aptus* MatRef p. 73 (a. 1576): Albertus ... protestatus est sibi deperditum esse s-um cum 58 grossis pecuniae. KP

STROSSZA cf. **STROSA**

STROZA cf. **STROSA**

STROZO cf. **STROSO**

STRUA cf. **STRUGA**

STRUCTIO cf. **STRUCTIO**

STRUCCIO cf. **STRUTHIO**

STRUCIO cf. **STRUTHIO**

STRUCIUS cf. **STRUTHIUS**

STRUCTIBILIS, -e Th. Bl. W. *nadający się na budulec, budulcowy; ad structuram aptus, structilis* DokMp I p. 263 (a. 1394): indulgentes

sculteto ... ville ... ligna s-ia et combustibilia in silvis ... libere excidere. ŻydKrac p. 65 (a. 1410): pro lignis s-bus ad balneum Judeorum 7 grossos. *N. loco subst. structibilia, -ium n. budulec, material przeznaczony na budowę; materia, materies* Rach-Kor p. 461 (a. 1407): pro s-bus in Cracovia bina vice comparando C robora et XIII «sneidholz» ... simul computando XV marcas XII scotos. KP

STRUCTILIS, -e *zbudowany z kamienia, mury; e lapidibus structus* (saec. XVI). KP

STRUCTIO s. **STRUCCIO**, -onis f. **I. propr. budowa, budowanie; constructio, aedificatio** (saec. XV). **II. gram. układ wyrazów, konstrukcja zdania; constructio, ratio, quae inter singulas propositionis partes intercedit** GŁOG. Alex. II fol. p II^b: constructio dicitur a 'con', quod est simul et s-o vel strues quasi aliquorum simul ad inuicem s-o. *Ib. infra* et sic dicitur constructio quasi conueniens vel congrua s-o. *Ib. infra* constructio est congrua dictionum in oratione perfecta positaram ordinatio congrua perfectaue sententiam demonstrans et sic dicitur constructio quasi completa s-o. KP

STRUCTIO cf. **STRUTHIO**

STRUCTOR, -oris m. F. Th. Bl. S. Dc. A.

I. budowniczy, wykonawca czegoś; constructor, aedificator. N. a. mensae et abs. krajczy, wyższy urzędnik dworski, pierwotnie odpowiedzialny za krajanie i próbowanie potraw; carptor, aulae magistratus maior, cui olim munus fercula convivis scindendi et praegustandi impositum erat Tom. V p. 277 (a. 1520): oratorem nostrum generosum Jaroslaum Laski s-em mensae ... ad caesarem missus sc. *Sigismundus rex. Ib. IX p. 69 (a. 1527): praesentibus ... Simone de Chleviska magistro coquinae, Joanne Tharlo s-e mensae nostrae. Ita saepissime. Dicitur regius* (Tom. VII p. 267, a. 1525 et saepius). *Glossa Pol. GLb p. 99: s-or «krajczy».* **b. pennarum rzemieślnik przystrajający nakrycia głów piórami; artifex tegumenta capitum pen-nis ornans** CracArt III p. 26 (a. 1551): horologii magister ... ordinavit in suos ... plenipotentes ... Paulum sacrae maiestatis regiae pennarum s-em, alias «smukierza» ... et Danielelem. *Cf. supra II 814,7 sqq. et VII 253,41 sqq.*

II. 1. twórca, założyciel; conditor, fundator HENRIC. p. 171: hic ... princeps ... sacrosancti studii Cracoviensis s-or et auctor. **2. milit. ten, kto ustawia szyk bojowy; is qui aciem instruit** CRIC. p. 51, v. 293: omnes prope mancipati ... et duces et proceres illi tantum aufugerunt, quos ut viles locaverunt s-es in ultimis. KP

STRUCTRIX, -icis f. (structor) *ta, która buduje, wznosi coś; ea quae aedificat, erigit* *MPH I p. 343 (saec. XI): haec huius tecti s-x, dux femina facti, Mathildt nobilibus suscipit inde genus. KP

STRUCTULA, -ae f. (strues) *mały stos drewna; congeries parva lignorum* GŁOG. Alex. I fol. F IV^a: strues est aceruus, vulgariter congeries lignorum ... inde s-a, id est parua strues. KP

STRUCTURA, -ae f. F. Th. Bl. S. Dc. A. N. K. W. [abl. pl.: structuribus: KodWp X p. 214 (a. 1441): ne suis structuribus simul et facultatibus destructum esset oppidum.] **I. A. propr.** **1.** *budowa, budowanie, wznoszenie czegoś; structio, aedificatio*. Syn. fabrica (AKapSąd II p. 550, a. 1445; ŻrWaw IV p. 186, a. 1529). *Per abundantiam additur aedificatoria* (DokMp V p. 99, a. 1409). *Constr. sq. gen.*

2. *wykonywanie, wytwarzanie, wyrób; confectio, elaboratio* ŻrWaw II p. 104 (a. 1510): Stanislaus ... recognoscendo se recepisse duodecim florenos ... pro s-a positiwi, alias positivo, ipsum positiwum prefato domino ... se facturum ... obligavit. RachWaw p. 190 (a. 1532): eidem doliatori a s-a 18 barilium ex vasis veteribus regiae maiestatis grossos 36.

3. *peplorum układanie, faldowanie szat; pliacatura* KsgJan p. 630 (a. 1482): pro ablucione et peplorum s-a 14 grossos Michael cubicularius ... recepit.

B. transl. theol. budowanie, powodownie wzrostu czegoś; amplificatio, augmentum CodEp II p. 218 (a. 1428): vos ... Christus ... vicarium elegit, qui estis morum edificatio et s-a salutis. ArPrawn I p. 248 (a. 1441): qui *episcopus* fuit prece verbi Dei, tuba ewangelii, morum edificatio, s-a salutis. NIC. BŁ. Tract. fol. i VIII^a: sicut ad orationis perfectionem tendit s-a virtutum. (cf. SCARB. Glor. p. 49). *Ita saepius.*

II. A. propr. **1.** *budynek, budowla (zwl. jej konstrukcja, ściana, mur); aedificium, aedes (praec. intelligitur eius compago, paries, murus)*. Glossa Pol. AGZ XII p. 335 (a. 1470): cessit tota curia ... et s-a, alias «budowane». N. pl. KodUJ III p. 149 (a. 1490): qui *vicarii* scolam in suis s-is una cum praeposito tempore necessitatis reformabunt. ŻrWaw I p. 97 (a. 1491): occasione ... reformationis ... schole, que in tecto et s-is partim anichilata est. *Ita saepius. Indicatur materia lapidea, lignea* (KodKKr II p. 190, a. 1394), *item lignorum*: AnnScR p. 48 (saec. XIII ex.): castrum Cracoviense edificatur supra montem cum lignorum s-a. DokArchWęg II p. 30 (a. 1455): volentes per s-as lignorum ... castra viceversa fortificare). *Definitur a. sq. adi.* regia (Tom. IV p. 321, a. 1518); *item in imagine caelestis: PEREGR. Serm. p. 524: isti duo apostoli tamquam boni operarii multos lapides in s-am caelestem posuerunt. **β. sq. gen.** aedificii (ArPrawn V p. 275, a. 1392), ecclesiae (PommUrk II p. 260, a. 1272), scholae (AKapSąd III p. 125, a. 1508).*

Praec. distinguitur a. glaciei lodownia; pomieszczenie do przechowywania lodu; cella subterranea ad conservanda glaciei frusta exstructa RachWaw p. 312 (a. 1542): muratoribus 7 supra s-am glaciei tectum reformantibus ... marcas tres. **b.** *struktura, czyli obudowa organów wraz elementami konstrukcji, łącząca wszystkie jej części; integumentum ligneum, quod omnes partes organi iungit et tegit* ŻrWaw II p. 188 (a. 1515): eandem s-am organorum sive ladam ... Stephano *organistae* recipere comisit. *Ib.* VII p. 204 (a. 1538): artificis organorum ... uxor recognovit maritum suum ... ad rationem laboris organi ... duas sedes et s-am veterem accepisse ... et nonnullas partes lade ... edificasse. Cf. *supra V 1210,47 sqq.* **c.** *obudowa nad szybem; aedificatio supra puteum posita* IusMet p. 201 (a. 1505): mandamus consulibus ... quod s-as seu aedificia, alias «cawy», unicuique cultorum ... montis ... non contradicerent ... dandas. **d.** *wieża obronna nad bramą wjazdową; turre munita supra portam posita* StPPP XII p. 468 (a. 1531): aedificia curiae ... iuxta exigentiam in ... necessariis s-is ut ... s-a super valvam curiae «samborza» nuncupata ... denuo tecta tegulis. **e.** *szafa z szufladami; armarium locis reciprocis instructum* ŻrWaw V p. 86 (a. 1531): serifici pro novem aculeis ... alias «haky» ferreis, quibus s-am, alias «suffladi», ad murum applicuit. *Ib.* p. 87 (a. 1531): rusticis, qui portaverunt s-as, alias «sufflady», ad ecclesiam de civitate et laborabant cum mensatore. **f.** *jaz, płot ustawiony w poprzek rzeki lub stawu, służący do zatrzymywania i łowienia ryb; saepes flumini vel lacui obiecta aquae continendae piscandique causa* KodMaz(L) p. 30 (a. 1289): licebit eciam ... s-am (*ed. castaturam*), videlicet «yasz» in flumine Vyszla ... facere. KodWp II p. 527 (a. 1339): licitum ... erit ipsis piscari ... in duobus lacubus ... s-am insuper unam inter s-as versus Wronczino tenebunt. *Ib.* VI p. 185 (a. 1353): habebit ... scultetus ... in fluvio ... duas s-as, que «jaszy» wlgariter nuncupantur. *Ita saepe.* **g.** *konstrukcja drewniana regulująca poziom wody poruszającej koło młyńskie; impedimentum ligneum aquae in rotam molarem fluentis moderandae aptum* KsgZPozn p. 25 (a. 1400): abbatissa ... infra octo dies debet exstirpare s-am, que wlgariter vocatur «pogrotky», quod aqua habeat cursum suum. APozn I p. 107 (a. 1444): molendinatores ... providere debent ... s-as, alias «pogrodky», et lecta, alias «llosza», ante rotam. *Ita saepius. Constr. sq. ante, cf. supra 49.* AGZ VIII p. 214 (a. 1525): s-am ante rotam, id est «podgrodky», suis sumptibus reformabit. **h.** *walec drewniany, na którym osadzone jest koło młyńskie; cylindrus ligneus, in quo axis rotae molaris inhaeret* AGZ XV p. 181 (a. 1475): rotas ... ac s-am molendini, alias

«wal» ... conseccaverunt. **i.** *ogrodzenie lub klatka służąca do łowienia zwierząt (np. saren, zajęcy); saeptum vel claustrum quo ferae (v.gr. capreolae, lepores) actae a venatoribus capiebantur* KodWp I p. 203 (a. 1243): sibi *advocato* damus in nostra borra s-as capreolorum, venacionem leporum, capturam avium. *Ib.* VI p. 28 (a. 1274): damus ipsis venacionem ... et s-is, que «grode» in Polonico dicuntur, cum retibus capreolos, lepores et perdices ... capere. *Ita saepius.*

2. *imaginis altaris płaskorzeźbiona nastawa ołtarza, retabulum; pars altaris supra mensam posita et caelaturis ornata* InwKKr p. 156 (a. 1563): imago seu s-a imaginis altaris ... claudens se alis duabus, tota ex puro argento certis distinctionibus praesignata.

B. transl. 1. *układ, budowa, schemat, konstrukcja (utworu literackiego, zagadnienia itp.); ordo, dispositio, ratio (operis scriptoris, quaestionis sim).*

2. *gram. konstrukcja gramatyczna; ratio, quae inter singulas partes propositionis intercedit* MassaGr p. 215, v. 16 (saec. XIV): mos est dictandi de congruitate struendi, quod tibi s-a talis sit congrua cuncta qua respectorum proportio sit modulorum. *Ib.* p. 219, v. 136: si s-a fuerit non congrua facta, tunc casum rectum debes retinere solum. *Cf. supra II 1113,10 sqq.* KP

STRUCTUS, -us m. F. Th. Bl. Dc. **I.** *styl architektoniczny, budownictwo; construendi ratio* CRIC. p. 24, v. 92: conspicies ... caelatasque trabes Latioque palatia s-u. **II.** *phil. struktura; rei constructae natura* WŁODK. in StPPP V p. 311: licet omnia agentia particularia ad eundem finem concurrentia inter se comparata et etiam ad ipsum efficiens principale sunt diversarum naturarum et specierum, tamen prout simul unum s-um faciunt in ordine ad eundem finem, quodlibet eorum est eiusdem naturae cum alio et etiam cum agente principali. KP

STRUCZLA, -ae f. (Pol. strucla) *strucla, rodzaj pieczywa z pszennej mąki; opus pistorium e farina triticea confectum* RachKr p. 381 (a. 1471): pro eadem tota die exposui s-as 6½ et semellas pro 4 grossis, s-e vero per 4or denarios. KP

STRUCZLO, -onis m. (Pol. strucel) *strucel, rodzaj pieczywa z pszennej mąki; opus pistorium e farina triticea confectum* PomnLw II p. 130 (a. 1413): pro ceruisia, medone, s-bus ... data est I sexagena. KP

STRUES s. **STRUGES**, -is f. F. Th. Bl. S. Dc. **W. I. 1.** *kopiec, stos, sterta, nagromadzenie czegoś; acervus, cumulus, congeries. Praec. lignorum, roborum sim. Glossae Pol. StPPP II p. 350 (a. 1430): remisit ... Iacobum ... pro s-e, alias «gromada» lignorum. GŁOG. Alex. I fol. H I^b: congeries ... lignorum proprie dicitur esse s-es, «kupa» vel «gro-*

mada». GLcerv p. 736: s-es est proprie aceruus lignorum, «stos», «dziesiątek drew».

2. *staropolska jednostka obrachunkowa drzewa splawnego; certus quidam lignorum, quae flumine demittebantur; modus* KodPol II p. 738 (a. 1363): ut ... non magis a s-bus seu congeribus roborum ... quam a singula parte seu ligatura illius fluvij, alias «od kazdey thafflye» ... per unum solidum accipiet *teloneator*. StPPP X p. 88 (saec. XV in.): volumus ... ut licite et sine impedimento per fluvium Wysla cum s-bus et ligaturis lignorum, que «płty» dicuntur ... poterint se transferre. *Ita saepe. Glossae Pol. KsgCzer* p. 54 (a. 1415): unam s-em roborum, dictam «szacczyk». PP V p. 139 (a. 1429): super ... septem s-bus, dictis «zachciky». (*Cf. KsgMaz* III p. 28, a. 1434). *KsgŁawKaz* p. 327 (a. 1422): duas s-es lignorum, alias «pletnicze». *APozn* I p. 79 (a. 1441): pro ... quatuor s-bus lignorum, alias «ptil». *ŻrWaw* III p. 33 (a. 1517): duas s-es lignorum, alias «dzyszanthki». *ARect* I p. 676 (a. 1525): s-em lignorum in Vistula (*ed. Histula*), alias «dzijesijathek ... accepisset. *Cf. CONGERIES supra II 970,50 sqq. et LIGATURA supra V 1417,10 sqq. Ad rem, cf. J. Wyrozumski, Kwartalnik Historii Kultury Materialnej VII 1959, 2, p. 269–279.*

II. 1. *konstrukcja połączonych ze sobą pni drzew służąca do transportu ludzi i towarów, tratwa; trunci arborum secum coniuncti ad homines et res per fluvium portandos destinati* CodVit p. 487 (a. 1420): subditos nostros, qui in s-bus lignorum in Gdańsk descenderant ... in servitutum more pecudis deduxerunt. *DokMp* VIII p. 25 (a. 1438): ratione thelonei ... a s-bus cum sale deorsum defluentibus. *Ita saepius. Glossae Pol. DokListPł* II p. 25 (a. 1505): navigantibus ... in diversis navibus, scaphis et s-bus, alias «trappty». *Tom. V* p. 134 (a. 1520): in omnibus navigiis ... navibus onerariis, lintribus, s-bus, que vulgariter «trawty», nuncupantur. *Ita saepius. Constr.: a. sq. gen. b. sq. cum, cf. supra 33. Tom. III* p. 295 (a. 1514): s-es sue ... cum asseribus et lignis superimpositis ... libere sint ab omni solutione.

2. *grobla wzmocniona faszyną; agger virgultorum fascibus communitus* AGZ XIX p. 104 (a. 1494): omnes s-es, alias «gaczy», eiusdem ville debent reformare omnes homines predictae ville. StPPP XII p. 562 (a. 1536): quem *puteum* dominus regens nova s-e quercinea renovando instauravit. AK

STRUGA s. **STRUA**, -ae f. (Pol. struga) **K.** (strug) *strumień, potok, staw; rivulus, piscina* KodWp IV p. 14 (a. 1295): restituumus ... villam ... Brust ... cum media parte stagni per terminos ibi distinctos usque in Berbrovam s-am. *AGZ* XI p. 414 (a. 1456): Maxim fideiussit pro Haurilo duos florenos vexiliffero super s-am soluturos. *Ita saepius. N.*

in iuxta positorum serie AKapSąd II p. 356 (a. 1507):
ex ... lacubus, stangnis, paludibus, s-is, piscinis, pi-
scaturis, fluviis ... rivis, rivulis eqs. AK

STRUGES cf. **STRUES**

STRUMA, -ae f. F. Th. S. Dc. L. W. **I.** powięk-
szenie, obrzęk tarczycy, wole; tumor glandularum
circa guttur. *Glossae Pol.* GLt p. 20: s-a, «wob».
GLb p. 100: s-a, vitium gutturis, tumor vel mor-
bus sub gutture, «gardzyl» vel «val». **II.** wypukłe
stwardnienie na ciele, garb, guz; tumor in corpore,
gibbus GŁOG. Alex. I fol. F IV^a: s-a ... est gib-
bus in pectore et dicitur congeries humorum. GLb
p. 100: s-a ... gibbus in dorso, «garb», aut tumor
in pectore, strues humorum aut gibbositas, «gusz»,
ex ictu aut percussione excrescens. *Constr. sq.* ad:
VHedv p. 618: in humero dextro habuit s-am ad
unius panis magnitudinem. AK

STRUMOSITAS, -atis f. (strumosus) W. po-
większenie, obrzęk tarczycy, wole; tumor glandu-
larum circa guttur GŁOG. Porph. fol. q III^b: qual-
itates turpes vt gibbositas ... s-as, que qualitates
non decenter terminant superficiem et lineamenta
quantitatis rei et corporis. AK

STRUMOSUS, -a, -um F. Th. Bl. L. W. mają-
cy wole; qui struma est insignis GLb p. 100: s-us,
qui habet strumam, «garlovathy». AK

STRUMULUS, -i m. (struma?) B. H. O. W.
dorsz, wątlusz, sztokfisz; Gadus morrhua Linn.
PommUrk III p. 185 (a. 1293): habebunt ... in
ipsis procurationibus panem triticeum, vinum ...
sturionem, s-um ... pisces cum competenti piperis
condimento. *Ib.* IV p. 57 (a. 1302): pro centenario
magnorum s-orum VI denarios. *Ita saepius. Glossa*
Pol. GLb p. 100: s-us, «sthokfysh», piscis. AK

STRUO, -ere, struxi, structum F. Th. Bl. S. A. W.
I. 1. ukladać obok siebie, składać; componere, in-
struere. *N. gram.* struendi congruitas zgodność skła-
dniowa; *personarum, generum, casuum, numerorum*
congruentia MassaGr p. 215, v.15 (saec. XIV): mos
est dictandi de congruitate s-ndi, quod tibi structura
talis sit congrua cuncta, qua respectorum proportio
sit modulatorum. *Cf. supra II 981, II sqq.*

2. budować, stawiać, wznosić, urządzić; aedi-
ficare, exstruere, erigere, condere. *Praeter aedi-*
ficia etiam, v.gr. munimentum (KodWp I p. 261,
a. 1251), piscinam (AGZ XVII p. 320, a. 1495),
saepem (KsgKaz p. 372, a. 1396). *Additur adv.* fun-
ditus (KodMp I p. 159, a. 1299). *Constr.:* a. sq. ad
b. sq. ex. c. sq. in c. abl. d. sq. super c. acc.

3. umacniać, zabezpieczać; munire, firmare
PommUrk VI p. 213 (a. 1324): permittimus ... ag-
gerem ... meliorare ... reficere et exaltare vel lapidi-
bus s-re. DokMp I p. 268 (a. 1394): Katherina ob-
staculum suum, quod habet in fluvio Vissla, habet
ipsum regere et s-re et reformare in eodem loco, ubi

pronunc stat. *Ita saepius. Constr.:* a. sq. abl. b. in
c. abl.

II. 1. przygotowywać, sporządzać, urządzić,
wykonywać; perficere, conficere, parare, ordina-
re, expedire, v.gr. mensam (opipare: MIECH.Chr.
p. 105), prandium (laute: DANT. in Tom. XIII p.
33, a. 1531), *item abstr.* consilia (Tom. II p. 57,
a. 1512), modos (DŁUG. Hist. V p. 43 = X p. 57
ed.nov.). *N. locut.* a. gradum alicui struere torować
komuś drogę do czegoś, ułatwiać dostęp; *viam pa-*
tefacere DŁUG. Hist. I p. 88 (= I p. 148 ed.nov.):
ea ... prolis fecunditas amplioem illi coniugi s-xit
et apud regem et apud primores regni venerationis
gradum. *Id.* Op. p. 85: his ... vitiis Boleslaus rex
sibimet gradum s-xit in praeceps. *Ita saepius. Simili*
sensu viam (DŁUG. LibBen III p. 436; *Id.* Op. p.
242), ascensum (*ib.* p. 407), locum (*ib.* 27). **β.** foe-
dera, treugas pacis zawierając; i.q. contrahere, inire
CIOŁ. Lib. II p. 113: post cuius consensus recep-
cionem .. treugas pacis inter me ... et Cruciferos ...
induxerunt et s-erunt et ... firmaverunt. Tom. II p.
268 (a. 1513): pro explorato habet ... imperatorem
cum ducibus Moscoviae et Tartarorum ... nova fe-
dera s-re. **γ.** in legationem aliquem struere wysyłać
jako posła; i. delegare DANT. in Tom. VII p. 139
(a. 1524): que *dominatio vestra* ... in has legationes
me s-xit, in quibus ... ita me geram, quod nec mihi
nec dominationi vestre quicquam honesto contra-
rium impigi possit.

2. in malam partem: knuć, zamyślać, przygoto-
wywać, powodować, wyrządzać; machinari, com-
minisci, moliri, v.gr. calumniam (Tom. VIII p. 140,
a. 1526), comminationem (ARect I p. 588, a. 1521),
difficultatem (Tom. V p. 257, a. 1520), extermin-
ium (MIECH. Chr. p. 321), fomitem (DŁUG. Op.
p. 213), guerram (Dogiel I p. 382, a. 1453), igno-
miniam (DŁUG. Op. 67), impedimentum (CodEp
I p. 90, a. 1438; DŁUG. Hist. I p. 532 = II p. 303
ed.nov. *et saepius*), insidiam (AKapSąd II p. 247, a.
1465; AAlex p. 250, a. 1503 *et saepius*), laqueum
(DŁUG. Hist. I p. 90 = I p. 149 ed.nov.; Tom. VI
p. 78, a. 1522), malum (Tom. V p. 290, a. 1520),
minas (StPPP XII p. 215, a. 1575), periculum vitae
(Tom. I p. 16, a. 1507).

Constr.: a. sq. dat. b. sq. contra: CodEp I 2,
p. 319 (a. 1453): dum bellum ... contra Theucros
s-retur. *Ita saepius.* c. sq. de: Tom. VII p. 264 (a.
1525): de me s-tum crimen. d. sq. in c. abl. CodEp
I p. 90 (a. 1438): in hoc negotio impedimenta s-unt.
e. sq. inter: Lites II p. 229 (a. 1411): inimicium inter
me et vestram gratiam s-uit. f. sq. per: Tom. VII p.
260 (a. 1525): mihi s-unt per calumnias ... odia, in-
dignationes. g. sq. pro: DANT. in Tom. VIII p. 311
(a. 1526): sycophantias seu ... finantias pro con-
quisitione pecuniarum s-unt.

3. milit. acies, copias *sim. ustawić szyk bojowy, szykować do boju; in aciem formare, expedire (saec. XV-XVI). Constr.: a. sq. ad. b. sq. contra:* Tom. XII p. 139 (a. 1530): *audimus regem Bohemiae novas contra nos s-re copias. c. sq. erga:* Tom. XVIII p. 166 (a. 1536): *exercitum s-unt erga se.* AK

STRUTHIO, -onis *m. scr.* strucio, struccio, structio, strutio F. Th. Bl. S. Dc. B. L. A.(-on), N. O. W. *struś; Struthio camelus Linn. Glossae Pol. RFil XVI p. 346 (saec. XV): si fores s-o, «był struszem».* Gloss. II p. 52 (saec. XV): *Salomon ... recipiens pullum s-is, wlgariter «struszowe» et posuit in vitrum.* AK

STRUTHIONICUS s. STRUTIONICUS, -a, -um (struthio) *strusi, należący do strusia; ad struthionem pertinens* GLb p. 100: *s-a penna, «strusove pyoro».* RachDw I p. 299 (a. 1549): *pro 6 pennis s-is albis ... florenos septem.* AK

STRUTHIUS s. STRUCIUS s. STRUTIUS, -i *m. struś; struthio* CodSil IX p. 247 (a. 1360): *minor monstrancia et iterum alia parvula cum ovo s-ii.* RachWaw p. 391 (a. 1548): *pro 3 ferris ad sacellum regium factis pro appendendis ovis s-ii ... marcas 29. Ita saepius.* AK

STRZAMBCO, -onis *m. (Pol. strzępek) frędzla; cirrus, fimbria* RachJag p. 187 (a. 1394): *pro I libra serici ad parandos s-es ad dalmaticas IV marcae.* AK

STUBA, -ae *f. scr.* stoba, stubba, stupa, stupha (*Germ. Stube*) Dc. B. H. N. K. O. W. [*abl. sg. stubo*: Ztschr. II p. 221 (a. 1487): *9 grossos seratori in stubo (!) famulorum.*]

I. izba, pokój, komnata, sala; conclave, cubiculum HERBORD p. 90: *nempe in s-is calefactis et in aqua calida ... baptismi confecit sacramenta.* KodMp III p. 308 (a. 1377): *datum et actum in s-a maiori lignea conuentali nostri monasterij. Ita vulgo.*

Syn. et iuxta posita aestuarium (KodWp VIII p. 87, a. 1418), atrium (DŁUG. LibBen I p. 430), camera (*ib.*; ACapOP p. 348, a. 1561), cellarium (DŁUG. Reg. I p. 252, a. 1460), palatium (CracArt I p. 116, a. 1441), sala (DŁUG. Reg. I p. 252, a. 1460).

Distinguitur a. sq. adi., v. gr. alba (RachJag p. 289, a. 1403; KodWp IX p. 80, a. 1427; *et saepius; cf. supra I 390,5 sqq.*), caminata (PP VI p. 75, a. 1432; CracArt I p. 116, a. 1441 *et saepius*), communis (DŁUG. Reg. II p. 293, a. 1458), conuentalis (*cf. supra 37 et* KodMp IV p. 320, a. 1437), ducalis (ArPrawn VIII p. 49, a. 1445), inferior (CodEp II p. 43, a. 1411; AKapSąd III p. 9, a. 1453 *et saepius*), libraria (DŁUG. Reg. I p. 252, a. 1460), lignea (*cf. supra 37 et* KodMp I p. 235, a. 1387 *et saepius*), magna (KodMazNow III p. 220, a. 1378; RachJag p. 118, a. 1389 *et saepius*), maior (*cf. supra 36; opp. minor:* KodWp VIII p. 87, a.

1418), murata (RachJag p. 283, a. 1394; DokMp V p. 37, a. 1405 *et saepius*), nigra (KodWp X p. 392, a. 1444; AKapSąd II p. 521, a. 1446 *et saepius*), parva (TPaw VII p. 77, a. 1418; *opp. magna:* RevVlad p. 21, a. 1598), pistoralis (AGZ XVII p. 188, a. 1480), regalis (RachJag p. 253, a. 1394; *ib.* p. 283, a. 1394 *et saepius*), superior (DokPaul II p. 368, a. 1516; ArHist X p. 186, a. 1538 *et saepius*). **b. sq. gen. v.gr.** abbatis (DokMp V p. 37, a. 1405), bedelli (KsgKaz p. 1, a. 1369; *ib.* p. 98, a. 1378), capitanei (CracArt suppl. III p. 38, a. 1441), conventus (TPaw VII p. 77, a. 1418), curiae (KodWp VIII p. 87, a. 1418; *ib.* X p. 392, a. 1444), domus (habitationis: DokMp I p. 235, a. 1387; CodEp II p. 43, a. 1411 *et vulgo*), habitaculi (regii: ArPrawn I p. 465, a. 1561), maiestatis suae (RachBon II p. 65, a. 1545), monasterii (*cf. supra 1481,37 et* KodWp IX p. 80, a. 1427), praetorii (KsgKaz p. 501, a. 1400; praetoriani: DecrICC II p. 78, a. 1488), procurationis magnae (RachWaw p. 60, a. 1525; procuratoris: *ib.* p. 143, a. 1530), reginae (CracArt I p. 14, a. 1389).

Praec.: a. balnea, balnearis, balnei et abs. laźnia; balneum KodMp II p. 89 (a. 1253): *dedimus eisdem ... viris unum mactatorium et duas s-as balneares.* DokMp IV p. 28 (a. 1292): *s-as balneares, quae necessariae fuerint, construent liberas. Ita saepe. Syn. balneum* (DokMp VI p. 118, a. 1394). **b. pistatrix et abs. piekarnia; pistrina** RachWaw p. 427 (a. 1564): *a reparatione camini in s-a pistatrici regiae maiestatis, alias «w piekarnie»... marcam 1. DokListPł II p. 267 (a. 1543): invenerunt ... laboriosum Andream in s-a nigra, alias «w pyekarnyey».*

Constr: a. sq. gen. ut supra. b. sq. ad: RachJag p. 69 (a. 1388): *pro nova s-a ad thabernam. c. sq. ante:* RachBon II p. 99 (a. 1545): *ad s-am ante balneum. Ib. p. 100: in s-a ante balneum. d. sq. circa:* KsgKaz p. 501 (a. 1400): *de s-a circa pretorium. e. sq. cum:* PommUrk IV p. 451 (a. 1310): *obtinebit ... s-am cum domo. DokMp I p. 244 (a. 1389): s-am cum pallatio. Ita saepius. f. sq. in c. abl. RachJag p. 253 (a. 1394): calefactori s-e regalis in castro. AKapSąd II p. 521 (a. 1440): in s-a nigra in curia episcopali. Ita saepius. g. sq. sub c. abl.: ŻrWaw VIII p. 107 (a. 1540): s-am albam ... s-am nigram ... sub uno et eodem tecto. h. sq. supra c. acc.: RachBon I p. 22 (a. 1535): a renovatione fornacis ... superioris s-ae supra portam.*

II. dom, chata, budynek, siedziba; domus, casa, tugurium, sedes *KodWp I p. 375 (a. 1267): *prohibemus etiam ne s-as et balnea seu tabernas Christianorum frequentent Iudaei. KsgZPozn p. 23 (a. 1400): terminos minores ... in s-a Abraham Judei ... celebratos. Ita saepius. Glossa Pol. AGZ*

XIX p. 284 (a. 1486): debet edificare «bvda», hoc est s-am cum pallacio. *Syn. domus* (ŻrWaw VI p. 65 (a. 1535). *Additur lignea* (DŁUG. Hist. III p. 422 = VI p. 111 ed.nov.), quercina (ZabDziej III p. 354, a. 1494), testitudinata (ŻrWaw VI p. 65, a. 1535).

III. 1. jednostka splawna drzewa, stos liczący 100 pni; ligni flumine demissi mensura, strues 100 truncos continens Tom. III p. 295 (a. 1514): strues sue, que s-e vocantur, cum asseribus et lignis super impositis libere sint ab omni solutione. RachWaw p. 44 (a. 1524): Simoni ... pro una s-a roborum ... florenos 18. *Ita saepius. Ad rem cf.* J. Wyrozumski, *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej* VII 2, 1959, p. 273–276.

2. trójgraniasta konstrukcja z pali, wypełniona kamieniami, zabezpieczająca filar mostu; palorum constructio triangularis, lapidibus expleta, pontis pilas defendens MPH V p. 1012 (a. 1534): due s-e alias, «yszdybzyce» in ponte fluvii ... lapidibus replete. *AK*

STUBALARIUS, -ii m. (stuba) *ironice: sztubak, uczniak; discipulus vix schola dignus* DŁUG. in CodEp I 2, p. 244 (a. 1470): ingenium adolescentem ... cui ... dominus noster de canonicatu et decanatu tanquam de reservatis providit, scolipetam et s-um vocat, minitans se eum de canonicatu et decanatu deiecturum. *AK*

STUBBA cf. STUBA

STUBELLA, -ae f. et STUBELLUM, -i n. scr. stubela, stubilla, stupella, stuppella, stupula (stuba) Dc. B. A. H. Ha. K. O. W. I. (*mała izba, komnata, pomieszczenie mieszkalne, sala; conclave (parvum), cubiculum, atrium* DokMp I p. 225 (a. 1385): actum et datum ... in s-a minori superiori lignea domus habitationis nostre in Cracouia. ArHist XII 2, p. 314 (a. 1374): preterea vobis concedo, quod cameram in s-am ... mutare ... possitis. *Ita vulgo. Syn. et iuxta posita aestuarium* (AKapSąd II p. 511, a. 1439), camera (APozn II p. 207, a. 1488; *ib.* p. 284, a. 1495 *et saepius*), hypocaustum (ACapOp p. 518, a. 1594). *N. singulare: pomieszczenie, w którym zamykano niewywiązujących się ze zobowiązań członków cechu, rodzaj więzienia; carcer, quo collegii artificum socii inoboedientes claudebantur* AGZ VI p. 153 (a. 1472): domini ... consules causas ipsorum exaudiendo iuxta consuetudinem et ordinem artis ipsorum, illum inobedientem debent inponere in s-am, que dicitur, «srzimka».

Additur: a. sq. gen. v. gr. balnei (RachBon I p. 68, a. 1535), castrī (AKapSąd III p. 271, a. 1500), consilii (CodEp II p. 58, a. 1412; KodLit p. 157, a. 1413), curiae (AKapSąd II p. 520, a. 1440; ŻrWaw III p. 132, a. 1522), domus (*cf. supra 34 et AKapSąd I p. 19, a. 1433 et saepius*), habitationis (DokKKr II p. 582, a. 1449; AKapSąd I p. 463,

a. 1469), maiestatis reginalis (RachBon I p. 49, a. 1535), procuratoris magni (*ib.* p. 91), vigiliae (SSr-Sil VII p. 221, a. 1470).

b. sq. adi. v. gr. alba (AKapSąd II p. 520, a. 1440; ŻrWaw III p. 132, a. 1522), barbitonsoria (RachWaw p. 361, a. 1546), inferior (KodWp X p. 383, a. 1444), lignea (ŻrWaw V p. 92, a. 1531), minor (AKapSąd I p. 19, a. 1433), parva (DŁUG. Hist. III p. 176 = V p. 195 ed.nov.; KsgPozn p. 428, a. 1496), privata (DŁUG. LibBen II p. 160), superior (AKapSąd III p. 271, a. 1500; ŻrWaw III p. 132, a. 1522 *et saepius*).

Constr.: a. sq. gen. ut supra. b. sq. ad: RachWaw p. 361 (a. 1546): pro aerea s-a barbitonsoria ad balneum reginalis maiestatis. **c. sq. ante:** RachBon I p. 17 (a. 1535): in s-a ante balneum reginalis maiestatis. *Cf. ib.* p. 50 *et saepius. d. sq. cum:* DokKKr II p. 198 (a. 1433): s-am cum camera eidem s-e contigue iuncta. CracArt II p. 284 (a. 1533): s-a in ambitu cum fenestra. **e. sq. in c. abl.** Ztschr. II p. 272 (a. 1496): pro lapidibus ad s-am in infirmaria. ŻrWaw V p. 5 (a. 1530): s-am suam seu ius donationis ipsius s-e in domo altaristarum. *Ita saepius. f. sq. supra c. acc.:* RachBon I p. 50 (a. 1535): ad fornacem s-ae supra balneum reginalis maiestatis. *Ib.* p. 52: in palatio inferiori inter balneum et s-am supra ostium. *Ita saepius.*

II. 1. mały dom, chata; domus parva, casa DokLub p. 375 (a. 1481): in domuncula seu s-a murata depicta circa portam monasterii. KsgRWar p. 434 (a. 1521): Nicolaus debet construere s-am cum pallacio in eadem area ... et post mortem ... Barbare ... ipse erit possessor eiusdem domicule. *Ita saepius. 2. pomieszczenie dla zwierząt, buda, szopa; tugurium, animalium cella* ArSang V p. 134 (a. 1519): venimus usque ad potok ... ad montem ... ubique scopulos de terra erigentes ... deinde ivimus prope quandam s-am, dictam mardurina «jatką». StPPP XII p. 528 (a. 1523): s-a noviter constructa per ... regentem propter tenendos gallos.

III. izbica, rodzaj skrzyni drewnianej, napelnionej ziemią lub kamieniami, wchodzącej w skład umocnień wałów obronnych; humi et lapidorum constructio lignea ad aggerem muniendum apta ArHist IV p. 186 (a. 1250): tam episcopi quam dictarum ecclesiarum homines duas tantum s-as edificabunt vel reparabunt ... nec alias s-as vel fossatum reparabunt. KodKKr I p. 59 (a. 1255): homines ... episcopi duas s-as edificare tenentur. *Ita saepius. Glossa Pol.* KodWp III p. 597 (a. 1388): incole ... unam s-am, vulgariter «istbicza», castrī nostri Cirmensis edificare ... tenebantur. *AK*

[STUBENATRIX] s. STUPENATRIX, -icis f. (stuba *et* balneatrix) *właścicielka łaźni; balneatrix* PommUrk IV p. 451 (a. 1310): domina Mar-

gareta s-x concordavit cum Thidemanno ... super stupa sita in platea cerdonum. *AK*

STUCA *cf.* **SZTUKA**

STUDEA, -ae *f.* (*orig. inc.*) *zastępca procesowyy, sapersz?*; *iuris vicarius?* KsgŁawWar p. 57 (a. 1452); item scabini et iurati non debent dare tercianum a signo, item eciam advocatus non debet dare s-am, wlgariter «szapyr», ut situetur perpetua-liter. *JC*

STUDENS, -ntis *m.* F. Th. Bl. S. B. L. Ha. H. O. W. *uczeń, student* (zwl. *uniwersytetu*); *discipulus, studiosus* (*praec. universitatis studiorum*). *Additur adi. loci, v. gr.* Cracoviensis (ZabDziej II p. 151, a. 1484), Parisiensis (DEUG. LibBen III p. 450). *Constr.: a. sq. gen.* KrMU p. 134,27 (a. 1429): burse pauperum s-um Universitatis nostre benefactor. AKapSąd II p. 221 (a. 1460): s-ns alme Universitatis studii Cracoviensis. *Ita saepe. b. sq. de:* CracArt I p. 64 (a. 1421): in causa, quam habet cum Nicolao s-e de Cracovia. MPH VI p. 502 (a. 1477): de consilio ... cuiusdam s-is de bursa Ierusalem. *c. sq. in c. abl.* MPVat III p. 330 (a. 1349): in personam ... Stanislay ... s-is in iure canonico, speciale gratiam. *Ib.* p. 409 (a. 1363): Iohanni ... s-i in artibus speciale gratiam. *Ita saepe. JC*

STUDENTUS, -i *m.* (*studens*) *student; discipulus, studiosus* ARect I p. 500 (a. 1512): discretorum s-orum Polonorum et Masouitarum in causa terminus hodiernus ... continuatur. *JC*

STUDEO, -ere, -ui *et* -ivi, -itum F. Th. Bl. S. Dc. B. L. A. N. O. W. [*1 sg. ind. fut. act.* studebebo: LibDisp. p. 98 (a. 1424): gratiarum acciones referro ... et refferre ... studebebo in posterum. *part. pass.* studitum: GŁOG. Alex. I fol. O III^b: studeo, es, ere, studui, studitum vel caret supino. *Ib.* fol. Ll III^a: possunt respondere per primum supinum, vt quo iuit Ioannes, respondetur studitum, lusum, dormitum.]

I. *starać się o coś, dążyć do czegoś, zabiegać o coś, zajmować się czymś, skupiać się na czymś, poświęcać się czemuś; appetere aliquid, intendere (ad) aliquid, operam dare, consulere alicui rei, versari in aliqua re.* Glossa Pol. RFil XXII p. 40 (a. 1447): si continencie s-es, «vstawycznosczy pilen gesz». *Cf. Słownik Staropolski VI 135,26 sqq. N. locut.* contra aliquid studere *dolożyć starań w celu zapobieżenia czemuś; operam dare alicui rei occurrendae* Tom. II p. 193 (a. 1513): contra novas insidias, que ab hoste struuntur, vigilare et s-re nos oportet. *Constr.: a. abs. b. sq. gen. c. sq. dat. d. sq. acc. e. sq. abl. modi* KADŁUB. (Pl) p. 86: si alias ad melioris uite frugem accomodatiore opera s-isset. *CodEp I 2, p. 263 (a. 1472): primo omni conatu s-bit legatus, quod nulla fiat mentio de confirmatione dictae pacis. *f. sq. ad cf. supra 51 et* *KodUJ II p. 91

(a. 1448): hi ... de reformatione loqui abhorrent, imo ad mortificationem eius (*sc. Christi*) s-ent. **g. sq.** circa: MATTH. Sermon. II p. 29: qui non tantum studium faciunt animae suae, quantum s-ent circa pecunias. **h. sq.** contra *cf. supra 1485,48. i. sq. in c. abl. k. sq.* per: CantMAe I nr 25, v. 2b: vitam sanctam s-uit Scripture per calamum. **l. sq. inf. m. sq. enunt. obi. c. a. ut. b. ne. g. quod, cf. supra 1485,54.**

II. *sprzyjać komuś lub czemuś; alicui vel alicui rei favere. Constr. sq. dat.*

III. *oddawać się nauce czegoś, uczyć się, studiować; disciplina se imbuere, discere. N. locut. a.* ad scholam studere *dare postać na naukę; studio litterarum mandare* StPPP II p. 621 (a. 1453): Johannes ... dictos pueros ... ad scolam s-re si dabit ... per sedecim marcas ipsis ... dare ... debet. **b.** ab aliquo studere *dowiedzieć się od kogoś i. accipere, cognoscere* KodWp VIII p. 202 (a. 1421): quomodocunque hominibus nostris apud vos in terris vestris fit, sic etiam a vestris hominibus s-re debemus, quod similiter vicissim hominibus vestris a nostris fieret. *Constr.: a. abs. b. sq. gen.* ArHist VIII p. 364 (a. 1501): nisi qui s-ndi gracia exire voluerint, vel litterarum vel artificii. **c. sq. acc. d. sq. abl.** StPPP VII p. 615 (a. 1499): nisi ad minus quinque annis ... in aliquo studio generali cum effectu s-erit. **e. sq.** apud: StPPP XI p. 244 (a. 1461): quod apud eum artificium hoc linificum deberet s-re tres annos. **f. sq. in c. abl.** MARTIN. OP. Sermon. p. 475 nlb.: cum ... s-ret in libris philosophorum. KodWp I p. 434 (a. 1279): teneantur ... triennio in canonico iure s-re. *Ita saepissime. g. sq. per:* StPPP VII p. 615 (a. 1499): nisi ... documentent se ibidem per praefatum tempus ... s-isse. **h. sq. inf.** KrMU p. 93, 102 (a. 1444): ipse ... s-uit organizare. *JC*

STUDIOLUM, -i *n.* (*studium*) F. Dc. K. W. *slaby zapal; animus modice alacer* GŁOG. Alex. I fol. O IV^a: s-um diminutivum, id est paruum studium. *JC*

STUDIOSE *adv.* F. Th. L. A. N. W. [*comp.* studiosius: ArHist XII 2, p. 283 (saec. XIV): honorificenciam vestram studiosius ... deprecantes.] **I. I.** *z pilnością, zaangażowaniem, z zapalem, starannie, uważnie; animo alacri, cupide, sedulo, diligenter; accurate 2. gorliwie, wytrwale; assidue, constanter* **II.** *rozmyślnie, celowo; consulto, e consilio* ChrMP p. 22: conqueritur ... *se non tam apud hostes derelictum, quam hostibus s-e expositum.* StSyn III p. 59 (a. 1320): inprimis excommunicati ... oppressores vel peremptores sue prolis s-e vel negligenter. *Ita saepe. Syn. deliberate* (CIOŁ. Lib. II p. 239, a. 1428), cum bona deliberatione (ArHist V p. 161, a. 1476). *Opp. ab eventu* (ARect II p. 82, a. 1542). *JC*

STUDIOSITAS, -atis *f.* Th. Dc. B. L. A. W. **I.** *troska, dbałość, gorliwość; cura, studium, sedulitas*

KodWp II p. 24 (a. 1290): provida veterum adinvenit s-as, ut ea que aguntur ... apicum testimonio ad ... memoriam ... futurorum transferantur. DokMp VI p. 39 (a. 1388): habito respectu ad sincere fidei constantiam et multae s-is industriam. *Ita saepius*. Constr. sq. gen. DŁUG. Op. p. 173: Deus ... tibi ... docile ingenium cum s-e donavit virtutum.

II. *ciekawość, chęć uczenia się; appetitus discendi* HESSE Matth. IIIA p. 116, 20: s-as est virtus intellectus, qua vita hominis ad rerum cognitionem ferventer afficitur. *JAC. PAR. Var. II p. 124 (a. 1482): qui *codices* s-em, quam in primordiis suae disciplinae assumpserat, luculenter declarant. JC

STUDIOSUS, -a, -um F. Th. Bl. S. Dc. B. A. W. **I. 1.** *zaangażowany, pochłonięty czymś, pilny, gorliwy, pracowity, dbający o coś, troskliwy; animosus, deditus, diligens, sedulus, providus, curiosus*. *Glossa Pol.* Gloss. II p. 108 (saec. XV): fuit sollicita et s-a, «praczuyacza y pilna». Constr.: **a.** sq. gen. **b.** sq. dat. **c.** sq. abl. VINC. p. 255: parentes ... uidentes ... puerum ratione peditum, animo s-um decreuerunt ipsum scolasticis disciplinis subiciendum. DŁUG. Hist. IV p. 535 (= IX p. 124 ed.nov.): venandi cupiditate usque ad ... rerum publicarum neglectum s-us *rex Wladislaus*. **d.** sq. ad. **e.** sq. circa: HESSE Matth. V p. 152, 33: circa vitae necessaria parum fuerunt s-i. **f.** sq. in c. acc. **g.** sq. in c. abl. **2.** *pożądający czegoś, chciwy; cupidus, avidus*. Constr. sq. gen.

II. *godny podjęcia, zaangażowania; studio et labore dignus* BYSTRZ. Top. fol. r IV^b: videndum est aliqua disciplina sit praua, et aliqua s-a. *Id.* AnalPr fol. g VII^a: musica voluptas est s-a.

III. *zamierzony, umyślny; qui consulto et cogitato fit* PEREGR. fol. f II^a: et illa malicia non erat ex ignorantia vel infirmitate, sed discreta et s-a. KodKKr I p. 212 (a. 1338): non obstante ausencia quorumdam vicinorum s-a ... villam ... limitibus ... distinxerunt.

IV. 1. *oddany, przychylny komuś lub czemuś, będący czymś lub czegoś zwolennikiem; qui favet alicui vel alicui rei*. Constr.: **a.** sq. gen. **b.** sq. dat. Tom. VIII p. 250 (a. 1526): illos ... scimus regi fidissimos fuisse et regie saluti s-issimos. **2.** *oddany nauce, chętny do nauki; studiis ac litteris deditus, scientiae appetens. Inde subst. studiosus, -i m. uczeń, student; discipulus, studiosus*. Constr.: **a.** sq. gen. **b.** sq. in c. abl. SCARB. Sap. II p. 35, 235: qui fuit s-us in septem artibus liberalibus ... etiam s-us in libris divinis. JC

STUDIUM, -ii n. F. Th. Bl. S. Dc. B. L. A. H. Ha. N. K. O. W. **I. 1.** *ulubione zajęcie, gorliwe zajmowanie się czymś, zamiłowanie, pasja; negotium dilectum, diligentia, sollicitudo, industria. Definitiones* CALLIM. Rhet. p. 3: s-um est vehemens

ad aliquam rem magna cum voluntate occupatio. GŁOG. Alex. I fol. O III^b: s-um s-ii est vehemens animi applicatio ad aliquid peragendum. Constr.: **a.** sq. gen. v.gr. armorum (KADŁUB.(Pl) p. 120), contemplationis (MATTH. Dial. fol. CII^b), devotionis (VHedv p. 516), meditationis, obsecrationis (DŁUG. Op. p. 202), orationis (MATTH. Dial. fol. C II^b; DŁUG. Op. p. 295), venandi, venationis (KodWp V p. 60, a. 1404; HUSSOW. p. 23, v. 375). **b.** sq. circa: MATTH. Serm. I p. 72: s-um ... agricolae est ... circa vitem et circa palmitem.

N. in malam partem: skłonność, upodobanie; inclinatio, propensio, v.gr. avaritiae (MARTIN. OP. Marg. fol. q 2^b), fabricarum (*id.* OP. Serm. p. 372 *nlb.*), nequitiae (VAdAnt p. 30, v. 21).

2. *zabieganie o coś, dążenie do czegoś, zapal, zamiar, pragnienie, chęć, staranie, trud; appetitio, affectatio, desiderium, opera, contentio, v. gr. castitatis* (MARTIN. OP. Marg. fol. A 4^b), fidelitatis (DokMp VIII p. 5, a. 1435), pacis (CodVit p. 431, a. 1418; PAUL. CR. p. 85, v. 130), virtutum (KH XXXII p. 475, a. 1417; *KodUJ I p. 165, a. 1429 *et saepius*); *item adi. devotum* (KodWp I p. 23, a. 1153), spirituale (KADŁUB.(Pl) p. 93). *Per abundantiam dicitur* cautelae studium (VPrießl p. 43), diligentiae (*KodKKr I p. 36, a. 1247; *KodMp I p. 62, a. 1258 *et saepius*) providentiae (CodPom I p. 204, a. 1207), sollicitationis (CodVit p. 764, a. 1427), sollicitudinis (KodMp IV p. 303, a. 1435; KodUJ IV p. 19, a. 1508 *et saepius*). Constr.: sq. in c. abl. KodMp I p. 17 (a. 1228): summum in rebus humanis s-um est iusticiam colere. MARTIN. OP. Marg. fol. q 2^b: s-um in libris poetarum ... clericis inhibetur.

Iuncturae verbales notabiliores: **a.** studium est alicuius (ROYZ. I p. 228, v. 39), alicui (rei) (DŁUG. Hist. V p. 250 = X p. 282 ed.nov.; HUSSOW. p. 36, v. 723). **β.** studium(-a) adhibere (ad aliquid: ZABOR. Tract. p. 86 *et saepius*; sq. ut *finali* *KodKKr I p. 36, a. 1247), appetere (KodWp II p. 391, a. 1326), apponere (ad aliquid (faciendum): KomEkon p. 154, 35, a. 1416; Tom. V p. 194, a. 1520), dare (alicui rei: BRUNO Pass. p. 55; *Tom. III p. 349, a. 1515), dirigere (in aliquid: CRIC. p. 6, v. 20), exhibere (DŁUG. Op. p. 202), gerere (CodVit p. 431, a. 1418), habere (MARTIN. OP. Serm. p. 372 *nlb.*), impendere (alicui rei: VAdAnt p. 15, v. 16; JAC. PAR. Var. I p. 245), impertiri (sq. ut *finali*: KodMp IV p. 303, a. 1435; KodUJ III p. 7, a. 1472), imponere (in aliqua re: KomEkon p. 154, 35, a. 1416), instruere (CodVit p. 764, a. 1427), intendere (DŁUG. Op. p. 295; sq. ut *finali* Tom. VI p. 41, a. 1522), parare (CIOŁ. Lib. I p. 44). *Opp.* alicuius studium declinare (MARTIN. OP. Marg. fol. q 2^b), dimittere (KomKadł p. 489), inhibere (MARTIN.

OP. Marg. fol. q 2^b), postponere (GALL p. 56,1). γ . studio(-is) insistere (*KodUJ I p. 165, a. 1429), intendere (KodMp II p. 138, a. 1276; KodWp II p. 27, a. 1290 *et saepius*), obviare (CodPom I p. 204, a. 1207), satisfacere (CRIC. in Tom. I p. 20, a. 1507). *Opp.* studio(-is) se abstrahere (MATTH. Dial. fol. C II^b), desistere (ConcPol VI p. 253, a. 1398-1423), *item* studio(-is) deprecari (DŁUG. Hist. I p. 340 = II p. 103 ed.nov.; CodEp III p. 196, a. 1474), petere (PommUrk IV p. 71, a. 1302), praestare (AH V p. 101, saec. XV), rogare (*PommUrk II p. 570, a. 1285), versari (in aliqua re: CodEp III p. 49, a. 1450).

N. locut. adv. studio(-is) **a.** *usilnie, gorliwie; summopere* (KADŁUB. (Pl) p. 117), *item in iuncturis* omni studio (Dogiel I p. 423, a. 1521), summo studio (DŁUG. LibBen I p. 4; CodEp III p. 267, a. 1477 *et saepius*), studio et affectu (*CodEp III p. 425, a. 1495), conatibus et studiis (CodEp II p. 448, a. 1444), *et sim.* **β.** *umyślnie, rozmyślnie; consulto, consilio* DŁUG. Op. 254: ranam ... cibo decoquendo admiscuit *soror* ... Kunegundis ... s-o id, non casu, actum rata. Tom. XII p. 1 (a. 1530): quibus *litteris* s-o passim sparsis ... in pugnam caesarem Turcarum provocabant. *Ita saepius.* γ . studio alicuius *za sprawę kogoś; i. q. opera* DŁUG. Hist. V p. 74 (= X p. 91 ed.nov.): in aliquot locis incensa fuit s-o ... eorum, qui ... furto vivere consueti sunt. **δ.** studio alicuius rei *dzięki czemuś, z racji (wskutek) czegoś; i. q. opera, beneficio* SchlUrk p. 327 (a. 1252): que geruntur in nostris temporibus ... litterarum solent s-o perhennari. PommUrk II p. 185 (a. 1267): ea, que digna sunt memoria debent litterarum s-o perhennari. *Ita saepius.*

II. *życzliwość, miłość, przywiązanie, oddanie, przychyłność, wsparcie, poparcie; benevolentia, amor, inclinatio, favor.* Constr. sq. in c. acc. ROYZ. II p. 80: eripere in patriam mors s-um haud potuit.

III. **1.** (*sg. et pl.*) *zajęcie umysłowe, zainteresowanie, studia, nauka, badanie; opera litteras et artes discendi, eruditio, institutio, disciplina. Per abundantiam* disciplinae studia (KADŁUB. (Pl) p. 76.), doctrinae et prudentiae (DŁUG. Hist. IV p. 567 = IX p. 162 ed.nov.). *Additur adi.* legale (KodUJ I p. 3, a. 1364), liberalia (VAdAnt p. 6, v.1; CantMAe I nr 39 v. 2a, 1, ante a. 1433 *et saepius*), scholare (VAdAnt p. 7, v.5); *item gen.* humanitatis (DŁUG. Hist. V p. 654 = XI p. 391 ed.nov.), litterarum (DŁUG. Op. p. 526), physiognomiae (GŁOG. Phys. fol. A 2^a).

Iuncturae verbales: **a.** studia adire (DŁUG. Op. p. 13), amplexari (CantMAe I nr 39 v. 2a,1, a. ante 1433), captare (DŁUG. Hist. IV p. 567 = IX p. 162 ed.nov.), frequentare (DŁUG. Op. p. 526), sectari (Tom. XIV p. 53, a. 1532), ad studium proficisci

(KodMp II p. XLVII a. 1293; *opp.* de studio venire: Lites I p. 390, a. 1339), *item* in studio(-is) erudire (DŁUG. Hist. V p. 654 = XI p. 391 ed.nov.), esse (KodPol III p. 48, a. 1244), stare (AKapSąd III p. 185, a. 1515). *Opp.* studium dimittere (AKapSąd III p. 185, a. 1515), A studio declinare (*ib.*). **b.** aliquem ad studium attrahere (KrMU p. 89,67, a. 1434), dirigere (AKapSąd I p. 64, a. 1446), *item* studiis instituere (URSIŃ. p. 188).

2. *miejsce studiów, uniwersytet; litterarum universitas. Praec. de universitate Cracoviensi. N. appellationes eius frequentiores* **a.** studium generale (KodUJ I p. 1, a. 1364; *ib.* p. 4, a. 1364 *et saepius*). **β.** universitas studii generalis (KodUJ I p. 58, a. 1404 *et saepius*). γ . studium Cracoviense (KodUJ I p. 5, a. 1364; *ib.* p. 29, a. 1400 *et saepissime*). **δ.** (Alma) Universitas studii Cracoviensis (KodUJ I p. 43, a. 1401; *ib.* p. 47, a. 1402; *ib.* p. 51, a. 1403; *ib.* p. 53, a. 1403 *et saepissime*).

Iuncturae nominales studii artista (DŁUG. Reg. II p. 304, a. 1475; DŁUG. LibBen I p. 181), baccalarius (LibProm (G) p. 76, a. 1484), collega (PAUL. CR. p. 75), collegiatus (IO. VISL. p. 167), collegium maius (ZrWaw I p. 111, a. 1499), fundatrix (KrMU p. 136, 37, ante a. 1450), magister (GŁOG. Hisp. fol. B VI^b; AKap p. 26, a. 1534 *et saepius*), rector (WŁODK. Op. p. 431).

3. *wydział, katedra na uniwersytecie; facultas universitatis* HumRef p. 31 (a. 1448): s-um Sacrae Paginae Universitati nostrae ad instantiam ... Regis Poloniae est concessum.

4. *particulare et abs. szkoła wyższa niebędąca uniwersytetem; schola superior praeter universitatem litterarum* CulmUB p. 556 (a. 1473): fratres ... nobis ... supplicarunt, quatenus ipsis scholam sive s-um particulare ... exercere ... admitteremus. AKapSąd III p. 375 (a. 1491): LXXXVI marcas et IV scotos, quas pro eo per V continuos annos in s-o Culmensi in espensis et amictu eius exposuit. CulmUB p. 777 (a. 1537): coemi baccalaureo ... Culmensis s-ii prelectori ... tunicam, caligas, diploidem. Cf. *supra VII 120,31 sqq.* AK

STUDORIUM, -ii n. (studeo) W. *male pomieszczenie przeznaczone do nauki; camera parva ad studendum apta* SSrSil II p. 228 (a. 1476): eodem ... anno ... constructum est s-um sive stubella in dormitorio pro studio fratrum predicantium sive predicatorum. GŁOG. Alex. I fol. O IV^a: s-um id est locus ad studendum factus. AK

STUFA s. **STUFFA** s. **STUPHA**, -ae f. (Gr. τή φω) Dc. B. L. N. O. W. *kąpiel parowa; lavatio cum vaporatione* THOM. Med. p. 59: tercio die fiet s-a de fumo terre, lapacio acuto et scabiosa. *Ib.* p. 196: secundum modum antiquorum s-a magis competit quam balneum aquaticum. *Ita saepius.*

Additur balnearis (THOM. Med. p. 250). *Constr.*:
a. sq. ad: THOM. Med. p. 227: postea agatur cum
 s-a et balneis ad mundificationem cutis. **b. sq.**
 cum: THOM. Med. p. 216: tertia die fiat s-a cum
 herbis attenuativis et aperitivis. **c. sq.** de, *cf. supra*
 1490,53. THOM. Med. p. 227: cutem mundificare
 cum s-a de herbis calidis aperitivis. AK

[STUFARIUS] s. STUPHARIUS, -ii m. (*cf.*
 stufa) *postugacz w łaźni*;

balneator GLb p. 100: s-us, «łaźyebnyk». AK

STUFFO, -are (stufa) Dc. L. *poddawać kąpieli*
parowej; vaporare, vaporatione tractare THOM.
 Med. p. 305: facta purgacione altera die s-etur *pa-*
cimens cum herbis diureticis. AK

STUKA *cf.* SZTUKA

STULA *cf.* STOLA

STULTE *adv. głupio, niemądrze, niedorzecz-*
nie; insipienter, imprudenter (saec. XVI). AK

STULTIFER, -a, -um (stultus et fero) B.
pelen głupot, głupawy; insipiens, stulta continens
 CRIC. p. 136: priusquam ... lector navem hanc
 s-am legens ingrediariis, scito illam prora pup-
 pique carere. AK

STULTILOQUIUM, -ii n. *głupia gadanina,*
nierozważna mowa; sermo stultus, ineptiae. AK

STULTITIA s. **STULTICIA**, -ae f. F. Th. Bl. S.
 Dc. A. I. *głupota, brak rozumu, niedorzeczność; fa-*
tuitas, insulstas. Glossae Pol. RFil XXII p. 13 (saec.
 XV): s-a, «głuposzcz». Gloss. III p. 77 (saec. XV):
 tercie tenebre sunt s-e, «głuposzczy». *Sensu latiore:*
nierozsądne, głupie postępowanie, szaleństwo; actio
stupida, insania. Iuncturae verbales stultitiam admit-
tere (JAC. PAR. Serm. fol. 148^b), simulare (id. Tract.
 fol. D VI^b), *servare (ArHist X p. 227, a. 1556). II.*
pl. rzeczy nieważne, głupstwa; ineptiae, nugae JAC.
 PAR. Serm. fol. 7^a: assignans causam principalem,
 quoniam vanis mundi huius pompis, conuiuis, vesti-
 bus et huiusmodi s-ys delectabatur. AK

STULTIZO, -are (stultus) Dc. B.(-so), W.(-so)
postępować głupio; stulte agere SSrSil I p. 215 (a.
 1396): hic Wenczeslaus ... civitatem Pragensem ...
 plenam populo et divitiis vel jocando vel s-ndo ni-
 tebatur incendere. AK

STULTUS, -a, -um F. Th. Bl. S. Dc. L. A.
głupi, nierozsądny, naiwny; insipiens, stupidus, im-
prudens. Glossae Pol. GLb p. 100: s-us, «głupy» ...
«blaznyvy». GLcerv p. 736: s-us, qui improvidus
et imprudens est; multi sapientes stulte agunt,
«głupi». N. subst. stultus, -i m. błazen, komediant;
 scurra DŁUG. Op p. 554: s-is, deliris, histriionibus
 et mimis ultra ceteros mortales delectabatur. AK

STUPA *cf.* STUPPA

STUPA *cf.* STUBA

STUPEFACIO, -ere, -feci, -factum F. Th.
 S. W. [*act. pro pass.*: DANT. in Tom. II p. 36 (a.

1512): quam solam rite sedentem dum vidi et casto
 versantem pectore cultum Vestalem, verbis stupe-
 feci talibus eqs.] **I. 1.** *wprawiać w zdumienie, za-*
dziwiać, oszalać, przerażać; stupidum reddere,
obstupefacere, perterrere. 2. med. wprawiać w ote-
pienie, wywoływać odrętwienie (zmysłów); torpo-
rem provocare, hebetare (sensus) THOM. Med. p.
 167: que ... s-unt membrum dolens, non sunt seda-
 tiva doloris, sed sensum doloris auferencia. *Ib.* p.
 277: fit exitus ani propter frigiditatem s-ntem lon-
 gaonem, quare virtus contentiva deficit et ideo exit.
Ib. p. 472: sic quidam quendam equum s-it, quod
 credebatur mortuus.

II. pass. popadać w osłupienie, zdumienie, po-
dziw, lęk; stupidum fieri, stupescere, exhorrescere.
Praec. part. perf. stupefactus, -a, -um zdumiony,
oszolomiony, osłupiały, przerażony, zdrętwiały ze
strachu; obstupidus, attonitus, metu perterritus.
Glossae Pol. RFil XXIII p. 315 (saec. XV): s-us,
 «zumieły». *Ib.* XXV p. 138 (saec. XV): s-ta fui,
 «wrzasła». *Constr.*: **a. sq. abl. b. sq.** ad: HESSE
 Matth. VII p. 130: s-ti ad interrogationem. **c. sq.**
 de: KodKKr I p. 47 (a. 1253): s-ti de tanta congerie
 probationum non admissa. MARTIN. OP. Chr. p.
 333: s-tus de visione. **d. sq. ex:** HESSE Matth. V p.
 131: s-ti in seipsis exteriore nimio vel ex nimia pas-
 sione. **e. sq. in c. abl. *CodVit** p. 465 (a. 1420): in
 hac perplexitate s-ti. *Cf. etiam supra 26 et saepius.*
f. sq. enunt. obi. c. quod: GALL p. 87,7: adeo sunt
 s-ti, quod regnante Bolezlauo videre Poloniam non
 sunt ausi. AK

STUPEFACTIO, -onis f. (stupefacio) Bl. L.
 K. *zdumienie, osłupienie; stupor, admiratio* NIC.
 BŁ. Serm. II p. 127: sunt enim corporales tenebrae
 causa ... horroris et s-is. (*cf. ib.* p. 128). GŁOG.
 Don. fol. L VIII^b: quis tenetur admiratiue: vt impor-
 tat admirationem vel s-em. AK

STUPEFACTIVUS, -a, -um (stupefacio) Dc.
 L. *medicina otepiający, odurzający; stuporem effi-*
ciens THOM. Med. p. 472: sedatur dolor aliquan-
 do ... per medicinam s-am sumptam vel applicatam
 super locum doloris ... potus s-us et sensum aufe-
 rens. *Inde subst. stupefactivum, -i n.* THOM. Med.
 p. 473: ne virtus dolore prosternatur talia narcotica
 et s-a ministrantur ad tollendum dolorem. AK

STUPELLA *cf.* STUBELLA

STUPENATRIX *cf.* STUBENATRIX

STUPENDUS, -a, -um F. Th. S. A. W. *zadzi-*
wiający, zdumiewający, nadzwyczajny, wspaniały;
mirabilis, admiratione dignus, singularis. N. subst.
stupenda, -orum n. *rzeczy dziwne, niezwykle; res*
mirae, eximiae NIC. POL. p. 44: morbos curando
 mira ac s-a gessi. AK

STUPENS, -ntis adi. F. A. *ogłuszający,*
*doñośny; obtundens, sonorus *CodEp* II p. 455

(a. 1445): processionones iussit fieri alacres ... campanarum precedente pulsu s-issimo. AK

STUPENTER *adv.* (stupeo) *ze zdumieniem, wielce; modo insolito, valde* *Ztschr. LXI p. 349 (a. 1356): quod in curia video ... serenissime princeps, illud s-r admiror, quod eqs. AK

STUPEO, -ere, -ui F. Th. Bl. S. W. **I.** *intrans.* **1.** (*o częściach ciała*) *drętwieć, stawać się słabym; (de partibus corporis) obtorpescere, hebetem fieri.* **2.** (*de hominibus et abstr.*) **a.** *być (stawać się) oszłomionym, osłupiałym, zdumiewać się, dziwić się; torpescere, obstupescere, admirari.* *Glossa Pol.* RFil XXIV p. 86 (saec. XV): s-bant, «szumely szą». **b.** *łękać się; timere* RFil XXV p. 143 (saec. XV): s-bit unus ad alterum «bądze szye ... lękał».

Constr. *ad 1–2:* **a.** *sq. dat.* HUSSOV. p. 51, v. 66: Turco mens s-et. **b.** *sq. abl.* **c.** *sq. ad.* **d.** *sq. de:* KADŁUB. (Pl) p. 175: quibusdam de tam inopinato euentu supra se s-ntibus. PEREGR. Serm. p. 172: omnes s-bant ... de tam subita mutatione. *Ita saepius.* **e.** *sq. in c. abl.* **f.** *sq. super c. abl.* *JAC. PAR. Var. II p. 340: super hoc dicto multi s-ent. Tom. V p. 149 (a. 1520): s-bam super his, que in dies fingebantur. **g.** *sq. supra, cf. supra 19.* **h.** *sq. acc. c. inf.* DŁUG. LibBen III p. 80: contemplabamur admirando, imo s-ndo Bohemorum mentes ad illa nefanda dementiae studia devertisse. **i.** *sq. enunt. obi.* CIOŁ. Lyr. p. 156: s-et Auerni feritas, quod tanta luxit claritas.

II. *trans.* **1.** *być zdumionym, osłupiałym z powodu czegoś, dziwić się czemuś, oglądać coś z zdziwieniem; mirari aliquid, obstupefactum esse causa alicuius rei.* **2.** *abs. zdumiewać, zadziwiać; attonare, stupefacere* ArPrawn I p. 250 (saec. XV): cum a vobis rescripciones s-ent et rutilare desinunt et hucusque lippire sustinent. AK

STUPESCO, -ere F. Th. Bl. S. A. W. *zdumiewać się, wpadać w osłupienie, zachwyty; obstupescere, mirari.* *Constr.:* **a.** *sq. acc.* FormJ p. 27: quis ... vestrarum non miretur mencium demenciam ... non s-at infanciam. IO. VISL. p. 176, v.79: belli causas ... iniquas ... s-o. *Ita saepius.* **b.** *sq. abl.* PAUL. CR. p. 92, v. 363: quo natura ... facto ... s-it. AK

STUPHA *cf.* **STUBA**

STUPHARIUS *cf.* **STUFARIUS**

STUPIDUS, -a, -um F. Th. Bl. S. Dc. L. A. W. **I.** *oszłomiony, osłupiały, przerażony, zdumiony, zdziwiony; stupefactus, attonitus, percussus, perterritus.* *Glossa Pol.* RFil XXIII p. 315 (saec. XV): s-us, «zumieły». *Constr.:* **a.** *sq. abl.* **b.** *sq. inter:* KADŁUB. (Pl) p. 141: inter spem ac timorem s-us. **c.** *sq. pro:* MPH IV p. 896 (a. 1543): pro ea re tristes et s-i effecti. **II.** *drętwy, pozbawiony czucia; sensu carens* THOM. Med. p. 338: si lapis est

in renibus, pes illius partis, ubi lapis est, est s-us. IANIC. p. 76, v.10: s-us comprimit ora dolor. **III.** **1.** (*de homine*) *głupi, tępy; stultus (saec. XVI).* **2.** (*de actu*) *nierozważny, nieprzemyślany; temerarius, inconsultus* ARect II p. 170 (a. 1550): occasione famosae detencionis sui, traccionis s-ae et illicitae, vestium laceracionis. AK

STUPOR, -oris *m.* F. Th. Bl. S. Dc. W. **I.** *odrętwienie, brak czucia; torpor, languor, sensuum alienatio. N. dentium et abs. nadwrażliwość i drętwienie zębów; sensus accerbissimus* KADŁUB. (Pl) p. 186: quid enim de acerba uua, nisi s-or? THOM. Med. p. 64: portulaca, que sic valet s-i dencium. *Ib.* p. 65: s-or dencium fit ex fructibus ponticis et inmaturis comestis vel rebus aliis stipticis vel acerbis seu pontici saporis. *Ita saepius.*

II. **1.** *osłupienie, zdumienie, podziw; torpor, admiratio.* *Glossa Pol.* RFil XXII p. 36 (saec. XV): s-r, «zumienie». **2.** *strach, przerażenie; terror, metus. N. per abundantiam* horripilatio stuporis (ArPrawn I p. 218, saec. XV).

lunctorae verbales ad 1–2: **a.** *stuporem contrahere* (ŁASKI ComPriv fol. 150^b), *importare* (CodVit p. 1008, a. 1416), *inducere* (DŁUG. Hist. I p. 169 = I p. 234 ed.nov.), *induere* (DŁUG. Op. p. 39), *redolere* (CodEp III p. 602, a. 1492). **b.** *stupore commoveri* (PETR. WYSZ Spec. p. 113), *percuti* (HERBORD p. 177), *iudicare* (MARTIN. OP. Marg. fol. h 4^a), *obstringere* (CodEp III p. 47, a. 1450). **c.** *in stuporem agere* (AH VIII p. 60, saec. XV), *cadere* (GŁOG. Phys. fol. d II^a), *cedere* (FormJ p. 15; DŁUG. Hist. I p. 70 = I p. 129 ed.nov.), *ponere* (CodEp I 2, p. 212, a. 1461), *trahere* (MARTIN. OP. Chr. p. 21), *venire* (UrkBBR p. 92, a. 1284).

III. *tepota, głupota, otepienie; stultitia, stupiditas.* AK

STUPORATUS, -a, -um F. Th. Bl. S. W. *osłupiały, zdumiony; attonitus, stupefactus.* *Glossa Pol.* GLb p. 100: s-us, stupefactus, stupidus, «zmarthwyaly», stuporosus. AK

STUPOROSUS, -a, -um Th. A. W. **I.** *godny podziwu, niezwykły; admiratione dignus, mirus* FormJ p. 41: a Domino factum est istud et est mirabile in oculis meis et plurimum s-um. NIC. BŁ. Serm. III p. 134: Magdalena sic ... ad bonum conuersa, vere mirabilis est et in oculis nostris s-a. **II.** *osłupiały, zdumiony; stupefactus, attonitus* GLb p. 100: stuporatus, stupefactus, stupidus, «zmarthwyaly», s-us. AK

STUPPA *s.* **STUPA**, -ae *f.* F. Th. Bl. S. Dc. A. H. H.a. N. K. O. W. **I.** *pakuły, paździerz, wewnętrzne części lodygi (lnu lub konopi) odpadające przy międleniu; interiores partes caulis (lini vel cannabis), quae ob tundendum decidunt.*

II. 1. wiazka lnu lub konopi; fascis lini vel canabris GLb p. 100: s-a «kyta». **2.** kawalek płótna lnianego lub konopnego, szmatka; pannus lineus vel cannabinus THOM. Med. p. 53: recipe boli armenici ... ut sit sicut mel et liniatur super frontem et timpora et apposita s-a ligetur ita quod stringat. *Ib.* p. 85: lana vel s-a lini in illa decocione intincta tepidum apponatur sic quod collum ea involvatur. LekKon p. 237 (saec. XV in.): circumliga vulnera cum una s-a. *Ita saepissime.* **3.** kądziel, przęślica; colus LekKon p. 232 (saec. XV in.): recipe baculum et circumvolve finem baculi cum canapo ad modum s-e, vulgariter «candzel», et cum baculo trude equum in guttur. *Ib.* p. 236 (saec. XV in.): circumvolve finem baculi cum canapis ad modum s-e et cum eodem baculo trude equo in guttur. *Glossa Pol., cf. supra 13 et* GLb p. 100: s-a ... «kądziel». KP

STUPPELLA cf. **STUBELLA**

[**STUPRATIO**] s. **STUPRACIO**, -onis f. (stupro) F. Bl. W. *zgwalcenie, zhańbienie kobiety; stuprum, violentia* Lites I p. 97 (a. 1339): magna dampna ... subditis irrogarunt per incendium ... civitatis ... ac s-em virginum et mulierum honestarum. LibProscr p. 74 (a. 1385): Franke ... insequutus fuit propter s-em, quam committere voluit in quadam virgine. *Ita saepius. Glossa Pol. AGZ XVI* p. 125 (a. 1475): Vlka ... ipsum Fyed condemnavit pro s-e, alias pro «vszylstwo». KP

STUPRATOR, -oris m. *gwalciciel; violator* (saec. XV–XVI). KP

STUPRO, -are, -avi, -atum et **STUPROR**, -ari F. Th. Bl. S. W. **I.** *propr. gwałcić, hańbić (kobietę, zwł. dziewicę); (feminam, praec. virginem) violare, vitiare.* **II.** *transl. znieważać, profanować, hańbić, naruszać; calumniari, profanare, dehonestare, maculare* DŁUG. Hist. II p. 196 (= III p. 218 ed.nov.): in cuius sceleris ultionem Bankbanus s-ti coniugii penam, quam a patratore non potuit, a conciliatrice exegit. ADAM p. 305: ita quoque animae nostrae multa in contrarium mala resistunt facinora, quae ius etiam naturae liberum in ea s-ant. *Ita saepius.* KP

STUPRUM, -i n. F. Th. Bl. S. O. W. *gwalt, zhańbienie kobiety, nierząd, lubieżność; violatio, vis feminae illata, fornicatio, impudicitia. Glossae Pol. RFil XXII* p. 20 (a. 1466): s-um «gwalth». GLc p. 12: s-um «odlyeganye dzewstwa». GLb p. 133: s-um i. virgineum «dzyevosilstwo». *N. explicationes m. ae. MARTIN. Op. Marg. fol. q 2^b:* s-um est illicita virginum defloratio. GLcerv p. 738: s-um est omnis coitus lege vetitus cum nupta, cum virgine, cum cognatis, cum vestalibus; adulterium est cum nupta, igitur omne adulterium est s-um, sed non e diuerso. *Iuncturae verbales selectae*

a. stuprum (per)petrare (CodEp III p. 498, a. 1410; AKapSąd II p. 480, a. 1427 *et saepius*). **b.** aliquem stupro afficere (DŁUG. Hist. V p. 565 = XI p. 285 ed.nov.), corrumpere (Lites I p. 102, a. 1339), vitiare (PP II p. 190, a. 1454). KP

STUPULUS, -i m. (cf. stipulus) *znak graniczny w formie kopca usypanego z ziemi; tumulus e terra finium limitandorum causa exstructus* AGZ V p. 90 (a. 1437): Paulus ... et Mathias ... metas, s-os et granicias ordinaverunt. *Ib. infra* descendentes personaliter de equo manu propria s-um primum corulo signavimus. *Ib. infra* circa piscinam ... unus s-us seu scopulus est sipatus. *Ita saepius.* KP

STURA cf. **STEURA**

STURIO, -onis m. *scr.* stirio, stirrio, storvio (*It. storione*) Dc. L. W. *nat. 1. jesiotr; Acipenser sturio* Linn. *Glossa Pol. ArHist X* p. 4 (a. 1534): s-o, alias «iesiothr». *N. in descriptione insignis nobilium* DŁUG. Hist. III p. 392 (= VI p. 78 ed. nov.): qui miles pro insigni nobilitatis ... leonem cum capite s-is deferebat. **2.** *czeczuga, ryba z rodziny jesiotrowatych; Acipenser ruthenus* Linn. GLb p. 99: s-o ... piscis «czeczuga», stora. GLr I p. 402. KP

STURNUS, -i m. F. Th. Dc. L. W. *nat. 1. szpak; Sturnus vulgaris* Linn. *Glossa Pol. GLb* p. 100: s-us «spak». **2.** *piegża; Sylvia curruca* Linn. GLr I p. 413. KP

STYLLUS cf. **STILUS**

STYLUS cf. **STILUS**

STYPT... cf. **STIPT...**

STYRTA cf. **STERTA**

SUADELA s. **SWADELA**, -ae f. *namowa, przekonywanie, zachęta; suasio, suasio, persuasio, adhortatio* (saec. XV–XVI). KP

SUADEO s. **SWADEO**, -ere, suasi, suasum F. Th. Bl. S. A. N. W. **I. 1.** *radzić, doradzać; consulere, admonere. Iuxta ponitur consulere* (DŁUG. Band. p. 259).

2. *zachęcać, namawiać, nakłaniać do czegoś; exhortari, impellere, inclinare ad aliquid. Glossa Pol. RFil XXIV* p. 372 (saec. XV): s-bant eis «pothvsczaly». *Iuxta posita* deoscere (DŁUG. LibBen I p. 296), exposcere (PP II p. 158, a. 1453), exhortari (DŁUG. Op. p. 189). *Dicitur de abstr., praec. in locut.* aliqua re suadente *zgodnie z zaleceniem, ze względu na; alicuius rei impulsione, v. gr. consilio et assensu* (civium: PrzywKr p. 3, a. 1344), iure (KodMp II p. 263, a. 1327), iustitia (DokKujDobrz p. 16, a. 1368 *et saepius*), necessitate (Lites II p. 227, a. 1312), ratione (ArHist X p. 335, a. 1513), utilitate (KodMazNow III p. 178, a. 1375 *et saepius*).

*Constr. ad 1–2: indicatur cui a. sq. dat. personae. Occ. sibi: *CodEp III* p. 584 (a. 1464): ut nobis constantissime s-emus. **b. sq. acc.** DŁUG.

Op. p. 189: scio autem, quem alloquor, quem s-o, quem exhortor. *Occ. sq. gerundio* MATTH. Serm. I p. 91: s-et Iudaeis ambulandum. *c. sq. ad:* MATTH. Serm. I p. 192: prudentia s-et ad cavendas ... fraudes. SSrSil VII p. 87 (a. 1459): multi vero ad belli continuacionem s-sere. *Ita saepius. d. sq. pro:* PrzPol p. 114 (a. 1471): nos ... qui jure metropolitano pro pace dulcissima supellectile vobis s-re debemus, consulimus. DŁUG. Band. p. 259: qui semper pro omni tempore concordiam et pacem s-sit et consuluit. *e. sq. super c. abl.* IO. VISL. p. 170, v. 5: s-ntia ... dicta super regum meditati stirpe Polonum. *f. sq. inf.* CodEp III p. 14 (a. 1447): si generis tui radices primas memorare animus s-ret. AKapSąd III p. 113 (a. 1506): ego non s-rem aliter domino doctori venire. *g. sq. acc. c. inf. h. sq. enunt. obi.: a. c. ut. b. c. quod:* MATTH. Rat. p. 14: hac ratione s-re videris, quod Deus debuisset indefectibiles res creare.

3. (o abstraktach) *zalecać, wymagać; postulare, poscere.*

II. *zaradzać czemuś, sprzyjać; providere, prospicere* PP II p. 78 (a. 1450): volentes ... quatinus nostro reuelamine fulti *cives* suis necessitatibus efficacius consulere, s-re et prospicere possint. *Cf. PERSUADEO supra VII 481,37 sqq.* KP

SUADIBILIS, -e F. Th. Bl. S. Dc. L. W. [*comp. suadibilior:* SCARB. Sap. III p. 237: quanto ... quis est ad bonum sapientior, tanto suadibilior et benignior.] *dający się przekonać; qui ad credendum duci potest* VHedv p. 520: docuit Hedvigis suo exemplo debere hominem esse s-em et non in sensu proprio pertinacem. SCARB. Sap. III p. 235: ut quis in veritate sit sapiens ... sit s-is in affectu, liberalis in effectu. *Ita saepius.* KP

SUADIBILITAS, -atis f. (suadibilis) *zdolność poddania się perswazji; facultas persuasionem acceptandi* SCARB. Sap. I p. 152: columnae domus sapientiae sunt: pudicitia in carne, innocentia in mente ... s-as in affectu. (*cf. ib. supra, alluditur ad Vlg. Jc 3, 17* quaerat ... sapientiam, quae primo est pudica ... tandem modesta, suadibilis.) KP

SUADUS, -a, -um *nakłaniający, przekonujący; persuasibilis, suadibilis* (saec. XVI). KP

SUAPTE cf. **SUUS**

SUAPTES, -is m. (suus et -pte, ad instar suapte sim.) *pl. swoi ludzie; sui* CIOL. Lib. II p. 107: si in diebus nostris terras lingwaij nostri Sclavonici per nacionem alienam videremus per s-es destructam occupari. KP

SUARIUS, -ii m. F. Th. W. *świniarz, świniopas; porcarius, subucus. Glossa Pol. GLcerv* p. 681: porcarius, id est s-us «swiniarz». *Ib.* p. 737: s-ij dicuntur porcarij, qui custodiunt porcos ciuium in pascuis «swiniarze». KP

SUASIBILIS, -e Th. Bl. W. *posiadający moc przekonywania, perswazyjny; persuasibilis, qui persuadendi vim habet* *MPH I p. 130 (saec. X): cum obses ... esset in urbem, s-bus corruptus verbis regi fit aversus. MATTH. Rat. p. 61: quod ... valde tamen mirum videtur et nescio qua ratione s-e, quare *Deus* voluerit tot mala permittere. KP

SUASIMEN, -inis n. (suadeo) *przekonanie, przeświadczenie; (per)suasio, certitudo* WiadPol p. 48 (a. 1403): ex uniuerso rationis s-e infligitur humana quod memoria caduca sit et labilis, nisi robor acceperit testium et scriptorum. KP

SUASIO s. **SWASIO**, -onis f. **I.** *namawianie, przekonywanie, rada; persuasio, suasus, consilium.* **II.** *rhet. mowa doradcza; oratio suasoria* (saec. XV). KP

SUASIVUS, -a, -um (suadeo) O. W. *zachęcający, nakłaniający do czegoś; exhortativus, inclinans ad aliquid* KrMU p. 112, 30 (saec. XV): non est hec sciencia iuris canonici ... excitativa veneris, sicut est musica, sed s-a castitatis et continencie. KP

[**SUASO**] s. **SWASO**, -onis m. (*cf. phaso*) *nat. cietrzew; Tetrao tetrax* Linn. DokLub p. 124 (a. 1340): conferimus sibi et posteris suis ... venacionem minorem, ut agitet leporem, aves capiat perdices et s-es. KodWp III p. 364 (a. 1371): damus ... eidem scolteto ... libere ... agitare leporem ... et ... capere s-es et perdices. KP

SUASOR, -oris m. F. Th. Bl. S. *ten, kto coś doradza, zachęca do czegoś; qui suadet aliquid, impulsor, hortator.* *Constr.: a. sq. gen. obi. b. sq. in c. abl.* NIC. BŁ. Serm. II p. 270: vt eis ipsi sint tortores in penis, qui fuerunt s-es in vitijis. KP

SUASORIUS, -a, -um **I.** *adi. stanowiący zachętę, doradczy; qui (per)suadet, exhortativus.* **II.** *rhet. subst. suasoria, -ae f. mowa doradcza; suasio, oratio deliberativa* (saec. XV). KP

SUASUS s. **SWASUS**, -us m. F. Th. S. *rada, namowa; consilium, persuasio.* N. *suasu diaboli (diabolico) za podszeptem szatana; i. per insurrectionem* AKapSąd II p. 625 (a. 1476): homines ... per suas ex s-u dyabolico divinationes ... contra fidem orthodoxam ad eam *mulierem* concurrentes. Zabdziej II p. 361 (a. 1486): nescitur quo ductus spiritu, ut presumitur, s-u dyaboli tanquam inimicus nominis Christi, ipsum Johannem ... vulneravit. KP

SUAVE *adv. przyjemnie, miło; iucunde, suaviter.* KP

[**SUAVEOR**] s. **SWAUEOR**, -eri (suavis) *łagodzić, uspakajać; mitigare, lenire* Gramm. p. 219 (saec. XIV): s-or atque sequor, sectari, sermocinari. *Ib. infra* s-or: mitigare. KP

SUAUILOQUENS, -ntis F. Th. *przyjemnie, miło brzmiący; suavisonus. Tantummodo superl. sauvilo-*

quantissimus: KIQu p. 39 (a. 1478): in nimium gaudium versus sum, postquam me suauiloquentissimas litteras vestras ... uidere cognouerim. KP

SUAUILOQENTIA, -ae f. *przyjemna, wdzięczna mowa; sermo suavis ac dulcis (saec. XVI)*. KP

SUAUILOQUUS, -a, -um *śladko, przyjemie mówiący; suauiloquens (saec. XVI)*. KP

SUAUIS, -e F. Th. Bl. S. A. W. **I.** *o śladkim smaku lub zapachu; sapore vel odore grato praeditus*. **II.** **1.** *śladki, miły, przyjemny, uroczy; gratus, blandus, venustus. N. de Deo et BVMaria *KodWp*

I p. 159 (a. 1236): s-is Dominus universis, qui ... omnes salvos fieri et neminem vult perire. CantMAe **I** nr. 18, v. 9a (saec. XIV in.): s-is et delicata Virgo ... sis nobis lux preuia ad gaudia. **2.** *śladko, przyjemnie brzmiący; dulcisonus, suaviter sonans*. KP

SUAIVSONUS, -a, -um *śladko, przyjemnie brzmiący; dulcisonus, suaviter sonans*. KP

SUAIVITAS, -atis f. F. Th. Bl. S. L. A. W. **I.** *propr. śladki smak, zapach, śladycz; sapor dulcis, odoratus suavis, dulcedo. Meton. loco appellationis honorificae KodLit* p. 140 (a. 1411): ideo s-as uestra per honorabilem dominum custodem ... nos informet, si etc.

II. *in imagine 1. śladycz, radość, przyjemność; iucunditas, dulcedo, suavitudo, gaudium, v.gr. pacis, quietis. N. a. per abundantiam dulcedinis (KodPol III p. 108, a. 1275). b. in locut. hostiam in odorem suauitatis tradere składać ofiarę miłą Bogu; sacrificium suave Deo litare, cf. supra VI, 970,22 sqq. 2. łagodność, uprzejmość, umiarkowanie; clementia, comitas, lenitas JAC. PAR. RefEcll* p. 71: consuetum est tales esse favorabiles, qui non sunt punitivi et cum s-e in praelatis, qui ad vota subditorum sciunt se inclinare. CatEpCr p. 261 (a. 1525): qui meritis hoc suis morumque s-e singulari assequabatur, vt alii in suum eum locum accendisse gaudent. KP

SUAIVITER *adv.* F. Th. S. Dc. A. W. **I.** *milo, przyjemnie, śladko, błogo; iucunde, grate, dulciter, belle*.

II. **1.** *delikatnie, łagodnie; subtiliter, molliter KH XLIV* p. 342 (a. 1148): catena ruens ... caput excipientis non lesit, sed ... super humero eius s-issime cecidit. FormJ p. 1: o regia proles ... intende s-r ... veni utiliter, s-r, inquam, absque materni corporis detrimento. *Ita saepius*. **2.** *grzecznie, uprzejmie, pokornie; benigne, comiter, submisie PommUrk V* p. 2 (a. 1311): donatam libertatem ... studeant salvare ... adtendentes s-r, quod virginalis teneritas nullum defensionis auxilium sibi ipsi ... valeat inpendere. KsgŁawKr p. 177 (a. 1392): supplicans humiliter et s-r, quatenus eadem presenti littere ... incorporare ... dignaremur. *Ita saepius*. KP

SUAIVUM, -ii n. F. Th. S. *meton. śladycz, rozkosz; dulcedo, suavitudo ListMił* p. 74 (saec. XV): si ad me non reuerteris, moriar, o s-um meum ... o dulce osculum meum. KP

SUB s. **SUP** *prp. c. acc. et c. abl.* F. Th. Bl. S. Dc. B. L. A. O. W.

[*Persaepe abl. sequitur; ubi acc. exspectares, praec. cum 'sub' a verbis actionem recipiendi vel ponendi describentibus praeceditur, v. gr.: a. ponere sub: UrkBBr* p. 116 (a. 1284): ecclesiam ... sub vestris pedibus ponimus. **b.** recipere sub: PommUrk **II** p. 470 (a. 1282): iudicium istorum mansorum sub homagio recepi. *Ita saepius*. **c.** redigere sub: *Dogiel **V** p. 24 (a. 1300): Christi fideles ... sub servitute redigere molliuntur. *Ita saepe*. **d.** referre sub: KodMp **II** p. 173 (a. 1289): sculthetus ... nobis retulit sub querela privilegium suum ... fore concrematum. *Ita saepius*. **e.** subdere sub: StPPP **XI** p. 169 (a. 1428): Clos ... subdidit se sub collo et fundo sua bona. *Ita saepissime*. **f.** suscipere sub: *KodPol **II** p. 2 (a. 1148): Vlotizlavensem ecclesiam ... sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. *Ita saepissime*.]

CUM ABLATIVO

DE LOCO

I. *propr. A. 1. pod (czymś), pod spodem, poniżej czegoś; infra, subter. Glossae Pol. GLcerv 737: sub dio id est coelo, «pod niebem». GLb* p. 128: sub et supra, «pod, spod».

N. in imagine de summa pecuniae; mniej niż, poniżej jakiejś kwoty; minus quam, infra summa alicquali PreussUB **I**, 2 p. 336 (a. 1289): scultetus et sui heredes minores causas sibi retinebunt, que sub quattuor solidis continentur. LiegnUB p. 22 (a. 1310): quiuis hospes mercator licite vendere poterit sua mercimonia die forensi cum talento, set sub talento non licebit. *Ita saepius. Occ. in iunctura* non parum sub SSrSil **VII** p. 173 (a. 1467): equos unumquemque non infra centum florenorum valorem et tres deauratos ciphos ... precii non parum sub ... miserunt.

Locut. a. sub mercatorio vel scamno (o miejscu i formie prowadzenia handlu) w kramie targowym; (de mercandi forma et loco) in taberna mercatoria BreslUB p. 68 (a. 1296): sextis feriis non debet vendi sub mercatorio. CodSil **III** p. 65 (a. 1340): de pannis emptis sub scamno ... 4 marcas. **b.** sub aratro w uprawie, w użytkowaniu; in agricultura, in usu CodSil **V** p. 174 (a. 1340): aliquot mansos ... in alia villa sub aratro tenet. *Ib.* **X** p. 165 (a. 1348): emerit ... apud Paulum ... duos mansos agrorum minus tribus virgis ... sub aratro. *Ita saepius. Item eodem sensu* sub agricultura: PommUrk **II** p. 300 (a. 1274): quam villam nunc abbas ... habet sub propria agricultura. **γ.** sub clave vel clavibus pod

kluczem, w zamknięciu; in claustris KodWp X p. 20 (a. 1436): pecunie parate ... sub tribus clavibus servantur, quarum unam prepositus, aliam prior ... reservabunt. AKapSąd III p. 260 (a. 1497): mandavit ut pecunie ... deponantur sub tribus clavibus. *Ita saepius. Item simili sensu* sub arresto *sim.* CodVit p. 692 (a. 1425): quorundam persuasio serenitatem vestram provocavit, ut decimas ... beneficiorum ecclesiasticorum ... sub aresto poneretis. CIOŁ. Lib. II p. 70 (a. 1428): currus ipsorum mercibus onerati per quosdam subditos vestros sunt recepta (*sic*) et tenentur sub aresto. *Ita saepius. δ.* sub infula *w uroczyстым stroju biskupim, z insygniami władzy biskupiej; episcopalibus insigniis indutis* Tom. III p. 205 (a. 1514): corpora ... tumulata honestissime duobus sub infula episcopis cum universo clero ad civitatis portas progressis. *ε.* sub pensa *pod wagą, tj. po zważeniu; pondere trutina examinato* KsgWójtKr p. 184 (a. 1442): tres porciones plumbi sub pensa in XV marcis. *Ib.* p. 185 (a. 1442): posuit in arrestum ... kalpis sub pensa ... plumbum sub pensa ... cuprum sub pensa. *Ita saepius. Item eodem sensu* sub pondere: AKapSąd III p. 170 (a. 1513): confessus est habere IV florenos in auro parum deficientes in pondere et sibi fatetur teneri quatuor sub pondere. *Ib.* p. 343 (a. 1525): convenerunt eum ... ut hoc idem metallum ... sub pondere cambiret Cracoviae pro nova campana. *Ita saepius. Cf. supra VII 734, 18 sqq.* *ζ.* sub cardine versare (*o sytuacji, sprawach*) *dziać się, zmierzać w jakimś kierunku; (de rebus) aliquo loco esse, aliquo tendere* Tom. IX p. 59 (a. 1527): accepimus literas ... ex quibus intelleximus, sub quo cardine res nostri ducatus Barenensis versentur. *η. iur.* sub ramo *poprzez wręczenie komuś gałązki w sądzie prawa magdeburgskiego (na dowód ustąpienia praw do czegoś); per frondem viridem apud iudicem iuris Magdeburgensis alicui tradendam (in signum iura sua ad bona sua alicui cedendi)* AGZ XVI p. 395 (a. 1483): qui Iaczkoni *scultetiam* sub ramo condescendit. StPPP XI p. 71 (a. 1486): Nicolaus ... pecuniam plenariam ... recepit et libere resignavit sub ramo nichil sibi et posteris relinquendo. *Ita saepius. Item* sub datione floridi rami: StPPP XI p. 91 (a. 1515): resignaverunt omnes sub datione floridi rami. *Cf. supra VIII 12, 25 sqq.*

2. (*o ruchu*) *spod czegoś; (de motu) desub, extra. Praec. de abstr.* HESSE Matth. III p. 87: ut possimus in aliam filiationem *sc. quam Evae et Adae* sub alia transire non transductione naturae sed infusione gratiae. DŁUG. Op. p. 562: unus ex fratribus ... sub ipsa strage evasit. *Ita saepius. Occ. quasi i. q. dat.* AKapSąd II p. 70 (a. 1426): Nicolaus ... «podcupil» sub Bilczbitorio decimam.

N. in locut. sub aliquo conquirere, quaerere *wyrwać spod czyjejs dominacji, zdobyć na kims,*

domagać się od kogoś; alicui evellere, expugnare, deposcere ab aliquo KodWp VIII p. 272 (a. 1423): scripseramus, ut castrum ... quod sub traditoribus eiusdem castris quaesivistis, nobili ... palatino ... assignassetis. DŁUG. Hist. II p. 260 (= III p. 288 ed.nov.): magister *Cruciferorum* ... castrum Balam sub Pruthenis conquirat. *Ib.* V p. 48 (= X p. 62 ed.nov.): terram Podolie ... rex Poloniae sub Tartaris conquisivit. *Ita saepius.*

3. (*bezpośrednio*) *pod, przy, u (czegoś); ad, versus.*

B. *w obrębie, wewnątrz (czegoś); in, intra. Praec. w środku, w obrębie (jakiegoś dokumentu); in medio, intus (litterarum)* *KodWp III p. 408 (a. 1374): *hoc continetur* in quibusdam articulis scriptis in cedula, quam sub bulla nostra tibi mittimus. CodVit p. 835 (a. 1429): ut sub uno compendio ea, quae ab ipsis didiceramus (*ed. didicerimus*) ... vestrae serenitati mitteremus. *Ita saepe.*

N. α. u kogoś; apud aliquem CodVit p. 390 (a. 1417): isto anno habui ducentas sexagenas grossorum ... sub eis. PP V p. 133 (a. 1429): a seruuio sub pistoriibus, sub lagenariis damus ... libertatem. ŁASKI ComPriv fol. 220^a: furtum aut spoliū sub quocunq; inuentum fuerit, debet a iudice per annum et diem seruari. *Ita saepius. β.* sub facie *vel vultu na twarzy; i. in facie* LibProscr p. 73 (a. 1385) sartor ... sub facie quasi leprosus. CRIC. p. 22, v. 37: piniger antistes sub cuius gratia vultu multa nitet.

luncturae notabiliores sub circuitione (KH III p. 54, a. 1105 *et saepius*), districtu (LeubUrk p. 34, a. 1202 *et saepius*), graniciis (PreussUB I 2 p. 279, a. 1284 *et saepius*), limitibus (*CodPom p. 221, a. 1211 *et saepius*), parochia (Biecz p. 19, a. 1470 *et saepe*), terminis (DyplMog p. 2, a. 1222 *et saepius*). *Item* sub actu (KodWp IX p. 181, a. 1429), articulo(is) (ConcPol IV p. 175, a. 1440 *et saepius*), bullis apostolicis (DŁUG. LibBen III p. 2), compendio (CodVit p. 835, a. 1429 *et saepius*), contextu (PP II p. 7, a. 1450 *et saepius*).

Locut. iur. sub una, eadem campana *sim. pod jednym dzwonem, tj. w tym samym okręgu; in eodem districtu* TPaw IV p. 9 (a. 1392): sedens mecum sub una campana et in una hereditate. DecrICC I p. 15 (a. 1456): Anna ... manens cum viro in eodem iure et sub unis campanis. *Ita saepe. Simili sensu* sub sono campanae: KodWp II p. 125 (a. 1296): in districtu Gluschinensi et villarum eiusdem comitis, que adiacent sub sono campane. DecrICC I p. 249 (a. 1467): tunc temporis sub sono unius campane non fuisse. *Cf. supra II 76, 2 sqq.*

C. in textibus opt. astr. et sim. 1. *pod, pomiędzy; infra, inter* VITELO Persp. (U) I p. 236: angulus ABC minimus est omnium angulorum contentorum sub linea oblique incidente a puncto A lineae BC et

sub ipsa linea BC. *Id.* Opt. p. 231: angulus contentus sub diametro circuli et linea in illo puncto circum contingente. *Ita saepius.*

2. *wzdłuż; secundum* VITELO Persp. (S) V p. 207: omnis res visa per speculum ... sub brevissimis lineis comprehenditur a visu. COPERN. Rv p. 173: sub hoc ... orbe ... Luna ... moueri cernitur. *Ita saepius.*

3. *w (punkcie); in (puncto)* VITELO Opt. p. 296: lineae ... concurrent in puncto aliquo ... sub axe ... sub concursu lineae e d cum linea b d. *Ib.* p. 297: cathetus ... incidentię ... cum perpendiculari ... concurret sub axe et sub puncto ipsius axis, qui est d. *Ita ib. saepius.*

II. transl. et in imagine **A. 1.** *milit. pod bronią, w szeregach; in armis, in acie.* N. locut. sub fide militare Crucifixi *walczyć pod auspicjami wiary chrześcijańskiej; nomine atque auctoritate religionis Christianae ascitis pugnare* DyplMog p. 37 (a. 1312): unusquisque sub fide militans Crucifixi ... primum de regno Domini cogitare ... debeat.

2. *pod postacią, nazwą, pozorem, przykryciem; nomine, specie, in forma, per simulationem.* N. **α.** *(o kościele, oltarzu itp.) pod wezwaniem; (de ecclesia, altari sim.) nomine, titulo* KodWp VIII p. 122 (a. 1419): pro altari ... sub vocabulo Anunciacionis Beate Marie Virginis. *Ib.* X p. 24 (a. 1436): pro altari ... sub vocabulo Beate Marie Virginis. *Ita saepius.*

β. *sub specie (o komunii) pod postacią; (de communionem sacra) in forma* AKapSąd III p. 224 (a. 1424): communio vulgo communi sufficit ad salutem sub una specie tantum panis. ArPrawn I p. 255 (a. circa 1440): si habet libros ... hereticorum ... de communionem sub utraque specie. *Ita saepius.* **γ.** *sub sacramento w postaci sakramentu; in forma sacramenti* MARTIN. OP. Sermon. p. 443 *nlb.*: ibi enim in altaribus ipse Christus sub sacramento pertractatur. KOK. in MatFil II p. 44: non enim potest sciri aut cognosci corpus Christi non esse sub sacramento, dum est sub sacramento. *Ita saepius.* **δ.** *(o pieniądzech) w jakiejś monecie; (de pecunia) in nummis quibusdam* Ksg-Maz I p. 122 (a. 1412): se inbrigavit ... dare ... quinque grossos sub talibus monetis. *Ib.* p. 135 (a. 1412): quousque prescripte XXX sexagene ... sub moneta Prutinali ... Alberto fuerint plenarie exsolutae. *Ita saepius.*

Iuncturae notabiliores sub forma (GROTK. in MatFil IV p. 48 *et saepius*), metaphora (PrimVerb p. 132, saec. XV in.), modo *vel* ratione intelligendi (GROTK. in MatFil IV p. 23; *ib.* p. 24), nomine, persona, sensu (MATTH. Dial. fol. CXIIB *et saepius*), specie, typo (SSrSil I p. 321, a. 1482), umbra (CodVit p. 200, a. 1400 *et saepius*), verbo, veste (DANT. p. 194, v. 733), vocabulo (KodWp IX p. 83, a. 1427 *et saepius*). **3.** *iur. pod działaniem ja-*

kiejś czynności prawnej lub dokumentu; actione vel documento quodam operante Dogiel IV p. 313 (a. 1542): volumus ... ut filius noster ... Albertus ... qui sub testamento hoc solus extat ... in ... Christi religione ... instituat. Tom. I p. 160 (a. 1511): oratores ... revideant ... confinia et alia loca sub controversia posita.

B. 1. *w związku z czymś, odnośnie do czegoś; ad, ob, respectu alicuius rei, iuxta aliquam rem* KodMaz(K) p. 415 (a. 1237): ad eliminandum ... scrupulum questionis, que ... sub hac utili fundacione quaestio moueri posset, presentj pagine robur contulimus firmitatis. StPPP VIII p. 211 (a. 1387): terminum habent ... sub tali re, ut prius habuerunt. *Ita saepe.*

2. *na podstawie czegoś, według czegoś; iuxta, secundum aliquid* *DyplMog p. 90 (a. 1400): sacrae religionis sub qua dilecti filii ... exhibent Altissimo famulatum, promeretur honestas, ut eqs. NIC. BŁ. Sermon. I p. 163: parabola est rerum discrepantium facta sub aliqua similitudine collatio. *Ita saepissime.* Glossa Pol. PP III p. 223 (a. 1452): Hannus ... tenetur ... Laurencio sexagenarium ... «drzewa» ... presentare in Gdansko ... in prato sub eleccione, alias «pod brakem», a domina Proowska. N. iur. sub bonis, sub redditibus *opierając się na (dochodach, zyskach) i. lucro (a bonis, redditibus) innitendo* Somm. p. 801 (a. 1288): praeposituram ... sub his bonis atque redditibus constituimus atque fundamus. PommUrk IV p. 107 (a. 1303): consulibus ... dedimus proprietatem octo lastarum ... in molendino, quod situm est ante civitatem ... sub huiusmodi redditibus, qui ex ipso fieri dinoscuntur.

Locut. α. sub titulo *na mocy pełnionego urzędu; vi officii, vi muneris* MARTIN. OP. Marg. fol. q 6a: titulus dicitur beneficium ecclesie, sub quo quis ordinatur. PP VI p. 80 (a. 1432): litteram expurgationis ... sub tytulo ... iudicis et ... subiudicis... praesentavit. *Ita saepius.* **β.** esse sub honore *sprawować urząd; munere fungi* DANT. p. 159, v. 11: cancellarius ... supremum fuit caesaris ... sed erat sub hoc honore parvo tempore.

3. *eccl. według (reguły, ślubów zakonnych itp.); secundum (regulam, votum monasticum sim.)* KodMp II p. 1 (a. 1153): viros quosdam spirituales militantes Domino sub regula sancti Benedicti ... aduocauit. *CodPom p. 150 (a. 1187): ne aliquis monachus ... sub professione domus vestre adstrictus sine ... licentia abbatis ... pro aliquo fideiubeat. *Ita saepe.* *Iuncturae notabiliores* sub habitu b. Francisci (DokMp I p. 172, a. 1370), observantia *vel* observatione regulari (PommUrk II p. 419, a. 1280; AKapSąd III p. 244, a. 1480), ordine sancti Francisci *sim.* (KodMp II p. 172, a. 1288), regula sancti

Benedicti *sim.* (KodMp II p. 1, a. 1153 *et saepe*), statu monastico (CracArt suppl. III p. 212, a. 1447), umbra clericali (ArPrawn IV p. 105, a. 1472 *et saepius*), vita regulari (StPPP II p. 864, a. 1488 *et saepius*), voto fratrum ordinis Praedicatorum (CodSil II p. 133, a. 1334), zona b. Francisci (DokMp I p. 172, a. 1370).

4. *phil. pod (jakimś) względem, w jakiejś kategorii; respectu (alicuius rei)* JAC. PAR. Serm. fol. 68a: cognoscunt ... eum sub ratione Dei, sed non sub ratione patris respectu filij. GOST. Th. fol. c I^a: capiendō primam causam sub ratione forme vel finis. *Ita saepissime.*

C. *w ramach czegoś, w czymś, w obrębie czegoś; in, intra* RFil XXIII p. 285 (saec. XV): corde sub attento mea ponere verba memento. NIC. BŁ. Serm. I p. 118: Christus ... voluit sub matrimonio nasci. CodEp III p. 28 (a. 1448): omnia per vestram ... paternitatem ... gesta per dominum ... modernum ... acceptata ... sub quibus ... et nostram speraremus comprehendere personam. *Ita saepe.* Praec. (w odniesieniu do rzeczy znajdujących się niżej w porządku naturalnym) *wskazuje na zależność lub podległość; (cum res ordine naturali inferiores superioribus sunt subiectae) indicat rationem dependendi: a. in textibus phil.* MatFil VI (XVII) p. 81 (a. 1424): vita moralis ... sub nullo illorum modorum *sc. sub etica, economia* comprehenditur. SŁUP. MixEl p. 157: tunc sequeretur, quod materia sub eis *formis substantialibus* existens faceret indicium deversarum specierum de predicamento substance. GOST. Th. fol. d IV^b: intelligentia est princeps rerum, que sunt sub ea. *Ita saepe.* b. *gramm.* GŁOG. Don. fol. F VIII^a: nomen ... habet diversitatem in genere ... in plurali sub genere masculino. GŁOG. Alex I fol. I III^a: apud nos *haec nomina* sunt vsitata sub quarta declinatione. *Ita saepius.*

N. a. *de pecunia, pretio, summa sim.* a. *za jakąś konkretną kwotę, cenę; pecuniae summa quaedam definita* HERBORD p. 5: cum sub centenario sepe ac millenario numero marcarum pecuniam profunderet Domino in sumptus edificacionum ac prediorum coempcionem. KodMaz(K) p. 258 (a. 1227): addidi etiam sub eadem pecunia predictae ville quosdam agros sibi adiacentes. *Ita saepius.* b. *o jakiejś wartości, w jakiejś wysokości; pretio quodam* PommUrk II p. 308 (a. 1275): census non debet ... minui uel augeri, sed semper inmutabilis permanebit sub prehabita pensione. DokMp I p. 163 (a. 1369): cmetonibus ... annuum censum ... sub certa pensione limitare. *Ita saepius.* γ. *za opłatę, za czynsz; pro censu* KodMp II p. 164 (a. 1286): prepositus et fratres ... domus ... terras ... nonnullis ... laicis ... sub censu annuo concesserunt. PommUrk III p. 337 (a. 1298): villam ... sub censu praedicto tem-

poribus perpetuis possidebunt. *Ita saepius.* δ. *za wynagrodzenie, w zamian za (zapłatę); pro praemio, pro mercede* Theiner II p. 88 (a. 1451): episcopus et capitulum ... publicum sermonem sub ... canonicatus et prebende stipendiis fieri ... fecerunt. *Ita saepius.* ε. *na procent, z odsetkami; cum fenore* CodSil III p. 65 (a. 1340): consules ... rationati sunt item de mille ... marcis Iudeorum sub usura receptis. StPPP VIII p. 325 (a. 1389): Nemerza ... est sibi pro Thome ... in sex marcis fideiussor ... sub 1 grossi usura. *Ita saepius.* b. *de numero, mensura: w jakiejś ilości, wielkości, wysokości, długości itp.; in quadam quantitate, magnitudine, altitudine, longitudine sim.* CodPom p. 671 (a. 1242): triginta mansos non exstripatos ... sub mensura et quantitate mansorum indaginum ... contulimus pro centum ... marcis. PommUB p. 344 (a. 1284): iidem possideant medietatem Verissae cum uno litore sub ea longitudine, qua ad dictam Verissam termino villae protenduntur. *Ita saepius.*

Locut. a. *continere vel contineri sub aliqua re zawierać w sobie, zawierać się w czymś; habere in se, includi* MATTH. Dial. C Ia: cuius Christi quid corpus non solum est res hic sub speciebus contenta, sed etiam sacramentum. NIC. BŁ. Tract. fol. h I^b: oblatio *sc. pars missae* continet sub se sex partes. *Ita saepius.* b. *cadere sub aliqua re należeć do czegoś; podpadać pod coś; pertinere ad aliquam rem, in aliquo numero esse* NIC. BŁ. Serm. I p. 17: illud, quod est principium merendi non potest cadere sub merito. JAC. PAR. Tract. fol. D III^a: quam *moram* animae defunctorum coguntur agere in purgatorio puto neminem scire posse ... nec hoc cadit sub arte humana sed solum divina. *Ita saepius.*

DE TEMPORE

I. 1. *w (dniu, roku itp.), podczas, w ciągu; (pertinet ad diem, annum sim.) intra, inter.* Praec. *in iunctura* sub anno Domini: KodPol I p. 51 (a. 1245): sub anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo quinto. KodWp VI p. 80 (a. 1302): acta sunt sub anno Domini MCCC secundo. *Ita vulgo.* N. *iuncturam* sub tempore a. *na pewien, określony czas; aliquo, certo tempore* Dogiel I p. 62 (a. 1472): dantes ... oratoribus omnimodam et plenissimam facultatem ... pacemque perpetuam ac treugam sub tempore concludendi et acceptandi. b. *w danym czasie; tempore quodam definito* DokPaul II p. 228 (a. 1485): ne actus hominum, qui sub tempore fuerint, successu temporis e memoria elabantur. γ. *we właściwym czasie, terminowo; tempore constituto, ad tempus* TPaw I p. 9 (a. 1502): centum florenos capitaneus Plocensis ... debet extradere singulis annis Betrando notario ... qui debebit reformare ... castrum ... ut sub tempore reformacio castris illius perficiatur. δ. *z czasem, z upływem czasu; tempore*

procedente AAlex p. 296 (a. 1503): utque ... obligaret domus Saxoniae ordinem ad sua vota, quae obligatio fieret regno sub tempore periculosa. Visit. p. 432 (a. 1512): villa ... per modernum ... capitaneum est possessionata praeter unum ... laneum, qui etiam sub tempore possessionari potest. *Ita saepius.*

Iuncturae notabiliores sub anno incarnationis Domini (KodKKr I p. 138, a. 1297); sub decursu (s. fluxu) temporis (CodPom p. 586, a. 1239 *et saepius*); sub diversitate (s. revolutione) temporum (PommUrk II p. 108, a. 1263 *et saepius*); sub principio (primi) mensis (DŁUG. Hist. III p. 471 = VI p. 165 ed.nov. *et saepius, etiam* sub exitu anni: WAPOW. Chr. p. 147); sub spatio unius anni (Dok-Sul p. 316, a. 1217).

2. *w trakcie, podczas (czegoś), równocześnie z (czymś); inter (aliquid), una, simul (cum aliqua re)* PommUrk IV p. 429 (a. 1310): insuper consecratione sub eadem ... coniunctimus et unimus ... capellam Ryman sive filiam ecclesie Chynow. StPPP IV p. 159 (a. 1328): canonici ... sub officiis nonnisi superpiliciati aut cappati ... incedant. *Ita saepius.*

3. *iur.* sub termino *w terminie wyznaczonym przez sąd, na rozprawie; die a iudicio constituta* TPaw IV p. 28 (a. 1394): ista tunica quam Gregorius obligaverat, «vistalo so» sub termino. KsgMaz I p. 106 (a. 1410): subiugavit se iure sub altiori termino astare in quatuor septimanis. *Ita saepius.*

II. 1. *(tuż) przed (np. końcem życia); (paulo) ante, prope (e.g. exitum vitae).* **2.** *(tuż) po; (paulo) post* DŁUG. Hist. II p. 21 (= III p. 32 ed.nov.): sub modico intervallo validum robur ex Polonis et Ruthenis congestum, fusum fugatumque ... est.

DE CIRCUMSTANTIIS

I. 1. *wskazuje na zależność, podporządkowanie: pod (kimś), pod (czyjąś) władzą, jurysdykcją lub opieką (zwłaszcza króla, księcia, biskupa, opata); indicat rationem dependendi, ordinem: in potestate, ditione seu custodia, (praec. regis, principis, episcopi vel abbatis).*

Locut. a. praec. eccl. (esse, stare) sub oboedientia *zachowywać posłuszeństwo, być związanym posłuszeństwem; oboedire* KodMp II p. 60 (a. 1239): ministri ... sint sub episcopi Vratizlaviensis oboedientia pro ipsius consiliis in maioribus negociis se gerentes. Ztschr XVII p. 190 (a. 1451): iuvenis ... habeat decem sexagenas grossorum ... si steterit sub oboedientia ... sequique velit salutaria consilia. *Ita saepius. Simili sensu* sub freno oboedientiae (ArHist IV p. 320, a. 1351). *Cf. VI 867, 17 sqq. Opp.* sub inoboedientia stare (SACR. Elucid. fol. b VI^b). **β.** sub servitio stare *być zobowiązany do świadczenia posług feudalnych; onera feudalna*

praestare debere CatLub p. 351 (saec. XV): in predicta villa sunt novem cmetones, qui stant sub servitio. *Cf. VIII 1017, 17. γ.* sub pane alicuius esse *być na czymś utrzymaniu; ab aliquo ali.* **δ.** audire missam sub aliquo *uczestniczyć we mszy przez kogoś odprawianej; missae ab aliquo celebratae participem esse* ZABOR. Tract. p. 68: si quis sacerdotem sciat notorie ... esse fornicarium aut simoniacum, sub eo audire missam vel aliqua sacramenta ab eo recipere omnino non debet.

2. a. *wskazuje na posiadanie: w (czyimś) posiadaniu, przy (kimś); indicat possessionem: in (manibus alicuius), penes (aliquem)* KodWp I p. 29 (a. 1177): maneant itaque Conrado et Moyco sub stabili et integra in perpetuum possessione due ville. PommUrk VI p. 184 (a. 1323): quos ... mansos ... emit ... cum omnibus utilitatibus ... preter precariam, quam sub nostra gracia retinemus. *Ita saepius.* **b.** *wskazuje na domnację, zwierzchnictwo: nad (kimś, czymś); indicat dominationem: supra (aliquem, aliquid)* AKapSąd III p. 225 (a. 1425): posuit sub ea uxore custodiam et ... venit ad ... custodes et interrogavit eos, si ne viderunt aliquem intrantem ad uxorem suam. AH XXIV p. 182 (saec. XV): exhibet huic aedem sub qua se fecit heredem.

II. 1. *przed (kimś), na oczach (kogoś), w (czyjejś) obecności, także: powołując się (na kogoś jako świadka) lub na (czyjąś) odpowiedzialność; coram (aliquo), apud, ante (aliquem; oculos alicuius), etiam: (aliquem) testem producendo vel auctoritatem (alicuius) proferendo. N. iuncturam iur.* sub (cognitione et) testimonio(-iis) *za (czyimś) poświadczeniem, w obecności świadka(ów); aliquo testificante* KodKKr I p. 8 (a. 1189): datum in Opatow ... sub testimonio dominę Helenę. Somm. p. 828 (a. 1223): actum in Lewmberg ... sub testimonio domini Laurentii episcopi Vratizlaviensis ... Henrici de Legnitz eqs. *Ita vulgo.*

2. *wskazuje na okoliczności towarzyszące czemuś lub wpływające na coś: przy (czymś), wraz z (czymś); indicat ea, quae aliquid comitantur vel determinant. Glossa Pol. AGZ XI p. 76 (a. 1433): sub bona (sc. mente) alias «swiedomyiu» ... Anna debet se inscribere.*

N. a. sub fide *sim.: pod gwarancją (bezpieczeństwa itp.); sponsione accepta* DŁUG. Hist. II p. 51 (= III p. 64 ed.nov.): Polonorum duces permoti sub securitatis conductu in cesarea castra ... perveniunt. Dogiel I p. 421 (a. 1514): sub eo *salviconductu* securitatem tam in persona, quam in rebus de omni indemnitate habere. *Ita saepius.* **β.** sub mandato *sim.: będąc wyposażonym (w coś), z pełnomocnictwem; plenipotencia obtenta, vi (alicuius rei)* Dogiel V p. 143 (a. 1437): nos ... am-

barum partium amicabilem compositores sub pleno mandato ... ita ordinavimus. *Tom. III p. 124 (a. 1514): nos sub his credentialibus literis ad dandum responsum vobis sua Maiestas mittere dignata est.

Iuncturae notabiliores sub annuentia (consensu) fratrum (CIOŁ. Lib. II p. 51, PommUrk VI p. 269, a. 1325 *et saepius*); sub benedictione (DŁUG. Op. p. 118); sub caduca (*vel* perpetua) memoria (PommUrk II p. 270, a. 1272 *et saepius*); sub comitatu (conductu) (DŁUG. Hist. I p. 304 = II p. 65 ed.nov. *et saepius*); sub confidentia (bona, magna AGZ VIII p. 30, a. 1390 *et saepe*); sub conscientia (bona, matura KIQ u p. 16, a. 1419 *et saepe*); sub debito professionis (KodUJ II p. 74, 1448); sub deliberatione matura (*Dogiel V p. 39, a.1317); sub frequentia (tantorum, multorum) (DŁUG. Hist. I p. 524 = II p. 295 ed.nov. *et saepius*); sub tanta ignominia (CodVit p. 1038, a. 1416 *et saepius*); sub tanta reminiscencia (CodVit p. 453, a. 1419 *et saepius*); sub onere reverentiae et oboedientiae (AKapSąd II p. 61, a. 1425); sub pace et quiete (PommUrk VII p. 213, a. 1328); sub pudicitia (observatione pudicitiae) (DŁUG. Op. p. 201 *et ib.* p. 210 *et saepius*); sub religione (Tom. III p. 195, a. 1514); sub silentio noctis (PommUrk III p. 298, a. 1297); sub omni tenuitate et penuria (DŁUG. Hist. II p. 103 = III p. 118 ed.nov.); sub bona valetudine corporis et mentis (UrkOel p. 157, a. 1341); sub victu et vestitu (SamLUB p. 247, a. 1343).

DE MODO

I. 1. *wskazuje sposób lub zasadę realizacji czegoś; indicat modum vel rationem, qua aliquid efficitur. N. locut. α. eccl.* sub duplici (officio) *odprawiając podwójne oficjum, na dany dzień tygodnia i na święto; duplicatum ritum i. e. feriae atque festi recitando* MARTIN. OP. Chr. p. 436: hic statuit festa Apostolorum ... sub honore festi duplicis celebrare. StSyn III p. 25 (a. 1320): *hec festa ... sub duplici officio celebrentur, videlicet dies natalis Christi ... Resurreccionis eqs.* AGZ VIII p. 34 (a. 1391): pro festo sancti Francisci sub duplici celebrando. *Ita saepe. β.* sub idiomate *w (jakimś) języku; lingua (quadam)* DŁUG. Hist. V p. 457 (= XI p. 160): pace perpetua in universis articulis ... sub Latino idiomate ... redacta. RHist I p. 293 (a. 1537): sequitur ... sub Polonico idiomate de verbo ad verbum insertum. *γ.* sub nota *w sposób śpiewany, śpiewem; cantu, cum cantu* DŁUG. LibBen I p. 243: vicarii ... tenebuntur historiam ... de transfiguratione sub nota ... decantare. *Cf. VI 736, 41 sqq.* **δ.** sub dissimulatione (per)transire *pominąć milczenie, celowo przeoczyć; silentio praeterire, omittere* *KodMaz(K) p. 429 (a. 1238): id non possumus ulterius sub dissimulatione transire. AConst p. 35 (a. 1248): est et aliud, quod non debet sub dissimu-

latione aliqua pertransire. *Ita saepe. Simili sensu* sub silentio dimittere (pertransire), sub taciturnitate praetermitti: Lites I p. 131 (a. 1339): *ex hiis causis et aliis, quas sub silencio dimiserunt.* CodVit p. 89 (a. 1402): *nescimus an ... domino regi ... respondere debeamus vel responsionem huiusmodi sub silencio pertransire.* *Ib.* p. 1016 (a. 1416): *nec hoc sub taciturnitate congruit praetermitti. ε.* sub nube *w sposób niejasny, mgliście, niewyraźnie; non satis clare, obscure, cf. supra VI 772, 23 sqq.*

Iuncturae notabiliores sub aequa(li) divisione (VAdAnt p. 14 *et saepius*); sub uno anhelitu (MARTIN. OP. Serm. p. 54 *nlb.*); sub cantu (et tonis) (ConcPol VII p. 154, a. 1420 *et saepius*); sub hac forma (LeubUrk p. 39, a. 1203 *et saepius*); sub gradu triplici (NIC. BŁ. Serm. III p. 22); sub historia de ipso facto edita (StPPP IV p. 110, a. 1459); sub debito honore (PommUrk III p. 78, a. 1289); sub introitu 'Dominus dixit ad me' (StPPP IV p. 110, a. 1459); sub (hoc) modo (et mensura) (CracArt I p. 104, a. 1439 *et saepe*); sub modo et ordine meliori (Somm. p. 950, a. 1355); sub certiori modo et forma (CodVit p. 641, a. 1424); sub (omnibus) modis, condicionibus (et consuetudinibus) (KodWp III p. 51, a. 1356; PP II p. 57, a. 1450 *et saepius*); sub tribus orationibus (NIC. BŁ. Tract. fol. g VI^a *et saepius*); sub praecepto (Ztschr. V p. 128, a. 1395 *et saepius*); sub processionibus et sub pronuntiatione verbi Dei (AKapSąd III p. 310, a. 1516); sub tali verborum forma (KrMU p. 115, a. 1427).

2. *in textibus iur. zgodnie (z czymś), na mocy (czegoś, zwł. w odniesieniu do formy prawnej, przysięgi itp.); iuxta, secundum (aliquid, praec. spectat ad legem, iuramentum sim.)* CodSil(M) I p. 248 (a. 1203): Rozerouo ... sub commutationis contractu obtinui et limitibus Trebnicensibus inclusi. Urk-BBr p. 5 (a. 1241): homines de Vyasd teneantur nobis dare quatuor ... armatos, qui sedeant in presidio castris ... in propriis expensis ... tres etiam de villa Stinauia sub eodem tenore. *Ita vulgo. Locut. α.* sub inscriptione, nota *zgodnie z wpisem do księgi sądowej; iuxta annotationem in libris iudicii factam* StPPP VIII p. 65 (a. 1382): terminus continuatur ad terminos sub prima nota. *Ib.* p. 503 (a. 1398): terminum ... habent ad terminos proximos, sicut ... habuerunt sub eadem inscriptione. **β.** sub manu publica *oficjalnie, urzędowo; publice, auctoritate legitima, cf. VII 1517, 44 sqq.*

Iuncturae notabiliores sub adminiculo codicillorum statuta ponere (BresLUB p. 73, a. 1305); sub contracto(-u) vendere (resignare) (KodUJ II p. 1, a. 1441 *et saepius*); sub decreto et indicatione dominorum stare (KsgGrWp I p. 21, a. 1387); sub edicto(-is) dare (KodWp III p. 390, a. 1372 *et*

saepius); sub fide et honore promittere (KodMp IV p. 217, a. 1425 *et saepe*); sub (hac, tali) forma dare (v.gr. donationis: KodMp II p. 126, a. 1264; fiscationis: KsgLawKr p. 133, a. 1375; pacis et treugarum: CodVit p. 230, a. 1412); sub forma rotae (sub ista rota) iurare (KsgGrWp I p. 34, a. 1387 *et saepe*); sub honore (onere s. virtute) iuramenti polliceri (spondere) (*Dogiel I p. 152, a. 1362; CodVit p. 11, a. 1387; KodUJ I p. 89, a. 1410 *et saepe*); sub iuramentis probare (fateri) (KsgLawKr p. 253, a. 1394 *et saepius*); sub (eo) iure, sub iure habere (v. gr. civitatis: KodMp II p. 125, a. 1264 *et saepius*; civili: PreussUB I 2, p. 494, a. 1303 *et saepius*; Teutonico: KodTyn p. 50, a. 1271 *et saepius*; Magdeburgensi: KodMp II p. 253, a. 1323 *et saepius*); sub eadem iurisdictione statuere (KodMp II p. 228, a. 1313 *et saepius*); sub (eadem) libertate (-ibus) ponere, vendere (KodMp II p. 101, a. 1255; PommUrk VI p. 270, a. 1325 *et saepe*); sub lege statuere (MARTIN. OP. Marg. fol. e 6a *et saepe*); sub moderamine tali statutum tenere (LibProm p. XXXII, a. 1462); sub omni modo et forma iuramentum praestare (LhnUrk II p. 435, a. 1359 *et saepius*); sub (ea) ordinatione villam (hereditatem) locare (KodMp III p. 8, a. 1334 *et saepe*); sub (hoc) pacto recipere (KsgHenr p. 197, a. 1300 *et saepe*); sub puritate fidei promittere (polliceri) (PrzywPozn p. 25, a. 1372 *et saepe*); sub scripto privilegiali confirmare (PommUrk I p. 362, a. 1248); sub (isto) tenore exstare (KodKKr I p. 191, a. 1332 *et saepe*); sub titulo dare (proprietas: PommUrk II p. 419, a. 1280; promissionis et securitatis: *PommUrk III p. 21, a. 1287); sub traditione sollempni dare (MPH I p. 352, a. 1056).

II. *wskazuje na cechę lub zastosowanie (czegoś); indicat qualitatem vel adhibitionem (alicuius rei)* CodSil XV p. 145 (a. 1441): in praedicta camera erat ... item unum pulvinar sub capite. DŁUG. Hist. I p. 57 (= I p. 116 ed.nov.): quod lignum sub anima vegetativa fuerat, in naturam silicis post annos aliquot ... transformatur. ZabDziej II p. 397 (a. 1487): in quo sigillo aquilla sub duplici capite dicti imperatoris fuit desculptum (!). *Ita saepius.*

N. de moneta **α.** sub valore RHist IX p. 269 (a. 1502): moneta cudatur eo tamen modo et conditione ac sub tali valore, quo fuit decreta. Tom. V p. 24 (a. 1519): ut una esset moneta sub uno gradu et valore. *Ita saepe.* **β.** sub signis *sim.* RHist IX p. 249 (a. 1396): monetam cudendi minutam sub signis nostris regalibus concedimus potestatem. DokMp VIII p. 26 (a. 1438): homines tributarii ... apisterias seu mellificia sua sub certis signis habentes. *Ita saepius.* *Locut. iur.* stare sub firmo *być ważnym, prawomocnym; ratum esse, cf. IV 234, 3 sqq.*

III. 1. *we frazie nominalnej występuje w funkcji narzędnika: przez (coś), dzięki (komuś, czemuś), za pomocą, za pośrednictwem (kogoś, czegoś); occurrit vi instrumentali praeditum: per (aliquem, aliquam rem), (aliquo, aliqua re) operante, opera (alicuius).* Glossa Pol. RFil XXIII p. 306 (a. 1444): vestro sub oramine, «przez uascha prozbą». *N. de expensis et laboribus* DokKujMaz p. 205 (a. 1265): castrum ... episcopus ... sub magnis edificavit laboribus et expensis. KH XLV p. 257 (a. 1350): fratrem nostrum ... volumus adiuuare et ... cum centum hominibus ... sub dampnis proprijs et expensis assistere et fideliter sufragari. *Ita saepe. Dicitur etiam* sub dispendiis (LhnUrk I p. 488, a. 1337 *et saepius*); sub impensiis (UrkBBr p. 343, a. 1382 *et saepius*); sub sumptibus (KodWp III p. 51, a. 1356 *et saepius*).

Iuncturae notabiliores sub astu callido occidere (AnnCrac p. 79, a. 1241); sub cladibus et sanguinis effusione regnum terrere (CodVit p. 740, a. 1426); sub una cura esse (PommUrk VII p. 346, a. 1330); sub eadem diligentia curare (THOM. Med. p. 223); sub freno castitatis linguam et oculos coercere (StWłocł p. 2, a. 1402 *et saepe*); sub omni examine probare (MARTIN. OP. Chr. p. 226); sub nexu amoris coniungere (VITELLO Persp. p. 128); sub officio et testium annotatione gesta perhennare (KodMp IV p. 197, a. 1422); sub ratione populum subvertere (PEREGR. Serm. p. 379); (*de Christo*) sub sacratissimo sanguine Ecclesiam dedicare (UrkBBr p. 183, a. 1285); sub certo salario ac determinata mercede clientes fovere (KodWp X p. 21, a. 1436); sub testamento villas conferre (PommUB p. 4, a. 1178); nec sub venustate nec sub philosophicis terminis Sacram Scripturam proferre (MARTIN. OP. Marg. fol. m 6b); sub verbis dicere (StPPP V p. 225, a. 1414); sub verbis aliquibus bellum indicere (CodVit p. 1014, a. 1416).

2. *locut. iur.* sub sigillo vel signeto alicuius *pod czyjąś pieczęcią, tj. z czyimś zatwierdzeniem, autoryzacją; signo imposito i. auctoritate alicuius data, approbatione alicuius, cf. VIII 838, 22 sqq, et 1064, 26 sqq. et 1073, 37 sqq. Dicitur etiam* sub anulo (CodVit p. 397, a. 1417 *et saepius*), sub sigilli (appensione: KodMp II p. 241, a. 1318 *et saepius*; corroboratione: KodMp II p. 67, a. 1242; impressione: KsgLawKr p. 81, a. 1372; munimine: KsgHenr p. 202, a. 1303. *Cf. etiam s. vv.*)

DE ALIIS RATIONIBUS

I. *wskazuje zastrzeżenie, ograniczenie: pod (czymś), w ramach (czegoś), pod warunkiem, w razie (czegoś); indicat condicionem vel exceptionem: eo pacto, eo modo, conditione interposita. N. de fortuna* PommUrk VI p. 213 (a. 1324): nostri

concives habuerunt ... novem pannos mixtos in Flandria comparatos et depositos in predicta nave ad deferendum sub eorum fortuna seu eventura. *Ib.* p. 214 (a. 1324): civis noster habuit in navi ... pannos ... ad deferendum sub suo eventu.

Praec. sensu iur. **1.** *pod (groźbą, karą itp.); poena imminente, periculo aliquo.* *N. eccl.* sub anathemate: KodMp II p. 1 (a. 1153): episcopus ... Maurus ... et Radosth successor suus decimas super villas has addiderunt sub anathemate. KodPol I p. 5 (a. 1153): sub perpetui anathematis obtentu confirmari feci. *Ita saepius.* *Dicitur etiam* sub conscientia sua (KodMp IV p. 154, a. 1416); sub indignatione Dei (AKapSąd III p. 290, a. 1507 *et saepius*); sub onere conscientiae (-arum) (DecrICC I p. 38, a. 1457 *et saepius*); sub ostentatione divinae ultionis (KodMp II p. 251, a. 1321); sub poena excommunicationis (KodUJ II p. 108, a. 1449 *et saepius*); sub poena suspensionis (StSyn III p. 30, a. 1320); sub vinculo anathematis (KodWp X p. 26, a. 1436). *Iuncturae notabiliores* sub amissione causae (StPPP VIII p. 315, a. 1389), sub amissa causa (ŻydK Krak p. 98, a. 1447); sub damno (-is) (StPPP VIII p. 34, a. 1381 *et saepe*); sub marcis aliquot (KodWp III p. 23, a. 1352); sub perditione (*v.gr.* causae, horti, pecuniae) (KsgŁawKr p. 79, a. 1372 *et saepius*); sub periculo (KodWp III p. 8, a. 1350 *et saepius*); sub privatione (*v.gr.* beneficii et officii: KodMp II p. 219, a. 1310; omnium rerum et bonorum: PrzywKr p. 3, a. 1344); sub septuaginta (TPaw IV p. 73, a. 1400).

2. *za (poręczeniem, kaucją, zastawem); vadimonio posito, pignere dato* StPPP VIII p. 27 (a. 1381): rota: quod concordauimus Jacussium et Przeczslau sub vadio LX marcarum, quod non habuit pro riwlo inpedire. *Ib.* p. 148 (a. 1385): sub uallacione C marcis inter eos et kmethones concordiam reciperunt. *Ita vulgo.* *Syn.* mediante (KodWp IX p. 406, a. 1434). *Iuncturae notabiliores* sub bonis, rebus suis (StPPP VIII p. 294, a. 1388 *et saepius*); sub bove (bobus), sub equo (StPPP VIII p. 339, a. 1389 *et saepe*); sub cautione damni (StPPP VIII p. 460, a. 1398); sub fideiusso-ria (StPPP VIII p. 743, a. 1399); sub aliquot grossis, marcis (StPPP VIII p. 282, a. 1388 *et saepius*); sub pignore (-bus), sub pignoratione (StPPP VIII p. 282, a. 1388 *et saepe*); sub vadimonio (DokMp I p. 240, a. 1388).

II. *wskazuje przyczynę: z powodu (czegoś), dla (czegoś); indicat causam: ob, propter* *PreussUB I 2, p. 156 (a. 1263): plurimi ex iam dictis fratribus ... defectum gravissimum in vite necessariis sub continua expectatione martirii ... paciuntur. MARTIN. OP. Chr. p. 252: sub contentione ordinatus est vna die cum Laurentio Symmachus ...

ex qua causa separatus est clerus. *Ita saepe.* *N.* sub incendio *pod zarzutem podpalenia; crimine ignem subiciendi* KodWp II p. 591 (a. 1347): hanc penam incurrerit ... quando quis sub incendio est convictus. *Iuncturae notabiliores* sub dispendio (KodWp V p. 624, a. 1440 *et saepius*); sub (infelici) eventu (mortis) (DŁUG. Op. p. 409 *et saepius*); sub obtentu gratiae (KodMp II p. 243, a. 1318 *et vulgo*); sub parvo praesidio (Tom. II p. 108, a. 1512); sub spe (*v. gr.* recognitionis et remissionis: KodWp III p. 180, a. 1361; caritatis: FormJ p. 72; pacis: KodLit p. 186, a. 1414; retributionis aeternae: DokSul p. 357, a. 1368); sub timore Dei (KodMp II p. 131, a. 1271).

III. *wskazuje cel: dla, aby; indicat finem: ut, uti* *KodWp III p. 11 (a. 1350): privilegia ... tradita seu donata sub augmento et non detrimento promittimus et volumus inviolabiliter observare. NIC. BŁ. Tract. fol. e V^a: cum opus habes de aliquo peccato sibi confesso, require doctiorem aliquem sub consilio dando. *Ita saepius.*

IV. *wskazuje przyzwolenie: pomimo (czegoś), nie bacząc na (coś), wbrew (czemuś); occurrit vi concessiva praeditum: praeter, contra (aliquid)* CodVit p. 195 (a. 1409): terram nostram Dobrinensem sub firmato pacis federe *Cruciferi* receperunt. **Ib.* p. 200 (a. 1409): quod sub paciencie virtute sufferentes ... coram magistro generali ... super huiusmodi infamia nostram querimoniam posuissimus. *Ita saepius.*

LOCUT. ADV.

α. sub brevitate *krótco, zwięźle, pokrótce; paucis verbis, breviter; cf. supra I 1155, 18 sqq., simili sensu* sub breviloquio, *cf. supra I 1153, 31 sqq.; de litteris* sub compendio *w skrócie, w streszczeniu; summatim, capitulatim, cf. supra II 725, 23 sqq.* **β.** sub castitate et honestate *skromnie i przyzwoicie, w sposób należyty; honeste, ut decet* VSt p. 331: familiam ... ut vir pudicus et castus sub omni castitate vivere monebat et honestate. **γ.** sub celeritate *szybko, śpiesznie; celeriter, festinanter* VPrießl p. 31: susceptum itaque episcopum Paulus ad ducem ... sub omni celeritate deducit. *Simili sensu* sub festinantia, festinatione: *CodPom p. 53 (a. 1158): ecclesiarum commoda considerare et omnia eis adversantia sub omni festinantia abolere. Ztschr. XXXVI p. 449 (a. 1228): ille ... sub omni festinatione ecclesiam mox aedificari iussit. **δ.** sub communi *we wspólności majątkowej; omnia ad usum communem habendo* SSrSil II p. 218 (a. 1470): ipse enim *abbas* fratres suos proprietarios nominando, cum tamen sub communi viverent ... valde vexavit. *Cf. etiam II 691, 3 sqq.* **ε.** sub uno consensu *jednomyślnie; una voce, cf. supra II 1027, 44 sqq.* **ζ.** sub contextu *razem, łącznie;*

iunctim, una AKapSąd III p. 218 (a. 1422): licebit domino ... processus monitorios cum excommunicationis sententia sub uno contextu contra ipsos extrahere. TPaw II p. 48 (a. 1485): renovavit quitancias duas ... sub uno contextu. *Ita saepius, cf. supra II 1169, 53 sqq.* **η.** sub decore *zgrabnie, w sposób właściwy, stosownie; venuste, apte* DŁUG. Op. p. 173: quidquid in qualibet disciplina concipitur, ab oratoria sub decore profertur. **θ.** sub dolo *podstępnie, fałszywie; dolose, fraudulenter, cf. supra III 824, 52 sqq., simili sensu* sub fraude, *cf. supra IV 375, 33 sqq.* **ι.** sub facto *tym samym, przez to; eo facto* JAC. PAR. ReflEccl p. 16: hoc non licere sub facto facere propter vitium simoniae. *Cf. etiam IV 37, 51 sqq.* **κ.** sub incerto *w sposób niepewny; ambigue, cf. supra V 302, 46 sqq.* **λ.** sub integritate *w całości; ex integro, cf. supra V 796, 51 sqq.* **μ.** sub manu *od ręki, natychmiast; illico, statim* Tom III p. 207 (a. 1514): sunt enim adhuc in castris prefecti ... veterani, qui vel sub manu captare consilium non ignorant. *Cf. etiam VI III, 6 sqq.* **ν.** sub pace *spokojnie, w spokoju; tranquille* PommUB p. 444 (a. 1292): conquerimur, quod ... cum nostri conscives (!) ... super portum Pomeranorum nocturno tempore sub pace deposuissent, iterum castrenses ... nostros conscives (!) rapuerunt. *Simili sensu* sub tranquillitate: KodWp II p. 20 (a. 1289): qui de nocte consurgens, gratanter ... nos suscipiens, universa necessaria ministravit extra civitatem ... sub omni tranquillitate educendo. **ξ.** sub patientia *cierpliwie; patienter* CodSil V p. 282 (saec. XIV med.): pro calumpnijs ... nobis illatis ... iuste possemus animadvertere in eundem, adhuc sub quadam paciencia censuimus prestolandum, donec eqs. **ο.** sub secreto *w tajemnicy; arcano, cf. supra VIII 838, 41 sqq.* **π.** sub silentio *po cichu, ukradkiem; occulte, clam* CodSil V p. 302 (a. 1340): quas *consanguinearum carnes* iam manibus sub silentio cooperat contrectare. AGZ III p. 24 (a. 1359): si quis domum alterius noctis tempore sub silentio violenter intraverit eqs. **ρ.** sub uno *jednocześnie, zarazem; simul* PommUrk V p. 448 (a. 1319): luminare perpetuum sive lampadem ... comparavit, sub uno comprehendens, ut historia de dictis apostolis compilata ... eorum ... festivitate sollempniter decantetur. **σ.** sub una voce *homonimicznie, polisemicznie; per homonymiam, sensus varios una notione amplectendo* GŁOG. Alex. I fol. D II^a: illud *nomen* proprium dices, quod non notat univoce res plures, id est sub una voce.

CUM ACCUSATIVO

I. (*de loco*) **1.** *pod (coś), w dół (czegoś), do wnętrza (czegoś); infra (aliquid), intus (aliquid).* *N. α.* *sensu praegnantis: poniżej (czegoś); subter (aliquid)* MARTIN. OP. Serm. p. 299 *nlb.* gradatim se

humiliavit *Christus*: descendit enim sub seipsum, descendit sub angelum, descendit sub hominem. **β.** *locut.* dare sub gladium *wydać na śmierć; ad mortem dare* Tom. XIII p. 284 (a. 1531): ex nobilibus non pauci sub gladium dati. **2.** *w zasięg, w zakres (czegoś), pod (coś), pod wpływ (czegoś), zgodnie (z czymś); iuxta vim, rationem (alicuius rei), penes (aliquid).* *Locut. α.* intelligitur sub intellectum *rozumie się samo przez się; per se comprehenditur* Lites II p. 300 (a. 1413): istud non est expressum in dictis literis regis ... nequaquam intelligitur sub intellectum, et sic predictae litere in nullo relevant partem producentem. **β.** sub extremam manum cadere *dojść do skutku, zostać wprowadzonym w życie; ad finem perduci, perfici* Tom. XIII p. 244 (a. 1531): inter ... reges ... induitiae annuae conflatae sunt ... ut tandem pax firma ... inter eos sub extremam manum cadere possit. *Cf. III 1571, 4 sqq.* **γ.** sub testimonium litterale *zgodnie z poświadczonym zapisem i. vi litterarum* ZabDziej I p. 210 (a. 1559): qui procorator ... reformavit sub testimonium litterale registrato iuris baniti. **3.** *w górę do (czegoś), ku (czemuś), pod (coś); (petendo) supra, in altum.* **4.** *do (czegoś), aż do; ad, usque ad.*

II. *de tempore: w trakcie, około, bezpośrednio przed lub po; tempore (alicuius rei), circiter, mox ante vel post.*

III. *wskazuje na podporządkowanie czemuś; indicat subiectionem* **1.** *czyjejs władzy, zwierzchności itp.; potentiae, dicioni alicuius sim.* *N. locut.* se subdere, se promittere sub ius supremum *zgodzić się na podjęcie sprawy i wydanie orzeczenia przez sąd wyższej instancji; causae a iudicio superiore disceptandae ac decreto ab eo ferendo non ob stare* PP III p. 3 (a. 1427): si non exsolueret ad terminos praefixos ... subdidit se sub ius supremum in captiuitatem. *Ib.* p. 77 (a. 1439): Paulus ... promittit se sub supremum (*ed. supremo*) ius, quod debet sibi *Matheo* adseruire a festo sancti Michaelis. *Ita ib. saepe.* **2.** *karze, sankcji karnej; poenae impendendae* TPaw IV p. 60 (a. 1398): *quam pecuniam* debet solvere in duabus septimanis sub regis culpam. *Ib.* p. 291 (a. 1405): si non solverit, extunc subdidit se ... Nicolao sub detentionem corporalem. *Ita saepius.* *Item* sub vadium *sim. pod kaucję, zastaw itp.; vadimonio, pignere interposito* StPPP VIII p. 959 (a. 1400): ipsi submiserunt se sub vadium praedictum. KsgMaz I p. 59 (a. 1406): se obligavit sub sua bona mobilia et immobilia, si non solvet Boleslao eqs. *Ita saepe.*

IV. *in iuncturis nominalibus; we frazie nominalnej: 1. wskazuje na zastosowanie jakiegoś przedmiotu: pod (coś); indicat rerum adhibitionem: subter (aliquid)* RachDw I p. 199 (a.

1545): pro ferro ... tela sub coopertas ... florenos 50. RachWaw p. 395 (a. 1548): pro pede novo sub mensam ... marcam 1. *Ita saepius*. 2. *wskazuje na sposób wykonania czegoś; na sposób, na podobieństwo czegoś; indicat modum, quo aliquid factum est: ad instar alicuius rei* RachWaw p. 346 (a. 1545): a porta ferrea sub oleum picta ex utraque parte cum 4 coloribus ... marcas 2. 3. *występuje w funkcji przysłówkowej; fungitur loco adv.: sub brevitatem pokrótce i. breviter* Lites I p. 13 (a. 1320): ut causas seu rationes ... sub brevitatem scriberent.

SINGULARIA

I. cum gen. 1. *iur. pod zastaw; vadimonio posito* ŻydKraK p. 34 (a. 1373): Hanco ... recognovit se Smoil, Judeorum episcopo in 21 marcis obligari ... sub suarum omnium hereditatum (*nisi leg. sub obligatione hereditatum, cf. ib. supra*). TPaw III p. 92 (a. 1388): domina ... jurat erga ... kmethonem ... quod non persolueret frumentum ... tunc subdidit se sub sua frumenta perdendi. *Ita saepius*. *N. pod karą; poena proposita* RotKon p. 481 (a. 1422): quas *pecunias* solvere tenetur in sex septimanis sub trium marcarum. 2. sub huiusmodi tenoris *w takim brzmieniu, o takiej treści; in haec verba, tali argumento* ArPrawn X p. 241 (a. 1408): nos *litteras* ... recepisse noveritis huiusmodi sub tenoris *eqs.*

II. cum adv. in locut. sub hic et nunc *w aspekcie tu i teraz; respectu eius, quod hic et nunc est* GROTK. in MatFil IV p. 33: anima enim recipit ... intentionaliter sub hic et nunc. *Id. in MatFil VII p. 8: considerandi sunt modi essendi ... qui sunt ... esse sensibile, esse rationale, esse sub hic et nunc.*

III. abs. pod, na dole; infra, subtus BYSTRZ. Log. fol. e VIII^b: dicitur *species* subalterna quasi alternatim sub et supra posita. *N. locut.* secundum sub et supra: KOK. in MatFil II p. 30: licet linea praedicamentalis sit limitata quo ad praedicamenta secundum sub et supra. JAC. PAR. OpIn p. 186: homines quibus ordinem secundum sub et supra locavit *Deus* tam in statu spirituali quam et temporalis.

IV. de sub cf. desub; ex sub cf. exsub; sub inde cf. subinde. AL/AM

SUBA cf. SZUBA

SUB-ABBREVIIO, -are, -avi, -atum (*o wypowiedzi skracać, czynić zwięzłym; (de enuntiatione) breviorē reddere* GŁOG. Alex. I fol. H II^b: ad euitandum confusionem sermonis et multiplici-tatem vocabulorum ... unde vox componetur, ut sermo s-etur. JC

SUB-ABUNDO, -are, -avi, -atum Dc. *być w pewnym nadmiarze; nieco zbywać; paululo superfluere, superfluum esse* KodKWil p. 409 (a. 1486): partem ecclesiam concernentem decerni-

mus pro necessitate ecclesie ... dispensandam et in ornatus, si eorum defectus esset, sive illis s-ntibus in suppellectilem auri ... convertendum. JC

SUB-ACCENDO, -are, -avi, -atum *rozpalać, rozżarzać; accendere, incendere* KADŁUB.(Pl) p. 11: que *ambitio* quantas habeat in se delicias, prunis s-nsis, mucrone superappenso Dionysius familiari suo ... demonstravit. JC

SUBACCUSO, -are, -avi, -atum F. Th. *posądząć, oskarżać; suspicari, accusare. Constr. sq. abl.* URSIN. p. 73: erunt fortasse nonnulli ... qui me arrogantie crimine ... tacite s-ent. JC

SUB-ACER, -acris, -acre (sub *et acer*) F. Bl. *nieco gorzki, cierpki; aliquantulum acer, acriculus.* SSrSil XVII p. 16 (a. 1506): unde vinum s-e ... Vratislaviam usque defertur. GŁOG. Alex. I fol. P III^a: nampus est idem quod rapa, sed nampus s-ior est in radice quam rapa. JC

SUB-ACQUIRO, -ere, -ivi, -itum *uzyskać coś, nabyć w posiadanie; acquirere, sibi comparare* PommUrk IV p. 127 (a. 1304): proprietatem duarum villarum ... in ... usufructibus, qui nunc ibidem sunt et in perpetuum poterint s-i, donavimus. JC

SUBACTIO s. **SUBACCIO**, -onis f. F. Th. Bl. S. Dc. L. A. H. W. *podporządkowanie pod swoją władzę, ujarzmienie; actio in suam potestatem redigendi, oppressio* KADŁUB.(Pl) p. 107: non deerant ... suspiria ... plerisque iugum s-is detrectantibus. ArHist V p. 247 (a. 1332): asseruerunt *moniales* aliquas fore inter se, que abdicatis omnibus voluptatibus in tanta s-e sensualitatis et virium inferiorum sub ratione viverent, sicut beata Virgo. *Ita saepius.* JC

SUBACTORIUS, -a, -um (subigo, subactus) *przynoszący ucisk, wrogi; aggravans, opprimens* PP II p. 201 (a. 1454): inter vos pacti estis ... ne subditi nostri manus vestras s-as evaderent, sed esset vobis, quo ipsos ad nutum vestrum graveretis et opprimeretis. JC

SUBACTUS, -i m. (subactus, subigo) *pod-dany; subiectus* Dogiel IV p. 161 (a. 1457): cum regiae sublimitatis curae sit et officii novas leges et sanctiones pro s-orum ... agendis profectibus ... instituere *eqs.* JC

SUB-ADDO et **SUPADDO**, -ere, -didi, -ditum Dc. L. *dodać, dołożyć; addere, adiungere* AGZ IX p. 20 (a. 1409): cui *scultetiae* s-o piscinam, circa quam struere ... poterit *Iohannes* molendinum. KsgJan p. 577 (a. 1478): dux ... recepit ½ sexagenam cum 3 grossis ... pro una cephka auri, item postea s-didit 11 grossos. JC

SUB-ADIUNGO, -ere, -iunxi, -iunctum *do-dawać, zastrzegać; addere, interponere* AGZ III p. 122 (a. 1399): hac vero condicione s-ta, si

dictas domos, quod absit ... incendio ... annullari contingerit, quod prefatus altaria ... usque ad reedificationem domorum ... ferendo censu debeat carere. UZ

SUB-ADMINISTO, -are, -avi, -atum *zarządzać za czyimś pośrednictwem; per aliquem gubernare, administrare* RegPerc p. 115 (a. 1577): statio in Kwidzin ... per capitaneum loci illius a illustrissimo in Prussia duce s-ta. UZ

SUB-ADVOCATUS, -i m. Dc. A. N. K. W. I. *zastępca wójta książęcego lub królewskiego, który w imieniu władcy przewodniczył wielkim rokom; vicarius advocati provincialis, qui nomine regis vel principis iudicis (cf. s.v. I B 2 b a) magnis praerat* MPVat III p. 187 (a. 1311): dixit, quod primo audivit ab advocatione provinciali et ab illis, qui cum eo venerant, scilicet Hermanno s-o etc. Cf. ADVOCATUS IV I. **II. podwójci, zastępca wójta, wykonującego władzę sądowniczą w mieście; vicarius magistratus, qui principis auctoritate iudicia in civitate exercebat Dogiel V p. 138 (a. 1454): idem advocatus a nobis ambobus dominis sic confirmatus debet ... unum s-um constituere pro tempore. Cf. ADVOCATUS III 2. UZ**

SUB-AFFIGO, -ere, -fixi, -fixum Bl. *przywieszzać, zawieszzać; apponere, appendere* LibDisp p. 18 (saec. XV): nostris sigillis s-xis. UZ

[SUBAGASA] s. **SUBAGAZA**, -ae m. *podkoniuszy; nomen officialis aulae, qui vicarius agasonis erat (cf. s.v. II) PP II p. 176 (a. 1453): considerantes diligenciam seruiciorum Laurencij s-e nostri fidelis.* UZ

[SUBAGASATOR] s. **SUBAGAZATOR**, -oris m. (subagaso) *pomocnik stajennego; adiutor stabularii PP VI p. 90 (a. 1434): Petro Bank s-i ½ marcam domina donavit ex eo, quia domum ... extinguat, dum inceperat ardere.* UZ

SUB-AGASO s. **SUBAGASZO** s. **SUB-AGAZO**, -onis m. D. B. I. *koniuch, podkoniuszy, zastępca koniuszego zarządzający stajniami i stadninami królewskimi, później niższy urzędnik ziemski; agasonis vices gerens, aulae stabulo praepositus, postea magistratus terrestris minor, qui dicebatur* KodPol I p. 24 (a. 1221): huic dacioni interfuerunt ... Wintego s-o, Abraham subpincerna. KodKKr I p. 18 (a. 1224): cuius rei ... sunt testes ... Clemens s-o ... Boxa cantor. *Ita saepissime. Glossae Pol.* RotKal p. 186 (a. 1412): Albertus ... s-o, vulgariter «podkone». AGZ XIII p. 569 (a. 1468): Onysco s-o, alias «konyuch». *Ib.* XVII p. 158 (a. 1478): filia ... s-is regie maiestatis, alias «konuscha». *Constr. a. sq. gen.* RachJag p. 111 (a. 1389): s-o domine regine. *Ib.* p. 289 (a. 1403): s-i domini regis. *Ita saepius. b. sq. de:* RotKon p. 310 (a. 1398): s-em de Brudzewo.

II. stajenny, pasterz koni; famulus, cui cura equorum commissa est, custos equorum StPPP I p. 220 (a. 1368): zupparius tenetur ad quatuor equos servare unum s-em bene valentem. RachKr p. 414 (a. 1471): falconistis et s-bus, qui pascunt equos ad mandatum regis exivit I actuale cervisiae. *Ita saepius.* KP

SUBAGASONATUS s. **SUBAGAZONATUS**, -us m. (subagaso) *urząd podkoniuszego; subagasonis (cf. s. v. I) munus atque officium* DokMp III p. 53 (a. 1442): consideratis ... servitiis ... que adhuc ... domino Wladislao ... in huiusmodi officio s-us ... exhibuit. PP II p. 18 (a. 1447): consideratis ... fidelibus seruicij ... officium s-us cvm omnibus ... vtilitatibus familiari nostro ... damus. KP

SUBAGASUS s. **SUBAGASZUS** s. **SUB-AGAZUS**, -i m. (subagaso) *koniuch, podkoniuszy, urzędnik zarządzający stajniami i stadninami królewskimi, później urzędnik ziemski; agaso, aulae stabulo praepositus, postea magistratus terrestris minor qui dicebatur* TPaw IV p. 13 (a. 1393): terminum non comparuit ... Albertus ... contra kmetonem domini s-i de Mirosławicze. *Ib.* p. 14 (a. 1393): Dirslaus erga dominum Nicolaum s-em heredem ... ruit. *Ib. infra* heres de Drzevoszevicze satisfaciet domino s-o. *Ita saepissime.* KP

SUBAGASZ... cf. **SUBAGAS...**

SUBAGAZ... cf. **SUBAGAS...**

SUBAGITO, -are F. Th. B. *pobudzać, podniecać; incitare, stimulare* SSRSil XIII p. 16 (a. 1470): licet rara sit concordia forme atque pudicie, certus tamen sis in uxore sua, quam tempore suo s-bit inguen, hasce commorari. KP

SUBALARIS, -e F. Th. Bl. Dc. *znajdujący się pod pachą; qui sub ala est. Glossa Pol.* GLb p. 100: s-es pili, «włoski pod ramyenyem». KP

SUBALBIDUS, -a, -um *nieco biały, białawy; aliquantum albus, subalbus.* KP

SUBALBUS, -a, -um *nieco biały, białawy; aliquantum albus, subalbidus (saec. XV).* KP

SUBALTERNATIM adv. F. Th. Bl. L. A. W. *na zasadzie podporządkowania; ratione subalternationis (cf. s.v.) VITELLO Opt.* p. 179: si plura sunt puncta secundum ordinem unius sub altero signata, plures uidebuntur circuli s-m et ordinate contenti. GŁOG. Porph. fol. I VII^b: diversorum generum et non s-m positorum diuerse sunt species. *Ita saepius.* JC

SUBALTERNATIO s. **SUBALTERNACIO**, -onis f. (subalterno) L. W. *podporządkowanie, zależność; in loco inferiore positio. Praec. scientiarum: MatFil XII p. 144 (a. 1420): notat beatus Thomas, quod una scientia est alia superior ... et fatetur in sua positione circa scientiarum s-em, ubi*

dicit, quod scientia considerans de specie subalternatur illi, quae considerat de genere. TextTheol p. 8 (saec. XV med.): ratio s-is scientiarum proprie sumitur ex superioritate et inferioritate earumdem. *Ita saepius. Item* specierum et subdivisionum (BYSTRZ. Log. fol. f II^a). JC

SUBALTERNE adv. (subalternus) A. W. phil. et log. na zasadzie podporządkowania; ratione subalternationis (cf. s.v.) BYSTRZ. AnalPr fol. m IV^b: ex premissis s-e vel subcontrarie oppositis non fit talis syllogismus. STOB. Intr. fol. A III^b: ratio quiditatiua et formalis conuenit ... siue specialissime siue s-e. WROCL. Dial. fol. B IV^a: quaedam propositiones opponuntur contrarie, quaedam subcontrarie, quaedam contradictorie et quaedam s-e. JC

SUBALTERNO, -are, -avi, -atum (subalternus) S. Dc. B. L. O. W. podporządkowywać, czynić podległym, zależnym; subalternum facere, subdere. LhnUrk II p. 129 (a. 1336): nos Bolko ... ducatum ... nostrum regno ipsi Boemie s-ari volentes, sese et nostra ipsius ... regis supposuerimus dicioni. LhnUrk I p. 490 (a. 1343): quod monasterium s-atur monasterio sancte Marie ... canonicorum regularium prope Vratislaviam in Arena. *Ita saepissime. Praec. de scientia, distinguitur* subalternans et subalternata: TextTheol p. 15 (saec. XV in.): in quarto modo subalternationis scientia s-ns considerat suum scibile 'propter quid' et s-ta 'quia'. HESSE Anim. p. 56: scientia s-ns est prior scientia s-ta. *Ita saepissime. Item de genere* (BYSTRZ. Top. fol. q IV^a), specie (BYSTRZ. AnalPr fol. l I^a), operatione (GŁOG. Anim. fol. I II^b). *N. fere i.q. subst. in locut.* a subalternante ad subalternatam GŁOG. Anim. fol. P II^b: nullus color est obiectum visus, igitur color non est obiectum visus, tenet consequentia a s-nte ad s-tam. *Ib. infra* si albus color esset obiectum visus, tunc nullum alium colorem visus cognosceret, nisi album, quod tamen est falsum, tenet consequentia a s-nte ad s-tam, obiectum enim debet esse adequatum persone. *Ita saepius.*

Constr.: a. sq. dat., cf. supra 21 et TextTheol p. 5 (saec. XV in.): utrum scientia theologica viatorum s-ta theologiae beatorum sit realiter ab habitu fidei distincta. *Ita saepissime. b. sq. in c. abl.* CodEp II p. 109 (a. 1418): cui ecclesiae metropolitanae ... ceteras ... ecclesias kathedrales ... vellem in spiritualibus s-re. ARect I p. 828 (a. 1536): neque s-tum fuisse neque salariatium in huiusmodi causa. *c. sq. secundum:* GŁOG. Anal. fol. RR V^b: aliqua scientia s-atur alteri secundum se totam. JC

SUBALTERNUS, -a, -um F. Th. Bl. Dc. B. L. N. W. I. 1. podporządkowany, podległy, zależny; in inferiore loco positus, ex alio dependens WŁODK.

Scr. Sel. I p. 227: dicit Apostolus: 'omnis potestas a domino Deo est', tamen non immediate est a Deo sed per s-am emanacionem a vicario Ihesu Christi. StMed XIX 2 p. 151 (a. 1444): et sic equus et canis non sunt eiusdem speciei specialissimae, sed s-ae, etiamsi causantur per eandem speciem specialissimam accidentalem. *Ita saepius. Dicitur de specie (ut supra et saepius), scientia* (HESSE Anim. p. 37 et saepius), genere (STOB. Parv. Dial. fol. D V^b et saepius), oppositione (GŁOG. Porph. fol. t III^a), propositione (WROCL. Dial. fol. B IV^b et saepius). 2. *wzajemny; alternus* KodWp III p. 294 (a. 1367): cum ... ex duplici confirmatione ... beatam familiaritatem dudum in vos et nos habitam s-am dilectione cupimus renovare.

II. inny; alius DecrICC I p. 326 (a. 1469): hoc paratus esset docere vicinis anterioribus, posterioribus et s-is bonisque hominibus ex villis circumiacentibus. JC

SUB-ANNECTO, -ere, -xui, -xum *tantummodo in usu pass.: dolączać, załączając; adiungere, addere.* PommUrk IV p. 275 (a. 1307): pratum ... dimittimus civitati, huius conditionis formula s-xa, quod pascua ... communia esse debent. KodWp III p. 700 (a. 1397): datum in Pisdri ... in crastino sanctorum Philippi et Iacobi apostolorum, sigillo nostro s-xo. *Item de petitione* (CodSil X p. 301, a. 1427). JC

[**SUB-ANNOTATIO**] s. **SUBANNOTACIO**, -onis *f. świadectwo, oświadczenie; testimonium, attestatio.* KodPol II p. 311 (a. 1363): nos itaque dictam vendicionem ... sigilli nostri subappendione testiumque s-e confirmamus. *Cf. supra I 549, 28 sqq.* JC

SUB-APPENDEO, -ere (*o pieczęci*) *być przywieszonym, zwiśać; (de sigillo) apponi, suspensum esse* KodWp XI p. 47 (a. 1386): canonicus ... privilegia ... antecessorum nostrorum sigillis ipsorum s-ntibus sanis et integris exhibuit. KsgŁawKr p. 166 (a. 1391): uti hoc in instrumento publico sigillis dicatorum dominorum ... s-ntibus sigillato contineri invenimus. *Ita saepius. Constr.: a. sq. dat.* KodWp IX p. 32 (a. 1426): cuiquidem privilegio sigilla duo ... in filis sericeis ... s-bant. MazZHerb p. 256 (a. 1459): cui quidem privilegio duo sigilla ... in sericeis cordulis s-bant. *b. sq. in c. abl.* KodWp XI p. 175 (a. 1419): nos ... recepisse literas ... sigillo ... in pensula pergameni s-nte sigillatas. *Cf. supra 40 et 44. Cf. SUBDEPENDEO, SUBIMPENDEO.* JC

SUB-APPENDO, -ere, -di, -sum B. K. O. [*gerundivum: subappendendum: Lites* II p. 417 (a. 1393): sigillum suum huic instrumento subappendendum decrevit.] *zawieszać, przywieszać, zwł. pieczęć do dokumentu; applicare, appendere, praec. sigillum litteris* DokMp IV p. 118 (a. 1360):

in cuius rei testimonium sigillum nostrum est s-sum. PrzywKr p. 11 (a. 1378): sigillum ... presentibus est s-sum. *Ita saepissime. Constr.: a. sq. dat., cf. supra 2 et DokMp VI p. 49 (a. 1388): in cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est s-sum. Ita saepissime. b. sq. in c. acc., cf. supra 1 et 4. Ita saepissime. c. sq. in c. abl. Lites II p. 313 (a. 1413): sigillo ... in pessula pargameni s-so. d. sq. ob: DokMp I p. 414 (a. 1417): sigilla nostra sunt s-sa ob ratificationem cuius rei. Cf. SUBIMPENDO. KP*

SUB-APPENSIO, -onis *f. zawieszenie, przywieszenie (pieczęci) przy dokumencie; actus suspendendi (sigillum)* KodWp I p. 287 (a. 1253): presentem paginam sigillorum nostrorum s-bus dignum duximus roborandam. KodMp I p. 185 (a. 1318): Geraldus ... nos petiuit, vt priuilegium ... s-e nostri ... sigilli ... innouari dignaremur. *Ita saepissime. KP*

SUB-APPLICO, -are, -avi, -atum *przykładać, przytwierdzać (pieczęć); apponere, applicare (sigillum)* DokArchWęg IV p. 113 (a. 1513): litteras sigillis nostris clenodialibus ... s-tis ... duximus consignari. KP

SUB-APPRIMO s. SUBAPPRIMO, -ere, -ssi, -ssum *odciskać, wyciskać (pieczęć); apprimere, imprimere (sigillum)* AKapSąd II p. 2 (a. 1404): datum in Skwirzneevice ... anno Domini MCCCCIV nostro sigillo presentibus s-so. PrPol p. 92 (a. 1404): datum Stobnice ... anno Domini millesimo CCCC quarto nostro sigillo s-so. *Ita saepissime Constr. sq. dat., cf. supra 29 et AGZ VI p. 37 (a. 1455): sigillum presentibus est s-sum. Ita saepius. KP*

SUBAPPRIMO cf. SUBAPPRIMO

SUB-ARA, -ae *f. podstawa ołtarza? altaris basis?* MPH V p. 965 (saec. XIII): fortes oratores irrumpunt ecclesiam, rapiunt s-am et uniuersa tolentes deferunt ad domum suam. KP

SUB-ARBITER, -tri *m. zastępca sędziego polubownego; qui vices arbitri gerit* KodLit p. 174 (a. 1413): magistrum Benedictum, quem in s-um receperant. CodEp I 1, p. 39 (a. 1413): nuntius, commisarius, s-er, executor ac iudex delegatus. *Ita saepius. KP*

SUB-ARBITRATOR, -oris *m. zastępca sędziego polubownego; qui vices arbitri gerit* *Lites II p. 70 (a. 1412): Benedictum ... nostrum ... iudicem, delegatum, s-em ac commissarium ... constituimus. *Ib. III p. 6 (a. 1414): per nobilem Benedictum ... in utroque iure licentiatum in hac parte s-em per nos deputatum. KP

SUB-ARCHIDIACONUS, -i *m. eccl. zastępca archidiacona; qui vices archidiaconi agit* TPaw IV p. 746 (a. 1399): Nicolaus s-us colegiate Lancien-sis. KP

SUBARCULUM, -i *n. (sub et arcula) dolna część skrzyni; arcae pars inferior* Biecz p. 138 (a.1590): arca magna ... 2 funda intus ut habeat et cistulae per eius longitudinem sint 12 et tandem penes s-o fiat olmarium, item in tecta debet esse arca. KP

SUB-AREA, -ae *f. grunt, parcela przynależna do kamienicy; area ad lapideam pertinens* StPPP II p. 185 (a. 1410): domum suam lapideam cum s-is in Cracouia sitam ... cantori Sandomiriensi vendidit. KP

SUB-ARENDO, -are *pozbawiać kogoś prawa do dzierżawy, wypowiadać komuś dzierżawę; conductione aliquem privare, conductionem renuntiare* APozn II p. 304 (a. 1495): Georgius promisit ipsum Michaelem pannitonsorem non impedire, nec ipsum peramplius s-re de dicto pannitonsorio temporibus perpetuis. KP

SUBARO, -are, -avi, -atum Th. Dc. B. L. A. K. W. *zaorać cudze pole; arando in agrum alienum introire* TPaw IV p. 534 (a. 1393): ego ... agrum non s-ui, «podoral», nec sibi in agro dampnum feci. ZapSądWp p. 139 (a. 1403): datus est ... ministerialis ... vbi homines ... s-assent agros, vlgariter «potorali», vltra granicies. *Ita saepius. Constr.: a. sq. acc. b. sq. ultra, cf. supra 25. KP*

SUBARO cf. SUBARRO

SUBARRATIO, -onis *f. scr. subaracio, subaracio, subarratio* B. L. K. W. (subarro) **I. danie zadatku, zadatek, zastaw; arrabo, arra** KsgŁawKaz p. 28 (a. 1408): Albus sartor, Nicolaus Bohemus ... recognoverunt s-em factam Clementi ... per notarium ... in 30 marcis super hereditatem. ArHist V p. 127 (a. 1455): nullo matrimonio inter ipsos invento et comperto dimittendo ipsas partes a iuramento ... expensas et s-as hincinde factas compensando. *N. fere i. q. danie łapówki; largitio, qua quis corrumpitur* APozn I p. 213 (a. 1454): communitas civitatis ... iustificavit Petrum ... cum suis consulibus ... de articulis ipsis obiectis ... et signanter super apercione civitatis ... per quam apercionem ipsa civitas debuit tradi per ipsos in manus inimicorum recepta certa s-e peccuniarum summe.

II. obdarowanie podarunkiem zareczynowym (zwl. pierścieniem); desponsandi gratia actio minus (praec. anulum) offerendi MARTIN. OP. Marg. fol. q 2^a: euidens signum sponsalium est per anulum s-o. NIC. BŁ. Tract. fol. f VII^a: fiunt sponsalia quatuor modis, primo nuda promissione ... tertio annuli s-e. *Ita saepius. Constr.: a. sq. gen., cf. supra 49 et AKapSąd II p. 884 (a. 1487): addidit, quod non fuit s-o anulorum inter eos. b. sq. inter, cf. supra 52. c. sq. per, cf. supra 47. KP*

SUBARRO s. SUBARO s. SUBARRHO, -are, -avi, -atum Th. Bl. Dc. N. L. K. W. **I. 1. za-**

datkować, dawać zadatek lub zobowiązywać zadatkem; arrabonem dare vel arrabone obligare GLcerv p. 451: «zadatek» dicitur etiam arrhabo, hinc verbum arro et s-o, id est arrham facio vel per arrham obligo. *Ib.* p. 737: s-re «zadać».

2. *dawać porękę, ręczyć za coś; praedem alius rei fieri, fideiubere, praestare* Lites II p. 383 (a. 1343): in signum perfecte amicitiae alter alterum instrumentis suis principalibus s-vit subiunctis iuramentis suis, rex per coronam capitis sui et dominus magister tactu crucis suae iuraverunt. KsgPrzem I p. 281 (a. 1441): Andreas ... recognovit teneri Nicolao Golambek pro tela 1/2 IX marcam, pro eo Golambek nos s-uit dictam mediam nonam marcam persolvere. *Ita saepius.*

3. *proponować (komuś) małżeństwo lub wyrażać zgodę na małżeństwo, zaręczać się (z kimś), wręczając lub przyjmując podarunek zaręczynowy (zwł. pierścień); matrimonium (ab aliquo) petere vel petitum accipere vel sponsalia (cum aliquo) contrahere donum pronubum, praec. anulum, dando vel accipiendo* ArHist V p. 132 (a. 1456): promitto tibi, domine Johannes, nullum alium virum habere preter te et in signum huius sub anulo eam s-uit. AKapSąd II p. 609 (a. 1472): contraxerunt matrimonium per verba ... recipio te in meum *maritum* et econtra: ego te in meam *uxorem* et in spem huiusmodi contractus ipsa Hedvigis s-vit ipsum dominum inducentem tribus anulis recipiens de suis manibus. *Ita saepius. Occ. refl. zaręczać się; sponsalia facere* AKapSąd II p. 452 (a. 1477): Dorothea et ... Stanislaus ... in fidem huiusmodi sponsalium manibus stipulatis se hincinde s-erunt et desponsaverunt. *N. α. sensu spirituali* CantMAe I nr 63, v. 1b 3 (saec. XV in.): dulcetonemus hodie venerantes sponsam Agni amatorem Regis magni annuloque s-tam. AH X p. 225 (saec. XV): hinc in sponsam s-ri et in fidem desponsari meruit cum gloria. **β.** *refertur ad promotionem doctoris* PamLit VI p. 511 (a. 1540): biretum doctoralem capiti eius imposuit ac ipsum annulo auro s-vit.

II. 1. *pozyskiwać, zjednywać sobie (kogoś) podarunkiem, zapłatą itp.; (aliquem) acquirere, sibi largitione sim. conciliare* SCARB. Sap. I p. 57: cognatos et fratres, ut ascendant sursum, decimis et pecuniis s-ant. *Ib.* II p. 102: tot arris a Deo s-ti, diligite Deum, qui prior vos dilexit. DŁUG. Op. p. 206: Kunegundis ... *matronas* ne onus nocturnae visitationis et vigiliarum laborem molestius ferrent, specialibus largitionibus s-bat. *Ita saepius.*

2. *(in malam partem) przekupywać; aliquem pretio corrumpere* DokKKr I p. 207 (a. 1395): dicentes quod non sunt s-ti per aliquem ad perhibendum testimonium ... sed quidquid recognoverunt, fecerunt causa iusticie. DŁUG. Hist. III p. 202 (= V

p. 221 ed.nov.): Wratislavienses consules triginta marcis corruptos et s-os in flagicium et cedem viri Dei consensisse. *Ita saepius. Glossa Pol.* RFil XXII p. 41 (a. 1451): s-ant, donant «potmiczaiox».

3. *iur. opłacać sędziego za tzw. pamiętne, czyli świadectwo o prowadzonej przez niego sprawie, wydawane stronie wygrywającej; pecuniam iudici solvere, ut testimonium causae ab aliquo obtentae det* KsgPrzem I p. 281 (a. 1441): Niclos ... fideiussit Petro Molenda consuli pro Steczkone sartore XXXta marcas ... soluere impertracte ... nullo pignore euadendo solum parata pecunia; pro eo Molenda nos s-vit solido scabinorum. AGZ VII p. 153 (a. 1485): ego Jacobus ... publicus ... notarius ... presens publicum instrumentum ... signoque et nomine ... consignavi ... rogatus, s-us et requisitus. *Ita saepius.*

III. *fungitur vice vocis exarandi zapisywać, zanotowywać; describere, notare* KodMp II p. 52 (a. 1233): testes uero, qui eidem uendicioni interfuerunt, sunt, quorum nomina s-antur. PommUrk II p. 54 (a. 1258): astiterunt ... et alii ... quorum hic non sunt nomina s-ta. *Ita saepius.* KP

SUB-ARX, -cis *f. podzámce; locus apud arcem situs* ŻrWaw III p. 91 (a. 1520): Barbara ... de s-e Cracouiensi ... negavit narrata. *Syn. subcastrum (ib.).* KP

SUB-ASPICIO, -ere, -xi *L. zobaczyć, widzieć; aspicere, videre* KodMp I p. 123 (a. 1284): libertates earundem villarum prout in ipsorum priuilegio s-ximus, renouamus. KP

SUB-AUCTORITAS, -atis *f. L. W. władza pochodząca od kogoś stojącego wyżej; potestas derivata a superiore* TractConc p. 141 (saec. XV med.): Magister ... dicit in mittente notari auctoritatem et in misso s-em. WROCL. EpitConcl fol. d V^b: *Bonaventura* uel dicit causalitatem et s-em et sic distinguitur a Patre et non a Filio, quia Pater per Filium et Spiritum Sanctum donat, uel dicit s-em et exemplaritatem et est proprium Spiritui Sancto, qui ipse procedit per modum primi doni. KP

SUBAUDIO, -ire, -ivi, -itum *F. Th. Bl. S. Dc. L. K. W. I. 1. podsluchiwać, wychwytywać dochodzące dźwięki; auscultare, subauscultare, sonos auribus interciperere. Constr.: a. sq. circa: AKapSąd II p. 766 (a. 1511): mater ... eiulacionem s-bat circa aurem et audivit sonitum in aure. b. sq. enunt. obi. c. ubi: MPH III p. 738 (a. 1517): Wratislavienses miserunt ... pedites ... ad s-ndum, ubi ... dux vellet facere damna. 2. wysłuchiwać czegoś, zapoznawać się z czymś; exaudire, accipere* DokKKr II p. 378 (a. 1442): confratres consulatus nostri missi ... ad s-ndum testamentum ... domini Petri.

II. *domyślać się, wywnioskowywać; suspicari, conicere. Constr.: a. sq. in c. abl. GŁOG. Alex. I*

fol. F IV^b: eclipsis ponitur quandoque pro defectu dictionis, quae s-itur in oratione, quae tamen deberet exprimi. **b. sq. enunt. consecutivo** CALLIM. Rhet. p. 77: nam solutio ita facile s-itur, ut commodius ac vehementius sine ea efferatur oratio.

III. należeć do czegoś, podlegać czemuś; pertinere ad aliquid, subiectum esse alicui rei DŁUG. LibBen II p. 31: ad quam villam s-unt villae quatuor iure parochiali. ArSang V p. 340 (a. 1542): animarum curam ecclesiae et parochiae Tarnoviensis omniumque ... Christifidelium ad eandem iure parochiae s-ntium ... vicariis perpetuis ... imponimus. KP

SUBAUDITIO, -onis *f. domyślanie się, przypuszczenie; suspicio, coniectio* (saec. XVI). KP

SUBBA *cf. SZUBA*

[SUB-BABATATIO] *s. SUBBABATACIO*, -onis *f. K. podkucie konia; actus equum calceandi* PP VI p. 89 (a. 1433): fabro decem grossos pro s-e equorum. KP

SUB-BABATO, -are, -avi, -atum *podkuwać konia; equum calceare* LekKon p. 239 (a. 1441): si vis scire, utrum equus sit bene s-tus, cum claudicat, vide si extendit pedem ante se, tunc est signum lesionis. KP

SUBBASSATUS, -us *m. (sub et bassa) nazwa urzędu u Turków; nomen magistratus apud Turcas* Tom. III p. 177 (a. 1514): ex quibus agonibus semper sunt proximiores *Turcae* ad majora officia ... nam ex eo loco ago ad officium s-us, quod videtur esse ejusdem valoris, ut apud nos advocati vel sculteti. KP

SUB-BENEFICUS, -i *m. niższy urzędnik książęcy, mający uposażenie w jakimś beneficjum; magistratus minor principis, cui reditus de aliquo beneficio fluebant* KodMaz (L) p. 27 (a. 1288): nec per palatinos aut castellanos seu quoscunque beneficos aut s-os ... citari uel iudicari debeant. *Cf. supra I p. 1081 sqq.* KP

SUBBRACHIUM, -ii *n. Th. Bl. pacha; ala, sinus alae* VHedv p. 531: contigit aliquando per oblivionem ... ut illi, quos secum gestabat, calcei sibi de s-o (*ed. sub brachio*) caderent, quos eam sequentes famule ... ei reddebant. KP

SUB-BULLIO, -ire *podgotowywać się; aliquantum coqui* THOM. Med. p. 229: fiat decocicio colata ... cui addatur siropi mei aperitivi cum zucaro ... et parum s-ant, ut bene simul incorporentur. KP

SUB-BURGRABIUS, -ii *m. zastępca burgrabiego; qui vices burgrabii (cf. s.v.) agebat* KsgGrWp II p. 293 (a. 1399): venit ministerialis Costanensis ... coram nobis Johanne iudice ... Nicolao ... Poznaniensi et Pakoszio ... Costanensi s-is ... recongnovit quod eqs. KP

SUBKA *cf. SZUBKA*

SUBCAELESTIS, -e *podniebny, znajdujący się pod niebem, związany z niebem; sub caelo existens, qui ad caelum pertinet* (saec. XV). KP

[SUB-CAELUM] *s. SUBCELUM*, -i *n. K. to, co jest pod niebem, tj. ziemia; id quod sub caelo est, i. terra* VSt p. 354: singulos artus *s. Stanislai* minutissime dissecans ... in omnem ventum dispergit ac si ... memoriam nominis ipsius auferri de s-o debuisset. CodVit p. 196 (a. 1409): filia ducis Wytawdi ... si posset libenter ipsam *fidem* christianam deleret de s-o. KP

SUBCAMARARIUS *cf. SUBCAMERARIUS*

[SUBCAMERARIA] *s. SUCCAMERARIA*, -ae *f. (subcamerarius) podkomorzyna, żona podkomorzego; subcamerarii uxor* RachBon III p. 68 (a. 1558): a purgatione caminarum 9 in burgrabiato dominae s-ae sacrae regiae maiestatis ... grossi 14. KP

[SUB-CAMERARIALIS] *s. SUCCAMERARIALIS*, -e *związany z urzędem podkomorzego, podkomorski; qui subcamerarii est, ad munus ac officium subcamerarii pertinens* DokMp V p. 180 (a. 1417): granicies ... consignavimus ordine suprascripto et nostri iuris s-is recepta solutione a partibus praedictis. *Ib.* p. 184 (a. 1417): quatenus ... omnia et singula ... ex nostro s-i officio confirmare dignemur. *Dicitur actum* (HKap p. 7, a. 1555), ius (*cf. supra 26*), munus (ArPrawn VII p. 126, a. 1566), officium (*cf. supra 28 et DyplMog p. 178, a. 1540*). KP

[SUBCAMERARIATIO] *s. SUBCAMERARIACIO*, -onis *f. (subcamerarius) ius urząd podkomorski; magistratus subcamerarii* AGZ XVIII p. 17 (a. 1469): actores ... se de bona voluntate receperunt ad dominum subcamerarium ad ius s-is (*ed. subcamerariacionis*) pro eadem actione granicierum. KP

SUB-CAMERARIATUS *s. SUCCAMERARIATUS*, -us *m. L. urząd podkomorzego; munus ac potestas subcamerarii (cf. s.v.)* KodWp III p. 426 (a. 1374): promittimus ... quod tales honores ... utpote palatinatus ... iudicia et s-us officia ... quibuspiam hospitibus extraneis non conferemus. KodKKr II p. 206 (a. 1396): nos Spithco ... subcamerarius protunc vacante s-us sede, per ... regem ... deputatus. *Ita saepius.* KP

[SUBCAMERARIDES] *s. SUCCAMERARIDES*, -is *m. (subcamerarius) brat podkomorzego? subcamerarii (cf. s.v.) frater?* AGZ XIX p. 62 (a. 1487): Stanislaus de Pyleza succamerarius Premisliensis et Otha de eadem ... s-es Lublinensis recognoverunt inter se fecisse ... commutationem ... sortibus suis (*nisi leg. succamerarius: cf. ib. infra*

Stanislaus de Pylcza ... recognovit, quia arendavit sortem suam bonorum, quam nunc per commutationem recepit a fratre suo Otha; *cf. etiam ib.* p. 95, a. 1492: Stanislaus de Pylcza ex una et Otho de eadem Pylcza succamerarius terre Lublinensis fratres germani partibus ex altera *eqs.*) *KP*

SUBCAMERARISSA *s. SUCCAMERARISSA*, -ae *f.* (subcamerarius) *podkomorzyna, żona podkomorzego; subcamerarii uxor* PrPol p. 334 (a. 1398): utrum domina s-a debet respondere hic in iudicio. StPPP II p. 134 (a. 1402): omnes kmetones domine s-e de Irzandz. AGZ XVI p. 191 (a. 1484): unionem factam inter generosam ... s-am ... et ... nobilem Andream prevignum ipsius domine s-e. *KP*

SUB-CAMERARIUS, -ii *m. scr.* subcamerarius, subkamerarius, succamerarius, succammerarius, Dc. L. O. *podkomorzy, urzędnik dworski zarządzający dobrami i dochodami księcia, króla lub królowej, później urzędnik ziemski sądzący spory graniczne; magistratus curiae, qui ducis, regis reginaeve bonorum administrandorum munere fungebatur, postea magistratus terrestris litibus, quae de finibus erant, iudicandis* CodSil(M) II p. 249 (a. 1220): nomina autem testium sunt hec ... Petrus villicus, Gedco s-us ducis. KodKKr I p. 19 (a. 1224): cuj innouationi hii testes ... interfuerunt ... Pribislav subagazo, Martinus s-us. *Ita saepissime.*

*Additur ducis (cf. supra 20), maiestatis regiae (RachBon III p. 167, a. 1558), reginae (DokMp I p. 236, a. 1387), regis (DokMp I p. 109, a. 1357), pepli reginalis (cf. supra VII 268, 51 sqq.); item terrae, v.gr. Cracoviensis (DokMp I p. 247, a. 1390; KodKrk p. 539, a. 1428), Lanciensis (MatRef p. 7, a. 1557), Lublinensis (DokMp III p. 152, a. 1444), Siradiensis (ACapOP p. 534, a. 1596); item Cuiaviae (IurMas I p. 4, a. 1238), Masoviae (StPPP VIII p. 552, a. 1398), (regni) Poloniae (StPPP II p. 126, a. 1401; KodMp IV p. 85, a. 1403 et saepius). Distinguitur generalis (DokMp III p. 152, a. 1444), reginalis (StPPP II p. 126, a. 1401; KodMp IV p. 85, a. 1403 et saepius), regius (ZrWaw III p. 117, a. 1521), terrestris (CorpJP III p. 595, a. 1520). Constr.: a. sq. gen., cf. supra 20 et DokMp I p. 109 (a. 1357): castellanum Sandomiriensem vices gerentem s-ii domini regis. Ita saepius. b. sq. de: StPPP VIII p. 403 (a. 1397): relicta ... contra Stephanum s-um de Irzandze. c. sq. in c. abl. PommUrk III p. 86 (a. 1289): Vnislav s-us (ed. subcamarius) in Gdancz. KodMp IV p. 312 (a. 1436): Borkone ... in terris Russie s-o reginali. *KP**

[SUB-CAMERATUS] *s. SUCCAMERATUS*, -us *m.* *urząd podkomorzego; dignitas ac munus subcamerarii (cf. s.v.)* KodKrk p. 247 (a. 1464): nos ... succamerarius Cracouiensis et

Sandecensis capitaneus ... ex mandato ... regis ... ex officioque nostro s-us ... limitaciones granicierum ... fecimus. *KP*

[SUBCAMERIALIS] *s. SUCCAMERIALIS*, -e (subcamerarialis) *związany z urzędem podkomorzego, podkomorski; qui subcamerarii est, ad munus ac officium subcamerarii pertinens* AGZ XIX p. 536 (a. 1475): in eius rei testimonium sigillum s-e est appensum. *Ib.* XV p. 573 (a. 1490): peciit iudicium s-e, quatenus decerneret ipsos fore absolutos a termino hodierno. *Cf. SUBCAMERIALIS.* *KP*

SUB-CANCELLARIUS *s. SUCCANCELLARIUS*, -ii *m.* Dc. L. N. *zastępca kanclerza, podkanclerzy; vicarius cancelarii (cf. s. v.)* KodKKr I p. 8 (a. 1189): datum in Opatow ... sub testimonio domine Helenę ... Gedconis prepositj, Petri s-j. KodPol I p. 26 (a. 1221): habitus est hic obtentus ... coram ... assistentibus ... Vencezlao s-o ... Abraham subpincerna. KodMp I p. 16 (a. 1224): Matheus s-us domini ducis, qui sigillauit hoc priuilegium. *Ita saepius. Additur curiae (DokMp I p. 11, a. 1279; ib. VIII p. 343, a. 1286), ducis, cf. supra 21, ducissae (DyplMog p. 6, a. 1228).* *KP*

SUBCANTOR *cf. SUCCENTOR*

SUB-CAPITANEUS *s. SUCCAPITANEUS*, -i *m.* L. K. *zastępca starosty, podstarości; vicarius capitanei (cf. s. v.)* Theiner II p. 2 (a. 1411): exhibita ... nobis ... pro parte ... s-i magistri civium, consulum, scabinorum et iuratorum ... peticio (*cf. etiam ib.* p. 3). CodSil XI p. 25 (a. 1418): Johannes Wiltberg s-us locavit de mandato ... regis consules subscriptos. *Ita saepius.* *KP*

SUB-CASTELLANIA, -ae *f.* *okręg podległy władzy kasztelana, kasztelania; regio potestati castellani (cf. s.v.) subiecta* DokMp VI p. 466 (a. 1395): rex ... terram ... Podolie ... cum omnibus et singulis castris, s-is, fortaliciis, municionibus ... pallatino ... dedit. *KP*

SUB-CASTRENSIS, -e **I.** (*o ludziach*) *mieszkańcy pod grodem; (de hominibus) qui sub castro habitat* AGZ VI p. 62 (a. 1460): officialibus, quibus ... s-ium mechanicorum et articulorum infrascriptorum antiqua posicio cognita est. DokPaul II p. 819 (a. 1545): data est intromissio ... et actualis possessio per famatum Stanislaum ... villicum iuratum s-em ... Stanislaio pellioni.

II. (*de rebus*) **1. a.** *znajdujący się, położony pod grodem, podgrodowy; qui sub castro situs est* Visit. p. 12 (a. 1511): consules pro se eligunt «swyeczne» de custodiis antiquae civitatis et s-i. *Ib.* p. 22 (a. 1511): cmethones ... pisces in piscina s-i ... pro dieta castrensi prendunt. *Ita saepius. b.* *odbywający się pod grodem; qui sub castro agebatur* MonStp p. 82 (a. 1580): omnes revenditiones et mercaturas

s-es praesenti decreto nostro tollimus et abrogamus. **2. a.** *znajdujący się na podzamczu, podzamkowy; qui sub arce situs est* RachBon III p. 15 (a. 1558): percepta census terrestres a domibus s-bus pro festo s. Martini. **b.** *wytwarzany na podzamczu; qui sub arce conficiebatur* RachBon III p. 15 (a. 1558): percepta a pistatricibus placentarum s-ium ad quartalia. *KP*

SUB-CASTRUM, -i n. *podgrodzie, podzamcze; vicus iuxta castrum (cf. s. v. I) conditus* KH III p. 211 (a. 1352): Symonem filium Mauricii de s-o castrum Belz semivivum deduxerunt *Ib. infra* cum ... omnes alii de parte regis de s-o recessissent. CracArt suppl. I p. 38 (a. 1411): ad instanciam Johannis ... molendinatoris de s-o Cracoviensi. *Ita saepius. KP*

[**SUB-CELLARARIUS**] s. **SUBCELLERARIUS**, -ii m. *(w klasztorze) zastępca piwnicznego, szafarza; (in monasterio) vicarius cellarii, cellae penariae praepositi* ArHist IV p. 224 (a. 1288): huius facti testes ... sunt ... fratres Hertwicus prior ... Johannes cellerarius ... Volkmarus s-us. PommUrk III p. 151 (a. 1292): testes huius rei sunt Wislaus custos ... frater Heinricus cellerarius et frater Gotfrydus s-us. *KP*

SUB-CELLARIUS, -ii m. *(w klasztorze) zastępca piwnicznego, szafarza; (in monasterio) vicarius cellarii, cellae penariae praepositi* KodMp II p. 55 (a. 1234): hec autem sunt nomina fratrum ... Viadrus prior ... Theobaldus s-us, Johannes infirmarius. *KP*

SUBCELMUM cf. **SUBCAELUM**

SUBC... cf. **SUCC...**

SUBCINERICIUS, -a, -um F. Th. Bl. S. B. N. **1.** *panis chleb pieczony w popiele, podpłomyk; in cinere calido coctus. Glossa Pol. Gloss. III p. 44 (saec. XV): invenit ad caput panem s-um, «podpłomyk» (alluditur ad Vlg. 3 Reg. 19,6).* **2.** *(o kolorze) popielaty; (de colore) cinereus* THOM. Med. p. 219: in omni specie ydropisis ... praecedat urina alba, spissa et obscura cum quadam perturbatione cum livido et s-o colore. *KP*

SUB-CITRINUS, -a, -um L. *żółtawy; helvus* THOM. Med. p. 93: bibat vinum album vel s-um vel rubeum clarum. *Ib.* p. 233: melancholia ... facit urinam citrinam vel s-am. *Ib.* p. 427: urina in hac febre est s-a et spissa. *Ita saepius. KP*

SUB-CLAUSTRALIS, -e *przyklasztorny, należący do klasztoru; qui ad claustrum (cf. s.v. II 4) pertinet* AGZ IV p. 5 (a. 1533): incolae conventuales quattuordecim dies quolibet anno laborare in predio s-i, alias «na wzorze», tenebuntur. *KP*

SUB-CLAVIGER, -i m. *zastępca urzędnika gospodarczego w klasztorze, szafarza; vicarius clavigeri, i.e. cellae penariae praepositi in monas-*

terio KodTyn p. 116 (a. 1354): actum in monasterio ... praesentibus religiosus viris ... fratre Iohanne capellano ... fratre Matthia s-o. StPPP XI p. 688 (a. 1463): presentibus ibidem religiosus ... Joanne s-o eiusdem monasterii ac Simone ... plebano. *KP*

SUB-CLIENTULUS, -i m. *iur. strona w sądzie, klient adwokata, oskarżony broniony przez rzecznika; pars in iudicio agens, reus, cuius causam patronus defendit* AGZ XV p. 100 (a. 1469): ministerialis ... recognovit, quia arestans equum ... apud ... dominam Elizabeth Gologorska, quem recepit generoso Ivraschek Frederici de Leopoli s-o suo, eidem Gologorska pro eodem equo ad diem hodiernam terminum dedit.

SUBCOCUS cf. **SUBCOQUUS**

SUB-COLLECTOR s. **SUCCOLLECTOR**

s. **SUCCOLLECTOR**, -oris m. Dc. B. L. K. O. **I.** *eccl. zastępca kolektora papieskiego, poborcy opłat składanych na rzecz Stolicy Apostolskiej; tributorum, quae pro Sede Apostolica solvi solebant exactoris vicarius* *KodWp II p. 386 (a. 1325): Apostolice Sedis nuncios ... ad ... colligendum et recipiendum per se ac s-es ... decimam antedictam ... duximus deputandos. Lites I p. 281 (a. 1339): denarium ... recolligere et recipere ab ... collectoribus et s-bus domini nostri pape. *Ita saepissime. Constr.: a. sq. gen., cf. supra 26 et PrSłow p. 404 (a. 1358): collectores seu s-es illius episcopi presentibus absoluit in perpetuum. b. sq. in c. abl. MPVat IX p. 51 (a. 1374): s-or in Zagrabia erat infirmus ad mortem. AKapSąd II p. 79 (a. 1430): Petrus ... s-or in diocesi Poznaniensi per ... Jacobum ... collectorem denarii s. Petri ... deputatus.*

II. *zastępca poborcy danin składanych władcy; vectigalium exactoris a principe vel rege constituti vicarius* KsgPozn p. 189 (a. 1430): coram nobis consilibus Poznaniensibus ... Nicolaus Divida ... s-or pecuniarum regalium exaccionalium, alias «poradlnę» ... et procurator causarum ... regis Polonie ... personaliter constitutus eqs. *KP*

[**SUB-COLLECTORIA**] s. **SUCCOLLECTORIA**, -ae f. L. K. O *eccl. officium urzędu zastępcy kolektora papieskiego; munus subcollectoris (cf. s. v. I) *Theiner I p. 751 (a. 1382): omnes ... collectores et succollectores ac receptores provenituum Camere Apostolice ... revocantes ipsosque a collectorie ac s-e ac receptorie officiis ... totaliter amoventes. *Dogiel V p. 155 (a. 1482): commissiones super huiusmodi collectorie, receptorie, s-e officiis ... factas. Ita saepius. KP*

SUB-COLLECTURA s. **SUCCOLLECTURA**, -ae f. *eccl. tantummodo in iunctura officium subcollecturae urzędu zastępcy kolektora papieskiego; munus subcollectoris (cf. s. v. I) AKapSąd II p. 93 (a. 1434): venerabilis dominus B. ... suc-*

colector denarii s. Petri ... asseruit sibi scriptam litteram fuisse per ... Nicolaum Gramis ... nuper in collectorem factum ... per quam ipsum nomine suo in eodem officio s-e habere affectat renunciavitque dominus B. ... eidem officio s-e huiusmodi. *N. wskazuje się prowincję podatkową, tj. diecezję pozostającą kompetencji określonego kolektora; indicatur provincia i. e. dioecesis, ad quam potestas subcollectoris pertinet* DŁUG. Op. p. 632: praecoccupabo hominem, ut praeter te ... nemo officium s-ae Wratislaviensis consequatur (cf. CodEp I 2, p. 245, ubi tamen textus corruptus videtur). Cf. COLLECTORIA I 2. KP

[SUB-COLO] s. SUBCOLLO, -are *brać na barki, nieść na ramionach; se onerare, in umeros tollere* DŁUG. Hist. III p. 320 (= V p. 345 ed.nov.): ad vehiculum impositus rex per milites certatim redas subeuntibus et vicissim s-bus usque ad monasterium ... vehebatur. KP

SUB-COMMISSARIUS, -ii m. L. *zastępca pełnomocnika, wysłanego do rozpatrzenia jakiejś sprawy; vicarius eius, cui causa cognoscenda commissa erat* Lites III p. 19 (a. 1414): per ipsas partes hincinde electum ... compromissorem delegatis sive subdelegatis et s-is iudicibus ad videndum ... et diffiniendum omnia et singula premissa. SSrSil I p. 400 (a. 1482): misit quoque ad nos ... s-us magister Gregorius plebanus Numburgensis ... nuncium suum cum transsumpto bulle. KP

SUB-CONDUCTRIX, -icis f. *kobieta wynajmująca od innej osoby rzecz uprzednio już wynajętą; femina, quae rem ab aliquo prius redemptam conducit* LibProscr p. 130 (a. 1366): receperunt violenter unam mulierem hospitam, s-em domus et duxerunt sub castrum. KP

SUB-CONSERVATOR s. SUCCONSERVATOR, -oris m. Dc. L. W. I. *eccl. zastępca sędziego wyznaczonego do bronienia czyichś praw (zwl. klasztoru); vicarius iudicis ad alicuius (praec. monasterii) iura tuenda dati* Dogiel V p. 83 (a. 1387): Berhardus ... iudex et s-or una cum ... nostris in hac parte collegis a reverendissimo in Christo patre ... Friderico ... deputatus. KodWp X p. 27 (a. 1436): cancellarius et canonicus ecclesiae Wratislaviensis, iudex et s-or iurium et privilegiorum ... fratrum hospitalis ordinis sancti Joannis.

II. *zastępca stałego stróża praw, wolności i przywilejów uniwersytetu krakowskiego; iurium, libertatum et privilegiorum universitatis Cracoviensis custodis perpetui vicarius* KodUJ II p. 247 (a. 1465): pro qua poena coram s-e privilegiorum dicti studii nos responsuros obligamus tenore praesentium mediante. *Theiner II p. 170 (a. 1471): Nicolaus Spiczmiri de Cracovia ... s-or ... iurium et privilegiorum alme universitatis studii Cracovien-

sis. *Ita saepius. Ad rem, cf. K. Morawski, Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego II, p. 367–370.* KP

SUB-CONSUSO, -ere, -ui, -utum *podszycić; subsuere* AGZ XVIII p. 244 (a. 1481): subam marduream adamasko s-tam ad ipsam ... tanquam ad filiam devolutam. DokArchWeg IV p. 177 (a. 1517): vestes sunt abstracte, videlicet subducta, alias subka «krolyky» i. cuniculis s-ta. KP

SUB-CONTINENTIA, -ae f. *dodana, dodatkowa treść (w dokumencie); argumentum additum (in litteris)* StPPP VII p. 215 (a. 1544): contractus personalis moritur semper cum persona contrahente, simul praesertim cum illud privilegium contractuale nullibi in s-is extenditur ad consanguineos contrahentium. KP

SUB-CONTRARIE *adv. log. w sposób podprzeciwny; modo subcontrario (cf. s.v. subcontrarius)* BYSTRZ. AnalPr fol. m III^a: si ambe premissae sunt vniuersales, syllogismus est ex oppositis contrarie, sed si altera est particularis, talis syllogismus est ex oppositis contradictorie et non ex oppositis contrarie vel ex oppositis s-e. *Ib.* fol. m IV^b: ex quo sequitur, quod ex premissis subalterne vel s-e oppositis non fit talis syllogismus. WROCL. Dial. fol. B IV^a: quedam propositiones opponuntur contrarie, quedam s-e, quedam contradictorie et quedam subalterne. KP

SUB-CONTRARIOR s. SUCCONTRARIOR, -ari W. *log. być podprzeciwnym, stanowić częściowe przeciwieństwo; contrarietatem nisi ex parte continere* BYSTRZ. Log. fol. h VI^b: ad confirmationem dicitur negando antecedens pro prima parte, licet enim inesse et non inesse contradicant, non tamen contingit inesse et contingit non inesse, sed s-antur. *Ib.* fol. z VII^a: quantum ad proprietates totius propositionis aut extremorum propositionis patet primo, quia particularis alicui s-atur et uniuersalis nulli contrariatur. WROCL. Dial. fol. C IV^a: similiter disiunctiua affirmatiua contradicit disiunctiue, negatiue et s-antur copulatiue, negatiue et subalternantur copulatiue, affirmatiue. KP

SUB-CONTRARIUS s. SUCCONTRARIUS, -a, -um B. L. W. *log. podprzeciwny, dotyczący częściowego przeciwieństwa, stanowiący częściowe przeciwieństwo; ex parte contrarius, ad aliquid nisi ex parte contrarium pertinens* GŁOG. Porph. fol. t III^a: oppositio propositionum categoricarum est triplex, scilicet contraria, contradictoria et s-a. BYSTRZ. Log. fol. s II^b: oppositio subalterna et oppositio s-a sunt modi oppositionis. *Ita saepius. Praec.* propositio: GŁOG. Anal. fol. BB VI^b: iste *propositiones* ... sunt due s-e. BYSTRZ. Log. fol. z II^b: s-e *propositiones* vero dicuntur, in quibus enunciatur idem predicatum affirmatiue et negatiue de eodem subiecto vniuersali non vniuersaliter sumpto. *Ita saepius.* KP

[**SUB-COQUUS**] s. **SUBCOCUS**, -i m. Dc. L. *pomocnik kucharza; coqui adiutor* StPPP I p. 222 (a. 1368): item coco quatuor grossos, item s-o duos grossos. KP

SUBCORTICO, -are, -avi (sub et cortex) 5 *obedrzeć korę z drzewa od dołu pnia; arborem cortice ab inferiore parte denudare* StPPP II p. 829 (a. 1480): pro eo, quia ... s-sti, alias «podlupylesz», ipsis fratribus triginta et duas quercus fructiferas. KP

SUB-CROCEUS, -a, -um *barwy szafranu, żółtawy; croceo colori similis* THOM. Med. p. 191: signa *oppilationis hepatis* sunt urina multum tincta cum spuma s-a aut viridi. KP

SUB-CULCITRA, -ae f. *kołdra, pierzyna; opertorium, stragulum* KsgJan p. 649 (a. 1483): 15 dedi 5 florenos ad unam sthukam purpure ... ad s-am, alias «pothkoldrą», domini ducis. KP

SUB-CURIALIS, -e *dworski, podlegający dworowi; curialis, qui sub potestate curiae (cf. s.v. II) est* AGZ VI p. 80 (a. 1463): domina ... 20 Johanni subiudici ... quinquagentas marcas in medietate supradictarum villarum et in tota curia ... et piscina s-i ... inscribit. KP

SUBCUS cf. **SUBSCUS**

SUB-CUSTODA, -ae f. *zastępczyni zakonicy opiekującej się wyposażeniem kościoła; ea, quae vices praefectae sacrario apud moniales gerit* KodPol II p. 862 (a. 1436): de unanimi consensu ... sororum nostrarum Margarethe ... priorisse ... Helenae custode, Catharinae s-e. KP

SUB-CUSTODIA s. **SUCCUSTODIA**, -ae f. *eccl. urząd i beneficium zastępcy kustosza; dignitas ac beneficium vicarii custodis* KodMp I p. 162 (a. 1303): unanimi consensu ... Johannes ... episcopi ... et iuxta deuocionem ... fratris nostri ... 30 custodis ... ius s-e nouum creauimus. MPVat I p. 237 (a. 1327): subcustos de proventibus s-e sue ad II marcas et VI scotos extimatis ... solvit III scotos et VI denarios. Ita saepius. KP

SUB-CUSTODIO, -ire *mieć oko na (kogoś), obserwować, śledzić (kogoś); attendere, observare (aliquem)* AKapSąd II p. 432 (a. 1469): fui in domo dicte virginis non causa furandi vel occidendi, sed eam s-ndo tanquam suspectam et inhonestam ... que sub clipeo virginitatis occultat sua meretricia. KP

SUBCUSTOS s. **SUCCUSTOS**, -odis m. Th. S. Dc. B. L. N. K. I. *zastępca strażnika czuwającego nad bezpieczeństwem w mieście; partes vigilis urbani gerens* ŻydKra p. 23 (a. 1312): Gerassius civis Cracouiensis ... Swantoslao s-i Cracouiensi ortum ... resignavit. KsgRachKr p. 150 (a. 1341): in eodem iudicio resignavit Martinus s-os domum suam. II. *eccl. zastępca kustosza, pralata kapituły katedralnej; vicarius custodis, praelati in capitulo ecclesiae cathedralis* KodMp II p. 21 (a. 1210): 55

sunt autem hij per quos facta est ... *privilegiorum innouatio* ... Vincentius ... episcopus ... Nicolaus custos, Henricus s-os. DyplMog p. 7 (a. 1228): praepositus sancti Michaelis ... Troianus canonicus, Petrus s-os et alii plures. Ita saepissime. KP

SUB-CUSTRIX, -icis f. *zastępczyni zakonicy opiekującej się wyposażeniem kościoła klasztornego; quae vices praefectae sacrario apud moniales gerit* CodSil I p. 92 (a. 1410): constitute personaliter honorande et religiose ... Barbara custrix, Margaretha s-x. KP

SUBCUTANEUS, -a, -um (sub et cutis) *podskórny, znajdujący się pod skórą; intercus, subtercutaneus* THOM. Med. p. 462: pars illius fumi pervenit ad exteriora et ibi per fumum illum dissolvitur fleuma vitreum s-um et non calefit. *Ib. infra* lipparia ... fit autem ex colera s-a putrefacta. Ita saepius. KP

SUB-DAPIFER s. **SUBDAPIFFER** s. **SUBDAPIPHER**, -i m. B. [*nom. sg. subdapiferus*: KodPol III p. 337 (a. 1386): Petrus Ssafranecz subdapiferus Cracouiensis. *gen. sg. subdapiferis*: AGZ XIV p. 95 (a. 1443): ad presenciam ... Nicolai ... subdapiferis Leopoliensis. *Ib.* p. 375 (a. 1453): Mathias ... servitor ... subdapiferis Leopoliensis. LibLub p. 74 (saec. XV): comemoratio Dzirconis subdapiferis.] *podstoli, urzędnik dworski doglądający stołu władcy lub dostojnika (duchownego lub świeckiego), później dygnitarz ziemski; officialis aulae principis vel potentioris viri (ecclesiastici vel saecularis), postea magistratus regius vel terrestris, qui dicebatur* KodPol I p. 25 (a. 1221): huic dacioni interfuerunt ... Abraham subpincerna, Boguslaus s-er. KodKKr I p. 18 (a. 1224): Michael ... s-er, Clemens subagazo. *Ib.* p. 19 (a. 1224): Boguslav subpincerna, Bruz s-er. Ita saepissime. *Glossa Pol.* TPaw IV p. 398 (a. 1419): Woyslaus s-er, «potstole».

Definitur a. sq. gen. KodMp I p. 95 (a. 1269): Niculone s-o Sandomiriensi ducis. ArHist VIII p. 468 (a. 1412): Dobek ... s-er terre Dobrinensis. ZrWaw III p. 80 (a. 1519): Joannes ... s-er regie maiestatis. **b. sq. adi.**, v.gr. Brestensis (AKapSąd II p. 162, a. 1449; *ib.* III p. 285, a. 1505), Calissiensis (KodWp II p. 9, a. 1288; RotKal p. 151, a. 1407 *et saepius*), Sandomiriensis (*cf. supra* 39 *et* IurMas I p. 12, a. 1351 *et saepius*), Wladislaviensis (RotPozn p. 81, a. 1393; AKapSąd II p. 27, a. 1417). KP

[**SUB-DAPIFERA**] s. **SUBDAPIFFERA**, -ae f. *podstolina, żona podstolego; subdapiferi uxor* PP III p. 152 (a. 1447): ad iudicium venit ... Anna ... relicta olim nobilis subdapifferi (*ed. subafferi*) et recognouit eadem domina s-a (*ed. subaffera*), quia eqs. KP

SUBDAPIFERATUS, -us m. *urząd podstolego; munus et officium subdapiferi (cf. s.v.)* Tom.

XV p. 878 (a. 1533): vacante nunc s-u Cracoviensi per obitum domini Petri Chleviczki. *KP*

SUBDAPIFF... *cf.* **SUBDAPIF...**

SUBDAPIPHER *cf.* **SUBDAPIFER**

SUBDARIUM *cf.* **SUDARIUM**

SUB-DEFERO, -rre *nosić ze sobą, przy sobie* (prawdopodobnie pod pachą); *secum portare, penes se habere* (verisimiliter sub brachio tenere) VKyng p. 698: ex consuetudine devocionis sue calceamento non utebatur *s. Kynga* et cum confessor suus sibi preciperet, ut calceos deferret, ipsa predictos calceos s-bat (*cf.* VHedv p. 531: nurus eius *sc. s. Hedvigis* rogavit ... confessorem ipsius, ut eam cogeret ... induere calcios et portare; illa mandato accepto ... calceos ... ferebat sub brachio). *KP*

SUB-DELEGATIO *s.* **SUBDELEGATIO**, -onis *f.* S. B. L. K. O. W. *iur.* **I.** *dokument zawierający przekazanie pełnomocnictw* (zwł. w zakresie władzy sądowniczej); *litterae quibus potestas* (*praec. iudicandi*) *ad alterum deferretur* PommUrk VII p. 144 (a. 1327): tenor autem secunde littere ... talis est, qualis habetur in priori s-e, cui annectuntur hec sequencia. Dogiel V p. 86 (a. 1387): vobis ... committimus vices nostras plenarie ... ipsumque transumptum una cum s-e nostra praesenti. *Ita saepius.*

II. *przekazanie komuś pełnomocnictw* (zwł. w zakresie władzy sądowniczej); *actus vel effectus potestatem* (*praec. iudicariam*) *ad alterum deferendi* AGZ IV p. 53 (a. 1407): Iohannes ... nec nostram iurisdictionem nec eciam s-em ... consentire voluit. KodKKr II p. 320 (a. 1407): subdelegamus *praefatum dominum* in causis eiusdem *monasterii* tamdiu, quousque ... vices nostras et ... s-em duxerimus reuocandas. *Ita saepius.* *Praec. in iunctura subdelegationis litterae:* KodWp VII p. 223 (a. 1403): cum dictis nostris s-is literis comparentibus dictus magister ... responderi postulavit. PETR. WYSZ Spec. p. 225: Paulus ... litteras commissionis seu s-is ... archiepiscopi ... presentavit. *Ita saepe.* *Syn. commissio* (*ut supra*), *remissio* (KodUJ II p. 223, a. 1463). *Constr. ad I-II: a. sq. gen.* AKapSąd II p. 129 (a. 1440): commissio ad causam unus fertur, s-o cause unus. ArPrawn I p. 185 (saec. XVI): s-o commissionis pape. **b. sq.** *adversus et contra:* DokArchWęg II p. 2 (a. 1451): quatenus ... litteras citacionis ... vel s-is contra et adversus supradictos ... dare ... dignaremur. **c. sq.** *in c. acc.* CracArt suppl. II p. 119 (a. 1440): Paulus probabit de s-e altera in personam ... episcopi Wladislawiensis per episcopum Cracoviensem. **d. sq.** *per, cf. supra 50.* *AL*

SUBDELEGATORIUS, -a, -um (sub *et* delegatus) H. O. W. *iur.* *litterae dokument zawierający przekazanie pełnomocnictwa; i. quibus alicui potestas agendi nomine alterius datur* DokArchWęg III

p. 220 (a. 1496): litteras succonservatorias sive s-as per prefatum dominum conservatorem principalem ... sigillatas ... noveritis nos recepisse. *AL*

SUB-DELEGATUS, -a, -um B. L. K. O. W. *iur. t.t. I.* *iudex pełnomocnik sędzię oddelegowany do rozpatrzenia jakiejś sprawy; i. cui causa cognoscenda a iudice subsequenter est commissa* KodMp II p. 219 (a. 1310): Iohannes ... episcopus et ... frater Balduinus ... iudex s-us a domino Nicolao ... clauem ... rapere iusserunt. Lites (Ch.) p. 9 (a. 1320): coram quocumque alio iudice seu iudicibus ab ipsis s-o vel s-is ... Phylippum ... et Sbsychonem ... cappellanos nostros facimus. *Ita saepe.* *N. iudicium* KodUJ I p. 172 (a. 1432): quatenus ... s-o ad hoc specialiter iudicio praesidentibus, constitutus personaliter providus vir Bernhardus eqs. *Syn. remissarius* (KodUJ II p. 228, a. 1463), specialiter deputatus (PETR. WYSZ Spec. p. 225; KodWp X p. 27, a. 1436). *Constr. sq. ad: DokListPł I p. 76 (a. 1382): Nicolaus ... iudex ad infrascripta auctoritate apostolica s-us. Cf. supra 15.*

II. *subst. subdelegatus, -i m. pełnomocnik osoby wysłanej przez władzę kościelną do rozpatrzenia jakiejś sprawy; qui vices magistratus ad causam cognoscendam auctoritate ecclesiastica missi gerit* *KodKKr I p. 35 (a. 1247): indulgemus, ut nullus delegatus sedis apostolice uel delegati s-us eiusdem ... sententiam ualeat promulgare. KodWp VII p. 129 (a. 1403): graciam ipsam ... ac dictas litteras apostolicas ... collacioni nostre et collegarum nostrorum ac eorum nostrorumque s-orum ... intinavimus. *Ita saepe.* *Constr. sq. in c. abl.* ZabDziej II p. 137 (a. 1484): licet in eadem causa s-us erat. *AL*

SUB-DELEGO, are, -avi, -atum S. L. H. N. K. O. W. *iur. I.* *aliquid alicui: przekazywać komuś pełnomocnictwa w powierzonej sobie sprawie, cedać sprawę wraz z pełnomocnictwami na kogoś innego; ius potestatemque ad aliquid perficiendum vel disceptandum sibi prius commissum alteri tradere.* *Praec. 1.* *causam:* *PommUrk VII p. 402 (a. 1232): cui *episcopo* supradictus Otiniensis causam totaliter s-erat memoratam ... archidiacono Arusiensi vices suas illicite committebat, cum subdelegatus alii causam de iure s-re non possit. KodWp VII p. 223 (a. 1403): cumque nos ... decisioni eiusdem cause nequiverimus interesse, honorabili ... canonico Gneznensi ipsam causam ... vigore eiusdem nostre commissionis a *papa receptae* s-erimus. *Ita saepe.* *Item executionem litterarum* (AGZ IV p. 53, a. 1407), *receptionem et examen testium* (KodUJ II p. 222, a. 1463) *sim. Syn. et iuxta positum committere* (KodUJ II p. 222, a. 1463; DokPaul II p. 261, a. 1493). **2.** *vices suas:* KodWp II p. 59 (a. 1292): quia nos *archiepiscopum* sepius elongatos ... abbatissa cum suis sororibus commode non possunt

requirere, vobis ... vices nostras s-amus. Lites I p. 35 (a. 1320): cum domino Nicolao ... archiepiscopus iudex vices suas s-verit ad diffinitivam sententiam ... proferendum. *Ita saepius. Constr. ad 1-2: a. sq. dat., cf. supra 1538,41 et 1538,46. Ita saepe. b. sq. ad cf. supra 3. c. sq. in c. acc. AKapSąd II p. 90 (a. 1433): ipsa causa per ... archiepiscopum in tui personam ... sit s-ta. d. sq. per: KodUJ II p. 222 (a. 1463): vobis ... receptionem et examen ... testium ... committimus ... et s-amus per praesentes.*

II. aliquem: *ustanawiać kogoś pełnomocnikiem w powierzonej sobie sprawie, cedować na kogoś otrzymane wcześniej pełnomocnictwa w jakiejś sprawie; iure potestateque ad aliquid perficiendum vel disceptandum sibi prius commissum alium instruere* KodKKr II p. 320 (a. 1407): cui quidem domino officiali committimus vices nostras et eundem ... s-amus in causis eiusdem *monasterii*. ZabDziej II p. 464 (a. 1488): *idem* renunciando onus procuracionis ... Nicolaum ... loco sui substituit et s-vit in causa et causis. *Ita saepe. Syn. subdeputare* (CulmUB p. 594, a. 1496), substituere (ZabDziej II p. 464, a. 1488). *Constr.: a. sq. in c. abl., cf. supra 18. b. sq. quoad: CulmUB p. 594 (a. 1496): ipsumque ad hoc subdeputare et quoad absolutionem huiusmodi s-re ... dignaremur. Cf. SUBDEPUTO.* *AL*

SUB-DEPENDEO, -ere, -ndi, -nsum (*o pieczęci*) *być przywieszonym, zwisać; (de sigillo) apponi, suspensum esse* KodWp X p. 39 (a. 1436): sigillo ... in cordula sericea ... s-nti. *Cf. SUBAPPENDEO, SUBIMPENDEO.* *AL*

SUB-DEPUTO, -are, -avi, -atum L. H. O. W. **I.** *wyznaczać kogoś jako zastępcę w powierzonej sobie sprawie, oddelegowywać kogoś do czegoś; aliquem ad aliquid perficiendum sibi prius commissum designare, delegare aliquem* KodMaz(L) p. 150 (a. 1403): nos Albertus ... commisarius byenalis decime ... subdelegatus sive s-us per ... episcopum Posnaniensem ... principalem collectorem huiusmodi ... decime. Lites II p. 283 (a. 1413): coram vobis ... magistro Benedicto ... subdelegato sive commissario per ... regem Romanorum s-to ... articuli infrascripti ... dantur. *Ita saepius. Constr. sq. ad: CulmUB p. 594 (a. 1496): fuimus ... requisiti ... quatenus ... ipsum ... ad hoc s-re ... dignaremur. Cf. SUBDELEGO.*

II. subst. subdeputatus, -i m. *zastępca osoby wyznaczonej do załatwienia jakiejś sprawy; legatus, qui nomine eius, cui aliquid perficiendum est commissum, agit* Lites III p. 19 (a. 1414): deputatis sive subdelegatis vel s-is dans ... dictis suis procuratoribus ... pro et super premissis ... plenam ... facultatem ... coram ipso domino rege comparendi. *AL*

SUB-DESPERO, -are, -avi, -atum *tracić nadzieję, zważyć; spem deserere, dubitare* Tom. XII

p. 288 (a. 1530): interim autem quosdam ... terret, ut s-emus, nonnumquam etiam terret ... totius negotii tam dissidiosa utrinque extremitas. *AL*

SUBDIACONALIS, -e Th. Bl. S. B. K. W. *eccl. właściwy dla subdiakona; subdiacono (cf. s.v.) aptus, ad subdiaconum pertinens* *Theiner I p. 332 (a. 1330): dudum in minoribus existens ordinibus per ignorantiam ... vestibus seu paramentis s-bus indutus ... epistolam legisti solempniter. *AL*

SUBDIACONATUS s. **SUBDYACONATUS**, -us m. Th. Bl. S. B. L. H. Ha. N. K. *eccl. godność subdiakona, subdiakoniat; subdiaconi (cf. s.v.) munus atque officium. Praec. in iuncturis subdiaconatus gradus* (*KodKKr II p. 289, a. 1403; KodMp IV, a. 1435 et saepe), ordo (KodWp II p. 486, a. 1336; DŁUG. Hist. III p. 496= VI p. 192 ed.nov. et saepe). *Locut. in subdiaconatus ordine vel in subdiaconatu constiterere* (*KodWp II p. 486, a. 1336; KodWp VIII p. 123, a. 1419 et saepius), aliquem ad gradum subdiaconatus vel subdiaconatum promovere (PETR. WYSZ Spec. p. 237; KodMp IV p. 297, a. 1435 et saepius). *AL*

SUBDIACONUS s. **SUBDYACONUS**, -i m. F. Th. Bl. S. B. L. A. H. Ha. K. O. W. *eccl. subdiakon; qui uno gradu diacono inferior est. N. in locut. in subdiaconum ordinare* (*KodWp I p. 57, a. 1207) et subdiaconum ordinare (VisitByt p. 94). *AL*

SUBDIALIS, -e *znajdujący się pod gołym niebem; sub dio positus.* *AL*

SUBDICIO cf. **SUDITIO**

SUBDILITAS cf. **SUBTILITAS**

SUBDILUVIATIO s. **SUBDILUVIACIO**, -onis f. (subdiluvio) *zatopienie, zalanie wodą; inundatio, actus sub aqua submergendi* AGZ XVIII p. 217 (a. 1480): quam s-em dictorum obstaculorum, alias «ktorym zatopyenym yasow rzeczonych», ministeriali ... obduxit ... et est protestatus. *Ib.* p. 255 (a. 1483): quam s-em dictarum navium et molendini ipse Nicolaus ministeriali obduxit. *Ita ib. saepius.* *AL*

SUBDILUVIO, -are, -avi, -atum (sub et diluvium) *zatapiać, zalewać wodą; inundare, submergere sub aqua* AGZ XVIII p. 79 (a. 1474): vos fecistis aquam predicti fluvii et s-astis, alias «poththopylyscze», molendinum in villa Conyvszky. *Ib.* p. 215 (a. 1480): naves ... in quibus rote molendini ipsius currebant s-erunt, alias «zatopili». *Ita ib. saepius.* *AL*

SUB-DISTINCTIO s. **SUBDISTINCCIO**, -onis f. F. Th. Bl. L. W. **I. rhet. et gram. zawieszenie zdania, krótka przerwa, pauza w tekście, także znak interpunkcyjny, oznaczający tego rodzaju pauzę; pronuntiationis termini brevis suspensio, item nota suspensionem talem significans. II. phil. kolejne, dodatkowe rozróżnienie; discretio priorem discretionem consequens** KOK. Quaest. p. 86: generatio

substantialis capitur dupliciter, uno modo proprie ... alio modo communiter ... ex ista s-e respondetur ad quaestionem (cf. *ib. supra* p. 84: generatio est duplex: quaedam substantialis, alia accidentalis). *AL*

SUB-DISTINGUO, -ere, -xi, -ctum F. Th. Bl. L. K. O. W. *dzielić dalej, dokonywać kolejnych rozróżnień; ultra discernere, partes minores in toto disiungere* HESSE Matth. VI p. 235: alii autem s-erunt quartam aetatem a Moysse usque ad David regem. STOB. Aret. fol. c 2^a: hec enim est secunda consideratio scientie moralis quam eciam s-amus in sex particularis. *AL*

SUBDITAS, -atis f. Th. W. *poddaństwo; status subditi* MonStp I p. 430 (a. 1598): animadversioni committere dignatus est ... personas in regali s-e Leopoliensi residentes. *AL*

SUBDITE *adv.* (subditus) Bl. *jak poddany, w sposób uniżony; modo subditi, humiliter* Dogiel IV p. 304 (a. 1541): licet Regiae vestrae Majestati ... promissionem ... implendo s-e respondiissem. *AL*

SUBDITICIUS, -a, -um F. Th. B. *dotatkowy; additicius, extraordinarius* Tom. VI p. 244 (a. 1523): rege non advertente, interposuerunt *Bohemi* quendam articulum s-um, qui continebat, ut *eqs.* *AL*

SUBDITIO s. **SUBDICIO**, -onis f. F. Th. Bl. L. W. I. *poddanie się, poddaństwo, podległość, podporządkowanie; actus subdendi, subiectio, servitus.* N. **a.** *iur. oddanie w porękę (dóbr); actus (bona) in fideiussoriam dandi* NieznPrChełm p. 236–238: cum aliquis ... fideiussor pro alio homine ... extiterit cum s-e bonorum suorum. **β.** *zobowiązanie przyjęte na czyjąś prośbę; obligatio qua aliquo rogante aliquis se obligat* AGZ IX p. 128 (a. 1486): petiverunt ... nos ne aliquando talis s-o eis nocuerit ... ut daremus eisdem litteram, recognoscentes taliter, prout se res habuit. *Constr. sq. gen., cf. supra 32 et AAlex* p. 174 (a. 1502): nisi sicut vestra ... maiestas esset in s-e et in captivitate ipsius. **II.** *dotatek; additio* StPPP II p. 213 (a. 1416): Petrus ... XXX debiti principalis et XXX s-is marcas ... jure acquisiuit. *KsgMaz* II p. 126 (a. 1425): eandem notam idem Witus cum s-e et vigore ipsi Swalnthoslaocomisit. *Ib.* p. 134 (a. 1425): istam notam *Laurentius* sibi *Stephano* comisit ... cum s-e (cf. *ib. infra* cum s-bus). *AL*

SUBDITOR, -is m. (subditus) *poddany; subditus, subiectus* CodVit p. 346 (a. 1416): prorogacionem earum *treugarum* inter nos ... ac ... Withowdum ... et ipsius terras, eiusque coadiutores et s-es ... ordinamus ... constanter duraturam. *AL*

SUBDITUS s. **SUBDICTUS**, -a, -um m. F. Th. Bl. S. B. L. A. H. Ha N. K. O. W. I. *part. perf. loco. adi.* **1.** *podległy czyjejs władzy, poddany komuś; in imperium alicuius redactus, subiectus et obnoxius*

alicui *KodMp I p. 62 (a. 1258): concedendi fratribus tui ordinis tibi s-is licenciam accedendi ad fenestram parlatorij ... tibi ... concedimus facultatem. ChrOl p. 325 (saec. XIV): quibus ad comoda sibi s-orum fuit intentus magister. *Ita saepius.*

2. *podlegający, podporządkowany czemuś, ulegający czemuś, wystawiony na działanie czegoś; alicui rei subiectus, parens* ArHist XI p. 149 (saec. XIII): omnis anima potestatibus sublimioribus s-ta sit regi quasi precellenti. AH IV p. 147 (saec. XV): sub annis pueritiae s. *Hedwigis* Dei timore s-a cor gerit innocentiae devotioni dedita. *Ita saepius. Constr. ad 1–2: a. sq. dat., cf. supra 11. c. sq. cum: ArHist XI* p. 165 (saec. XV): sit tibi semper rex cum timore s-us. **d. sq.** in *c. abl.* Dogiel I p. 430 (a. 1535): suae dilectioni obligati sint et in fidelitate s-i. **e. sq.** secundum: KomPolit p. 193 (a. 1433): alius *servus est* voluntarius, et est qui alteri secundum propriam voluntatem est s-us.

3. *pokorny, uległy; humilis, obsequens, submissus* RFil XXV p. 147 (saec. XV ex.): s-i, «podtulny», estote. *Tom. II p. 279 (a. 1513): nobis non aliter licebit, quam ut papali sanctitati s-am obedientiam prestare. Dogiel IV p. 304 (a. 1541): s-a et amica mea petitio est.

4. *iur. marca, pecunia będący przedmiotem zobowiązania, roszczenia; quae debetur, quam quis solvere obligatur* (cf. *supra VI 123,23 sqq. et VII 215,20 sqq. et s. v.* poddane pieniądze *Słownik staropolski VI* p. 235). StPPP VIII p. 34 (a. 1381): terminum ... pro XL marcis de s-a pecunia. *Ib.* p. 68 (a. 1382): contumax contra Victorem ... pro XV marcis s-is. *Ita saepius. Glossa Pol.* StPPP II p. 401 (a. 1434): Nicolaus *pronuntiatur* contumax ... pro sex marcis certe pecunie et XX marcis s-is, alias «poddanich».

II. *subst. 1. subditus, -i m. poddany, podwładny, także: podopieczny; homo imperio alicuius subiectus, etiam: curae alicuius commissus* KodWp I p. 131 (a. 1233): ut omnia ... ut in antiquis canonibus ... promulgata sunt ... ab omnibus nostris s-is ... observentur. *KodKKr I p. 49 (a. 1253): ut non minus ... deficientibus quam proficientibus s-is se s. *Stanislaus* claris indicijs ostenderet esse matrem. *Ita saepe. Praec. eccl.* KodWp II p. 394 (a. 1326): si nos *archiepiscopus* ... quempiam ... excommunicationis sententia duxerimus innodandum ... ipsum faciant in ecclesiis ... per suos s-os excommunicatum publice nunciari. AKapSąd II p. 60 (a. 1425): ea, que ad s-orum spectant profectum salutarem pyo amplecti affectu. *Ita saepius. Distinguitur* maior et minor (CorpJP III p. 100, a. 1509; Tom. VII p. 145, a. 1524). *Syn. et iuxta posita* kmetho (ArPrawn VIII p. 107, a. 1411; AKapSąd III p. 153, a. 1511), servus

(StPPP III p. 3, a. 1532), subiectus (DŁUG. Hist. V p. 294 = X p. 329 ed.nov.). *Constr.*: **a. sq. gen.** KodWp II p. 25 (a. 1290): commitentes ... s-is ... terrarum nostrarum ... quatenus ... nostris heredibus ... obtemperent. PommUrk V p. 393 (a. 1318): ad haec s-i predictarum villarum ... astabunt iuvare. *Ita saepius. b. sq. de:* StPPP IX p. 250 (a. 1545): obtulerunt nobis certi oppidani s-ique nostri de Brzozthek quoddam decretum.

2. subdita, -ae *f. podwładna, podopieczna; mulier dicioni alicuius subiecta vel curae alicuius data* ArHist V p. 241 (a. 1332): emittunt *Capuciatas* s-as suas et mittunt in domibus suis. *Ib. infra* prohibent s-is (*ed. subdites*) suis ire ad parrochiam ... nisi habeant ... pedagogas. AKapSąd III p. 51 (a. 1483): plebanus fassus est eandem Barbaram verberasse uti suam s-am. *AL*

SUBDIVIDO, -ere, -si, -sum *F. Th. Bl. S. L. N. W. dzielić dalej, przeprowadzać podpodział; post primam divisionem rursus dividere. Apud nos praec. in textibus phil. Constr.*: **a. sq. in c. acc. b. sq. in c. abl.** HESSE Matth. VII p. 172: dilectio proximi in duobus praeceptis s-itur. *GOST. in Mat-Fil XI p. 134: secunda ratio ... ex his, quae s-untur in littera. AL*

SUBDIVISIO, -onis *f. F. Th. Bl. L. W. I. podpodział, podział w obrębie innego podziału; alia post primam divisio. Apud nos tantummodo in textibus phil. II. rozdawanie, rozdzielanie; largitio, dispensatio, distributio* Tom. XIII p. 105 (a. 1531): exoticas vero et externas monetas omnino prohibitas ... esse volumus ... eo dumtaxat excepto, quia jam in s-em tenuioribus et pro foro satis pecuniarum in denariis minutis et solidis excusum sit. *AL*

SUBDO, -ere, -didi *et -dedi, ditum F. Th. Bl. S. L. A. N. W. [inf. praes. act. subdare: KsgGrWp II p. 240 (a. 1396): fidejubuit Janussius pro ... fratribus ... quod debuerunt sibi Nicolao subdare tres mansus agri. ind. praes. act. I. pl. subdamus: CodEp I p. 102 (a. 1438): subque omnia nos conferimus benevole, exhibemus et subdamus. part. praes. subdans: ArPrawn X p. 431 (a. 1414): promittens ... Dobeslaus ... sub ... honore suo subdans se ... eundem Nicolaum ... pro omni impedimento ... intercedere.]*

I. propr. 1. podkładać, umieszczać u dołu (kogoś lub coś pod kimś lub czymś); subicere, supponere (aliquem vel aliquod alicui vel alicui rei). N. locut. in imagine a. gladio subdere fere i. interficere (cf. supra SUB cum accusativo I 1 β) AnnScr p. 105 (saec. XI): anno Domini Millesimo septuagesimo nono s. Stanislaus gladio s-tus in eadem ecclesia tumulatus est. β. proponować, przedkładać; offerre, ante oculos ponere MARTIN. OP. Serm. p. 352 *nlb.*

digne autem facientibus elemosinam s-itur eterna retributio.

2. dodawać, dołączać, dorzucać (zwl. w mowie lub piśmie); subicere, addere, adicere (praec. dicendo vel in scripto). Constr.: **a. sq. in c. abl. HESSE Matth. V p. 202: continuative s-itur in 18 capitulo eqs. **b. sq. enunt. obi. c. quod:** JAC. PAR. OpIn p. 355: et post ... s-dit, quod eqs.**

II. in imagine 1. poddawać działaniu (czegoś), wystawiać (na coś); obicere, exponere (alicui rei). Constr. sq. iuxta: NIC. BŁ. Serm. II p. 130: tam sapientes quam insipientes ... tam serui quam domini ... s-untur graui labori iuxta conditionem status sui.

2. poddawać, podporządkowywać (komuś, czyjejs władzy itp.), również: pokonywać; subicere, subigere, submittere (alicui, imperio alicuius etc.), etiam: vincere, domare. Praec. refl. PommUrk II p. 81 (a. 1261): voluptatibus spretis iugo se domini perpetuis temporibus s-erunt. Lites I p. 447 (a. 1335): ex necessitate obsidionis se fratrum potencie s-erunt. Ita saepius. N. a. gram. casui połączyć (z przypadkiem); iungere Gramm. p. 156, v. 46: verbula sunt octo, que debes s-re terno casui 'contigit' atque 'licet' etc. **β. fere i. q. zmusić; coercere** AGZ IX p. 99 (a. 1468): census nostros ... ad soluendum ... in manus vestros ... et nulli alii cogimus et s-imus. *Iuncturae selectae* subdere coronae Poloniae (KodUJ I p. 67, a. 1406), dicioni (CodVit p. 959, a. 1430 *et saepius*), dominationi (MPH I p. 496, a. 1150), dominio (KodWp II p. 549, a. 1343), episcopis vel presbyteris (MARTIN. OP. Marg. fol. o 3^a), fratrum potentiae (*Lites I p. 447, a. 1335), gratiae, servituti et tributis (MPH III p. 212, a. 1376), imperio (MPH VI p. 36, saec. XV *et saepius*), iudici (AKapSąd II p. 633, a. 1480), potestati (CodPom p. 126, a. 1182), servituti (*KodMaz(K) p. 261, a. 1227). *Constr.*: **a. sq. dat. b. sq. abl.** *CodSil(M) I p. 72 (a. 1150): tali modo eos s-didit. *Cf. supra 21. c. sq. ad:* AGZ XIV p. 413 (a. 1454): isti homines ... se s-erunt libere de bona voluntate ad ius Ruthenicum de iure Walachico. **d. sq. de, cf. supra 40. e. sq. ex, cf. supra 20. f. sq. in c. abl.** NIC. POL. p. 52, w. 137: in quibus (*ed. quis*) non sine ve virtus s-it scelus Eue.

3. poddawać, podporządkowywać (karze, osądowi, wyrokowi, itp.); subigere, submittere (poenae, iudicio etc.), sequi iudicis sententiam, poenam etc. MPH I p. 504 (saec. XI): excommunicationi ... s-imus eos, qui primo insurrexerint sive Poloni in Ungaros, sive Ungari in Polonos. Theiner I p. 183 (a. 1324): quos censem ... gravioribus poenis s-ndos. *Ita saepius. Glossa Pol. AGZ XVII p. 206 (a. 1483): istud vadum s-tum est, alias «poddan», sub penas. N. a. refl. poddać się karze; poenam percipere* AKapSąd II p. 559 (a.

1447): si aliquando recidivaverit, extunc prout exnunc se pene ignis s-didit et subdit. ZabDziej III p. 171 (a. 1491): Martinus predictus huic pene se s-didit. **β. pass. podlegać określonej sankcji, być zagrożonym karą; poenae cuidam obnoxium esse, poenam aliquam subire, cf. supra 1544,53. Iuncturae** subdere arbitrio (HUSSOV. p. 34, v. 676 et saepius), captivationi (KsgMaz II p. 113, a. 1425), excommunicationi (MPH I p. 504, saec. XI), gravioribus poenis (Theiner I p. 183, a. 1324), iudicio (CRIC. in Tom XIII p. 146, a. 1531), rigori transeuntium poenarum (KodKKr II p. 312, a. 1407). *Constr.:* **a. sq. dat., cf. supra 1544,52 et 2. Ita saepius. b. sq. ad:** KodUJ III p. 64 (a. 1478): ad quam interdicti sententiam eos ... s-imus et subicimus.

4. iur. refl. (e Pol. poddać się zobowiązywać się, brać na siebie zobowiązanie pod karą; certa quaedam poena proposita se obligare, obstringere (cf. Słownik staropolski VI, p. 235,5 sqq.)) StPPP VIII p. 6 (a. 1376): idem kmeto s-didit se Nicolao, si non daret, habet eum pignorare. *Ib.* p. 22 (a. 1377): Jasco ... ducit testes contra Gregorium ... pro XVI marcis, quod se s-didit. *Ita saepissime. Glossa Pol. AGZ XI p. 275 (a. 1446):* ad hoc se s-didit, alias «podawa sze», benivole. *Occ. non refl.* PP III p. 81 (a. 1440): quod si pecuniam praefatam non exsoluerent ... extunc s-erunt sub tot dampnis, sicut pecunia capitalis constat. *Syn. et iuxta posita conferre et exhibere (CodEp I p. 102, a. 1438), inscribere (KsgŁawKaz p. 393, a. 1425), obligare (KsgŁawKr p. 209, a. 1393), promittere (ArPrawn V p. 425, a. 1394), submittere (APozn I p. 84, a. 1441).*

Constr.: **a. sq. dat., cf. supra 20.** StPPP VIII p. 295 (a. 1388): si non solueret, tunc se s-didit sub vadio V marcis grossorum domino Sadoni teneri. *Ita saepius. b. sq. acc.* StPPP XI p. 169 (a. 1428): s-didit se sup collo et fundo sua bona. **c. sq. abl.** Somm. p. 813 (a. 1494): ad quod ... faciendum se sua inscriptione dux cum ... sua consorte s-erunt. **d. sq. ad:** KodWp III p. 573 (a. 1386): ad quos duos grossos se ... principi ... solvendos libere s-erunt. StPPP VIII p. 450 (a. 1398): s-didit se si ... pecuniam non exsoluerit ad receptionem tocuis ipsius substancie ipsius et in captiuacionem. *Ita saepe. e. sq. coram:* KsgŁawKr p. 209 (a. 1393): obligavit se et s-didit coram nobis erga Paulum. ArPrawn X p. 144 (a. 1404): Laurencius ... coram ... iudicio ... s-dedit se domino suo ... ad gratiam pro 21 marcis. *Ita saepe. f. sq. cum:* KsgZKal p. 24 (a. 1401): s-didit se cum istis litteris, quia habet recusare reicgnacionem coram domino capitaneo. **g. sq. erga, cf. supra 46. h. sq. in c. acc.** TPaw IV p. 525 (a. 1393): ego non s-didi se Boleste in dampnum. *Cf. supra 44. Ita saepius. i. sq. in c. abl.* StPPP VIII p. 34 (a. 1381): Nicolaus se s-didit sub eo dampno

tam in Iudea, quam in Cristianis, quia ipsos habet exbrigare pro eisdem pecuniis ante terminos. PP III p. 8 (a. 1428): Katherina ... s-didit se in iudicio ... super suam domum et super sua mobilia. *Ita saepius. k. sq. iuxta:* AGZ XIII p. 251 (a. 1447): se s-dedit sub vadium ... iuxta ius terrestre. **l. sq. per:** PP III p. 100 (a. 1442): si predictus Mathias non compleret terminos, extunc s-didit se per X sexagenas dampnum. **m. sq. pro, cf. supra 1545,48.** PP III p. 78 (a. 1440): pro qua pecunia ... Iohannes s-didit se Nicolao ... sub bona sua. **n. sq. sub c. acc.** KsgZKal p. 24 (a. 1401): s-didit se ad ipsius bona ubique habet et eiam sub indignacionem. KsgCzer p. 11 (a. 1408): Franczek ... s-didit se domino subkamerario sub suam totam porcionem. *Ita saepe. o. sq. sub c. abl., cf. supra 1545,55 et DokMp I p. 241 (a. 1388):* Iacobus ... s-didit se sub decem marcis. *Ita saepe. p. sq. super c. acc., cf. supra 4.* PP III p. 17 (a. 1429): Magdalena ... s-didit se sub ius alcius et super domum. *Ita saepius. q. sq. inf.* StPPP VIII p. 269 (a. 1388): bouem dare se s-didit. *Cf. supra 1545,35. Ita saepe. r. sq. enunt. obi. a. c. quia, cf. supra 1.* ArPrawn V p. 425 (a. 1394): Elisabeth promisit et s-didit se, quia nunquam vellet eqs. *Ita saepius. β. c. quod:* LibProser p. 93 (a. 1392): s-erunt se ambo, si umquam in ciuitate inuenti fuerint, quod debeant suis collis privari. KodWp III p. 691 (a. 1396): s-dedimus nos fratri nostro Vincencio, quod predictam hereditatem nostram ... in duas partes ... debemus dividere. *Ita saepius. γ. c. si:* StPPP VIII p. 6 (a. 1376): idem kmeto s-didit se Nicolao, si non daret, habet eum pignorare. StPPP XI p. 148 (a. 1408): s-dedit Stanko se, si non stabit ... in duabus septimanis, perdet ... pecuniam.

III. fungitur vice verbi dedendi przekazać, zrzec się; renuntiare, resignare, cf. supra 1543,39 et KsgPrzem I p. 256 (a. 1439): Nikel ... carnifex s-dedit ortum, quem vendidit Sigismundo pellifici. *Huc quoque accedere videtur abs.* RotKość p. 41 (a. 1394): Petrus ... et Bawor coram iudicio inter se concedebant pro granicie... hoc iure et coram nobis ... Petrus s-didit inter Kurowo et inter Gorszmem. *AL*

SUBDOCEO, -ere, -ui F. Th. Bl. *uczyć w zamian za kogoś; loco alterius docere* Tom. XVII p. 277 (a. 1535): quoniam ... educandi filii curam rex in reginalem maiestatem reiecisit dicitur ... quam vehementer refragari neque alium velle quam Siculum accepimus, interim autem cupere ... a doctore Palamede filium s-ri. *AL*

SUBDOCTOR, -is m. F. Th. *zastępca nauczyciela; is, qui magistri vices gerit. Glossa Pol.* GLb p. 92: scolicus vicarius, hypodidascalus, s-or, «locat» seu «podmystrzek». *AL*

SUBDOLE adv. F. Th. *chyttrze, podstępnie, zdradziecko, przewrotnie; callide, versute, dolose.*

Opp. aperte (KADŁUB. (Pl) p. 93), vere (DŁUG. Hist. I p. 516 = II p. 286 ed.nov.). AL

SUBDOLOSE *adv.* (subdole) W. *chytrze, podstępnie, zdradziecko, przewrotnie; callide, versute, dolose* Somm. p. 941 (a. 1290): si quid autem diminutionis ... malitiose vel s-e possit opponi ... supplemus de plenitudine potestatis. AL

SUBDOLOSUS, -a, -um Th. Bl. *podstępny, przebiegły, przewrotny; versutus, dolosus* APozn II p. 235 (a. 1492): in solucione huiusmodi florenorum partes ullo iure ... vel aliqua re s-a et sinistra, qua se possent iuvare ... evadere non debent. AL

SUBDOLUS, -a, -um *podstępny, przebiegły, chytry, oszukańczy; fraudulentus, astutus, dolosus*. AL

SUBDUBITO, -are, -avi, -atum F. Th. *powątpiewać, wątpić nieco; nonnihil dubitare. Constr.: a. sq. de: AAlex p. 400 (a. 1504): ne autem illustratas sua de provisione maiestatis regiae ... s-et, sciat eqs. b. sq. enunt. causali* Tom. III p. 53 (a. 1514): certa fuit semper maiestas regia de fraterno amore nec unquam aliter sperabat ... s-re tamen nunc sua maiestas cepit, quod maiestas vestra imperialis scripsit magistro et ordini, hortans ... ne tractatus Piotrkoviensis conventus in ulla conditione suscipiant. AL

SUB-DUBIUS, -a, -um Bl. B. *raczej wątpliwy, dosyć niepewny; satis ambiguus, potius incertus* PrimVerb p. 184 (saec. XIV/XV): cum in ignorantia praesto est gratia s-a et nulla efficacia exit ex ipso. StCrac p. 74 (a. 1552): quae interpretatio alioquin quibusdam s-a et minus clara visa est. AL

[SUBDUCCATIO] s. **SUBDUCCACIO**, -onis *f.* (subduco) *wykonanie podbicia, podszywki; actio subsuendi* RachKról p. 226 (a. 1478): dedi pro triginta quinque ulnis tele mediam marcam et quatuor cum medio grossos pro s-e tectualium. AK

SUBDUCCIO cf. **SUBDUCTIO**

SUBDUCCO, -ere, -duxi, -ductum F. Th. S. B. L. A. K. O. W. I. I. *wyciągać, ciągnąć, przyciągać do siebie, podciągać do góry; extrahere, excipere, attrahere, tollere* (v. gr. pontem catenis, naves ad terram). *Glossa Pol.* RFil XXV p. 142 (saec. XV): s-tis ad terram navibus «przywyodzwszy do brzegw lodze».

2. *podsuwać, podkładać, podstawić jako podpórkę; subdere, supponere* RHer III p. 63 (a. 1523): pro clenodio ... medium leonem cum tribus lapidibus illi s-tis deferentem. StPPP XII p. 541 (a. 1528): stabulum equinum ... amplum ... asseribus et stautis novis s-tum construxit. *Ita saepius. N. in imagine ausus subducere podjąc skryte działania; i.q. clam suscipere* IO. VISL. p. 202, v. 480: quamvis mille modis ausus s-re contra iam molita fuit *Germania. Constr. ad 1–2: a. sq. dat. b. sq. abl.*

c. sq. ad. d. sq. de. e. sq. sub c. acc. Visit. p. 584 (a. 1554): si in tempore trabes sub totam domum s-rentur.

3. *podszycić, przyszywać coś od wewnętrznej strony, podbijać coś czymś; aliquid subsuere* intus *assuere* PommUrk VI p. 436 (a. 1320): sororibus meis sex timmer varii operis ad duas togas earumdem s-ndum. MPVat II p. 468 (a. 1374): pallium novum ... s-tum rubeo cindet. *Ita vulgo, item v.gr.* subducere almuciam (ConcPol VI p. 221, a. 1398), auleam (RachDw I p. 37, a. 1553), casulam (AKapSąd III p. 172, a. 1513; InwKKr p. 61), ornatum (AKapSąd I p. 395, a. 1450), schubam (DokMp VIII p. 78, a. 1440; KodPol II p. 886, a. 1443 *et saepius*), tentorium (RachDw I p. 85, a. 1560), tunicam (StPPP VIII p. 594, a. 1398; CracArt suppl. II p. 60, a. 1435 *et saepius*), vestem (AGZ XIV p. 107, a. 1443; KodKrac p. 283, a. 1492 *et saepius*).

Constr.: a. sq. dat. RachJag p. 198 (a. 1394): panni albi ad s-ndum pallium domino regi. *b. sq. abl., cf. supra 9.* RachJag p. 95 (a. 1389): currum ... cum tectura flauca s-ta tela. *Ita saepe.* *c. sq. cum:* DokMp VIII p. 72 (a. 1440): unum pallium ... cum pellibus s-tum migalinis. APozn II p. 138 (a. 1484): schubae de panno nigro cum regulis s-tae. *Ita saepius.*

II. 1. *odsuwać (od czegoś), usuwać, oddalać, znosić, zażegnawać (coś); (ab aliqua re) amovere, (aliquid), tollere, abolere. N. refl. usuwać się (przed czymś), uchylać się, oddalać się (od czegoś), ukrywać się, chronić się (przed czymś); (ab aliqua re) se removere, se subtrahere, discedere.*

2. *wyrywać, wybawiać (z czegoś), osłaniać, ukrywać (przed czymś); (alicui rei, ex aliqua re) eripere, liberare, (ab aliqua re) tegere. Constr. ad 1–2: a. sq. dat. b. sq. abl. c. sq. ab. d. sq. de. e. sq. ex.*

3. *terminum sim. przesuwając, odwlekać w czasie; differre, procrastinare* AGZ XVII p. 130 (a. 1477): condempnasti ipsum in termino s-to seu elapso, alias «na przepelszlem rocze». DŁUG. Op. p. 34: neque enim fas est decisorium colloquii generalis terminum vel s-re, vel negligere. *Ita saepius.*

4. *dociągać, doprowadzać (do jakiegoś punktu w czasie); adducere (ad punctum quoddam temporis)* ARect II p. 138 (a. 1547): acta actorum ... a termino absolutoriarum ... sub anno ... millesimo quingentesimo quadragesimo septimo, commutatione aestivali feria tertia post festum sancti Georgii ... eo usque s-ta.

III. *potajemnie zabierać, zagrabiać, kraść itp.; subtrahere, tollere, eripere sim. N. uxorem aliam i. seducere* (ConcPol IV p. 172, a. 1436).

IV. *rationem a. robić obliczenia, rachować; computare, calculare* (saec. XVI). **b.** *rozważać,*

brac pod uwage; considerare, respicere Tom. V p. 4 (a. 1519): hortamur vestram paternitatem, ut s-ta ratione temporis modici ad tanta ... negotia obeunda ... suum nobis consilium perscribat. *N. locut. adv.* subducta ratione *rozważnie, zapobiegliwie; considerate, provide* CorpJP III p. 428 (a. 1519): iura et constitutiones principum ... nunquam adeo consulte et s-ta ratione condi ... solent, ut non postea ... aliquid sit, quod ... corrigere ... oporteat.

V. singularia. **1.** testes *przyrowadzać (świadków); i. perducere* KodWp XI p. 3 (a. 1249): scriptum sigilli appositione duximus roborandum, s-tis et subnotatis testibus, quorum hec sunt nomina *eqs.*

2. *wprowadzać, podstawić kogoś na czyjeś miejsce; loco alicuius introducere, supponere* SACR. Elucid. fol. b VII^b: s-xit ignotos viros eos esse legatos simulans.

3. *confunditur c. voce obducendi*: RachJag p. 204 (a. 1394): tele flauae ad s-ndum culcitram ... ducisse. AKapSąd I p. 525 (a. 1489): scolasticus ... recognovit se recepisse ... de libraria ... librum ... in pergamento et in asseribus rubea cute s-tum. *AK*

SUBDUCTA, -ae *f.* (subduco) **I.** *podbicie, podszewka, najczęściej futrzana; pannus subsutus, praec. pellis* ZabDziej II p. 74 (a. 1483): pro quadam s-a, alias «phutro» mardurina. StPPP II p. 906 (a. 1496): pro ... seruicio ... spondesti sibi dare s-am mardurina. *Ita saepe. Additur* leporina (ARect II p. 39, a. 1538), mardurea (CracArt II p. 313, a. 1535), morelina (StPPP IX p. 227, a. 1531), regulina (ARect II p. 39, a. 1538), vulpin(e)a (Biecz p. 41, a. 1519; KsgRWar I p. 530, a. 1526).

II. *rodzaj długiej wierzchniej sukni z rękawami, podbitej futrem, tzw. szuba; genus vestis exterioris longae, manuleatae, pelle subsutae* DokArchWęg IV p. 177 (a. 1517): vestes ... videlicet s-a, alias «subka krolyky» subconsuta. ŻrWaw III p. 114 (a. 1521): s-a mulieris ex axameth nigro, pellibus «novogrothki» subsuta. *Ita saepius.*

Constr.: **a.** *sq. gen., cf. supra 39 et ŻrWaw III p. 115 (a. 1521):* s-am de adamasco, marduribus subsutam, griseam, matris ... Agnetis ... Agneti debet reponere. *Ita saepius.* **b.** *sq. cum:* CracArt II p. 369 (a. 1539): dat ... ssubam seu s-am suam vulpinam cum ventribus vulpinis. *Ib.* p. 370 (a. 1539): famulae suae ... legavit s-am alias «schubkam» ... cum cuniculis, alias «z kruliky» subductam. *Ita saepius.* **c.** *sq. de:* ARect I p. 474 (a. 1506): confessus est se recepisse de camera, in qua dormivit, s-am nigri coloris de satin. *Cf. supra 42. Ita saepius.* **d.** *sq. ex, cf. supra 39 et ŻrWaw VIII p. 52 (a. 1539):* duas s-as, unam ex cimballo brunatico. *AK*

SUBDUCTICIUS, -a, -um (subduco) **L. I.** *equus koń pocztowy; i.q. cursualis* HistTart p. 95:

nunciis quos mittit vel qui mittuntur ad ipsum dantur gratis expense et equi s-ii. **II.** *de homine: podrzycony; subiectus* DŁUG. Hist. II p. 112 (= III p. 128 ed.nov.): quasi non legitimus, sed s-us et de iniusto matrimonio susceptus fuerit. **III.** *pannus material na podbicie, podszewka; qui vestimentis ab interiore parte subsuitur* GLb p. 100: s-us pannus, «ffvvertuch». *AK*

SUBDUCTIO *s. SUBDUCCIO*, -onis *f.* **F. Th.** **Bl. S. Dc. L. A. I. 1.** *wykonanie podbicia, podszewki, najczęściej futrzanej; actio subsuendi, praec. pellibus* RachJag p. 219 (a. 1395): pro s-e tunice purpuree ... pellibus dictis «belyszny». RachDw I p. 181 (a. 1545): a s-e vestis grisei ex panno Misnensi florenos 12. *Ita saepe. Occ. podszewka, podbicie; pannus subsutus* KsgRWar I p. 530 (a. 1526): s-o, alias «futro» mardurina et alia subducta wlpina Jacobo ... cedere debent.

2. *domus, muri podparcie, wzmocnienie fundamentów; actio supponendi, sustinendi* ŻrWaw V p. 46 (a. 1530): impensa super s-em murri post domum virginis Crakowska. Visit. p. 79 (a. 1534): eadem domus eget restauratione subsoliisque s-e.

II. *iur. 1. termini odroczenie, przełożenie; dilatio, prorogatio* ZabDziej III p. 112 (a. 1491): Smerekowska per magistrum ... accusata ob non responsionem propositionis pronunciat ex s-e termini requisiti feria sexta magna. *Ib.* p. 280 (a. 1493): prout terminus requirit propter ferias vacanciarum ex s-e termini magister Nicolaus ... accusavit contumaciam rei appellantis. *Ita saepius.*

2. *naklanianie, namawianie; incitatio, persuasio mala* ArHist V p. 165 (a. 1476): Margaretha ... proposuit contra Nicolaum Swyder ... quod licet ipsa ... cum dicto Nicolao ... publice contraxerat ... quidam nobilis Jacobus ... quendam laycum subordinauerat et eum vna marca pecuniarum conuenerat et saliauerat, quod idem dicere debuisset ... ipsam Margaretham fuisse suam uxorem priusque ante sibi *sc. Nicolao* ductam ... et quod ex dicta subordinatione et s-e prefati laici, idem laicus ipsam ad iudicium traxerat cum ipso Nicolao Swyder ... in quo iudicio ... ipsa ... fuit ab ipso Swyder suo marito ... diuorciata et dicto laico ... adiudicata. *Cf. INDUCTIO II 1, SUBINDUCTIO.*

III. *confundi videtur c. voce obductionis* Zsig p. 27 (a. 1500): a s-e freni cum argento, alias «oth pokdanya» ... dedi VI florenos. *Cf. supra VI 820,28 sqq.* *AK*

SUBDUCTIVA, -ae *f.* (subductivus) *podbicie, podszewka; pannus vesti intus subsutus* KsgRachKr p. 196 (a. 1358): palium cum pellibus marderinis demandavit fratri Bartkoni item aliud palium bruneticum cum s-a fratri Gregorio. *Cf. SUBDUCTA I.* *AK*

SUBDUCTIVUS, -a, -um (subduco) *de veste: podbity, podszyty czymś; obductus, subsutus* KodKrak p. 394 (a. 1396): item pro iopusa s-a de parchano V grossos, de sericea VIII grossos. *AK*

SUBDUCTORIUM, -ii (subduco) *podszewka, podbicie; pannus vesti intus subsutus* JAC. PAR. Serm. fol. 165^a: hic praedicator dilatate potest materiam de ... margaritis et preciosis s-is et cingulis. AGZ XVI p. 258 (a. 1495): Iohannes ... recepit ... item ... duo s-a sabellina, alias «futra». KsgRWar I p. 530 (a. 1526): Laurencius ... recognovit, quod illi est satisfactum ... pro bino s-o, alias «futro», quod ad suam partem pertinebat. *Ita saepius. AK*

SUBDUCTRIX, -icis *f.* (subduco) *ta, która odciaga, odwodzi od czegoś; quae abducit ab aliqua re* ConcPol IV p. 207 (a. 1445): hec ingerit segnicies nutrix scelerum, s-x agendorum, divine ulcionis advectrix. *AK*

SUBDUCTUM, -i *n.* (subduco) *wierzchnie okrycie pierzyny, poszwa; pannus quo lodix plumea obducitur* KsgWójtKr p. 59 (a. 1442): quod furas set canterum et s-um de plumatica. *AK*

SUBDUCTURA, -ae *f.* (subduco) Dc. B. L. Ha. K. W. I. *podszewka, podbicie, podpinka najczęściej futrzana; quod vestimentis ab interiore parte subsuitur; praec. pellicius (cf. s.v. II)* RachJag p. 212 (a. 1394): pro III s-is pelliceis datis ... domine Regine ... quorum due erant de ventre «popeliczne». *Ib.* p. 213 (a. 1394): pro paracione pellium mardurinarum ad duas s-as. KodMp IV p. 145 (a. 1414): pellifici ... pro ... pellibus seu s-is et foderis diuersorum generum. *Ita vulgo. Glos-sae Pol.* StPPP II p. 269 (a. 1422): astitit terminum ... pro duabus s-is de «popelicze», wlgariter «blany». *Ib.* p. 366 (a. 1432): presentauit ... s-am, alias «podssicze kune». AGZ XV p. 438 (a. 1465): pro duabus s-is, alias «za dwoye futro «krolyk-kowe», iudicialiter condemnauit. *Ib. infra* pro ... s-a scisinorum, alias «za futro popyelycze» ... condepnauit.

Constr.: **a.** *sq. gen.* FormJ p. 62 (a. 1407): palliis ... flore infancium s-a duplatis. *Cf. supra 39 et saepius.* **b.** *sq. abl.* DokKKr I p. 356 (a. 1415): kmethones ... domino ... s-am pellibus wlpinis ... solvent cum effectum. **c.** *sq. ab:* StPPP II p. 336 (a. 1429): omnes s-as a tunicis purpureis ... eedem domine dare debebit. **d.** *sq. de, cf. supra 28.* CracArt I p. 55 (a. 1413): s-a de gutturibus mardurin. *Ita saepius.* **e.** *sq. in c. abl.* ZabDziej II p. 339 (a. 1486): ad emendandum vulpinam s-am in valore unius floreni.

II. singularia **1.** *oblóczka, poszewka; linteum, quod cervicalibus obducitur* CracArt II p. 62 (a. 1503): res ... conscripte ... 2 plumatice sine s-is exiles, 2 capitalia cum s-is. **2.** *currus nakrycie,*

przykrycie wozu; opertorium, integumentum RachKról p. 155 (a. 1476): dedi pro tela tres marcas ... pro s-a curruum.

III. podwiezienie, przywiezienie; actio adducendi PomnLw II p. 17 (a. 1405): de s-a eiusdem panni date sunt ipsis XIII vlne panni albi. KsgPozn p. 428 (a. 1496): pro tela ad currus bellicos pro s-a pannorum 12 1/2 grossos. *AK*

SUBDUPLUS, -a, -um F. Th. Bl. B. L. W. *połowiczny; dimidius* VITELLO Persp. p. 164: semidiameter oculi ... erit ... aliquando maior, aliquando aequalis, aliquando minor proportione modica, ut forte s-a uel subtripla uel huiusmodi. *AK*

SUBDYA... cf. SUBDIA...

SUB-EFFICIO, -ere, -eci, -ectum *doprowadzać do skutku; efficere, perpetrare* CodEp I 2 p. 254 (a. 1471): sollicitus ... fuit praefatus dominus ... rex, ut unis treugis nondum exspirantibus alias treugas s-isset. *AK*

SUB-ELIGO, -ere Bl. *aliquem wybierać kogoś; aliquem deligere, eligere* KADŁUB. (PI) p. 176: ideo ... in s-ndo principe nulla sit cunctatio, set de persona principis omnium, obsecro, experiscatur uigilantia. *AK*

SUBELLA cf. SZUBELLA

SUB-EMPTOR, -oris *m.* N. W. *pośrednik handlowy; qui cum alio emit* LibProscr p. 28 (a. 1371): proscriptus pro vulnere «campfir» ex parte Pauli von Legnicz s-is. KsgŁawKr p. 115 (a. 1374): plenipotens ... domum ... quam Lupko s-or inhabitat, eidem Lupkoni ... libere resignavit. LibProscr p. 62 (a. 1383): Michil ... s-or proscriptus pro homicidio. *AK*

SUBEO, -ire, -ii (-ivi), -itum F. Th. Bl. S. A. W. **I. 1.** *iść, podchodzić, wchodzić, wdzierać się pod coś, przechodzić (także: pod czymś); succedere, suggredi, ingredi, incedere (etiam: sub aliqua re). Constr. sq. acc.*

2. *spadać, opadać, zapadać się; decidere, delabi* COPERN. Rv p. 8: ad septentrionem vnde quaque comitantibus vertex ille diurnae reuolutionis paulatim attollitur, altero tantundem ex aduerso s-nte. *Ib.* 205: declarant ... Lunam ... a sectionibus distantias habuisse aequales sed hic scandentem, illic s-ntem.

II. 1. *brać na siebie (na ramiona, na grzbiet), dźwigać, nieść; se onerare, umeris sustinere, portare, vehere. Praec. abstr., v.gr. angariam (Visit. p. 706, a. 1548), contributiones (Tom. V p. 414, a. 1521), debitum (KodWp X p. 2, a. 1435), dispendia (litium: ConcPol X p. 470, a. 1448; CodEp III p. 166, a. 1472), expensa (ib. p. 166, a. 1472; profluvia expensarum: Theiner I p. 460, a. 1343), impensas (PP II p. 9, a. 1455; DŁUG. Hist. V p. 412 = XI p. 109 ed.nov. et saepe), onera (KodKrak p. 38,*

a. 1358; expensarum: *CodEp II p. 71, a. 1415 *et saepe*), proventus (StPPP XI p. 94, a. 1520), solutiones (Tom. V p. 414, a. 1521), sumptus (DŁUG. Hist. V p. 412 = XI p. 109 ed.nov.).

Constr.: **a. sq. dat.** **b. sq. acc.** **c. sq. de**: *CodEp II p. 71 (a. 1415): onera expensarum de necessitate s-re. **d. sq. pro**: Tom. V p. 414 (a. 1521): illas solutiones et contributiones ... pro hac vice unica s-re.

2. podejmować, przyjmować, brać na siebie (jakieś zadanie, czynność, obowiązek), *usiłować coś zrobić, przystępować do czegoś; suscipere, assumere aliquid agendum, incipere, inchoare, v.gr. a. curam, diligentiam, sollicitudinem, tutoriam, sim. b. actionem, fatigam, laborem, munus, officium, onus, operam, sim. c. bellum, certamina belli, duellum, expeditiones bellicas, litem, particulam (cf. supra VII, 118,52), sim.*

3. zawierać, ustanawiać (pokój, przymierze itp.); *constituere, contrahere, facere, v.gr. a. foedus, pacem, pactionem, pactum, vinculum fraternitatis sim. b. coniugium* (DŁUG. Hist. IV p. 279 = VIII p. 153 ed.nov.).

4. iuramentum składać przysięgę; iurare Theiner I p. 7: super hoc nullum s-erit iuramentum. StPPP IV p. 21 (a. 1320): ville iure Thewtunico ... locate ... s-re iuramentum simili censura cogantur.

5. examen przystępować do egzaminu, zdawać egzamin; i.q. peragere, superare ConcPol VI p. 211 (a. 1398): nullus rectorum ... vicarium sive presbiterum ... ad curam animarum ... constituere presumant nisi prius nobis ... pro examine de sufficientia s-ndo ... presentatos. KrMU p. 81,7 (a. 1414): cupientes ... ad gradum predictum promoveri veniant hora pretacta ad collegium prenotatum ad dictum examen feliciter s-ndum. *Ita saepius.*

6. statum monachatum wstępować do klasztoru; religiosum fieri CantMAe I nr 14, v. 3b (saec. XIV): ibi statum monachatum penitendo s-iit s. Adalbertus.

7. iter, viam udawać się w drogę, wyruszać w podróż; i. q. ingredi TPaw I p. 115 (a. 1504): satisfacientes ei pro ... impensis, que s-ndo Turchica itinera in negociis reipublice ... subegit. CorpJP III p. 452 (a. 1519): dum dominus servum suum miserit in necessitate negotiorum ... ad viam ... et servus recusabat a tali itinere vel via s-nda.

8. (in) mortem (exitium, necem) umierać; mori KodWp XI p. 111 (a. 1406): consors noster ... mortem s-iit temporalem. AGZ XVI p. 48 (a. 1467): que Catherina ab illa concussionem s-iit tertia die in mortem. *Ita saepius. Constr.*: **a. sq. acc.** **b. sq. ab, ut supra.** **c. sq. ex**: AKapSąd II p. 624 (a. 1476): asserentes ... ex gustu pomi venenosi mortem s-isse. **d. sq. in c. acc., ut supra.** **e. sq. pro**: *Tom. VIII p.

253 (a. 1526): qui pro patria s-iere necem. CRIC. p. 11, v. 6: hanc pro nobis ... s-re necem.

III. znosić, cierpieć coś, doznawać, zaznawać, doświadczać czegoś, odczuwać coś, popadać w jakiś stan; aliquid pati, ferre, sustinere, tolerare, aliqua re affici. Praec. 1. a. calamitatem (Tom. V p. 391, a. 1521), captivitatem (*ib.* I p. 24, a. 1508), iugum (DŁUG. Hist. I p. 60 = I p. 119 ed.nov.; WAPOW. Chr. p. 28 *et saepius*), obsidionem (DŁUG. Hist. V p. 490 = XI p. 197 ed.nov.; Tom. XIII p. 44, a. 1531). *N. locut. a. dominos dostać się w niewolę; captivitatem intrare, capi* MPH I p. 332 (a. 1040): euntium fratrum ... quidam flagellantur, venduntur plures, dominos s-eunt. **β. martyrium ponieść śmierć męczeńską za wiarę; propter fidem Christi mortem oppetere** BRUNO Qfr p. 79: bonus Menna, loquens Grece inaudita mirabilia, martyrium s-iit. CantMAe I nr. 8, v. 7a (ante a. 1346): perrexit ad Prutenos ... ubi s-it martirium. *Simili sensu* interitum (MARTIN. OP. Chr. p. 186), letum (CantMAe I nr. 10 v. 6a, saec. XIV).

b. damnum (BresLUB p. 185, a. 1352; KodWp III p. 39, a. 1355 *et saepe*), detrimentum (RHist XXII p. 169, a. 1420; Tom. VI p. 120, a. 1522 *et saepius*), iacturam (PommUrk II p. 313, a. 1275; bonorum: Dogiel IV p. 212, a. 1521), incommoda (RHist XXII p. 169, a. 1420; CodEp III p. 479, a. 1500 *et saepius*), nocumentum (Dogiel IV p. 276, a. 1530), ruinam (et iacturam: VL p. 159, a. 1451). *N. locut. eclipsim (o księżycu) ulec zaćmieniu; (de luna) deficere, obscurari* COPERN. Rv p. 229: si latitudo Lunae minor fuerit dimidio diametrorum Lunae et vmbrae, s-bit eclipsim Luna.

c. difficultatem (KodUJ III p. 113, a. 1485; Tom. XIV p. 465, a. 1532), discrimina (DokMp I p. 16, a. 1286; corporis: Tom. V p. 86, a. 1519 *et saepius*), periculum (PommUrk II p. 313, a. 1275; CodEp III p. 270, a. 1477 *et saepius*), perturbationem (Tom. VI p. 160, a. 1522).

d. ignominiam (Tom. V p. 42, a. 1519), infamiam (AAlex p. 33, a. 1501), notam (CALLIM. Hist. p. 16; Tom. VII p. 357, a. 1525), vituperium (CodEp III p. 488, a. 1500).

e. fortunam (DŁUG. Band. p. 223), sortem (miseram: DŁUG. Hist. II p. 5 = III p. 15 ed.nov.). *N. locut. aleam fortunae subire zdać się na niepewność losu; se fortunae arbitrio committere, cf. supra I 392, 13 sqq.*

f. moram opóźniać się, zwlekać z czymś; retardari, cf. supra VI 469,20.

Constr. ad I: **a. sq. dat.** **b. sq. acc.** **c. sq. abl.** DŁUG. Band. p. 223: sum s-urus equo animo fortunam. **d. sq. apud**: DokMp I p. 16 (a. 1286): humanorum condicio gestorum ... refragacionis discrimina apud posteros s-re cogere, nisi eqs. Tom. VII p.

357 (a. 1525): ne apud ... omnes ... turpissimum notam s-eamus. **e. sq.** in *c. abl.* KodWp III p. 39 (a. 1355): de dampnis ... que regnicole ... in nostris serviciis ... s-erint. KodUJ III p. 113 (a. 1485): ne ... emptores in colligendis censibus ... s-eant fatigam et difficultatem. *Ita saepius. f. sq.* intra: Tom. VI p. 120 (a. 1522): ne quid ... intra hiemem detrimenti s-eant. **g. sq.** per: Dogiel IV p. 212 (a. 1531): per bellum ... bonorum ... jacturam s-icit. **h. sq.** pro: PommUrk II p. 313 (a. 1275): pro honorum incrementis ... s-re iacturas et pericula non formidant. CodEp III p. 270 (a. 1477): labores, expensas et pericula pro observatione ... apostolice sedis ... s-erimus. **i. sq.** propter: VL p. 159 (a. 1451): propter salis elaborationem ... ruinam et jacturam ... s-eant.

2. iur. a. iudicium *stawać przed sądem, mieć proces, śpierać się sądownie, procesować się; coram iudice respondere, causam coram iudice agere, iure procedere. Constr.: a. sq. cum:* Tom. V p. 202 (a. 1520): maiestas domini mei nollet illam dominam iudicium aliquid cum vestra Celsitudine s-re. **b. sq.** pro: RHist III p. 332 (a. 1510): respondent ... consiliarii ... reges Poloniae saepius s-isse iudicia pro terris regno receptis.

b. cognitionem (decretum, iudicium, laudum, *sim.*) *poddawać się wyrokowi sądu, przyjmować wyrok, uznawać czyjąś decyzję; iudicio se subicere, sententiam alicuius accipere* StPPP II p. 801 (a. 1473): cancellarius ... mandatum contra ... Martam dederat, ut comparens justificaretur et s-iret statuti laudum. DŁUG. Hist. IV p. 670 (= IX p. 267 ed.nov.): barones ... Lithuaniae nullum iustum iudicium voluerunt tunc s-re. *Ita saepius.*

c. poenam *ponosić (karę), zostać ukaranym; i. q. pendere, ferre. Simili sensu* censuras (ecclesiasticas: AKapSąd II p. 89, a. 1433), damnationem aeternam (ConcPol VI p. 344, a. 1586), disciplinam (CodEp II p. 255, a. 1431; AKapSąd II p. 523, a. 1441), poenitentiam (*ib.* p. 551, a. 1445), sententiam (KodMp II p. 2, a. 1153; capitale: VAdAnt p. 30, v. 18 *et saepius*), supplicium (mortis: MPVat III p. 78, a. 1308), patibuli: KodLit p. 279, a. 1421; tormentorum: DŁUG. Hist. I p. 354 = II p. 117 ed.nov.). *Item* examen virgarum (AKapSąd I p. 8, a. 1431), ignem (CodEp III p. 20, a. 1447), plagas (AKapSąd II p. 634, a. 1481), tormentum (ignis *ib.* p. 535, a. 1443).

Constr.: a. sq. acc. b. sq. cum: KodMp II p. 2 (a. 1153): sciat se cum Iuda proditore ... sententiam eterne damnationis s-urum. **c. sq.** de: MPVat III p. 78 (a. 1308): de eius ... mandato ... sententiam sanguinis et mortis supplicium s-ierunt. **d. sq.** per: AKapSąd II p. 551 (a. 1445): penitentiam s-re carcerum per unum annum. **e. sq.** pro: KodLit p. 279

(a. 1421): nonnulli ... pro eo patibuli supplicium s-erunt. **f. sq.** sub: VAdAnt p. 30, v. 18: sub manu coniugis capitale iussa est s-re sententiam.

IV. 1. *iść do góry, wchodzić na górę, wspinać się na coś; ascendere, scandere.*

2. *podchodzić pod coś, dochodzić w pobliże czegoś, zbliżać się gdzieś; accedere, appropinquare, advenire, v.gr. castra, moenia, portum, tecta, ora alicuius.*

V. 1. *następować po czymś, nadchodzić, zjawiać się (po czymś); subsequi, sectari. In imagine dicitur de aegritudine, morbo, senectute sim. Constr. sq. post:* FRANC. Orth. p. 159, v. 145: si s-icit «u» post «g» reliqua vocale sequente *eqs.* Tom. IV p. 175 (a. 1517): hec sunt, que post discessum tuum s-erunt.

2. a. abs., aliquid, aliquem (*o uczuciach, namiętnościach itp.*) *ogarniać, opanowywać, ukradkiem wciskać się, wkładać się; (de affectibus sim.) penetrare, invadere, clam advenire. Praec. animum, (in) mentem, (in) pectus subire.*

b. (*o myślach, wspomnieniach, itp.*) *nasuwać się, przychodzić, stawać przed oczami; (de cogitationibus, recordationibus sim.) in mentem venire, succurrere, v. gr. cogitatio* (DŁUG. Hist. I p. 256 = I p. 325 ed.nov.), consilium (*ib.* p. 432 = II p. 199 ed.nov.), memoria (SSrSil IX p. 247, a. 1467; DŁUG. Hist. I p. 506 = II p. 274 ed.nov. *et saepius*), recordatio (WAPOW. Chr. p. 13). *N. locut.* memoria alicuius rei aliquem subit *coś przypomina się komuś; in mentem alicui venit, cf. supra VI 232, 4 sqq.*

Constr. ad 2: a. sq. dat. b. sq. acc. c. sq. inf. d. sq. enunt. obi. c. a. ut (ne): DŁUG. Op. p. 1: s-ierat diebus superioribus animum ... ut in decus ... sanctissimi ... Stanislai ... aliquid litterarum conficerem. DŁUG. Hist. II p. 35 (= III p. 47 ed.nov.): ius hospitii ... in caesareum, ne quid Boleslao hostile moliretur, s-bat pectus. **β.** quatenus: DŁUG. Hist. I p. 432 (= II p. 199 ed.nov.): Boleslaum ... id consilium, ea cogitacio ... s-icit, quatenus *eqs.* **e. sq. enunt. relativo** HUSSOV. p. 23, v. 372: ut s-eat, quo sit restituenda patria modo? *AK*

SUB-EQUES, -itis *m. podkoniuszy; vices stabulo praepositi gerens* KodWp V p. 216 (a. 1413): ad nostram presenciam venientes heredes ... cum Scarbkone s-e Brzeszky capitanei tenute Croben-sis. *KN*

SUBER, -is *n. F. Th. S. Dc. W. [acc. pl. suberes: DŁUG. Hist. II p. 177 (= III p. 198 ed.nov.): Lythwani ... perizomata, suberes pendebant. MIECH. Chr. p. 114: qui Lithuani ... suberes et pelles quotannis pendentes.] I. nat. dąb korkowy; Quercus suber Linn. Glossa Pol. GLb p. 100: s-r, «corcove drzevo», vel «corek».*

II. kora, lyko drzewa, także przedmioty z nich wykonane; cortex aut liber arboris, etiam res ex ea materia confectae KADLUB. (PI) p. 16: quidam ... galeorum et clipeorum formas ex quouis ligno seu s-e precipit effingi. Ztschr. VI p. 166 (a. 1318): iniungimus ... nostris forestariis precipiendo, vt ... pauperes, qui ... s-r pro conficiendis funibus et cribris (ed. cribis) ... scindunt ... nullatenus impediunt. *Ita saepe. Glossae Pol.* KsgCzer p. 172 (a. 1417): grossis s-bus, dictis «lubu». GLb p. 100: s-r ... «lub, lyko». StPPP XII p. 480 (a. 1533): canapum ... loco s-um, hoc est «moczadla». RachBon III p. 75 (a. 1558): pro ... s-bus, alias «pudel». *Ib.* p. 164 (a. 1558): pro 2 sexagenis s-um, alias «liczakow». KN

SUBERACEUS, -a, -um (suber) *wykonany z lyka lub kory; e libro aut cortice confectus* RachDw I p. 193 (a. 1545): pro cistula, in qua ... portabuntur res leviores ... in loco vasis s-i (ed. suberacti) florenum I. *Ib.* p. 260 (a. 1548): vectori ... ab ... aliquot vasis s-is ... florenos 74. KN

SUBEREO cf. **SUBHAEREO**

SUBEREUS, -a, -um F. Th. *wykonany z kory lub lyka; e libro aut cortice confectus* RachJag p. 530 (a. 1419): pro cribris s-is tres grossos *solvitur*. AKapSąd I p. 334 (a. 1422): nobilis Peszko ... presentavit ... sigillum ... cum uno parvo signeto in una parva pulla s-a, item ... ladulam ligneam. KN

SUBERINUS s. **SUBERRINUS**, -a, -um (suber) F. Th. Bl. W. (zwl. o sznurach) *wykonany z lyka lub kory; (praec. de funibus) e libro aut cortice confectus* StPPP I p. 220 (a. 1368): statuimus ... bancum ... a domino rege acceptare in zuppa ... omnibus computatis, videlicet ... cordis canapeis, s-is, non aliter nisi per quinque grossos. *Ib. infra* statuimus quod cordae s-ae alio modo non debent computari nisi quaelibet per octo scottos. *Ita saepius. N. de calceis* DŁUG. Hist. I p. 102 (= I p. 162 ed. nov.): Pyasth ... sandalia ex s-o robore elaborata secum detulit. KN

SUBERNUS, -i m. Th. *kosz wykonany z kory lub lyka; corbis e libro aut cortice arboris confectus. Glossa Pol.* GLb p. 100: s-us, «cozvb». KN

SUBERTA, -ae f. (suber) *kosz wypleciony z lyka lub kory; corbis e libro aut cortice confectus* AKapSąd II p. 595 (a. 1470): Mathias ... mulieres de ... pecuniis, s-is et saccis ... spoliavit. AGZ XVII p. 377 (a. 1499): receperunt ... Margarethe ... quadraginta ulnas tele simplicis et s-am clavorum. *Ita saepius. Glossa Pol.* GLb p. 100: s-a, «cobyalka». KN

SUB-EXILIS, -e *bardzo mały, lichy; tenuissimus, vilis* KodKWil p. 129 (a. 1428): proventus mense episcopalis ... cuius ecclesia ... novicia fidei neophitorum eciam s-is assignacione dotis noviter est erecta ... tenues existunt. KN

SUB-EXSECUTOR s. **SUBEXECUTOR** s. **SUBEXEQUATOR**, -is m. Dc. B. L. H. K. O. W. *zastępca lub pełnomocnik wykonawcy (zarządzeń); exsecutoris (mandatorum) vices gerens* CodSil X p. 143 (a. 1342): quamvis nos principalis executor ... canonicos ... donec ad nos revocarem, nostros deputassemus s-es eqs. *Dogiel V p. 49 (a. 1352): licet praefati *Cruciferi* ... vigore ... literarum per ... episcopos habitarum per nonnullos s-es ab eisdem episcopis deputatos solenniter requisiti fuissent, ut ... obsidionem ... removerent eqs. *Ita saepe. Cf. EXSECUTOR I 2.*

Additur a. concilii (CodSil XV p. 46, a. 1438), gratiae (KodWp VII p. 160, a. 1403), litterarum (PETR. WYSZ Spec. p. 115, *praec. apostolicarum*: ArHist V p. 286, a. 1392-1412; *ib.* VI p. 62, a. 1480), mandatorum (AGZ III p. 92, a. 1390); *item gen. personae* domini (CracArt Suppl. III p. 184, a. 1446). *N. syn et iuxta posita* archidiaconus (PETR. WYSZ Spec. p. 88), delegatus (KodTyn p. 291, a. 1437), executor (PETR. WYSZ Spec. p. 115, KodUJ II p. 205, a. 1461 *et saepius*; principalis: *cf. supra 5* <CodSil X p. 143, a. 1342> *et* KodWp VII p. 161, a. 1403), subdelegatus (KodUJ II p. 205, a. 1461). KN

SUB-EXTINGUO, -ere, -nxi, -nctum *podstepnie, ukradkiem gasić; clam, furtim extinguere* DecrICC I p. 159 (a. 1463): actor ... est querulatus, quod ipse tempore noctis luce s-ta domum suam subintrans sibi dampnum intulisset. KN

SUBF... cf. **SUFF...**

SUBFABRICO cf. **SUFABRICO**

SUBFLAVUS, -a, -um *lekko żółty, żółtawy; aliquantum flavus (saec. XVI)*. KN

SUB-GLAUCUS, -a, -um *lekko niebieski, niebieskawy; aliquantum caeruleus* THOM. Med. p. 106: si *periplemonia* est ex melancholia, sputum est s-um, vel pallidum, vel nigrum. KN

SUB-GLORIOR, -ari, -atus sum *nieceo się chwalić; aliquantum, nonnihilo se iactare* *SSrSil IX p. 187 (a. 1466): adhuc ... de sana mente s-ri nobis licet, qui ferocissimam gentem ... pace gubernamus. KN

SUB-HAEREO s. **SUBEREO**, -ere F. Th. Bl. W.

I. przyczepiać się, przyłgnać; agglutinari, cohaerere. II. podpadać, podlegać (jurysdykcji); subiacere (iurisdictioni) KsgŁawKaz p. 148 (a. 1413): Martinus ... elegit Gregorium ... prolocutorem in omnibus suis causis, quas habet cum quibuscumque personis iudicio nostro s-bus. KN

SUBHASTO, -are, -avi -atum F. Th. Bl. Dc. L. N. K. *wystawiać na aukcję; auctionari, per auctionem vendere. Glossa Pol.* GLcerv p. 738: s-ri, sub hasta, id est publice vendere, «jawnie przedawać». KN

SUBHIRCUS, -i m. *pacha, dół pachowy; axilla hominis.* KN

[**SUB-HOMAGIATIO**] s. **SUBOMAGIATIO**, -onis f. Dc. *podporządkowanie sobie i obarczenie powinnościami feudalnymi; actus subigendi ac ad homagium (cf. s.v. I 2) sibi praestandum obligandi* RH XIV p. 323 (a. 1460): *ipsam Dorotheam cittuerat pro ... violenta s-e et pensacione ... quam violenciam eadem violenta s-e, pensacione hanc violenciam connotauit.* Cf. HOMAGIATIO. KN

[**SUB-HOMAGIO**] s. **SUBOMAGIO**, -are, -avi, -atum *podporządkowywać sobie i obarczać powinnościami feudalnymi; subigere ac ad homagium (cf. s.v. I 2) sibi praestandum obligare* RH XIV p. 323 (a. 1460): *ipsa Dorothea ... cum viro suo ... ad obedienciam suam eundem Gregorium siubiugauit et s-it, alias «podoldował».* Cf. HOMAGIO. KN

SUBIACEO, -ere, -cui F. Th. Bl. S. Dc. A. W. **I.** *leżeć poniżej, także być położonym na lub przy jakimś terenie; subtus iacere, etiam in aliquo loco vel ad locum aliquem situm esse.* N. abs. **α.** *in imagine: być doprowadzonym do upadku; ruere* PE-REGR. Serm. p. 395: *videns ... Deus humanum genus ... dura oppressione diaboli s-re eqs.* **β.** *phil. (o substancji) być podłożem przypadłości (de substantia) accidentibus substare* KOK. Quaest. p. 134: *magnitudo est abstractum et potest teneri dupliciter: uno modo concretive pro 'magno', et sic esset substantia s-ns magnitudini eqs.* Cf. SUBICIO III B. Constr.: **a.** sq. dat. **b.** sq. in c. abl. STPPP II p. 678 (a. 1463): *in districtu, in quo ... bona s-ent.* **c.** sq. prope: KodTyn p. 515 (a. 1479): *qui agri s-ent prope oppidum.*

II. 1. *podlegać, być podporządkowanym (komuś, czyjejs władzy, prawu, regulom itp.); in (alicuius) potestate esse, subici (alicui, iuribus, normis sim.). Iuncturae nominales α.* castro (AGZ IX p. 117, a. 1478), coronae (Comment. XXIV p. 134, a. 1382), ecclesiae (KodWp IX p. 394, a. 1434). **β.** alicuius dictioni (DokLub p. 258, a. 1447), imperio (CRIC. p. 242), iurisdictioni (AKapSąd II p. 886, a. 1489), potestati divinae (WROCL. EpitConcl fol. b II^a), voluntati (AKapSąd I p. 366, a. 1440). **γ.** constitutioni s. constitutionibus (DokKKr I p. 11, a. 1245; IurMas III p. 69, a. 1532), interdicto (STPPP III p. 25, a. 1359-1361; KodMazNow III p. 152, a. 1374 *et saepius*), iudiciis (KodWp II p. 18, a. 1289), iuri s. iuribus (PrzywPozn p. 14, a. 1284; DokLub p. 259, a. 1447 *et saepius*), legi s. legibus (KodPol I p. 4, a. 1145; KodWp I p. 27, a. 1175). **δ.** regulis (grammaticae: GLOG. Alex. II fol C II^b; accentuum: FELSZT. ModAcc fol. A III^a). N. *sylleptice positum sq. abl.* DokMp I p. 107 (a. 1356): *iure et iurisdicione ... debet gaudere et s-re.*

2. *być zagrożonym (karą), podlegać (karze itp.); (poenae sim.) obnoxium esse, incidere. Iuncturae nominales α.* arrestationi (APozn I p. 51, a. 1438), censuris (ecclesiasticis: KodWp X p. 88, a. 1437; interditi: DŁUG. Hist. II p. 469 = IV p. 225 ed.nov. *et saepius*), contumaciae (ZabDziej II p. 565, a. 1489; ARect I p. 322, a. 1491), correctioni (AKapSąd III p. 245, a. 1480), excommunicationi (KodMp II p. 26, a. 1217; KodMp IV p. 127, a. 1410), poenae (ArPrawn V p. 503, saec. XV ex.; *ib.* p. 492, saec. XV ex. *et saepius*), reintrusioni (ZabDziej III p. 120, a. 1491), ultioni (*KodMaz(K) p. 46, a. 1136; KodKKr I p. 7, a. 1186), uno grosso (StVic p. 406, a. 1511), vinculo anathematis (KodMaz(K) p. 111, a. 1185; DokLub p. 70, a. 1201-1210 *et saepius*). **β.** periculo (CracArt I p. 64, a. 1421), processibus (ZabDziej II p. 120, a. 1491), rigori canonum (AKapSąd III p. 245, a. 1480), sententiae (CodPom p. 122, a. 1182; PommUrK II p. 499, a. 1283 *et saepius*). Constr.: **a.** sq. dat. **b.** sq. in c. abl. PrzywKr p. 8 (a. 1364): *in pena ... condempnari et irremissibiliter s-re.*

3. *być zobowiązany (do czegoś), podlegać (czemuś, zwł. obowiązkowi świadczenia danin); (alicui rei, praec. ad tributum solvendum) obligari* KodMp I p. 17 (a. 1228): *constituimus ut ipsi nec solucioni de bobus s-eant, nec custodiam ... soluant.* PrzywPozn p. 14 (a. 1284): *ne cuiquam solucioni vel comuni petitioni ... s-re ... teneantur.* Ita *saepe. Iuncturae nominales* censu s. censui s. census (APozn I p. 315, a. 1460; *ib.* p. 428, a. 1469 *et ib. saepius*), debito (KodMp IV p. 295, a. 1434), fideiussoriae (DokMp VIII p. 100, a. 1440), obnoxietatibus (CodEp I 2, p. 147, a. 1454), officiis (Dypl-Mog p. 117, a. 1438), oneribus (ArHist X p. 366, a. 1560; humilitatis: KodMp IV p. 375, a. 1441), solutioni (*supra 27 et 28 et saepius*), ad tributum (Visit. p. 12, a. 1511).

Constr.: **a.** sq. dat. **b.** sq. abl. APozn I p. 315 (a. 1460): *domus ... s-et censu unius marcae annui.* **c.** sq. in c. acc. Visit. p. 12 (a. 1511): *cervisiam braxantes ad hoc ipsum tributum s-re deberent.*

4. *być wystawionym (na coś), ulegać, podlegać (czemuś), popadać (w coś), doświadczać, zaznawać (czegoś); (alicui rei) exponi, (aliquid) pati, subire, experiri.*

Iuncturae nominales α. captioni (DŁUG. Hist. I p. 355 = II p. 119 ed.nov.), casibus, damnis (PommUrK VII p. 313, a. 1329), defectui s. defectum (PommUrK V p. 519, a. 1320; LhnUrK II p. 218, a. 1355 *et saepius*), dispendiis (*Theiner I p. 11, a. 1220; Dogiel I p. 27, a. 1519), incendio (DŁUG. LibBen I p. 6), mutabilitati (Lites I p. 424, a. 1311), oblivioni (PommUrK II p. 224, a. 1269), occasui (KADŁUB. (Pl) p. 38; PommUrK III p.

203, a. 1294), opprobriis (DŁUG. Hist. V p. 119 = X p. 140 ed.nov.), perditioni (PommUrk VII p. 487, a. 1325), periculo s. periculum (CodEp III p. 49, a. 1450; Theiner II p. 115, a. 1459), ruinae (PommUrk II p. 91, a. 1261-1264; DŁUG. Hist. III p. 88 = V p. 103 ed.nov.), vanitati (CodPom p. 781, a. 1248; PommUrk II p. 224, a. 1269 *et saepius*). **β.** adulationi: PrimVerb p. 28 (ante a. 1390), culpa (CodVit p. 195, a. 1409), ignominiae (RH IX p. 254, a. 1413), mortalitati (StPPP II p. 679, a. 1459), pudori (KodLit p. 123, a. 1410), vitio (usurae: DokPaul II p. 751, a. 1542; Craclmpr p. 352, a. 1585).

Constr.: **a.** sq. *dat.* **b.** sq. *acc.* *Theiner II p. 115 (a. 1459): alius ... periculum mortis s-re dicebatur.

III. *podpadać pod (coś), wchodzić w zakres (czegoś), należeć (do czegoś); accedere, includi (alicui rei), spectare (ad aliquid). Iuncturae nominales* aeternitati (StPPP XI p. 69, a. 1482), immunitati (ecclesiasticae: KodMp IV p. 7, a. 1386; CIOŁ. in KodWp IX p. 278, a. 1431 *et ib. saepius*), privilegio (KodUJ III p. 15, a. 1472), restitutioni (WŁODK. ScrSel I p. 74); *item* notitiae (Przyw-Pozn p. 11, a. 1267; KodMp II p. 176, a. 1289 *et saepius*), robori (PommUrk II p. 266, a. 1272). *Constr.* sq. *dat.*

IV. *singulare: przyczyniać się do czegoś, mieć wpływ na coś; afferre, apportare* CodVit p. 447 (a. 1419): utinam ad consolacionem hec suis effectibus s-rent ... quanta affectione ... fraternitatem vestram ... susciperemus tractandam. *KN*

SUBICIBILIS s. **SUBICIBILIS**, -e (subicio) B. L. O. W. **I.** *phil. t.t. mogący stanowić podłoże cech; qui subiectum (cf. s.v. I 1) esse potest* ExPhys fol. m I^b: duplex est genus, scilicet genus s-e et genus predicabile, unde genus s-e est proprium subiectum forme, sed genus predicabile est genus predicamenti. GŁOG. Anal. fol. NN IV^a: unde quia linea est primum genus s-e geometrie et numerus arithmetice, omnia subiecta et passiones illarum scientiarum sunt disparata sicut linea et numerus.

II. *log. t.t. mogący występować w funkcji podmiotu zdania; qui subiectum (cf. s.v. I 2) propositio-nis esse potest* GŁOG. Hisp. fol. P II^a: quedam est res s-is aut praedicalis, ut inferius dicitur res s-is et superius dicitur res praedicabilis, omne enim superius predicatur de suo inferiori universaliter et affirmative, ut omnis homo est animal, alia autem est res que scilicet est dispositio rei s-is et predicabilis, ut sunt sincathegoremata que per se non significant rem s-em nec predicabilem, significant tamen dispositiones rerum s-ium et predicabilium. BYSTRZ. ParvLog. fol. N IV^a: duplex est res, quedam est s-is vel praedicabilis, ut homo, animal, substantia, et omnis talis est universalis vel particularis. *Ita saepius.* *Opp.* praedicabilis (*ut supra et saepius*). *N.* subst.

subicibile, -is *n.* GŁOG. Porph. fol. k II^b: accedens non est vniversale, probatur: omne universale debet habere s-ia eiusdem generis, sed accedens non habet s-ia eiusdem generis. GŁOG. ExLog. fol. E VI^b: maior extremitas ... habet rationem predicabilis ... minor extremitas habet rationem s-is. *JC*

SUBICIBILITAS s. **SUBIICIBILITAS**, -atis *f.* (subicibilis) B. L. W. *log. t.t. podmiotowość, bycie podmiotem; subiecti (cf. s.v. I 2) ratio* GŁOG. ExLog fol. D I^b: subiectum et praedictatum ... accipiuntur uno modo formaliter, ut subiectum sub ratione s-is et praedictatum sub ratione praedicabilitatis. GŁOG. Porph. fol. d III^a: 'Socrates' a parte subiecti distinguitur a 'Socrate' posito a parte predicati non re sed ratione et acceptione tamen, 'Socrati' enim a parte subiecti intellectus attribuit rationem s-is et 'Socrati' a parte predicati attribuit rationem predicabilitatis. *Ita saepius.* *JC*

SUBICIO, -ere, -ieci, -iectum *scr.* subiicio, subijcio, subitio, subycio F. Th. Bl. S. A. O. W. [3. *pl. ind. perf. act.* subiacerunt: CodVit. p. 511 (a. 1420): Cruciferi ... fere totam Poloniam flammis subiacerunt et in cineres converterunt. *part. fut. pass.* subiciando: CodVit p. 489 (a. 1420): ad que omnia ... sufferenda nos ipsos sponte per presentes subiciando obligamus. *inf. praes. pass.* subiicere: *LeubUrk p. 148 (a. 1235): qui contra uos litteras impetrant, sine malitia subiicere.]

I. *propr. 1. wyrzucać w górę, podnosić; subiectare, tollere. 2. umieszczać w zastępstwie (czegoś innego), zastępować (czymś innym); aliquid (alicui rei) sufficere, substituere. 3. podstawić, podkładać (pod coś); supponere, subdere (alicui rei). Occ. refl.* DŁUG. Hist. II p. 291 (= IV p. 39 ed.nov): ut ... pecoribus deficientibus aratri iugo se homines s-rent. *N.* prelo(-is) subicere *oddać do druku, wydrukować; typis excudere, imprimere* Tom.VIII p. 357 (a. 1526): cum ... ibidem promiscue omnia matura et immatura prelis s-i in more positum sit. Craclmpr. p. 325 (a. 1578): volumus libros omnes ... modo non sunt haeretici, iterum proelo s-re. *Constr.* ad 1-3: **a.** sq. *dat.* **b.** sq. *ad.* **c.** sq. *in c. acc.*

II. *transl. A. 1. alicui, item dicioni, dominationi, iudicio, iurisdictioni, iuri, regi, regimini sim.* **a.** *act. podporządkowywać, poddawać (czyjemuś zwierzchnictwu, władzy itp.); subigere, in potestatem redigere. N. a.* proprietati alicuius subicere *przekazać, oddać (komuś) w posiadanie; in possessionem dare, tradere* PommUrk IV p. 225 (a. 1306): omnia in dictis metis contenta proprietati prefate ecclesie sint s-ta. ArPrawn VII p. 44 (a. 1566): id Magno Ducatui nos restitutos ... proprietatue eius s-turos ... pollicemur. **β.** sub unum aspectum subicere *sprowadzić do wspólnego ujęcia; in unam rationem reducere, eadem ratione tractare* CAL-

LIM. Rhet. p. 95: enumeratio est, per quam res disperse ... per orationem unum in locum congeruntur et reminiscendi causa unum sub aspectum s-untur. **b. pass.** *podlegać, być podporządkowanym* (*komuś, czemuś*); *succumbere, subditum esse* (*alicui, alicui rei*) KodMp I p. 54 (a. 1257): qui ... incole ... castellano ... respondere non teneantur, sed suorum tantummodo rectorum iudicio sint s-ti. PommUrk II p. 282 (a. 1273): donationes principum que debent s-i robori sempiterno ... scripture ueritate ... stabiliantur. *Ita saepius. N. astr.* WODKA p. 237 (a. 1476): in plaga orientali ... que apud Ptolemeum in secundo quadruplitate tercie triplicitati s-itur, ut Babilonia, Egiptus. **c. refl. a.** *poddawać się, podporządkowywać się* (*czemuś*); *se submittere* (*alicui rei*) PommUrk I p. 238 (a. 1236): virgines Rubum ... ducissa comite abeunt, debita humilitate ordinis rigori semet s-ntes. *N. singulare act. loco refl.:* UrkBBr p. 330 (a. 1360): Johanne prepositus ... eidem episcopo ... inhibuit, ne de bonis ecclesie sue ... in aliquam alienacionem ... consentiret, submitteret vel s-ret. **β.** *uniżać się, upokarzać się; se humiliare* RFil XVIII p. 327 (a. 1540): cui non palpatur, cui non se s-it? illum, qui sibi praestat opem, numinis instar habet. *Glossae Pol. ad b-c:* RFil XXIII p. 278 (a. 1450): te s-e, «podtul są». RFil XXIII p. 313 (a. 1444): «podtulić się», s-re. *Cf. Słownik staropolski VI 279,33. ZabDziej I p. 77* (a. 1465): septem iuratis ipse ... tali modo s-itur, alias «poddawa sza».

Constr. ad a-c: **a. sq. dat. b. sq. abl.** DokMp IV p. 98 (a. 1355): villas ... ecclesiae in Bodzantino iure parochiali iungimus et s-imus. KodWp XI p. 282 (a. 1443): qui *fratres* nobis ... humili devocione s-untur. *Ita saepius. c. sq. ad:* DokMp VIII p. 344 (a. 1291): ne ... ad eorundem iurisdictionem et potestatem eadem hereditas ... s-atur. AAlex p. 420 (a. 1504): subditos regiae maiestatis ad obedientiam s-unt. **d. sq. de, cf. supra 20. e. sq. in c. acc.** KodMp II p. 208 (a. 1303): prefati procuratores ... s-ntes prepositum et fratres ... et se in gratiam domine. *Cf. supra 21. Ita saepius. f. sq. in c. abl.* KodMp II p. 86 (a. 1252): in fortitudine magna et exercitu graui terram sibi nostram s-re ... cupiens. **g. sq. sub c. acc.** StPPP II p. 143 (a. 1403): se sub et in jus Polonicum terrestre s-ndo. *Cf. supra 3.*

2. narażać, wystawiać (*na coś*), *oddawać na pastwę* (*czegoś*); *exponere, obicere* (*alicui rei*), v. gr. captiuitati, calumniae, damno, difficultati, incommodo, periculo, ruinae, praedae, vastationi *sim. Occ. refl.* DŁUG. Hist. IV p. 113 (= VII p. 171 ed.nov.): in fugam abierant *hostes* et precario se captiuitati s-erant. *N. iur.* aliquid custodiae seu arresto subicere *zająć* (*mienie*) *na mocy prawa; i. q. iure retinere, occupare* CracArt II p. 556 (a. 1540):

vos pro iure officioque vestro res eiusdem aurifabri recensitas et conscriptas custodie seu aresto vestro s-istis. *N. refl.*

Constr.: **a. sq. dat. b. sq. abl.** DŁUG. Hist. III p. 21 (= V p. 32 ed.nov.): maiori vastitate et spoliis Bohemiam per incendia et rapinas s-unt. MIECH. Chr. p. 260: Marsalcus Prussiae ... Trocensi ... districtu uastato, etiam Vlnensem simili s-iecit clade. **c. sq. in c. abl.** ZabDziej II p. 355 (a. 1486): s-ns se in huiusmodi purgacione periculis, fatigis et impensis. RHist III p. 327 (a. 1510): maluit temporari ... cedere, quam ... ordinem ... in hac parte periculo et exterminio s-re. **d. sq. per:** PrzPol p. 101 (a. 1447): per discordias, gwerras et dissensiones omnia s-untur vastitati. DŁUG. Hist. II p. 128 (= III p. 145 ed.nov.): Kazimirus ... per flammas et spolia *Hungariam* s-it vastitati. *Ita saepius.*

3. animaduersioni, correctioni, damnationi, damno, dispendio, excommunicationi, interdicto, poenae, sententiae, ultioni sim. a. act. poddawać kogoś (*jakiejs karze*), *czynić zagrożonym* (*jakąs karą*); (*poena*) *aliquem afficere, (poenae) obnoxium reddere* PommUrk II p. 15 (a. 1255): ne aliqui ... prelati seu seculares ... ecclesias vestras per potentiam vobis auferre ... vel interdicti sententiis s-re ... presumant. DokMp IV p. 12 (a. 1262): praesentem litteram ... nostri sigilli munimine et ... testimonio fecimus communiri et eius sententiae violatores s-imus puniendos. *Ita saepe. β. pass. narażać się* (*na karę*), *ściągać na siebie* (*karę*), *podlegać* (*karze*); (*poena*) *teneri, (poenam) luere, subire* KodKKr I p. 8 nr 4 (a. 1189): quoslibet successores nostros anathematj pontificum s-j postulamus, qui aliquo pretextu ... dictam tabernam ... alienare temptauerint. Somm. p. 932 (a. 1206): qui secus fecerit, damnationi eterne cum maledictis s-atur. *Ita saepius. γ. refl. podporządkowywać się, poddawać się* (*karze*); (*poenam*) *accipere, (poenae) se submittere* KodWp I p. 145 (a. 1234): ego Włodizlavirus ... Polonie dux ... tali me pene s-o ... quod toti terre sepenominate renunatio ... item excommunicationi domini Pape ... me s-o etc. ArPrawn X p. 238 (a. 1408): utraque pars s-iecit se ad penam predictam. *Ita saepius.*

Constr. ad a-γ: **a. sq. dat., ut supra 33 et 36. Ita passim. b. sq. ad: cf. supra 43.** KodUJ III p. 64 (a. 1478): ad quam *sententiam interdicti* eos et quemlibet eorum ... subdimus et s-imus. **c. sq. in c. abl.** WŁODK. Op. p. 411: me correctioni huius sacri Concilii in omnibus humiliter s-o. **d. sq. iuxta:** KodMaz(L) p. 231 (a. 1462): volumus, ut rectores ... laboratorem iuxta qualitatem excessus penis s-ant et coerceant. **e. sq. ob:** PP II p. 162 (a. 1453): ipsum ob contumaciam poenis quibuscunque minime volumus s-re. **f. sq. inf.** AKapSąd III p. 62 (a. 1490): s-ns se correctionibus quibusvis corrigi.

g. sq. gerundivo, cf. supra 1564,29 <DokMp IV p. 12 (a. 1262)>.

4. gravaminibus, inscriptionibus, servitiis sim. **a. act. poddawać** (czemuś, jakimś zobowiązaniom), nakładać (jakieś obowiązki, ciężary itp.), zobowiązywać do czegoś; **subdere, obligare** (ad aliquid), (aliquid) imponere KodTyn p. 45 (a. 1258): mater nostra ... homines domui prefate ad huiusmodi exactionem nunquam fuisse s-tos protestata est. PP II p. 62 (a. 1448): ad quae omnia ... successores nostros ... obseruanda ... tenore praesentium s-imus. SSrSil VII p. 231 (a. 1470): civitas ... officia et clenodia gravibus inscriptionibus s-it. *Ita saepius*. **β. refl. et pass. zobowiązujący się** (do czegoś), przyjmować na siebie (jakieś zobowiązania, powinności itp.); **se obligare** (ad aliquid), (onera sim.) suscipere KodMp II p. 48 (a. 1232): sub umbram protectionis ... Lestconis conuolarunt, sese in officium venatorum s-ntes. *Ib.* p. XLIV (a. 1274): dignum creditur ... ut qui principum seruicijis se sponte s-unt, digno retributionis munere consolentur. *Ita saepius*.

Constr.: **a. sq. dat.**, cf. supra 8 et KodKraK p. 628 (a. 1485): altaris debet s-i periculis dictarum villarum ... iuxta quantitatem dicti census. **b. sq. abl.**, cf. supra 11. *Ita saepius*. **c. sq. ad**, cf. supra 8 et DokKKr II p. 126 (a. 1427): ad que omnia ... explenda ... se libere s-erunt. *Ita saepius*. **d. sq. in c. acc.**, cf. supra 18 et NieznPrChelm p. 170 (saec. XIV/XV): talis se loco suo statuat et in magisterium suum se s-at. **e. sq. iuxta**, cf. supra 24. **f. sq. sub c. abl.** NieznPrChelm p. 230 (saec. XIV/XV): s-ns se sub equalitate aliarum decem marcarum solvisse. **g. sq. inf.**, cf. supra 32.

5. immunitati, libertati włączać w zakres (ulg, swobód); i.q. includere, adscribere DokListPł II p. 47 (a. 1510): quos ... mansos prefato conventui ... incorporamus et eosdem immunitati ecclesiastice ascribimus et s-imus. ŁASKI LibBen p. 522 (a. 1511): hortum et ... domum praedictam deinceps ecclesiasticae s-imus libertati.

6. *praec. examini, iudicio, cognitioni sim.:* poddawać (ocenie), przedkładać (do oceny); *examinare vel alicui ad examinandum dare* PommUrk II p. 309 (a. 1275): abbas et conuentus ... supplicarunt ... quatinus ipsum priuilegium videremus et examinari s-remus. CALLIM. Greg. p. 22: ille *Ioannes Dambrowka* cetera, quae scripsisset ... semper Gregorii iudicio et castigationi s-ret. *Ita saepius*.

7. curae, protectioni, tuitioni powierzać (opiece); *committere, dare* DokArchWęg I p. 128 (a. 1449): ad ... sedem apostolicam ... appello ... s-ns me humiliter et omnes adherentes tuicioni protectorum ... sedis apostolice. AKapSąd III p. 41 (a. 1473): cupiens ... ovem erantem cure sue pastoralis (ed. -is) s-tam ad ovile reducere domini-

cum. *Ita saepius*. *N. se misericordiae subicere zdać się na łaskę, poprosić o litość; se arbitrio alicuius permittere, veniam petere* Tom. VI p. 14 (a. 1522): quod ... ad alios ejus socios ... ita est decretum, quod ... privati sunt honore ... qui autem comparuerunt et se misericordie s-erunt, juraverunt ... et isto juramento ... justificati sunt.

B. oculis 1. przedkładać (przed oczy), przedstawiać, pokazywać, ukazywać; *monstrare, ostendere*. *N. locut. rem oculis subicere, quod zwrócić uwagę na to, że; animadvertere* CodEp III p. 550 (a. 1435): verum rem oculis s-o, quod consiliarii ... domini regis ... ad hanc conventionem properant et iam pro ipsorum adventu hospicia in Bresth sunt occupata per familiares ipsorum. *Constr.:* **a. sq. dat.** **b. sq. de:** **c. sq. acc. c. inf.** CIOŁ. Lib. II p. 130 (a. 1428): semper s-it expergencia oculis et cottidiano intuitu contractatur eos nulla lege posse teneri, quos necessitas regularis difficultati sue constrinxit.

2. praec. rem dokładnie przyglądać się (czemuś), rozpatrywać, badać (coś); *perspicere, examinare* *Somm. p. 807 (a. 1359): de qualitate aliorum omnium predictorum res oculis s-ndo et a fide dignis hominibus diligencius inquirendo ... nostro nomine arbitrari debebunt. *DOGIEL IV p. 73 (a. 1375): licet ... terras ipsas, de quibus erat contentio, oculis s-erimus et plures limites et terrarum distinctiones posuerimus eqs. DokMp VI p. 477 (a. 1404): qui ... rem oculis s-ntes testimonio sufficienti de diuturna possessione accepto et cognito ... ita ordinaverunt. *Ita saepius*. *Glossa Pol.* StPPP II p. 224 (a. 1417): Stiborius ... cum Paulo ... habent terminum ad s-ndam rem oculis, «nawidzenie» pro silua et aruo suo. *Syn. revidere* (DokListPł II p. 144, a. 1530 et saepius). *N. constr. sq. enunt. interrog.* ZabDziej II p. 316 (a. 1486): in presencia ... procuratoris ... petentis terminum ad s-ndam rem oculis, si ita sagena valet, prout ante valuit.

3. refl. ukazywać się, być widocznym; se ostendere, conspici KodMaz(L) p. 91 (a. 1378): quas granicias promittimus ... obseruare ... limitibus tamen ad presens ... distinctis durantibus seque oculis s-ntibus. ŁASKI in Tom. VI p. 57 (a. 1522): adeo testantur, ut nemo tam iniqui sit iudicii, cuius elata istius episcopi temeritas oculis se ... non s-iecit. *Iunctura subicere prospectui* (Tom. VII p. 374, a. 1525).

C. 1. dorzucać, dostarczać, dodawać (również w mowie), przytaczać; *afferre, addere, proferre* (item loquendo).

2. omawiać (ustnie lub na piśmie), przedstawiać, przedkładać (do omówienia); *(verbis vel scripto) exprimere, exponere, proponere* MonDipl

p. 128 (a. 1175): iam uero s-itur possessionis descriptio. StPPP V p. 162 (a. 1414): ego ... Paulus Wladimiri ... canonicus ... Cracoviensis ... tria tractanda s-o. *Ita saepe. Syn. ponere* (HESSE Matth. II p. 32). *Constr. ad 1-2: a. sq. ad: DŁUG. LibBen I p. 185: domos ipsas ... ad quae anniversaria obligatae ... s-emus. b. sq. enunt. obi. c. quod: Tom. I p. 68 (a. 1510): nuntius Venetorum s-iecit ... quod fortuna ipsa tandem mitius cum illis agere coepit.*

3. odpowiadać; respondere GŁOG. Alex. I fol. Nn III^b: s-e quinquennis, a te si quaero quotennis.

D. Varia 1. fidei Christianae subicere *nawracać na wiarę chrześcijańską; ad fidem Christianam amplectendam adducere* MPH II p. 42 (a. 1155): sciens ... vir sagacissimus, quia si hunc *Domuzlaum* fidei Christianae ... s-ret, omnis plebs exemplo eius attraheretur. DŁUG. Hist. I p. 127 (= I p. 188 ed.nov.): rex Ottho ... quamplurimos Saxonum ... fidei s-it Christiane.

2. in unam fidem subicere *jednoczyć w wierze; i.q. unitate fidei iungere* NIC. BŁ. Serm. I p. 8: Christus ... debuit s-re in vnam fidem Iudaeos et gentiles.

3. se ad aliquid subicere *przystawać na coś, zgadzać się na coś; assentiri, consentiri* AGZ XIX p. 452 (a. 1499): dic tu ... suo iuramento corporali, utrum te non s-isti ad decretum et sententiam per me dictam causam. AKapSąd III p. 354 (a. 1531): in presentia ... nobilium dicentium se nolle s-re ad hoc, ut plebanus cum eisdem intersit decimationi.

4. vigilias suas et labores alicui subicere (*o autorze książki*) *powierzać, oddawać (w ręce czytelnika) owoc swoich trudów, tj. książkę; (de libri auctore) opus suum (lector) tradere, ante oculos ponere* DŁUG. Op. p. 187: institui praesens ... munusculum ... tuo nomini dedicare ... te siquidem unum dignum censebam, cui vigilias meas et labores s-rem.

III. A. log. et gram. 1. pass. stanowić podmiot, być podmiotem w zdaniu (zwłaszcza logicznym); ut subiectum (cf. s.v. I 2) propositionis (praec. logicae) fungi GŁOG. ExLog fol. D III^b: medium aut s-itur in maiori et predicatur in minori aut predicatur in ambabus aut s-itur in ambabus. *Id.* Hisp. fol. t II^a: ab inferiori in antecedendo et s-ndo ad superius in significando et consequendo simul est bona consequentia ... est autem inferius in antecedendo et s-ndo simul terminus, qui antecedit alium in consequentia bona et cum hoc alter terminus ... est praedicabilis de eo. *Opp. praedicari (cf. supra 44 et saepius), significare (ut supra). Ita saepius. Locut. universaliter affirmative vel negative stanowić podmiot w zdaniu ogólnotwierdzącym lub ogólnoprzeczącym; ut subiectum propositionis universalis affirmativae*

vel negativae fungi BYSTRZ. AnalPr fol. c VIII^b: minor extremitas ... s-atur vniuersaliter et affirmatiue respectu medij ... vel ... s-atur vniuersaliter affirmatiue vel negatiue.

2. act. ustanawiać podmiotem zdania; subiectum (cf. s.v. I 2) orationis facere WROCL. Dial. fol. H III^a: locus a diffinitione ... continet quatuor argumenta ... primo s-ndo diffinitionem affirmative ... tercio s-ndo descriptionem negatiue. *Constr. ad 1-2: a. sq. dat.* BYSTRZ. AnalPr fol. A III^a: prima pars antecedentis patet, quia in ea s-itur terminus communis signo vniuersali determinatus. GŁOG. Anal. fol. yy II^a: in ista *praedicatione* album est lignum non intelligitur, quod album per se s-atur ligno, sed ... quod illud, cui accidit album, illud s-itur ligno. *Ita saepius. b. sq. in c. abl., cf. supra 1567,44 et 11. Ita saepius. c. sq. per:* GŁOG. Porph. fol. b III^a: numerus ... predicatorum dyaleticorum sumitur a diuersis modis inherendi et penes s-i vel predicari in propositione scibili per artem. BYSTRZ. ParvLog fol. P III^a: secundo ostendit sic in hac propositione totus sortes est albus, sortes s-itur albedini, secundum se partes autem s-untur per ipsum. **d. sq.** respectu, *cf. supra 3. e. sq.* secundum: WROCL. Dial. fol. E VIII^b: termini in silogismo considerantur dupliciter ... alio modo vt s-untur vel predicantur non autem absolute, sed secundum aliquam figuram silogisticam.

B. phil. pass. być podmiotem czegoś, stanowić podstawę, istotę czegoś; substare alicui rei realiter inhaerenti sibi StMed XIX 2, p. 133 (a. 1444): corpus humanum non est adaequatum subiectum huius scientiae (sc. phisionomicae), quia non s-itur in omnibus conclusionibus illius artis. STOB. Parv fol. A V^a: in omni eo, quod fit secundum naturam, oportet aliquid s-i, quod ad illud, quod fit, est in potentia. *Constr. sq. in c. abl.* JC

SUB-ICTUS, -us *m. oculis naoczne stwierdzenie czegoś; inspectus, visus* PP II p. 51 (a. 1448): licebit *teloneatoribus* ... ipsorum curus ... aperire et videre, si eorum asercio cum s-u oculis concordabit. *Cf. SUBICIO II B.* JC

SUBIECTE *adv. tantummodo comp. et superl.: pokornie, uniżenie; humiliter, submissee.* JC

SUBIECTIO *s. SUBIECCIO s. SUBIECIO*, -onis *f. F. Th. Bl. S. Dc. B. L. A. N. K. (subiestio) O. W. I. 1. podległość, posłuszeństwo, poddanie, podporządkowanie się, uniżoność, pokora; obsequium, servitus, oboedientia, humilitas. Glossa Pol. RFil XXIII p. 313 (a. 1444): «pothulenyę», s-o. N. **a.** homagii, oboedientiae *vel abs. przysięga wierności i posłuszeństwa, hold; obsequii professio, obsequium, quod dominis feudalibus praestabatur* HistTart p. 55: reverendissimo patri ... frater C. de Bridia inter minores minimus filialis obedi-*

cie s-em tam debitam, quam devotam. KodKKr I p. 259 (a. 1355): compositio, ordinatio et dispositio, que ... inter vos et ... dominum regem ... super s-e omagij ac regimine regni ... Polonie ... inita fuit. *Ita saepius*. **β.** tributaria *podległość podatkowa*; *condicio eius, qui ad tributa domino feudali praestanda obligatus est* Tom. I p. 155 (a. 1511): diximus Serenitati tue Piotrkovie, quod nolumus tributaria s-e esse illi obnoxii.

Syn. et iuxta posita assistentia (DŁUG. Hist. IV p. 514 = IX p. 102 ed. nov.), correctio (KodKKr II p. 306, a. 1405), devotio (KodWp II p. 179, a. 1299), ditio (DŁUG. Op. p. 78), fidelitas (KodWp II p. 179, a. 1299 *et saepius*), fides (ArPrawn I p. 466, a. 1561), lex (DŁUG. Hist. I p. 2 = I p. 66 ed. nov.), oboedientia (KodKKr I p. 62, a. 1255 *et saepe*). *Opp.* dominatio (WROCL. EpitConcl fol. c III^a), elevatio (HESSE Matth. V p. 321). *Iuncturae verbales* attendere (KodWp IX p. 228, a. 1430), exhibere (DŁUG. Hist. IV p. 514 (= IX p. 102 ed. nov.), facere (DŁUG. Hist. V p. 341 = XI p. 28 ed. nov.), inscribere (*CodEp III p. 335, a. 1485), iurare (PrzywKr p. 17, a. 1425), praestare (DŁUG. Hist. I p. 149 (= I p. 213 ed. nov.), spondere (CodVit p. 15, a. 1388); *item* ad subiectionem adstringi (KodKKr II p. 306, a. 1405), a subiectione revocare *vel* abstrahere (CodVit p. 196, a. 1409).

Constr.: **a.** *sq. gen.* JAC. PAR. OpIn p. 198: in quibus non manet s-o hominis ad Deum. KodWp IX p. 228 (a. 1430): attendentes ... humilem regularis observancie s-em. *Ita saepius*. **b.** *sq. ad*: CodEp III p. 47 (a. 1450): regis nostri devota s-o ad sedem apostolicam. *Cf. supra 29. Ita saepius*. **c.** *sq. erga*: KodKKr I p. 62 (a. 1255): per omnem s-em et obedienciam erga ... Ecclesiam. ArPrawn I p. 466 (a. 1561): ut ... erga suam maiestatem fide et s-e exponere suae maiestati dignaretur.

2. (*praec. pl.*) *powinności na rzecz władcy lub pana feudalnego; onera subditis a principe vel dominis feudalibus imposita* UrkBBp p. 297 (a. 1344): vendidimus ... opidum nostrum ... cum ... singulis omagiis, feudis, castris, ... obedienciis, s-bus, fructibus. Lites II p. 115 (a. 1371): quicquid *Cruciferi* obtinebant in contrarium s-is et feudorum suorum, quae debebant regibus Poloniae. *Ita saepius*. *Cf. IV 777,52 sqq. et VI 866,16 sqq.*

3. *log. t.t. niższość, podporządkowanie, podrzędność; positio inferior, positio subdita* WROCL. Dial. fol. M VI^a: antecedens ... inferioritatis siue s-is est propositio ex terminis minus communioribus quam alia constituta (*cf. id. CongLog fol. c III^a*).

II. *podporządkowanie sobie, podbicie, ujarzmienie; actus in suam potestatem redigendi, oppressio* MATTH. Serm. II p. 10: daemones eicere non est quandoque meritorum eius, qui eos eicit ... si

ergo non est gaudendum in s-e spirituum, multo minus in s-e hominum. SCARB. Glor. p. 34,19: gloria Christianorum consistit in passionum et motuum sensualium s-e. *Ita saepius*. *Iuxta positum* invasio (Dogiel I p. 106, a. 1507).

III. *rhet. t.t. figura retoryczna polegająca na uprzedzeniu ewentualnych pytań oponenta, hypofora; anticipatio eorum, quae oratori obici possint.*

IV. *gram. t.t. podmiotowość, stanowienie podmiotu; subiecti (cf. s.v. I 2) ratio. N. explicationem m. ae.* GŁOG. ExLog fol. D III^b: *figura syllogistica* est ordinatio trium terminorum secundum debitam s-em et predicacionem ... constituit itaque debita s-o et praedicatio in hoc, quod medium aut subicitur in maiori et praedicatur in minori, aut praedicatur in ambabus, aut subicitur in ambabus. *Id.* Anim. fol. h I^b: potest fieri demonstratio formaliter ordinando terminos tres secundum medium maiorem extremitatem et minorem extremitatem secundum debitam s-em et predicacionem. *Ita saepius.* JC

SUBIECTIOSE (subiectio) *adv. tantummodo comp. pokornie, uniżenie; humiliter, submisse* KADŁUB.(PI) p. 11: ambitio ... quanto imperiosius aliis imperare studet ... s-ius aliorum seruituti addicitur. JC

SUBIECTIVALITER (subiectivus) *adv. phil. t.t. w sposób podmiotowy, jako podmiot; ut subiectum-substratum fungendo* NIC. BŁ. Tract. fol. A II^a: virtus sacramentorum ... pro salutari profectu multum est nobis necessaria ... non quod in eis gratia s-r contineatur, vel causaliter per ea efficiatur, cum in sola anima habeat collocari et a solo Deo indundi. JC

SUBIECTIVE *adv. F. Th. B. L. K. O. W. I. w sposób podporządkowany (czemuś), w podporządkowaniu (do czegoś); modo subiectionis (alicui rei), ratione (ex aliqua re) pendendi* ALBERT. p. 90: illa diameter epicycli ... semper debet esse perpendicularis ad centrum aequantis, seu debet esse in eodem loco s-e cum linea educta de centro aequantis. *Ib. infra*: quia praedicta diameter epicycli ... semper diametraliter respicit centrum aequantis, est semper in eodem loco s-e cum linea de centro aequantis ducta per centrum epicycli. *Constr. sq. cum, ut supra.*

II. *phil. et log. t.t. podmiotowo, jako podmiot, na zasadzie podmiotu; quod ad subiectum (cf. s.v. I) pertinet, ut subiectum-substratum fungendo* MATTH. Prax. p. 74: et quia malum formaliter est privatio, quamvis multa positiva materialiter et s-e mala sint ... privatio autem per habitum oppositum habet agnoscere. KOK. Quaest. p. 129: utrum omnis motus est s-e in mobili vel in movente vel in utroque. *Ib.* p. 130: omnis motus naturalis est in mobili

s-e, id est inhaesive, et causative in movente. *Ita saepe.*

Syn. et iuxta posita: causative (KOK. Quaest. p. 130, GŁOG. ExLog fol. M II^b), complete (KOK. Quaest. p. 161; MatFil IV p. 16, saec. XIV *et saepius*), exercitativa (JAC. PAR. Var. II p. 360), eductive (WROCL. Epit. fol. A V^a), effective (HESSE Matth. III p. 137; STOB. Parv. fol. A VI^a *et saepius*), essentialiter (WROCL. Epit. fol. A V^a), finaliter (HESSE Matth. II p. 83; *ib.* III p. 137), formaliter (JAC. PAR. Var. II p. 360, BYSTRZ. Log. fol. e IV^a), inhaesive (KOK. Quaest. p. 130; GŁOG. Anal. fol. KK II^b), integrative (STOB. Parv. fol. A VI^a), materialiter (MATTH. Prax. p. 74; HESSE Matth. III p. 137 *et saepius*), monarchice (JAC. PAR. Var. II p. 362), ordinative (*ib.*), realiter (SACR. Elucid. fol. e I^a), receptive (GŁOG. ExLog fol. M II^b), regulative (JAC. PAR. Var. II p. 362), respective (WŁODK. ScrSel II p. 262), suppletive (JAC. PAR. Var. II p. 362), terminative (KOK. Quaest. p. 161; HESSE Matth. II p. 83 *et saepius*), usualiter (JAC. PAR. Var. II p. 360), virtualiter (SACR. Elucid. fol. e I^a). *Opp.* obiective (STOB. Intr. fol. b 5^a; GŁOG. Porph. fol. p II^a).

Iuncturae verbales notabiliores: **α.** subiective esse *vel* existere in aliqua re *cf. supra* 1570,54 *et* HESSE Matth. VI p. 162: cum omnis virtus sit in anima s-e. *Ita saepissime.* **β.** subiective fieri (ex *vel* ab aliqua re): MatFil VII (XVIII) p. 102 (a. 1444): motus cordis fit principaliter ab anima sensitiva tamquam a causa efficiente principali et a corde fit s-e. STOB. Parv. fol. A VI^a: aliqua *principia* fieri ex alio ... potest intelligi ... *uno modo* effectiue, vt lij ex denotat causam efficientem ... tercio s-e prout lij ex denotat subiectum in quo *vel* ex quo fit illud quod fit. *Ita saepius.* **γ.** se habere subiective ad aliquid: WŁODK. ScrSel II p. 262: ad quod etiam se dictus ordo habeat s-e et respective, videlicet ipsum hospitale non ymaginarium, sed reale et Iherosolomitatum vere aut interpretative, cuius se fratres asserunt. **δ.** aliquid subiective habere: JAC. PAR. Var. II p. 360: plenitudo potestatis ecclesiasticae ... formaliter et s-e est in solo Romano pontifice ... cum igitur summus pontifex habens eam s-e sit peccabilis ... superest, ut aliqua sit ... regula ... secundum quam possit abusus huiusmodi potestatis reprimi. JC

SUBIECTIVUM, -i n. (subiectivus) *phil. t.t. to, co stanowi podmiot, substancję; quod ut subiectum-substratum fungitur* GŁOG. Anim. fol. G II^a: forma simplex s-um esse non potest, Deus autem est forma simplex. JC

SUBIECTIVUS, -a, -um F. Th. Bl. S. B. L. K. O. W. I. *phil. et log. t.t. podmiotowy, właściwy dla podmiotu, także: tkwiący w podmiocie; ut subiec-*

tum (cf. s.v. I) fungens, ad subiectum pertinens, item subiecto inhaerens Matth. Lect. I p. 28: tanguntur hic quattuor, videlicet auctoritativa praeceptio ... declarativa expressio ... s-a impletio ... excessiva requisitio. *Ib.* p. 29: tertio tangitur s-a impletio, cum dicitur 'custodiri' passive et non active 'custodire', quia Deus principaliter agit ... et nos agimur. *Ita saepius. Dicitur de actu* (BYSTRZ. AnalPost fol. d III^a), genere (*ib.* fol. e IV^a), impletionem (*cf. supra* 4), nunc (WROCL. Epit. fol. e II^b), parte (KomEkon p. 151,5, a. 1416 *et saepissime*), potentia (MatFil IV p. 70, saec. XIV *et saepius*), principio (GŁOG. Anim. fol. H III^b), ratione formali (BYSTRZ. AnalPost fol. A V^a), re (*id.* Log. fol. d IV^a), transmutatione (KOK. Quaest. p. 80). *Syn. et iuxta posita* completivus (KOK. Quaest. p. 80), essentialis (MatFil X p. 44, saec. XV in.), formalis (WROCL. Epit. fol. e II^a *et ib.* fol. e II^b), integralis (GŁOG. ExLog fol. A II^a *et saepius*), materialis (KomEkon p. 151, a. 1416; WROCL. Epit. fol. e II^a), quantitativus (GŁOG. Hisp. fol. d II^a), terminativus (KOK. Quaest. p. 80). *Opp.* obiectivus (BYSTRZ. AnalPost fol. l II^a *et saepius*).

II. *własny, podjęty z własnej inicjatywy; proprius, arbitrarius* ConcPol IV p. 212 (a. 1445): plebani non adhibent diligenciam, ut ex s-a caritate ... seu informacionis gracia nos visitent. JC

SUBIECTO, -are, -avi, -atum F. Th. S. L. O. W. *tantummodo pass. phil. et log. t.t. tkwić w czymś jako podmiot; ut subiectum (cf. s.v.) inhaerere* GŁOG. Anim. fol. C VII^a: in scientiis moralibus determinatur de virtutibus que s-untur in potentiis anime ... quia virtutes et vicia per hoc distinguuntur, quia in diversis potentijs fundantur. GIEŁCZ. fol. A 2^b: dicitur autem *terminus* mentalis, quia in mente s-itur, sicut color in corpore, vt dicitur in antepaedicamentis. *Cf. s.v. SUBICIO III B.* JC

SUBIECTUM s. **SUBJECTUM**, -i n. F. Bl. S. B. A. O. W. I. I. *phil. t.t. (Gr. τί ή ποκείμενον) podmiot będący podłożem cech; id, quo quid subst., substratum* NIC. POL. p. 50, 89: empiricum, cui uirtus insita sic, cum se procul effundit, nec se minus inde refundit s-o proprio. *Ib. infra* uis conclusa ... remanet forma sub eadem reddita s-o. VITELO Epist. p. 6: totus homo per ipsam *operationem animae* fit conscientiae s-um et dicitur conscientiam habere. *Ita passim. Glossae Pol.* RFil XVI p. 340 (saec. XV): in eodem s-o, «pdstawyę». *Ib.* XXIV p. 372 (a. 1430): s-um, «pothstathność». *Cf. Słownik staropolski s.v.v. PODSTATNOŚĆ et PODSTAWA.*

Iuncturae verbales notabiliores se tenere ex parte subiecti (BYSTRZ. AnalPost fol. k III^a), in subiecto esse (*id.* Log. fol. k I^b), ex subiecto esse (KOK. Quaest. p. 82), ex subiecto fieri (*ib.* p. 81),

subiecto inesse (*ib.* p. 64). *Describitur sq. adi. adaequatum* (STOB. Intr. fol. b IV^b), commune (MatFil IV p. 86), denominatum (*ib.* p. 92), formale (GŁOG. Anim. fol. M I^a), incorruptibile (ŚLUP. MixEl p. 164), indivisibile (VITELLO Epist. p. 6), infimum (BYSTRZ. AnalPost fol. g VII^a), infinitum (*ib.* fol. g VII^b), materiale (GŁOG. Anim. fol. M I^a), nominatum (BYSTRZ. AnalPost fol. l IV^a), originale (WROCL. Epit. fol. e II^b), praesuppositum (ExPhys. fol. c V^b *et saepius*), primum (WROCL. Epit. fol. e II^b), primum (BYSTRZ. AnalPost fol. d I^a *et saepius*), proprium (NIC. POL. p. 50,89 *et saepius*), singulare (BYSTRZ. Log. fol. f IV^b), subordinatum (*id.* AnalPost fol. g VII^b), universale (*ib.* fol. l VIII^a), univocum (*ib.* fol. l IV^a), ultimum (*id.* Log. fol. n I^b), ultimum (*id.* AnalPost fol. g VII^b); *item sq. gen. accidentis* (KOK. in MatFil II p. 19), corruptionis *et* generationis (GROTK. in MatFil IV p. 25 *et saepius*), inhaesionis (GŁOG. Don. fol. C 2a *et saepius*, cf. INHAESIO II), motus (KOK. Quaest. p. 97 *et saepius*), quidditatis (STOB. Intr. fol. b I^a), relationis (GŁOG. Porph. fol. p III^a), transmutationum (WROCL. Epit. fol. A VI^b).

2. *log. et gram. t.t. podmiot w zdaniu; pars propositionis de qua praedicatur* Gramm. p. 179 (saec. XV): constructibile habens modum inherendi presupponit illud, respectu cuius se habet per modum inherentis tanquam suppositum vel s-um. *Ib. infra:* sed ista verba habent modum inherentis respectu s-i inportati per accusativum ... actio enim *et* passio sunt in passo vt in s-o, sed accusatiuus importat s-um passionis horum verborum *et* non genetiuus. *Ita saepissime.*

Syn. et iuxta posita res subiecta (GŁOG. ExLog fol. R II^b), suppositum (Gramm. p. 179, saec. XV). *N. locut. adv.* subiecto *pod względem podmiotu; respectu partis propositionis de qua praedicatur* GŁOG. Anal. fol. LL I^a: universale *et* per se idem sunt s-o *et* materialiter, tamen differunt formaliter *et* secundum rationem, cum enim predicatum vniuersale inest s-o secundum quod, ipsum etiam inest ei *et* conuenit ei per se.

Describitur sq. adi. adequatum (BYSTRZ. AnalPost fol. d IV^b *et ib.* fol. e II^b), disiunctum (*id.* AnalPr fol. A VI^b), distributum (*ib.* fol. l II^b), exclusum (BYSTRZ. Log. fol. d III^b), materiale (*id.* AnalPr fol. A VI^a), medium (*ib.* fol. k I^a), primum (*id.* AnalPost fol. e II^b), principale (*id.* ParvLog fol. S II^b), proprium (*id.* AnalPost fol. d IV^b), receptivum (Gramm. p. 184, saec. XV), simplex (BYSTRZ. AnalPr fol. A V^b), sumptum sub quantitate (*id.* ParvLog fol. S II^a), vocale (*id.* AnalPr fol. c VII^a); *item sq. gen. conclusionis* (*ib.* fol. e VII^b *et saepius*), distributionis (*ib.* fol. k I^a), enuntiationis (*ib.* fol. e VII^b *et saepius*), locutionis (*id.* ParvLog fol. Q I^b), orationis (GŁOG.

Alex. II fol. A IV^b), propositionis (BYSTRZ. AnalPr fol. k I^a *et saepius*).

II. 1. scientiae, libri *sim. et abs. materia, przedmiot, temat; materia, argumentum* DŁUG. Op. p. 174: aliae ... scientiae humanae oratorum purpureo indigent lepore s-orum variabilium ratione. SZYDL. p. 10: s-um sciencie istius libri sunt regule tonorum. *Ita saepe. Definitur* GŁOG. ExLog fol. A III^b: s-um sciencie habet quatuor nomina, primo ... dicitur s-um inquantum de eo demonstrantur proprie passiones, secundo dicitur obiectum pro quanto principaliter obiicitur ... causa materialis, pro quanto circa ipsam versatur intencio alicuius artificis, quarto dicitur genus scibile, quia sub eius scibilitate omnia in tali sciencia considerata sciuntur *et* intelliguntur.

Syn. et iuxta posita causa (Gramm. p. 161, saec. XV; materialis: GŁOG. Hisp. fol. A V^a, RFil XXII p. 9, a. 1466), dignitas (BYSTRZ. AnalPost fol. f I^a), genus scibile (GŁOG. ExLog fol. A III^b *et saepius*), materia (GŁOG. Hisp. fol. A V^a *et saepius*), obiectum (*id.* ExLog fol. A III^b *et saepius*), passio (BYSTRZ. AnalPost fol. f I^a), scibile propinquum (*id.* BYSTRZ. AnalPost fol. A IV^a).

Describitur sq. adi. adaequatum (GŁOG. Hisp. fol. A V^a *et saepe*), commune (BYSTRZ. Log. fol. c I^b *et saepius*), formale (*id.* AnalPost fol. i III^b *et saepius*), grammaticum (KrMU p. 60,42, saec. XV), integrale (WROCL. EpitConcl fol. A III^a), materiale (BYSTRZ. AnalPost fol. i III^b *et saepius*), parziale (*ib.* fol. A IV^a, *opp.* totale, *ib.*), practicum (*id.* Log. fol. b V^b), primum (*id.* AnalPost fol. h II^a), principale (*id.* ParvLog fol. R I^a), proprium (GŁOG. Anim. fol. B V^b *et saepius*), radicale (WROCL. EpitConcl fol. A III^a), scibile (BYSTRZ. AnalPr fol. A III^a), singulare (*id.* Log. fol. z II^a), sophisticum (KrMU p. 60,42, saec. XV), speciale (BYSTRZ. Log. fol. b II^a, *opp.* specialissimum: *ib.* fol. c I^b), universale (*ib.* fol. z II^a *et saepius*); *item sq. gen. attributionis* (GŁOG. Hisp. fol. A V^a *et saepe*, cf. ATTRIBUTIO II, *opp.* inhaesio: GŁOG. Alex. I fol. B I^a).

Distinguitur v. gr. grammaticae (GŁOG. Alex. I fol. B I^a) *iq.* in grammatica (GŁOG. Don. fol. B V^a *et* WROCL. EpitConcl fol. A III^a), in phisica (BYSTRZ. AnalPost fol. i III^b), logicae (GŁOG. ExLog fol. A II^a *et saepe*), in logica (WROCL. CongLog fol. A V^a *et saepius*), metaphisicae (GŁOG. ExLog fol. A III^b *et saepius*), oeconomicae (KomPolit. p. 187, a. 1433), politicae (*ib.* p. 187, a. 1433). *N. inscriptionem partis operis Pauli Pragensis intitulati «Liber viginti artium»* StPPP X p. 47 (saec. XV in.): transsumpciones sunt decem ... quorum descripciones patent in Poetria, in Laborinto, in Candelabro *et* in S-o rethorice.

2. *materia, przedmiot; materia, obiectum* KodWp III p. 602 (a. 1388): *regalis benignitatis ... sublimitas ... tanto copiosius in s-o sue largitatis propagare donaria, quanto ex huiusmodi distributione ... suis ... accrescere commoda ... fidelibus experitur*. NIC. POL. p. 60, 257: *divos ... covniat artus vili s-o turpi velamine tecto*.

3. (*de homine*) *chory poddawany kuracji, pacjent; aeger curandus* THOM. Med. p. 134: *cura ... erit cum forcioribus medicinis dummodo s-um suffere ista potest*.

III. *podłoga; pavementum* GLb p. 100: *s-um, «podłoga»*. JC

SUBIECTUS s. **SUBIECTUS** s. **SUBIECTUS**, -a, -um F. Th. Bl. S. A. N. W. I. 1. *poniższy, leżący poniżej; inferior, qui inferiore loco positus est*. 2. *poddany, podległy, podporządkowany, zależny; subditus, obnoxius*. Constr. sq. dat. 3. *przedłożony, omawiany; de quo res agitur, dictus* KodUJ I p. 110 (a. 1415): *praefati Magistri ... non aliter, quam suo iure ... Srzedensi ad s-a respondere de se querulantibus tenebuntur*. StPPP V p. 34 (a. 1490-1504): *at ista missa faciendo ... redeundum est ad materiam s-am*. Ita saepius.

II. *phil. et log. t.t. właściwy dla podmiotu, również pełniący rolę podmiotu; qui ad subiectum (cf. s.v. I 1) pertinet vel ut subiectum fungitur* BYSTRZ. Elench. fol. q I^a: *secundo determinat de fallacia accidentis ... quando attributum conueniens rei s-e indifferenter attribuitur rei s-e et accidenti*. Id. AnalPost fol. k IV^a: *existentia non est forma rei s-e alia a forma subiecti*. Ita saepe.

III. 1. *subiecta*, -ae f. *poddana, podwładna; femina imperio alicuius subdita* DŁUG. Hist. IV p. 202 (= VIII p. 69 ed.nov.): *nec puduit ... regem feminam ... suam s-am ... origine ... disparem in suum connubium ascivisse*. 2. *subiectus*, -i m. *poddany, podwładny; vir imperio alicuius subditus*. Constr. sq. dat. JC

SUBIGO, -ere, -egi, -actum F. Th. Bl. L. A. W. [3 pl. ind. impf. act. subgabant, cf. infra 1576. inf. fut. act. pro inf. fut. pass. DŁUG. Hist I p. 284 (= II p. 44 ed.nov.): *nossent se per illum ... in suum ... dominium et dicionem subacturos esse*.] I. 1. *poddawać, podporządkowywać (zwl. czyjejs władzy, rozkazom itp.); subdere, subicere (praec. dicioni, iussibus sim.)*. N. *singulare sub alicuius ultionem subigere* KodMp I p. 131 (a. 1286): *diuina potentia ... Ottonem sub nostram ... s-egit ... vlcionem*. Constr. sq. dat. KADŁUB. (Pl) p. 92: *inprobe ditioni s-tus*. *KodWp I p. 53 (a. 1207): *ceteris seruituti s-tis*. KodMp IV p. 41 (a. 1393): *terram ... nostre s-egimus dicioni*. Ita saepe.

2. *podbijać, zniewalać, opanowywać; vincere, expugnare, opprimere*. Glossa Pol. Rfil XXV p. 87

(a. 1399): *subgabant, «podbily»*. N. *feminam CAL-LIM. Rhet. p. 8: non esse adulteram Lucretiam vi ac dolo s-tam*. CRIC. p. 198: *ista mori non est, s-i sed imago volentis*. Constr. sq. abl.

3. *skłaniać, zmuszać do czegoś; cogere, compellere*. Constr.: a. sq. ad. b. sq. in c. acc.

4. *wystawiać, narażać (na coś); exponere, obicere (alicui rei)* HERBORD p. 154: *illi ... plagis et verberibus pro veritate s-ti a vestris finibus abscesserunt*. KodTyn p. 403 (a. 1456): *episcopus ... attendens idem monasterium ... propter hospitalitates et alia illi incumbentia onera tam gravibus fore s-tum sumptibus et expensis*. N. *locut. collum subigere nadstawić karku, narażać się na niebezpieczeństwo; periculum subire* *Theiner II p. 99 (a. 1455): *utpote veri Christi pugiles athlete pro fidei tuicione ... colla sua s-re non tremescunt*.

5. *uśmierzać, uciszać (spory itp.); domare, placare (discordias sim.)*.

II. *confunditur cum vocibus: 1. subeundi: a. doświadczać czegoś, ponosić coś; impendere, pati* DokMp VIII p. 63 (a. 1439): *damna ... burgrabii ... quae in conflictu ... habito s-egit et percepit, etiam ... perpessus est*. KodMp IV p. 341 (a. 1439): *consideratis ... dampnis et ... iacturis, que ... s-egit et percepit Petrus*. Ita saepius.

b. *podejmować coś, przystępować do czegoś; suscipere, incohare* KIQU p. 39 (a. 1478): *quotidianam s-egi iussionibus domini ... pariturus operam*. AKapSąd I p. 621 (a. 1516): *archiepiscopus ... in concilio ... difficillimam ... actionem s-egit et victoriam obtinuit*. Ita saepius.

2. *subiciendi dodawać, dorzucać; addere, addicere* DecrICC I p. 499 (a. 1480): *advocatus terminus ... prefixit ad ... satisfaciendum per ipsum Nicolaum ... appellationi a dicta sententia ... quam se reprobaturum Nicolaus s-egit (nisi lectio sit corrupta)*. KN

SUBIIC... cf. **SUBIC...**

SUBIJC... cf. **SUBIC...**

SUBIECTUS cf. **SUBIECTUS**

SUB-IMPENDEO, -ere W. (*o pieczęci*) *być przywieszonym; (de sigillo) subtus pendere, apponi* *SSrSil VII p. 91 (a. 1459): *quemadmodum per literas ... vera bulla plumbea s-nti communitas clare patet*. *Dogiel V p. 162 (a. 1502): *litteras ... synodi ... cum bulla plumbea in cordula canapea s-nte bullatas ... noveritis nos recepisse*. Cf. **SUB-APPENDEO**, **SUBDEPENDEO**. KN

SUB-IMPENDO s. **SUBINPENDO**, -ere, -ndi, -nsum *zawieszać, przywieszać (pieczęć); (sigillum) suspendere* KodWp VIII p. 181 (a. 1421): *sigilla ... petivimus s-i et ipsa sequentia nostra presentibus s-dimus*. KodMp IV p. 223 (a. 1425): *in*

cuius rei testimonium sigillum nostrum necnon ... conuentus sunt s-sa. *Ita saepe. Constr.: a. sq. dat., cf. supra 1576,53 et KodPol II p. 487 (a. 1437):* nostro sub sigillo presentibus s-so. *Ita saepe. b. sq. in c. acc., cf. supra 1576,54 et DokPaul II p. 147 (a. 1473):* nostro in fidem sigillo s-so. *Ita saepius. Cf. SUBAPPENDO.* KN

SUB-IMPLEO, -ere F. Th. Bl. *dokonywać, dopełniać (czegoś); perficere, pertpetrare (aliquid)* VHedv p. 531: sed quod per se non potuit facere s. Hedvigis ille, pro cuius amore nudis pedibus incedebat, dignatus est sc. *Christus miraculose s-re.* KN

SUB-IMPONERE, -ere *kłaść pod spód, podkładać; supponere* ŻupKr p. 564 (a. 1518): sive parvus, sive magnus fuerit *salis moles*, eum 5 homines volvunt, 4 videlicet volventes et quintus s-it «knacht». RachWaw p. 376 (a. 1547): socii pro 4 diebus ... altanam supra balneum reginale asserribus et roboribus s-ntibus ... *marcas ... 38.* KN

SUB-IMPRESSIO, -onis *f. przybicie (pieczęci); actus (sigillum) apponendi* CodEp III p. 187 (a. 1474): presentes ... litteras ... sigillorum nostrorum cum s-e muniri fecimus. ŻrWaw III p. 78 (a. 1519): presentes ... literas signeti nostri consueti iussimus s-e communiri. KN

SUB-IMPRIMO s. **SUBINPRIMO**, -ere, -pressi, -pressum A. W. **I.** *wcisnąć coś w dół, wpychać pod coś; supponere, alicui rei subicere* KADŁUB. (Pl) p. 80: nam quid posse putes acinum ... prelo s-um. *Ib.* p. 171: procella se ingessit, que profundo s-sit salutis remigia.

II. **1.** *odcisnąć, umieszczać pod spodem (pieczęć); infra apponere, imprimere (sigillum)* KodWp III p. 166 (a. 1360): in cuius rei testimonium ... nostrum et capituli ... sigilla presentibus s-simus. *Ib.* VII p. 41 (a. 1401): nostri capituli sigillo presentibus s-so. *Ita vulgo. 2. opatrywać u dołu (pieczęcią), opiekętowywać; (sigillo) infra instruere, signare* DokLub p. 269 (a. 1448): executus sum presens mandatum ... et sigillo abdomatariatus s-si. KN

SUB-INCLUDO, -ere, -si, -sum *tantummodo condicionem dołączać nadto, dodawać (warunek); adicere, adiungere* SchlUrK p. 435 (a. 1298): donavit *Henricus ... suis filiabus ... censum ... a se vel ab earum, quem elegerint, procuratore colligendum ... conditionibus hujusmodi s-sis: si ... una earum mortis, alia superstitute, ruat in precipitium, superstes universo ... donabitur censu eqs.* KodMazNow III p. 262 (a. 1380): damus ... civibus ... omnimodam potestatem ... nichilominus tali conditione s-sa, quod *eqs. Ita saepius.* KN

SUBINDE *adv. F. Th. Bl. S. A. I. 1. od razu, natychmiast, wnet; paulo post, brevi postea, mox (praec. saec. XVI). N. sensu spatiali CALLIM.*

Hist. p. 18: qua Germaniam incurrit *Polonia*, coniungitur Silesiam quam s-e Morauia a tergo occidentem uersus excipit. **2.** *co jakiś czas, niekiedy; per intervalla, interdum (saec. XVI). 3. raz po raz, ciągle, wciąż; crebro, continuo (saec. XVI).*

II. *przeto, dlatego; ideo, propterea* Dogiel I p. 32 (a. 1538): quum ... pacis procuracione nihil sit ... augustius s-eque in primis ... principes deceat ... pacis stabilitionem sedulo alere *eqs.* KN

SUB-INDICTUM, -i *n. dodatkowy podatek; vectigal addititium* KodPol I p. 75 (a. 1254): ab omnibus ... exactionibus ... et aliis indictis et s-is consuetudinariis sive emergentibus denuntiatis *liberos colonos. Cf. INDICTUM.* KN

SUBINDUCO, -ere, -xi, -ctum *ukradkiem, skrycie wprowadzać; clam introducere.* KN

SUB-INDUCTIO, -onis *f. W. naklanianie, namawianie; incitatio, persuasio mala* ARect I p. 372 (a. 1494): Alberto ... protestante ... et petente ... actorem compelli ad iurandum de calumnia et de non s-e vel subordinacione alicuius alterius persone aut suggestionem *eqs. Cf. INDUCTIO II 1, SUBDUCTIO II 2.* KN

SUBINFERO, -ferre, -tuli, -latum F. Th. Bl. S. B. L. A. N. W. **I.** *skrycie, podstępnie coś wprowadzać; clam, furtim aliquid inducere* *PreussUB I 2, p. 52 (a. 1258): ubi tocius religionis ... status evertitur et Christiano populo irremediabile confusionis dispendium s-rtur, non virorum lentescat strenuitas.

II. *dołączać coś, dodawać; aliquid addere, adiungere. Praec. in litteris vel in sermone: mówić nadto, dorzucać: mówić coś, twierdzić; adicere: dicere, loqui.*

*Constr.: a. sq. de: ArPrawn II p. 266 (a. 1347): de quibus infra s-rtur. b. sq. in c. abl.: KodKWil p. 702 (a. 1505): in fine ... testamenti s-rtur eqs. c. sq. acc. duplici DŁUG. Hist. I p. 140 (= I p. 202 ed. nov.): Straqwasch ... non licere sibi ait ... ad honorem ... aspirare, s-ns se ... indignum. d. sq. acc. c. inf. DŁUG. Hist. I p. 460 (= II p. 228 ed. nov.): milites ... fatigatos indignum sibi s-ns visum ... accersiri. Ib. I p. 485 (= II p. 252 ed. nov.): rex ... vasa ... monstravit s-ns hunc solum sufficere ad ... gentem edomandam. Ita saepius. e. sq. enunt. obi. c. a. quod: AnnSCr p. 14 (saec. XI): s-ntes, quod clades ... sustineat *Polonia. HESSE Matth. II p. 100: s-rt quod ... nulla memoria facta fuit. Ita saepius. f. ut: CodEp II p. 284 (a. 1431): s-rt fraternitas ... ut nostros subditos cohiberemus ne eqs. Ita saepius. f. sq. enunt. interrog. DecrICC II p. 167 (a. 1495): plenipotens ... s-rt, ex quo plenipotens ... scivit eqs.**

III. *wprowadzać (dalszy) wniosek, wnioskować coś; aliquid (ultra) concludere, conicere*

MARTIN. OP. Serm. p. 18 *nlb.* ex hoc Romani ... s-lerunt *templum* in eternum duraturum. JAC. PAR. in TractConc p. 102 (a. 1440): ex praemissis ... generalibus propositionibus possent multae speciales s-ri. *Ita saepius.*

Constr.: a. *sq.* ex, *cf. supra 1 et 3.* b. *sq.* sub c. *abl.*: GŁOG. Hisp. fol. 128^a: descensus copulatiuus ... fit ... quando descendendo sub aliquo termino communi s-rtur ... propositio ... copulatiua. WROCL. Dial. fol. M II^a: disiunctus est *descensus* quando in descendendo sub aliquo termino communi s-rtur una propositio categorica. *Ita saepius.* c. *sq. acc. c. inf., cf. supra 2.* KN

SUB-INFIMUS, -a, -um W. *tantummodo* de esse *najniższy*; *omnium infimus* GOST. in MatFil XI p. 29: quadruplex esse invenitur ... scilicet esse superius, esse inferius, esse infimum et esse s-um. *Id.* p. 30: esse s-um est quod propter privationem sibi admixtam nunquam est plenum et perfectum ... sicut est esse materiae primae ... motus ... temporis. *Cf. Albertus Magnus, Liber de causis 2,1,7.* KN

SUBINGREDIOR, -di, -gressus sum F. Th. Bl. B. L. A. W. I. 1. (*o uczuciach*) *zakradać się, ogarniać; (de affectibus) irrepere, invadere.* 2. *wdzierać się, wtargnąć siłą; invadere, invehī, aggredi* KodKraK I p. 617 (a. 1474): regnum nostrum incursione hostili ... s-di sperabantur *stipendiarii.* II. *wchodzić gdzieś, wstępować; introire, intrare* KADŁUB. (Pl) p. 32: a ianua ... Pompilii ... pulsī hospites ... s-di non dedignantur turgia, quos domestici affectuose amplexos discumbere iubent. KN

SUB-INGRESSIO, -onis *f.* *przybycie, stopniowy napływ; adventus, actus paulatim influendi* DŁUG. Hist. III p. 38 (= V p. 50 ed.nov.): Cruciferorum presidium, quod in primordiis ... tenue ... erat, frequenti s-e gencium ... adeo auctum ... est, ut cum ... iudice Pomeranie ... ad ... controversias apertas ... descenderit. KN

SUB-INIQUE *adv.* *całkiem niesłusznie, zupełnie bezpodstawnie; omnino iniuste, prorsus false* Tom. XIV p. 316 (a. 1532): quicquid ... feci ... id prorsus nullo ... concepto odio ... verum contemplatione ... observantiae, non ut s-e delatorum censura coniciebatur, feci. KN

SUBINIUNGO, -ere, -nxi, -nctum F. Th. *dodawać (w mowie lub piśmie), dopowiadać; (verbis aut scriptis) adicere, addere* Tom. VI p. 292 (a. 1523): quod cum maiestati regie retulissem, simul et hoc quod ... dominatio vestra mihi scripsit, s-xit maiestas sua idem illum secum esse loquutum egisseque. KN

SUBIN... *cf.* **SUBIM...**

SUB-INSCRIBO, -ere, -psi, -ptum Th. Bl. O. *wpisywać, spisywać poniżej; infra notare* ARect I p. 280 (a. 1489): ad ... reuocacionis ... manifestus

habendum rogatis ... testibus s-ptis, videlicet magistro Mathia *eqs.* KN

SUB-INSERO, -ere, -ui, -sertum I. (*w dokumencie*) *zamieszczać coś poniżej, załączając (zwl. transumpt); (in scriptis) aliquid inferius subiungere, ascribere (praec. transumptum)* KodMazNow III p. 306 (a. 1372): reverendus ... frater ... sigillum ... mandavit ... appendi in testimonium omnium praesentibus s-torum. KodWp XI p. 180 (a. 1419): prout in dicto privilegio s-to limpidius et plenius continetur. *Ita saepius.* N. *per abundantiam* inferius KodUJ III p. 234 (a. 1506): altare ... fundamus ... iuxta ... ordinationem inferius s-tam. ArSang V p. 158 (a. 1524): statuto ... per nos facto inferius s-to.

II. *dodawać coś (w mowie lub piśmie), dopowiadać; (verbis aut scriptis) adicere, addere* DokArchWeg III p. 194 (a. 1492): exposuerunt *cmethones*, quod ... privilegia ... ammiserunt ... s-ntes, quod ... per capitaneos ... oneribus ... gravarentur. ZabDziej III p. 288 (a. 1493): Iohannes ... s-ns ad allegatam concordiam replicantis, quod non habet locum *eqs.* KN

SUB-INSTITUO, -ere, -ui, -utum L. *ustanawiać kogoś w czyjeś miejsce, mianować zamiast kogoś innego; aliquem loco alicuius designare* TractConc p. 142 (saec. XV med.): concilium generale ... electionem per Petrum de persona Clementis factam ... reprobavit et Linum et postea Cletum Petri successores successive in administrationem summi pontificii sive papatus s-uit et ordinavit. KN

SUB-INSTRUO, -ere, -xi, -ctum Th. *przestrzegać, uprzedzać o czymś; praemonere* KADŁUB. (Pl) p. 127: asserunt exploratores ... transeundi lucum ... reperisse compendium; erant siquidem et hostium corrupti donatiuis, et amicorum insidiis s-ti. KN

SUBINTELLECTE *adv.* (subintellego) *niejawnie, nie wprost; occulte, oblique* Tom. XV p. 866 (a. 1533): adeo *in cursu monetae observando* ... se perdurasse ... non dubitant civitates, ut tantum absit, quod bonitati materiae ... sit in fraudem rei publicae (cuius accusari s-e videntur) detractum. KN

SUB-INTELLECTIO, -onis *f.* L. W. *rozumienie tego, czego nie wyrażono wprost, domysłanie się; actus id, quod explicite expressum non est, intelligendi, subauditio* GŁOG. Alex. II fol. f IV^a: zeugma non est de consideratione logici, sed grammatici; dico verum argumentum concluderet, si hic caperetur reductio logice ... sed capitur hic reductio pro s-e. *Ib.* I fol. Aa IV^a: propria nomina regunt aliquando casum, vt 'Dalila Sempronis', et similiter pronomina, vt 'hec volucrum canit', hoc est per s-em nominis appellatiui. *Ita saepius.* KN

SUB-INTELLECTIVUS, -a, -um *taki, którego można się domyślać, domysłny; qui sub-*

audiri potest aut debet, subaudiendus GŁOG. Don. fol. D II^a: verbum (sc. ningit, tonat) constituit orationem perfectam ... ratione ... nominatiui s-i ... 'nomen' vel 'deus'. KN

SUBINTELLEGO s. **SUBINTELLIGO**, -ere, -ctum F. Th. Bl. S. B. L. A. Ha. N. K. O. W. **I.** *domyślać się, przypuszczać; subaudire, adopinari. Praec. part. perf. loci adi. subintellectus, -a, -um taki, którego można się domyślać, domysłny; qui subaudiri potest, subaudiendus* Gramm. p. 169 (a. 1453): congruitas gramatice ... secundum intellectum est quando ... dependencia constructionis est terminata per constructibile s-tum, vt dicendo 'lego'; hoc verbum ... dat intelligere suppositum finitum, quod est 'ego'. *Ib.* p. 172 (a. 1453): Alexander ... non vult, quod propria nomina non regant secundum significatum, sed solum secundum significatum s-tum ... 'Dalida Sampsonis', id est 'uxor Sampsonis'. *Ita saepe. Opp.* expressus (GŁOG. Alex. II fol. b IV^a; *id.* Hisp. fol. b II^b et saepius). *Dicitur* antecessus (GŁOG. Hisp. fol. b II^b), coniunctio (BYSTRZ. Log. fol. g I^a), nominativus (GŁOG. Alex. II fol. B IV^a), pronomen (GIEŁCZ. p. 134), propositio (MATTH. Lect. II p. 52), res (GŁOG. Alex. I fol. Ec II^a), significatus (*cf. supra* 18), subiectum (GŁOG. ExLog fol. E VI^b), substantivum (BYSTRZ. ParvLog fol. J II^b), terminus (*id.* Log. fol. o I^b), verbum (GŁOG. Alex. I fol. R I^a; *ib.* II fol. F II^a). *Constr.*: **a. sq.** cum: BYSTRZ. Log. fol. o I^b: cum terminis numeralibus ... s-itur ... terminus transcendens. **b. sq.** in *c. abl.* **c. sq.** inter *c. abl.* BYSTRZ. Log. fol. g I^a: inter ... pluribus ... debet s-i coniunctio. **d. sq.** per: GŁOG. Alex. I fol. R I^a: verba per has sillabas s-ta. **e. sq. acc. c. inf.** HESSE Matth. VII p. 129: s-unt ... eum operari per diabolum.

II. *mieć na myśli; respicere* ArPrawn VI p. 160 (a. 1554): 'in percussionibus militum' etc. videntur hic s-i sculteti, qui ... serviunt bellum, quamvis ius militare non habent. KN

SUB-INTERROGO, -are, -avi, -atum *refl.* *występować (wobec kogoś) z ponownym roszczeniem prawnym; vindiciis (ab aliquo) iterum petere, coram iudice iterum postulare* ArPrawn V p. 396 (a. 1474): Iohannes ... per suum procuratorem taliter dixit ... opto recognicionem ipsius ministerialis, quomodo dominum advocatum et iuratos civitatis Lublin ... citavit Iohannes ... decrevimus ... quod eadem recognicio ipsius ministerialis ad acta nostra inscribi debet ... post tales vero ipsius Iohannis reformationes s-vit se contra advocatum et iuratos civitatis Lublin ... ius super eos attemptando. *Cf. INTERROGO II.* KN

SUB-INTHRONIZO s. **SUBINTRONIZO**, -are, -avi, -atum Dc. B. (*podstępem, bezprawnie*)

osadzać kogoś na tronie; (dolo, iniuste) in solio aliquem collocare *MPH I p. 146 (a. 1086): Pragensis episcopus ... conquestus est, quod Pragensis episcopatus ... sola dominantium potestate, s-to intra terminos eius novo episcopo, divisus esset et inminutus (*cf. CodSil(M) I p. 23, a. 1086*). KN

SUB-INTIMATIO, -onis *f. oznajmienie, podanie do wiadomości; denuntiatio, promulgatio* KodUJ II p. 194 (a. 1458): ego ... notarius ... literarum praesentationi ... citationis s-i ipsiusque reproductioni, transumptionis ... petitioni ... interfui. KN

SUBINTRATIO, -onis *f. (subintro) B. L. K. O. dostanie się gdzieś, przeniknięcie; penetratio* NIC. BŁ. Serm. II p. 220: obsurdescit homo propter pulveris s-em vel lapillorum iniectioem in aurem. KN

SUBINTRO, -are, -avi, -atum F. Th. Bl. S. Dc. B. L. A. N. K. O. W. **I. 1.** *wchodzić, przychodzić, przybywać; ingredi, adire, advenire* PommUrk VI p. 196 (a. 1323): qui sex arbitri ... civitatem Berenwalde s-bunt ... si ... solucio ... exprimi non posset, tunc hii sex ... civitatem Frankenvorde s-bunt. KodMp IV p. 61 (a. 1399): macellum suum ... situm a dextris in quarta locacione ab ecclesia ... macella s-ndo. *Ita saepius. N.* monasterium *sim. wstępować do zakonu; monachum fieri* Ztschr. LX p. 170 (a. 1301): cupiens ... tutissimam partem vite contemplative eligere, ordinem sanctissimum Cisterciensem ... decrevi s-re. KomKadł p. 378: Conradus forte paterna ductus deuotione monasterium s-at.

2. *następować po czymś, pojawiać się jako nowa okoliczność; sequi, supervenire* THOM. Med. p. 422: iste II terciarie dicuntur suboccupantes et tu dic, quod dici possunt s-ntes. KodWp III p. 6 (a. 1350): ipsi cives a data presencium ... s-ntibus annis duobus sex marcas solverere tenentur. ArPrawn V p. 116 (a. 1493): observandum ... volumus, quod ... succamerarii ... terminos ... transponere non valeant sub penis ... exigendis, excepto quod super hoc ... s-verit causa legitima.

3. *zajmować (czyjeś miejsce), następować (po kimś); (aliquem) subsequi* GALL p. 13,3: cuius loco decedentis Lestik, filius eius, s-vit, qui paterne probitati ... adequavit. KodKWil p. 72 (a. 1407): lacum ... damus ... ecclesie ... cathedrali ... et eius episcopo, quicumque fuerit canonice s-ns.

II. 1. *wchodzić ukradkiem, zakradać się; clam intrare, insinuare. Praec. de a. discriminibus* (DŁUG. Hist. III p. 62 = V p. 76 ed.nov.), erroribus (*WiadPol p. 42, a. 1327), malis (DANT. p. 289, v. 89), offensionibus (Dogiel V p. 34, a. 1309). **β.** *dyabolo* (Gloss. II p. 83, saec. XV), subversoribus (*KodWp I p. 73, a. 1212). **γ.** *fure, exploratore* (PETR. WYSZ Spec. p. 259), occupatore (ArHist

IV p. 368, a. 1298). **δ.** Christo (HUSSOW. p. 87, v. 573). *Additur* cautius (Dogiel V p. 34, a. 1309; *Lites I p. 421, a. 1310), clandestine (ArHist V p. 169, a. 1477), dolo (DANT. p. 289, v. 89), furtive (StPPP VII p. 398 (a. 1452), latenter (KodPol I p. 101, a. 1278), *item* sub specie alicuius (*KodWp I p. 73, a. 1212; Dogiel V p. 34, a. 1309 *et saepius*).

Constr.: **a. sq. dat. b. sq.** in *c. acc.* Gloss. II p. 83 (saec. XV): cum comederet *puella* narstucium ... dyabolus in eam s-at. ArHist V p. 169 (a. 1477): s-uit ... in cameram. *Ita saepius*.

2. (*o płynach, ogniu itp.*) *wciskać się, przenikać, dostawać się gdzieś; (de liquidis, igne sim.) irrepere, penetrare* MARTIN. OP. Chr. p. 371: ignis ... qui per rimas ... s-uerat, nec imbribus ... biennio extingui poterat. *Id.* Marg. fol. m 2b.: non refert siue naues per fluctus, siue per guttas paulatim s-ntes submerguntur. *Ita saepius*. *N. o rzece: wpływać, wpadać; de fluvio: incidere, influere* MARTIN. OP. Serm. p. 480 *nlb.* si vis, vt mensurem modios maris, retine flumina ... ne s-ent illud, quousque mensurauerim. DŁUG. Hist. I p. 17 (= I p. 79 ed.nov.): Brda fluvius ... in ... lacum ... Luthomye ingreditur, ex quo se evolvens s-at lacum ... Charzykowy.

Additur paulatim (MARTIN. OP. Marg. fol. m 2b; HUSSOW. p. 87, v. 573). *Constr.*: **a. sq.** ad: THOM. Med. p. 240: remollicio splenis fit ex discursu fleumatis ... ad ipsum ... s-nti. **b. sq.** in *c. acc.*: KOK. Quaest. p. 219: quando lapis exiuit de manu, tunc in illum locum ipsius manus ... s-at aer. **c. sq.** per, *cf. supra 14*.

3. terram *sim. wkraczać zbrojnie, wdzierać się, napadać; vi ingredi, invadere* KodMaz(K) p. 523 (a. 1243): Conradus ... cum Mazoviensibus terram Cracovie potenter s-vit. *KodMp I p. 153 (a. 1296): impij pagani ... terram Sandomiriensem s-ntes et castrum ... subuertentes ... multitudinem Christianorum occiderunt. *Ita saepe*.

4. domum *sim. wtargnąć, włamywać się; impetu aggredi, irrumpere* LibProscr p. 140 (a. 1372): quidam civis ... cum porte essent clause ... domum in quendam s-vit. KodMazNow III p. 150 (a. 1374): subditi ... ducis ... cymmitterium et ecclesiam ... s-ntes ... homines diversos ... vulneraverunt. *Ita saepius*. *Additur* brachio potenti (IurMas I p. 5, a. 1326), cum virtute potentiae (SSrSil I p. 60, a. 1482), potenter (KodMaz(K) p. 523, a. 1243), violenter (PETR. WYSZ Spec. p. 213, saec. XV in.); *item* fraude (CRIC. p. 55, v. 51), fraudulenter (AnnScr p. 77, saec. XV ex.), furtive (PommUrK V p. 516, a. 1320), hostiliter (*Lites I p. 423, a. 1310; *Lites (Ch) p. 106, a. 1310), latenter (PommUrK V p. 516, a. 1320; KodWp II p. 406, a. 1326). *Constr.* ad 3-4: **a. sq.** cum, *cf. 34 et MPH V p. 966* (saec. XIV): fratres de domo Theutonica ... terram ... cum

exercitu ... s-ntes. *Ita saepius*. **b. sq.** in *c. acc.*, *cf. supra 1583,42 et KsgGrWp I p. 297* (a. 1398): quod ... Ianusius ... in ... villam ... s-asset.

III. iur. 1. (in) obstagium *sim. et abs. wjechać w tzw. zalogę, tj. przebywać w gospodarstwie dłużnika na jego koszt do czasu uregulowania przezeń zobowiązania; in hospitio debitoris sumptu eius morari, donec debitum resolvatur* LhnUrK I p. 326 (a. 1345): civitatem Wratislaviensem more ... iusti obstagii ... promittimus s-re pro ... defectu et toto residuo insoluto ... summe debitorum ... inde nullatenus exituri, donec ... talis defectus ... restauratus fuerit. ArPrawn II p. 268 (a. 1347): fideiussor propter hoc non debet ad hospiciam in obstagium s-re aut aliqua damna facere non solventis in destructionem. *Ita saepius*. *Cf. OBSTAGIUM II 3*.

Constr.: **a. sq.** ad: KodWp IX p. 73 (a. 1427): obligamur ... cum duobus equis in obstagium hospiciam ad honestum in ... civitatem s-re. StPPP III p. 153 (a. 1532): fideiussor non debet ... ad hospiciam in obstagium s-re ... in dispendium ... debitoris. **b. sq.** cum: KsgZKal p. 66 (a. 1402): quilibet ... cum duobus equis in obstagium ... s-re ... debet. *Cf. supra 19. c. sq.* in *c. acc.*, *cf. supra 19 et 22*.

2. possessionem *sim. nabywać praw do czegoś, wchodzić w posiadanie czegoś (także bezprawnie); in possessionem (etiam iniuste) venire* KodKKr I p. 135 (a. 1295): episcopus ... capitulo suo dedit villam ... in vltima voluntate, cuius ville possessionem corporalem ... s-uit Prandota legacione testamentaria non obstante. CodSil V p. 233 (a. 1340): dictus magister ... possessionem regiminis in ... scolis non ... civium nomine, set potius nostri s-erat. *Ita saepius*. *Glossa Pol.* TPaw III p. 333 (a. 1387): Prandotha per duos annos Manouo pacifice tenuit ... et vos ipsam s-astis, «wrzucili». *N. iuncturam* in bona (DecrICC I p. 19, a. 1457).

3. cautionem *sim. poręczać, gwarantować; i.q. praestare, fidem dare* KsgPrzem I p. 168 (a. 1428): Blazek s-uit cautionem fideiussoriam pro Iacussio ... erga Petrum ... pro iuramento. PommUrK V p. 535 (a. 1320): quicumque ... in locum ... mortui statutus fuerit *promissor*, debebit lingua et manu promittere et litteras suas dare arbitrans se in promissionem illius mortui s-re. *Ita saepius*.

N. iuncturas in promissionem (*cf. supra 45*), in vadium (AGZ XIV p. 26, a. 1441).

4. concordiam *zawierać zgodę; i.q. inire* DecrICC I p. 159 (a. 1463): actrix cum suo leviro ... concordiam s-vit pro bonis ... extunc ipsa concordia debet habere vigorem.

IV. 1. *podlegać czemuś, zaznawać czegoś, popadać w coś; aliquid pati, experiri, subire* DokArchWęg I p. 39 (a. 1401): aliquid de nostris

ibidem sunt necati crudeliter et aliqui mancipium s-bant. AGZ III p. 149 (a. 1402): civitas Crosno ... totaliter fuit combusta et periculum non modicum ex permissione divina s-vit et incurrit. *Ita saepius. Iuxta posita* incurrere (*supra* 4), pati (KodKKr II p. 411, a. 1416).

2. *narażać się (na karę), ponosić (karę); (poenam) sufferre, solvere* CodSil V p. 172 (a. 1340): siqua vero parcium contrarium faceret, excommunicationis penam sive sententiam ipso facto s-ret. AGZ XI p. 68 (a. 1431): si ... noluit ... iuri parere, tunc ... ipsum ... capitaneus arrestaverit, collum suum amittere se s-vit et se sibi subdidit. *Ita saepius. Glossa Pol.* AGZ XI p. 189 (a. 1442): castellanus ... Petro ... quadringentas marcas capitalis pecunie s-bit, alias «przepadł». KN

SUBINTRODUCO, -ere, -xi, -ctum *wprowadzać (kogoś) skrycie, podstępem sprowadzać; clam (aliquem) introducere, furtim inducere. Praec. in locut.* mulier subintroducta *kobieta żyjąca pod jednym dachem z duchownym i pozostająca z nim w związku; femina qui cum clerico vivit eiusque concubina est.* KN

SUBINTROEO, -ire, -ii, -itum *zakradać się, dostawać się podstępem; clam inire, furtim irreperre. Constr.: a. sq. dat. b. sq. inf.* KN

SUB-INTROMITTO, -ere, -misi, -missum *refl. (dodatkowo) zobowiązywać się do czegoś; ad aliquid (ultra) se obligare* KsgMaz III p. 14 (a. 1434): prout Dobeslaus ... obligaverat se ... persolvere ... ad eandem solutionem ... Stanislaus mediam septimam sexagenam s-it se et obligat cum Dobeslao ... solvere. *Ib.* p. 62 (a. 1434): Falislaus ... s-sit se elaborare tres extensiones ... domino Paulo. *Cf. INTROMITTO II B I a.* KN

SUB-INUNDO, -are, -avi, -atum (*o wodzie*) *podtapiać, zalewać; (de aqua) superfundi, irrigare* AGZ XI p. 78 (a. 1433): si aqua piscine agros kmetonum s-ret, hoc Smoliczky admittere non debet, sed aquam piscine ... retrahere et retinere. *Ib.* XV p. 494 (a. 1478): post obstacula Iacobi si dominus Iaryczkowsky inferius fluvio aliqua habere voluerit, extunc taliter ea construat, quod aqua aquam de piscina fluentem contrariose non s-ret. KN

SUBIRASCOR, -irasci, -iratus sum *nieco się gniewać, być niechętnym; aliquantulum irasci, invitum esse. Constr.: a. sq. dat. b. sq. enunt. obi. c. quod.* KN

SUBIRATUS, -a, -um *nieco rozgniewany, niechętny; aliquantulum iratus, invitus.* KN

SUBITANEE *adv.* (subitaneus) O.W. *zybko, niezwłocznie; subito, repente* CodEp II p. 390 (a. 1439): statuimus ... quod contra quemlibet horum, qui essent nobis aut predicto regno suspecti ... volumus et debemus s-e insurgere. AK

SUBITANEUS, -a, -um F. Th. S. A. K. W. *nagły, niespodziewany; subitus, repentinus, inopinatus. Dicitur praec. de morte* (KodMaz(K) p. 125, a. 1194; MARTIN. OP. Chr. p. 69 *et saepe*). AK

SUBITARIUS, -a, -um F. Th. S. *nagły, niespodziewany; subitus, inopinatus (saec. XV–XVI). N. iudicium sąd doraźny; quod crimine commisso illico fit* Dogiel I p. 35 (a. 1538): si regnicola Poloniae ... actionem iniuriarum ... super spoliatione ... habeat, eidem ab iudice competenti ... permissione s-ii iudicii de simplici ... aequitas exhiberi debet. *Cf. supra V 1104,34 sqq. et SUBITUS I 2.* AK

SUBITE *adv.* (subitus) W. *nagle, niespodziewanie; subito, inopinanter* Visit. p. 19 (a. 1511): si quando contingerit ... morte pestifera s-e ... quemquam ex cmetonibus decedere eqs. AK

SUBITO *adv.* F. Th. Bl. S. A. I. *nagle, niespodziewanie, nieoczekiwanie; inopinate, repente. Glossa Pol. Gloss. III p. 39 (saec. XV): isti panes s-o «nagle» hominem immutant. II. szybko, błyskawicznie, w oka mgnieniu; cito, velociter, celeriter.* AK

SUBITUS, -a, -um F. Th. Bl. S. A. W. I. 1. *nagły, niespodziewany, nieoczekiwany; repentinus, inopinatus, insperatus. 2. szybki, rychły, bezzwłoczny; celer, velox, citus. N. iustitia sąd doraźny; quae crimine commisso illico fit* Dogiel I p. 34 (a. 1538): si quispiam capitaneus ... damnificatis s-am iustitiam administrare cunctaretur. *Ib.* p. 217 (a. 1549): si quispiam praefectus ... in huiusmodi casibus s-am iustitiam administrare cunctaretur. *Cf. SUBITARIUS.*

II. *subst. subitum, -i n. tantum in locut adv.* de (ex) subito *niespodziewanie, nagle; inopinato, repente* GALL p. 50, 12: contigit ... Pomoranos ex s-o Poloniam invasisse. AAlex p. 127 (a. 1502): necessarium, quod gregatim et de s-o accurratur ad incursus, qui in dies expectantur. AK

SUB-IUDEX, -icis m. Dc. B. L. N. K. W. *podśędek, urzędnik w sądzie ziemskim, zastępca sędziego; magistratus iudicii terrestres, iudicis vicarius* KodPol I p. 26 (a. 1221): habitus est hic obtentus ... coram me ... iudicante Thoma s-e. KodKKr I p. 18 (a. 1224): cuius rei hii sunt testes ... Policardus s-x, eqs. *Ita vulgo. Definitur a. adi. loci, v.gr.* Brzestensis (DokKujDobrz p. 23, a. 1359), Cracoviensis (DokMp I p. 5, a. 1257; DokSZKr p. 3, a. 1302 *et saepius*), Lanciencis (DokKujDobrz p. 7, a. 1345), Posnaniensis (RotPozn p. 35, a. 1387; APozn I p. 367, a. 1464 *et saepius*), Sanociensis (KsgSądWar p. 32, a. 1458), Zacrociemiensis (AKapSąd III p. 22, a. 1466; MazZHerb p. 60, a. 1466). *b. sq. gen. loci, v.gr. terrae:* Cracoviensis (StPPP VIII p. 400, a. 1397; *ib.* p. 553, a. 1398 *et saepius*), Czechano-

viensis (Tom. XV p. 169, a. 1533), Plocensis (ArPrawn I p. 26, a. 1407), Sandomiriensis (DokMp V p. 12, a. 1402; ArPrawn VIII p. 91, a. 1405). **c. sq.** de (RotPyzdr p. 108, a. 1402). *AK*

SUBIUDICATUS, -us *m.* (subiudex) *podśędstwo, urząd podśędka; subiudicis (cf. s.v.) munus atque officium* DyplMog p. 80 (a. 1383): vivente adhuc ... Barthossio ... iudice et manente in s-u ipso domino Petro. DokSZKr p. 165 (a. 1418): post mortem strenui viri domini ... s-u vacante in iudicio terrestri Cracoviensi. *Ita saepius. Constr.: a. sq. gen.* DŁUG. Op. p. 552: in Iaskonem ... terrae Cracoviensis delatum fuit iudicatio officium ... in Janussium ... terrae Sandomiriensis s-us. Tom. X p. 154 (a. 1528): quos viros nobiles designaverit ad s-um terrae ... Sandomiriensis. **b. sq.** in *c. abl., cf. supra 10 et Tom. XVI 2 p. 170 (a. 1534): vacat nunc in terra Plocensi s-us.* *AK*

SUBIUDICISSA, -ae *f.* (subiudex) *podśędkowa, żona podśędka; uxor subiudicis (cf. s.v.)* MPH V p. 617 (saec. XVI): *commemoratio* dominae Annae Krzyzanowska s-ae Posnaniensis. LibLub p. 60 (saec. XVI): *comemoratio* ... nobilis Katherine s-e de Krzyzanowo. *AK*

SUB-IUDICIUM, -ii *n.* *L. sąd niższej instancji, w czasie którego odbywały się posiedzenia zwyczajne (tzw. roki małe), sprawowane przez podśędka lub innych niższych urzędników; iudicium ordinis inferioris, quo sessiones ordinariae a subiudice (cf. s.v.) vel ab aliis magistratibus minoribus celebrabantur* AGZ XIII p. 96 (a. 1440): nos invenimus, quod minus iuste Paulus subiudex est per Allexandrum levatus et nos ipsum iudicare et suum locum tenere s-ii demandavimus. ŻydKraK p. 163 (a. 1487): *sententiatum est: debet solvere et ius facere ... in s-o. Ita saepius. Constr. sq. gen.* StPPP XI p. 82 (a. 1499): *dum celebrabatur s-um magni sc. iudicii coram nobis ... sculteto hereditario ... et septem iuratis. Ib. p. 121 (a. 1558): s-um magni iudicii celebratum est ... per Andream factorem et Petrum scultetum hereditarium. Cf. supra VII 134, 39 sqq.* *AK*

SUBIUGALIS *s. SUBIUGULIS*, -e *F. Th. Bl. S. Dc. B. L. N. W. I. 1. (o zwierzętach) przeznaczony do zaprzęgu, juczny; (de animalibus) sub iugum datus, onerarius. Subst. subiugalis, -is m. f.? zwierzę juczne; iumentum vectorium* NIC. BŁ. Serm. I p. 8: *asina enim Graece, Latine s-is dicitur. HESSE Matth. VII p. 33: ostendit suam mansuetudinem non solum verbis, sed etiam in s-i sessione. Ib. p. 36: asina Latine dicitur Graece s-is ... Graecus a iugo s-em dixit. Ita saepius. 2. equus koń zaprzęgowy; i. sub iugum missus, currui iunctus* ArHist XI p. 415 (a. 1421): *ad mandatum domini regis ... demandaverat equos s-es super quitta-*

cionem dare ad assedem, alias «(na) pod kolebką», versus Sandomiriam. PommLw III p. 75 (a. 1422): ad Grodek, cum tribus equis s-bus equitavit. Ita saepius. N. koń dostarczany panującemu i jego urzędnikom w ramach powinności feudalnych; qui regi eiusque magistratibus officio feudali (cf. s.v.) praestabatur AGZ IV p. 137 (a. 1425): *a ministracione equorum s-ium seu podwodorum exempti debent esse. KodMaz(L) p. 203 (a. 1441): a dacione equorum s-ium, alias «podwody», ipsos oppidaneos et incolas ... liberamus.*

II. 1. poddany (komuś), podległy (czyjejs władzy); subditus, (potestati alicuius) subiectus ChrPP p. 441 (saec. XIV): *multis post temporibus Russia fuit Poloniae s-is. Ib. p. 508: intrare volentibus terram suam et eum facere s-em respondit. SCARB. Sap. II p. 270: quos artius mundus, quam pastor pecudes, sibi habet s-es. Ita saepe. Syn. et iuxta posita* homagiarius (MIECH. Chr. p. 223), tributarius (DŁUG. Hist. I p. 179 = I p. 245 ed.nov.). **2. zobowiązany (do czegoś); obligatus (ad aliquid)** KodWp VII p. 105 (a. 1402): *cmethones ... annis singulis ... de suo manso ... per sex scotos solvere censum debent esse s-es.*

III. mus. ton plagalny (tzw. równy) w muzyce menzuranej; tonus paris numeri musicae mensuralis MONET. fol. C 2^a: *sunt autem octo toni naturalis numeri ... quorum imparis numeri autentici seu duces vocantur, alii quidam paris numeri collatorales vel comites aut s-es vocitantur. N. nazwa szczegółowa jednego z takich tonów; unius e talibus tonis nomen* SZYDL. p. 46: *toni pares ... nominibus appellantur ... plagalis, s-is, discipulus, filius, servus, minor frater. Ad rem cf. E. Witkowska-Zaremba, Ars musica w krakowskich traktatach muzycznych XVI wieku, Kraków 1986, p. 214–226.* *AM*

SUBIUGATIO *s. SUBIUGACIO*, -onis *f. F. Th. Bl. S. Dc. L. N. W. I. 1. podbicie, podporządkowanie sobie; expugnatio, actus in potestatem suam redigendi* KodMaz(K) p. 333 (a. 1230): *quicquid de personis vel bonis omnium Sarracenorum captivatione, depredatione ... vel s-e mobilium sive immobilium, terrarum vel aquarum ... adipisci poterint ... eisdem concessi. Glossa Pol. RFil XXIII p. 313 (a. 1444): «potłumienie», s-o. Constr. sq. dat. ib. p. 298 (a. 1453): s-o temptacioni, «potłumyeny wpokusy». 2. ucisk, zniewolenie; oppressio, servitus* CodEp I, 2 p. 53 (a. 1448): *ab ipsorum barbarorum s-e liberari. HESSE Matth. II p. 9: diabolum ... qui tenebat nos tyrannica s-e oppressos.*

II. iur. zobowiązanie; obligatio KsgMaz I p. 110 (a. 1411): *s-o, nota quod Daczbogius ... subiugavit se in iudicio ... sex sexagenas solvere. Ib. p. 111: s-o, nota quod veniens Troyanus ... subiugavit se Wseborio XL grossos ... persolvere.* *AM*

SUBIUGIS, -e F. *poddany, podległy; subditus, subiectus* GŁOG. Alex. I fol. I V^b: *subiugus vel s-is idest sub iugo seruitutis positus.* AM

SUBIUGIUM, -ii n. F. Th. Bl. Dc. *uległość, uniżoność; obsequium, obtemperatio* StPPP X p. 52 (a. 1425): *universis et singulis ... officiorum dominis ... Henricus de L. ad quevis beneplacita pronus s-um obedienciamque.* AM

SUBIUGO, -are, -avi, -atum F. Th. Bl. S. Dc. B. A. N. K. W. [*gerundivum* *subiugendas*: DŁUG. Op. p. 552: *ad subiugendas sibi ceteras ... oras.*] **I.** *podbijać, ujarzmiąć, czynić poddanym, podporządkowywać (swojej lub czyjejs władzy, zwierzchnictwu, religii itp.); superare, debellare, (suae vel alicuius potestati, iurisdictioni, religioni sim.) subdere. Saepe refl. et pass.: podporządkowywać się, poddawać się; se subdere, se dedere* KodMazNow II p. 42 (a. 1260): *contra prefatos fidei Christiane inimicos proficisci non desinentes, donec ipsi ... errore perfidie relicto divino cultui s-entur.* PommUrk II p. 486 (a. 1282): *omnes vasalli ... se suis inperiis s-bunt.* AnnScR p. 43 (saec. XIII): *ubi potuit se defendere, ibi se s-vit, quasi treugas capiens. Ita saepius.* Constr.: **a.** *sq. dat., v. gr. avaritiae mundiali* (KrMU p. 92, a. 1434), *alicuius dicioni* (Lites I p. 24, a. 1320), *dominio* (PEREGR. Serm. p. 421), *examine* (CodPom p. 346, a. 1224), *nomini Christiano* (KodPol III p. 63, a. 1254), *servituti* (KodWp I p. 165, a. 1236). **b.** *sq. ad*: PP II p. 189 (a. 1450): *formidantes ... ad servitutes maiores et illibertates s-ri.* **c.** *sq. in c. abl.* HESSE Matth. V p. 133: *in nova lege terrena contemni et s-ri iubentur.* **d.** *sq. sub c. abl.* PEREGR. Serm. p. 521: *cum rex ... Angliae ... multas nationes sub imperio s-sset.*

II. 1. *iur. zobowiązywać; obligare. Saepe refl.* KsgMaz I p. 35 (a. 1405): *Swanthoslaus ... L et s-vit se solvere in duabus septimanis.* *Ib.* p. p. 93 (a. 1409): *Trojanus de Transewo s-vit Goszcze de ibidem fratri quinque sexagenas grossorum ... persolvere. Ita saepius. Cf. SUBIUNGO I 1 β.*

2. *wiązać (węzłem małżeńskim); iungere (vinculo matrimoniali)* VHedv p. 515: *o quam felices sunt matrone matrimonialibus adhuc vinculis s-te.*

3. *przystawiać, przytykać; apponere* StPPP XI p. 250 (a. 1468): *viderunt, quia Czyesky ... aliquomodo s-vit, wlgariter «szyly», sepem ad Martini ... hereditatem.*

III. *fungitur vice verbi subiungere zaprzęgać, oddawać pod jarzmo; aratro obstringere, sub iugum dare* DŁUG. Hist. I p. 67 (= I p. 125 ed.nov.): *valida iumentorum atque boum corpora sive adiuncta carpento sive s-ta aratro.* *Ib.* p. 115 (= I p. 176 ed.nov.): *in suscipienda fide Christiana ... graviter adversabantur ... alii dicentes non esse bonum ... nove secte et hactenus insolite libera colla s-re.* AM

SUBIUGUS, -a, -um F. Th. Dc. *poddany, podległy; subditus, subiectus* NIC. POL. p. 68: *virtus ... s-a facta uiro.* CIOL. in CodEp I p. 48 (a. 1418): *si s-o suo maritetur. Ita saepius.* AM

SUBIUNCTIO s. **SUBIUNCCIO**, -onis f. F. Th. Bl. B. N. W. **I.** *rhet. et gram. dodanie, dołączenie; additio, adiunctio* GŁOG. Alex. I fol. Dd I^b: *remedium contra difficultatem regiminis obliquorum est exemplorum positio, quia, vt inquit Varro: lucidissimum dicendi genus est exemplaris s-o.* *Id.* II fol. e VIII^b: *prolepsis ... locutionis ... est constructio in qua premittitur multitudo grammaticalis ... postea fit s-o dictionum importantium partes illius multitudinis.*

II. *posłuszeństwo, uniżoność; obtemperantia, submissio* CodVit p. 692 (a. 1425): *prelati, barones et populus ... in parlamento Siradiensi congregati, serenitatis vestre devoti et humiles s-em debitam cum constanti semper fide famulari.* AL

SUBIUNCTIVE adv. (subiunctivus) L. *gram. dla dodania czegoś, w funkcji łącznika; aliquid addendi causa* HESSE Matth. III A p. 115, v. 23: *'sed libera nos a malo' ... adversativa coniunctio 'sed' non ponitur hic adversative ... sed potius ponitur s-e, ut id, quod infra ponitur, adiciatur.* AL

SUBIUNCTIVUS, -a, -um F. Th. L. W. *gram. I. łączący; qui iungit, coniungens. Praec. 1.* *modus tryb łączący; i. coniunctivus. 2.* *pronomen explicat* GŁOG. Don. fol. L VI^a: *pronomen 'is' ... habet duplex officium, primo est s-um, quia habet poni in oratione, que alteri orationi subiungitur et que aliam ante se requirit.*

II. *ordo explicat* GŁOG. Don. fol. R III^b: *ordo s-us diffinitur sic: est proprietas coniunctionis attributa ei ea ratione, qua ex suo modo significandi vel vsu grammaticorum apta, nata est postponi dictionibus ... quas coniungit et tales sunt octo ... subiungas '-que', '-ve', '-ne', 'quoque', 'vero', 'da', 'simul', 'autem'.* *Ib. supra* *coniunctiones, que bene et pulchre sonant in fine, dicuntur s-i ordinis.* AL

SUBIUNGO, -ere, -xi, -ctum F. Th. Bl. S. Dc. B. A. N. W. **I. 1.** *dorzucac, dołączac, (w mowie lub piśmie); adiungere, subicere (in dicto vel in scripto).* Glossa Pol. AGZ XIV p. 173 (a. 1445): *minister s-xit, alias «pothem rzekł».* Praec. in *textibus iur.* Lites II p. 261 (a. 1412): *hicque s-xit dicens in hec verba.* CracArt suppl. II p. 75 (a. 1436): *ad articulos ... plebanus ... contradixit, s-ns, quia dicte revocaciones non habent locum, nec est eis de iure standum.* *Ita saepe. Item de abstr., v. gr. petitione* (KodKKr II p. 259, a. 1401; CodEp II p. 71, a. 1415 *et saepius*), *propositione* (AKapSąd III p. 58, a. 1488). **N. a.** *zastrzegać, dodawać warunek; excipere, conditionem apponere* KodMp II p. 72 (a. 1244): *heres sui que successores ... securitatem*

habent ... ligna ... excidendi ... hoc s-to, quod solummodo ... in nostra hereditate dicta Clis. **β.** *zobowiązać się; se obligare* KodMp III p. 62 (a. 1346): monasterium ... a laboribus ... liberamus ... adiungentes seu s-ntes, quod ... plura ... pro eodem ... faciemus. *Item refl.* KsgGrWp II p. 138 (a. 1397): Vincencius se s-xit subjudex ... quod Stanislaum debet innodare seu investigare ... in tribus marcis puri census (*cf.* SUBIUGO II 1). *Iuncturae selectae* subiunxit vel subiungit dicens (Lites II p. 261, a. 1412; Gramm. p. 186, saec. XV *et saepius*). *Item* commisit subiungens (IO. CANT. in MPH VI p. 489), contradixit subiungens (CracArt suppl. II p. 75, a. 1436; OrmKrak p. 24, a. 1441 *et saepius*), respondit subiungens (AKapSąd II p. 15, a. 1415).

Constr.: **a.** *sq.* coram: StPPP VI p. 325 (a. 1527): actores s-erunt coram iudicio, quod *eqs.* **b.** *sq.* de: HESSE Matth. V p. 170: stabilitatem insinuat aedificii unitas, de qua s-itur: 'ecclesiam'. BIEM p. 14, v. 36: nunc vero ... quis sit reformationis ... modus Kalendarii de vera Paschae supputatione s-ndum est. *Ita saepius.* **c.** *sq.* secundum: BIEM p. 5, v. 11: quis sit verus ... modus reformationis Kalendarii secundum veram Paschae computationem s-emus. **d.** *sq.* *acc. c. inf.* KodMp II p. 133 (a. 1273): s-imus insuper hoc in sua uoluntate esse, ut *eqs.* **e.** *sq.* *enunt. obi. c. a.* quia, *cf. supra* 1590,48 *et* CracArt suppl. II p. 79 (a. 1437): contradixit ... s-ns, quia non in domo lupanari, sed honesti Mathie. *Ita saepius.* **β.** quod, *cf. supra* 5 *et* 8. *Ita saepe.* **γ.** quomodo: KodWp IX p. 249 (a. 1430): s-erunt, quomodo homines vestri de hereditatibus vestris facti essent profugi. **f.** *sq.* *enunt. interrog. c.* quis, *cf. supra* 21.

2. *wymieniać, wyliczać; nominare, enumerare* KodWp I p. 201 (a. 1243): actum in Gnezna ... presentibus et consentientibus nobilibus viris quorum hic nomina s-untur. KodWp II p. 293 (a. 1312): ista autem *bona, terrae sim.*, que immedie s-untur, ad Olesnicz, Kalis ... determinaverunt pertinere.

II. 1. *podporządkowywać, poddawać sobie, pokonywać; subigere, subiugare.* *Constr.:* **a.** *sq.* *dat.* **b.** *sq.* *acc.* **c.** *sq.* ab: KsgMaz I p. 21 (a. 1403): fratres de Robrzewo ... s-ti sunt domino Andree ... a precedenti Nativitate Domini per duos annos. **d.** *sq.* ad: PommUrk III p. 377 (a. 1299): mansi ... ad vsus ante dictae ecclesiae temporibus sempiternis liberaliter s-antur. **e.** *sq.* per, *cf. supra* 46.

2. *powierzać, pożyczać coś komuś; alicui aliquid in mutuum dare* ZabDziej I p. 206 (a. 1509): idem Helizabet ... conducit ac s-it has duas marcas Catharine nepoti sue ad redimendum.

III. *singularare: ukraść; furari, abducere* RotPozn p. 130 (a. 1397): Przibek proposuit super Visecho-

nem, quod fratres ipsius Visechonis noctis tempore s-erunt 6 boves valentes sex sexagenas. *AL*

SUBIUNX, -gis *adi.* (sub *et* iugum) W. *explicit* GŁOG. Alex. I fol. F II^b: s-x, quasi subiugo existens. *AL*

SUB-IUVAMEN, -inis *n.* **I. 1.** *pożyczka splecana w pieniądzech, inwentarzu lub zbożu udzielana przez pana kmieciowi na zagospodarowanie się; pecunia, pecus vel frumentum a domino cmethoni rei familiaris constituendae causa commodata* KsgMaz II p. 131 (a. 1425): heres ... paruit termino ... volens atestare pro media sexagena s-inis, wlgariter „o pomocz”, contra ... Petrum. StPPP VII p. 226 (a. 1544): dum ponitur in citatione pro cmetone fugitivo, cum omnibus dationibus, s-ibus, nihil aliud pars actorea lucrare poterit, praeterquam cmetonem. *Ib. infra:* si ... cmeto circa partem citatam remanserit ... pars actorea debet sibi affectare iustitiam ministrari ... pro censibus, dationibus et s-ibus. *Cf. Słownik Staropolski s.v. POMOC 2. 2.* *rodzaj powinności na rzecz pana feudalnego, ciężącej na chłopach; servitus quaedam, qua rustici domino obligati erant* DŁUG. LibBen II p. 479: hortulani tenentur plebano s-a quatuor, alias „pomoczi”, hoc est ... metere frumenta hyemalia diem primam, secundam diem frumenta vernalia, tertiam et quartam diem seminare id, quod sereret dominus plebanus ... domino abbati ... tenentur etiam similia quatuor s-a. *Cf. Słownik staropolski s.v. POMOC. 3.*

II. *iur. dowód, świadectwo złożone w sądzie; probatio, testimonium coram iudice datum* KsgLwWar p. 46 (a. 1449): recognovit Nicolaus ... quia debet ... dare literam Paulo ... pro isto equo, sicut perdidit eum, tunc debet dare ei s-n econverso lucrare equum suum. DecrICC II p. 188 (a. 1496): procurator Stanislai ... respondit cum litteris testimonialibus in legacione inclusis, dicens, ex quo Michael ... simpliciter proposuit, non habens aliquid s-n. *Cf. IUVAMEN II B.* *JC*

SUB-IUVO, -are, -iuvi, -iutum **I. 1.** *wspomagać, przychodzić z pomocą; prodesse, adiuuare* AGZ XII p. 330 (a. 1469): si ... quisunque ... pigricia sua vel incurabilitate ... alteri nollet s-re in expensis, extunc istius non curantis dampnum erit. DokArchWęg II p. 181 (a. 1478): opto vos, quatenus dignemini s-re eosdem homines nostros consilio. **2.** *iur. litteram wnosić jako dowód na rozprawie sądowej pismo świadczące na korzyść wnoszącego; in iudicium inferre ob causam suam tuendam* AGZ XV p. 364 (a. 1498): hic in ista litera est manus notarii terrestris ... et si difamas hanc literam, ego volo ipsam s-re iuxta iuris formam. **3.** *verba dodawać, dorzucać; addere, adicere* DecrICC I p. 101 (a. 1460): pars rea ... respondere noluit, sed

multa verba s-ndo, que ad responsionem non spectabant ... a iudicio discessit. **II. confunditur cum voce sublevare podnosić, unosić; elevare, tollere** AGZ VI p. 144 (a. 1471): quando feretra ... tegi debent circa exequia, extunc ... duo fratres claves habentes debent ea s-re, tegere et lumina accendere. *JC*

SUBJ... cf. **SUBL...**

SUBKA cf. **SZUBKA**

SUBLABOR, -labi, -lapsus sum **I.** (o czasie) upływać, przemijać; (de tempore) decurrere, effluere. **II.** (o nadziei) słabnąć, gasnąć; (de spe) labare, decrescere (saec. XV). *AK*

SUBLACERUS, -a, -um (sub et lacero) podniszczony, podarty; deletus, scissus VisitByt p. 56 (a. 1598): habet ... gradualia duo, unum pergamenium Prutenicum ... alterum papireum s-um. *AK*

SUBLADA cf. **SZUFLADA**

SUBLATEO, -ere, -ui F. Th. Bl. L. być ukrytym, nieznanym; ignotum, incognitum esse Somm. p. 817 (a. 1230): posteriorum notitiis non s-eat ... quod forum, quod quondam in Trebnitz fuit eqs. *AK*

SUBLATIO s. **SUBLACIO**, -onis f. F. Th. Bl. S. W. **I. 1.** odebranie, zabranie; actus auferendi, ablatio. *N. locut.* post alicuius ab hac luce sublationem po czyjejs śmierci; post alicuius mortem KodWp XI p. 285 (a. 1443): ius patronatus ad prefatum ... Johannem ... et post ipsius ab hac luce s-em ad suos fratres germanos ... volumus fore devolvendum.

2. kradzież, rabunek; furtum, spoliatio Ksg-RachKr p. 175 (a. 1398): quod dictis pueris in s-e dictarum pecuniarum aliquam iniuriam fecisset. DŁUG. Hist. I p. 258 (= II p. 17 ed.nov.): deprecacionem per impium ... ducem ... in sacrarum ... rerum s-e ... comissam ... metropolitanus Gneznensis molesto ... ferens.

II. iur. 1. anulowanie, unieważnienie, uchylenie, umorzenie; actus abolendi, irritum faciendi, v.gr. adulterii (CALLIM. Rhet. p. 121), census (KsgŁawKr p. 309, a. 1396), immunitatum (Tom. VII p. 3, a. 1524), libertatis (PrzywPozn p. 126, a. 1539), monitionis (AKapSąd II p. 37, a. 1418; Ar-Prawn I p. 181, saec. XV). *N. locut.* sub poena sublationis artificii pod karą utraty prawa uprawiania rzemiosła; amissione iuris artificium exercendi APozn I p. 373 (a. 1464): Johannes murator ... se XI 1/2 marcas ... provido Luce ... sub pena s-is artificii sui soluturum obligavit. *Constr.: a. sq. gen. b. sq. ad:* Tom. VII p. 3 (a. 1524): s-o immunitatum antiqui thelonei ad decennium.

2. odroczenie, przełożenie terminu; dilatio, prorogatio (diei iudicii) AKapSąd I p. 6 (a. 1430): s-o processuum contra debitores censuum. StPPP VII p. 224 (a. 1544): iudicium iure mediante de-

bet s-em decernere parti actoreae, donec prius pars citata iure convenerit evictorem.

III. astr. (dierum) zabranie, odjęcie dni z kalendarza; actus dies ex kalendario auferendi BIEM p. 24, v. 7: tertius modus convenientior correctionis Kalendarii, quoad aequinoctium, per s-em 14 dierum. *Ib.* p. 28, v. 35: similiter poterit fieri reductio in eandem sedem per s-em duntaxat 11 dierum. *Ita ib. saepius.* *AK*

SUB-LATOR, -oris *m.* złodziej; fur; latro AREct I p. 14 (a. 1469): idem Michael ... Stanislau s-em anuli sui appellavit. *Ib.* p. 650 (a. 1523): ibidem ... contra ... Mathiam ... proposuit ... quomodo ... prefatum baccalarium ... furem et s-em rerum suarum appellauerit. *AK*

SUBLATUS cf. **TOLLO**

1. SUB-LEGO, -are, -avi, -atum A. N. wysyłać (z jakąś misją); mittere (ad perpetrandum aliquid) Tom. VII p. 89 (a. 1524): neque nos et regnicole nostri ... ferre possent, ut s-te persone et commissarii negotium tanto momenti tentare deberent. *Ib.* VI p. 308 (a. 1523): vojevoda ... Turcos nonnullos cum Tartaris s-vit, qui circa confinia nostra irumpentes ... damno non modico facto ... in terram ejus se receperunt *Cf.* 1. LEGO I 2 b. *JC*

2. SUBLEGO, -ere, -legi, -lectum F. Th. Bl. S. B. L. czytać, dowiadywać się o czymś z lektury; legere, aliquid legendo cognoscere GALLIN. fol. D 1^a: qui de uictu atque cultu populi Romani scripserunt (ita apud Gellium s-i) eqs. MIECH. Chr. fol. 2b: mihi quidem s-tum aliunde constat, deum sapientem ... astris dominari. *JC*

SUBLEVAMEN, -inis *n.* Th. Bl. B. L. A. Ha. H. N. K. O. W. **I.** pomoc, zarządzenie czemuś, wsparcie; levatio, adiumentum, subsidium KodMp I p. 92 (a. 1268): quod tunc ad reparacionem domus et ad sue paupertatis s-n aliquas de predictis rebus ... possint vendere sorores. DyplMog p. 29 (a. 1283): quod nostri famuli ... in omnibus solutionibus supervenientibus villae sicut ortolani ad communitatis contribuent s-n. *Ita saepius. Iuncturae verbales selectae* sublevamen accedere (MatLub p. 42, a. 1527), dare (CRIC. p. 233, v. 61), sublevamine indigere, pro sublevamine appellare (KodWp III p. 677, a. 1394), ire (KOMOR. p. 381), in sublevamen addere (KodKKr II p. 485, a. 1422), assignare (StPPP VIII p. 889, a. 1400), dare (TPaw III p. 313, a. 1394), intrmittere (StPPP II p. 183, a. 1409).

II. iur. dowód, świadectwo złożone w sądzie; probatio, testimonium coram iudice datum Decr-ICC I p. 466 (a. 1477): Iohannes Strakusz ... penes posicionem pecuniarum ad ius supremum per Iohannem Gnyewan protunc nullum s-n neque manifestacionem hanc fecit, quam nunc facit. *Cf.* SUBIUAMEN II. *JC*

SUBLEVAMENTUM, -i *n.* Th. Bl. Ha. H. O. W. *apud nos tantummodo pl. pomoc, wsparcie; adiumentum, subsidium* CodSil II p. 158 (a. 1358): volumus, ut ... de perceptis hijs s-is et nostris donacionibus dicte sorores ... semper exercent pios actus. *JC*

SUBLEVATIO *s.* **SUBLEVACIO**, -onis *f.* F. Th. Bl. S. L. A. O. W. **I. 1.** *pomoc, zarządzenie czemuś, wsparcie; levatio, adiutamentum, subsidium.* *Constr. sq. gen.* KsgHenr p. 185 (a. 1293): artes mechanice tam pro propriis necessitatibus, quam pro aliorum defectuum s-bus ... debent in claustris libere ... exerceri. PrzywKr p. 14 (a. 1395): pro ... s-e reformacionis hospitalis ... medietatem censuum de villis .. attribuimus. *Ita saepius.*

2. *pomyślność, wzrost; commodum, augmentum* AGZ VI p. 65 (a. 1461): cuius civitatis ... incrementacionem et condicionem meliorem ac eiusdem reipublice s-em studiosa mente ... volumus efficere.

II. A. propr. 1. *uniesienie, podniesienie do góry; actus sursus levandi.* *Constr. sq. gen.* PE-REGR. Serm. p. 297: in multis locis legimus de s-e oculorum Christi. *N. locut.* manuum penes ignem *podpalenie, podłożenie ognia; iniectio ignis, succensio* AKapSąd I p. 131 (a. 1481): oppidanos propter ... manuum s-em penes ignem et dictorum domorum extinctionem ad triginta marcas caucionaverunt.

2. *umieszczenie czegoś (na górze, na szczycie czegoś); (in fastigio) collocatio* ZrWaw VII p. 51 (a. 1536): carpentario ... a s-e crucis super ecclesiam dati sunt grossi quindecim.

3. *corporis sancti alicuius uroczyste umieszczenie na ołtarzu szczątków świętego; portiuunculae corporis eius, qui sanctorum catalogo nuper est adscriptus, in altari sollempnis collocatio* CatEpCr p. 63 (saec. XVI in.): ad s-em corporis beatissimi Stanislai prothomartiris ... convenerunt prelati et principes. STAN. OP. p. 899 (saec. XVI med.): dum de s-e praedicta *sc. s. Iacchonis* mutuo tractabamus cum patribus. *Cf. ELEVATIO I A I β, LEVATIO I I β.*

4. *aquae, aggeris, piscinae sim. et abs. spiętrzenie, podniesienie poziomu wody (w stawie, na grobli itp.), powodujące podtopienie; aquae collectae abundantia, quam inundatio sequitur* StPPP VIII p. 388 (a. 1397): terminum ... pro s-e molendini. *Ib.* p. 401 (a. 1397): terminum ... pro s-e aque per molendinum. AGZ II p. 102 (a. 1433): liceat ipsis canonicis piscinam ... erigere ... non obstante eo, si aliquibus villis nostris ... ex inundacione aut s-e aggeris dampnum fieret. *Ita saepius. Cf. LEVATIO I 2.*

Constr.: a. sq. gen., cf. supra 46 et 47. Ita saepius. b. sq. in c. abl. KodMp IV p. 246 (a. 1428): cum ... episcopum ... citare procurasset ... pro s-e aque in Nietholiczsko in fluuio ... Kamiona. **c. sq.**

inter: KsgZPozn p. 55 (a. 1400): assignatus est terminus Johanni ... pro s-e aque inter Semilowo et Zamotuli. **d. sq. super c. acc.** StPPP VIII p. 403 (a. 1397): terminum ... pro s-e aque super prata. *Ib.* p. 448 (a. 1398): terminum ... pro s-e aque super piscinam. *Ita saepius.*

B. transl. 1. *podniesienie z upadku, pomoc w podźwignięciu się; actus lapsus ad vitam rectam erigendi* PEREGR fol. g V^b: quartum bonum est proximi s-o, lingua enim sancta proximum erigit a peccato, unde Esa: 'Dominus dedit mihi linguam eruditam, vt posset eum qui lapsus est, sustentare verbo'.

2. *uniesienie (w sensie religijnym); animus (divinorum causa) alte sublatus.* ArHist V p. 250 (a. 1332): asserunt, quod omnia earum opera sunt perfecta et quod ... sint quedam s-o in Deum, ut oratio. *Cf. ELEVATIO II A 1.*

3. *wywyższenie, obdarzenie zaszczytami; actus producendi, honore ornandi* KodWp I p. 171 (a. 1237): constat ... omnem ... potestatem ad s-em bonorum depressionemque malorum a Deo constitutam. PommUrk III p. 230 (a. 1295): cum omnem ... potestatem ad s-em bonorum depressionemque malorum a Deo constitutam constet. *Cf. ELEVATIO II A 2.*

4. *wzburzenie, uniesienie; concitatio, irritatio* *CodEp III p. 579 (a. 1451): propter suorum populorum commocionem et s-em ... coegerint ... illum hominem ... ad habendam mecum disputationem.

III. 1. *pobieranie, ściąganie (oplat itp.); exactio (census sim.)* PommUrk V p. 2 (a. 1311): omnia bona ... monialibus ... donaverunt ... cum omni iure, proprietate ... libertate, usufructus s-e et exactione qualibet. *KodTyn p. 358 (a. 1453): modum rectorem ... moneatis ... ab ... decimarum ... perceptionibus et s-bus ... *ut desistat.*

2. *kradzież; furticinium* ArHist III p. 213 (a. 1412): adjudicata est produccio testium Iohanni plebano ... contra Swanthoslaum ... pro s-e littere adjudicatorie de consistorio Wratislaviensi.

IV. *confunditur cum voce sublatio: *Dogiel V* p. 88 (a. 1387): vobis ... mandantes quatenus ... censurarum ecclesiasticarum ... relaxationem, amotionem, s-em ... publicetis. *Cf. SUBLATIO II 1. JC*

SUBLEVATOR, -oris *n.* (sublevo) F. Dc. L. A. Ha. O. W. **I. ten, kto podnosi; qui sublevat** KADŁUB.(Pl) p. 151: ve soli, quia si ceciderit, non habebit s-em (*cf. Vlg. Koh 4,10*).

II. *pomocnik, sojusznik, wybawca; adiutor, auxiliator* HERBORD p. 53: hic michi ... in omnibus oportunitatibus mei magnus s-or fuit. KsgZKal p. 68 (a. 1403): Janusius ... asstitit terminum ... contra Jacobum ... super eius s-es, videlicet „pomoczniky”. *Ita saepius. JC*

SUBLEVATRIX, -icis *f.* (sublevo) L. A. *pro-
tektorka, opiekunka; adiutrix, fautrix* LibLub p. 84
(saec. XV): comemoracio Hedwigis regine Polonie,
que fuit s-x orphanorum et adiutrix claustrorum. *JC*

SUBLEVO *s.* **SUBLEWO**, -are, -avi, -atum F.
Th. Bl. S. Dc. L. A. Ha. H. N. (*refl.*), O. W. **I. propr.**
1. *unosić w górę, podnosić; levare, tollere, erigere.*
*N. locut. vexilla sublevare wystąpić przeciw komuś,
zaatakować; instare, aggredi* KsgCzer p. 351
(a. 1411): breuis es tu michi in planta ... ut aduersus
me vexilla s-res, sicut ego aduersus te s-re. *Con-
str.:* **a. sq.** de: AKapSąd III p. 201 (a. 1519): quem
testis s-ns de terra eduxit de stuba. **b. sq.** in *c. acc.*
PEREGR. Serm. p. 461: angeli beatam Mariam
Magdalenam in aethera s-bant.

2. (*budowle itp.*) *wznosić, budować do jakiejś
wysokości; (aedificia sim.) erigere, in altitudinem
quandam efferre.*

3. *aggerem, aquam, piscinam sim. spiętrzać,
podnosić poziom wody (na grobli, w stawie itp.); i. ita
implere, ut aqua altius surgat* PrPol p. 392 (a. 1387):
astitit ... terminum, quod s-erat aquam contra mol-
endinum. StPPP II p. 137 (a. 1402): piscinam suam
... superius ultra groblam non habet s-re. *Ita saepius.*
Constr.: **a. sq.** circa: DokPaul II p. 343 (a. 1511): tu
sibi s-sti aggerem circa piscinam tuam. **b. sq.** con-
tra, *cf. supra* 22. **c. sq.** in *c. abl.* AGZ XV p. 174 (a.
1475): quia ... vidit piscinam inferiorem ... s-tam in
aqua ita, quod inundacio aque eiusdem inuasit super
glaciem piscine magne. **d. sq.** iuxta: StPPP XII p.
470 (a. 1533): domini ... mandaverunt s-ri aquam
iuxta exigentiam. **e. sq.** ultra, *cf. supra* 24.

II. transl. I. (*in usu praec. pass.*) *wznosić,
unosić w sensie duchowym; erigere, sublimare* Cod-
Pom p. 257 (a. 1216): Radoslavs ... vir nobilis ...
pro anima sua villam ... instinctu melioris zeli s-tus,
ecclesie Dargun perpetuo possidendam conferre
disposuit. HENR. BREG. p. 64: extra carnis angus-
tias s-ti, per amorem cognoscimus auctoris nostri
contemplandam speciem. *CodVit p. 885 (a. 1429):
valete et ad rectam spem veri boni animum s-ate. *Ita
saepius. Cf. LEVO II A 2. Constr.:* **a. sq. abl.** HESSE
Matth. IIIA p. 21, 20: oratio non potest s-ri una ala
sed duabus, scilicet ieiunio et eleemosyna. **b. sq.** ad:
HESSE Matth. I p. 148, 25: ut de terrenis ad cae-
lestia s-emur. *Ib.* IIIA p. 21, 29: oratio ... ponitur ...
tamquam inter duas alas, per quas ad caelum debet
s-ri. **c. sq.** de, *cf. supra* 45. **d. sq.** extra, *cf. supra* 38.
e. sq. per, *cf. supra* 47. **f. sq.** supra *c. acc.* JAC. PAR.
OpIn p. 257: solo enim amoris vehiculo anima supra
seipsam ... s-atur.

2. *wynosić (do jakiejś godności); (ad digni-
tatem quandam) efferre* StPPP II p. 783 (a. 1471):
*eodem die ... Wladislaus primogenitus regis in re-
gem Boemie per Boemos est solempniter Cracowie*

s-tus. DLUG. Op. p. 447: grandi concertatione *inter
canonicos* post mortem ... episcopi ... quis in cathedram ... s-ndus esset, exorta *eqs.* *Cf. LEVO I C 1a.*

3. *wywyższać, otaczać czcią; honoribus ef-
ferre, evehere* ROYZ I p. 174 (a. 1557): ut flagrat
pietate ... rem Romanam fessamque premendo s-et.
Cf. Słownik staropolski s.v. PODNIEŚĆ 2.

III. 1. *wspomagać, wspierać (w czymś), zaradzać
(czemuś); adiuuare, auxiliari, opem ferre (in aliqua
re). N. a. locut. furticiniis sublevari posilkować się
kradzieżą, ukraść; furto uti, furari* OrtWp p. 65 (saec.
XV ex.): quod ... dominus ... iussisset eos singulos et
iurare unum vicinum pro alio ita, quod nullus inter
eos furticiniis s-retur aut usurparet. **β.** *wzmocnić,
podleczyć; ad bonam valetudinem restituere, curare*
Tom. XVI p. 674 (a. 1534): dominus noster ... opera
medicorum iam est optime s-tus. *Constr.:* **a. sq. dat.**
ŁASKI LibBen I p. 369: altarista ... in administra-
tione curae pastoralis plebano s-at. **b. sq. abl. c. sq.**
ad: KodMazNow III p. 70 (a. 1361): dominus ... de-
bet eum fertone (*ed. fertonem*) s-re ad viam interim.
Tom. XIII p. 91 (a. 1531): ut recordaremur promissi
nostri de s-ndo te ad solvendum tributum facti. **d. sq.**
cum: DokMp VIII p. 28 (a. 1438): multos nostrum
paupertate oppressos sua cum propositione s-vit. **e.**
sq. in *c. abl.* Lites II p. 115 (a. 1412): neque tales
literae eos in aliquo s-re possunt.

2. *ratować, wybawiać (z czegoś); salvare, li-
berare (ab aliqua re). N. locut. a ruina sublevare
podnieść z ruiny; condicionem pessimam emen-
dare, renovare* CracArt suppl. II p. 135 (a. 1440):
stubam cum pallacio domus s-re a ruina. *Constr. sq.*
ab: CantMAe I, nr 30 v. 1a (saec. XIV): a mundi
felle s-a Maria ... nos. *Cf. supra* 32.

3. *zwalniać, uwalniać (od czegoś); eximere,
liberare (ab aliqua re)* SchlUrk p. 497 (a. 1315):
Judei ... dant nobis aliquas pecunias ... ut ipsos
de vigiliis et aliis servitiis ... communibus s-emus.
KodWp III p. 258 (a. 1364): ad honores persolven-
dos ipsi ortulani domini villanos de tercio denario
s-bunt. *Ita saepius. Constr. sq.:* **a. sq.** ab: ArHist
XII 2, p. 332 (a. 1411): prior vester mecum ... fla-
gitavit, quatinus ratione sue infirmitatis ipsum ab
officio prioratus s-rem. **b. sq.** de, *cf. supra* 38 et 40.

4. *iur. usprawiedliwiać kogoś, świadczyć na
czyjąś korzyść; coram iudice aliquem excusare, pro
aliquo testificari* KsgŁawKr p. 306 (a. 1396): domi-
nus Nicolaus Opler constituit Petrum Weyngarth
ad s-ndum. StPPP VIII p. 606 (a. 1398): Pechnam
recursiua libri s-avit. ArPrawn X p. 91 (a. 1400):
bene, si poterit legali impedimento s-re absenciam
suam. *Ita saepius.*

IV. 1. *usuwać, zabierać, odsuwać; tollere, au-
ferre* CodVit p. 860 (a. 1429): rogamus regem ...
ut inducat woyewodam Moldavie, quatenus ... ob-

stacula in Danubio facta s-et. SSrSil VIII p. 150 (a. 1462): interim hec civitas ... municionibus sibi tantis providit ... quod ... Turcorum potentiam minime formidat; tacemus de homicidiis, spoliis ... et innumeris malis exinde s-tis *sc. vitatis. Ita saepius. Cf. LEVO II B I a. N. locut.* a cruce sublevari *wstrzymać się od złożenia przysięgi; ab actu iurandi se abstinere* StPPP II p. 772 (a. 1470): et cum ad iuramentum prestandum iuerunt ad crucem, reueniens ministerialis ... recognouit, quod quinquies per tres iurauerunt, et unus s-tus est, alias „wswydedzon”, a cruce.

2. kazać odejść? abire iubere? amovere? AGZ XII p. 112 (a. 1442): et post ea archiepiscopus s-vit, alias „podnohost”, camerarios de isto iudicio. *Cf. Słownik staropolski s.v. PODNIEŚĆ 9.*

V. ściągając, pobierać, odciągając (podatki, długi, należności), czerpać (zyski, korzyści); exigere, detrahere (census, tributa, debita), percipere (reditum, utilitatem) PommUrK IV p. 144 (a. 1304): volumus omnia bona earundem *monialium* ... defendere sicut nostra propria ... de quibus emolumenta s-amus. *Ib.* p. 229 (a. 1306): consules nostri ... tale telonium in suo ponte ab omnibus ... hominibus ... pontes transeuntibus ... tollant et s-ent, quale consules civitatis ... Stettyn. *Ita saepe. Iuxta posita* acceptare (PETR. WYSZ Spec. p. 175), percipere (*Dogiel I p. 429, a. 1535; *ib.* p. 444, a. 1496), recipere (KsgLawKr p. 186, a. 1392 *et saepius*). *Cf. LEVO II B 2a et Słownik Staropolski s.v. PODNIEŚĆ 6.*

Constr.: **a. sq.** ab, *cf. supra 23 et KodKKr II* p. 308 (a. 1406): predictum *censum* ... singulis sabbatis ... a zupparijs nostris ... s-bunt *mansionarii. Ita saepius. b. sq.* ad: PommUrK IV p. 333 (a. 1308): dictos redditus annone ad sue vite tempora s-bit. *KodWp III* p. 682 (a. 1395): quas quindecim marcas vicarius altaris ... ad suos usus omni anno s-bit. *Ita saepius. c. sq.* de, *cf. supra 21. Ita saepius. d. sq.* ex: PommQu p. 90 (a. 1390): pono ei in pignus hereditatem meam, ex qua debeat annuatym s-re I marcam. **e. sq.** in *c. abl., cf. supra 23 et AKapSąd III* p. 368 (a. 1472): quas C marcas ... Hermanus in numerata pecunia ... ab ea Anna recepisset, s-isset. *Ita saepius. f. sq.* per: ŁASKI ComPriv. fol 153^a: omnes proventus ... magister et ordo ... per biennium s-tos ... restituant. **g. sq.** pro: *KodWp V* p. 180 (a. 1411): deputavit pro ... utilitatibus ... ecclesie ... quatuor marcas ... omni anno s-ndas.

VI. 1. przedkładać, przedstawiać (w sądzie); proponere, monstrare (in iudicio) RotKość p. 149 (a. 1405): Materna debet s-re literam istis, qui in litera stant, peremptorie ad proximos terminos minores. AGZ XIII p. 220 (a. 1446): Iohannes ... s-vit pecuniam coram iudicio, quam debuit solvere Paulo ... volens, quod ipsum de libro describat. *Ita saepius. Cf. LEVO I C 2 a. Constr.:* **a. sq. dat., cf. supra 50.**

b. sq. coram, *cf. supra 1599,53 et DecrICC I* p. 433 (a. 1474): quam litteram ... coram vobis banito in iudicio s-vit. **c. sq.** iuxta: AGZ XIX p. 372 (a. 1488): ipse Andreas easdem pecunias iuxta consuetudinem terrestrem s-vit. *Cf. SUBLEVAMEN II.*

2. podnosić w słowach, kłaść nacisk (na coś); (aliquid) praecipuum habere, ante oculos ponere CodVit p. 728 (a. 1426): idem doctor ... hoc factum de huiusmodi ripa ... in convencione Warthensi nimis alte s-vit, quod numquam fuit dictum *etc.* *JC/MR*

SUBLICA, -ae *f. pień, belka, żerdź; trabs, tignum, asser.* *AL*

SUBLICES, -um *m. pl. pnie, żerdzie, belki; trabs, tigna, asseres.* *AL*

SUBLICIUM, -ii *n.* (sublicius) *F. pień, belka, żerdź; trabs, tignum, asser. Glossa Pol. RachWaw* p. 220 (a. 1534): sarratoribus a 28 sarraturis ad scisuras et s-a, alias „na delye”, super pontem ... marcam unam. *AL*

SUBLICIUS, -a, -um *tantummodo* pons *drewniany most wsparty na balach; ligneus, subliciiis fulcitus.* *AL*

SUBLIGACULUM, -i *n.* *F. Th. S. L. A. W. I. loricense ochronny pas na biodra zrobiony z ogniwek metalowych; cinctura, qua femora pugnantis tegebantur* RachDw I p. 79 (a. 1557): huic vasi ... inclusa par unum manicarum loricarum et s-um loricense.

II. spodnie; bracciae GLb p. 100: s-um, „spodnycze, gacze”. *AK*

SUBLIGATUS, -a, -um *F. Th. poddany, podległy; subditus, subiectus* Dogiel IV p. 7 (a. 1230): ut ipsi episcopo ... tanquam vasalli domino suo deberent esse s-i. *AK*

SUBLIMATIO *s. SUBLIMACIO*, -onis *f.* *Th. Bl. Dc. B. L. N. O. W. I. 1. wywyższenie; elatio* HESSE Matth. IV p. 146: ratione s-is intellectus, quia efficitur deiformis per gloriam vel lumen gloriae. *Ib.* VI p. 208: Christus assecurat de excellentia retributionis ... sicut praesens evangelium manifestat; in quo ostenditur primo conatus virtuose operationis, secundo status gratiosae s-is. *Ita saepius.*

2. wyniesienie, obdarzenie większym zaszczytem; actus in altiolem dignitatis gradum producendi, honoris ampliatio VAd p. 210 (saec. XII): qui ... in unius tandem Adalberti ... electione omnium ... consonuerunt dicentes eum tanta honoris s-e dignum esse. *CodEp II* p. 429 (a. 1442): quantum autem attinet ad ... dignacionem, qua personam ipsius in cardinalatus ... dignitatem evehere et eiusmodi gratiam et s-em apicibus apostolicis tua beatitudo sibi dignata est significare. *Ita saepius. Constr. ad 1-2: a. sq. gen., cf. supra 47. b. sq.* ad: Tom. II p. 105 (a. 1512): hic orator ... ad nihil aliud agendum venit, nisi domini sui s-em ad imperium nuntiare et amicitiam offerre.